BDP

TOAMNA PATRIARHULUI

Gabriel García Márquez

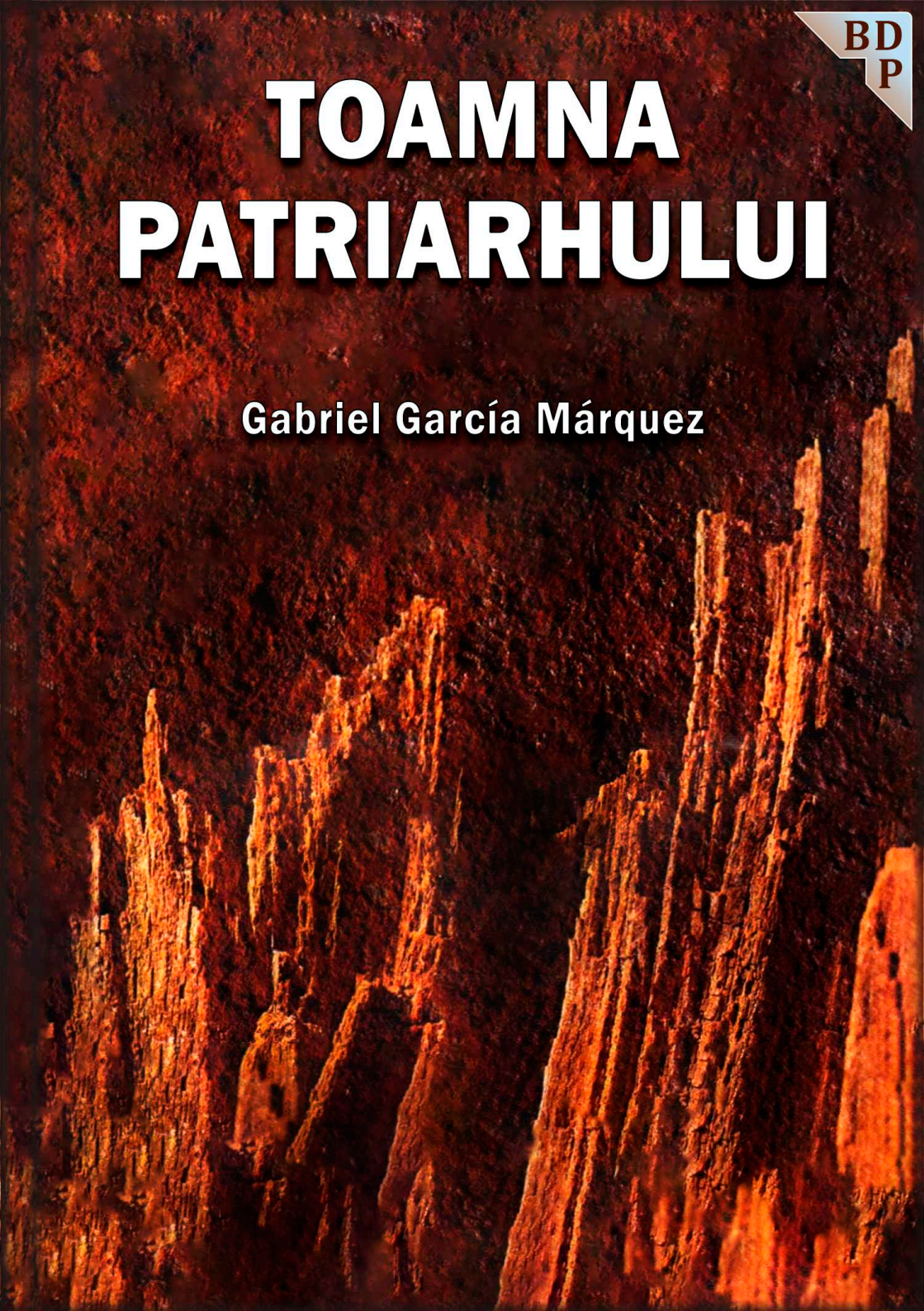

Pagină intenționat goală

Faceți cinste cu-o cafea?

PayPal

VĂ MULȚUMESC!!!

ALTE CĂRȚI GRATUITE
GĂSIȚI AICI

Contact:
blu.duaine@gmail.com

Pagină intenționat goală

Gabriel García Márquez

TOAMNA PATRIARHULUI

EL OTOÑO DEL PATRIARCA
1974

Pagină intenționat goală

Traducere:
TUDORA ȘANDRU–MEHEDINȚI

Format electronic și copertă:
ANTON BUDILEANU

UUID: *abce3c5a-09e8-4bae-8d49-7ca3a598625b*
Data versiunii curente: *10-03-2021*

© BLU DUAINE PRESS, 2020

Pagină intenționat goală

CUPRINS

Despre autor

I

II

III

IV

V

VI

Pagină intenționat goală

Despre autor

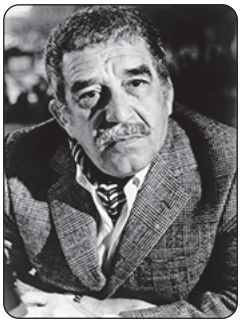

Născut în 1927 în liniștitul orășel Aracataca, Columbia, García Márquez și-a petrecut primii opt ani alături de părinți și de bunicii din partea mamei: colonelul Nicolás Márquez (veteran în Războiul de O Mie de Zile, 1899–1903) și Tranquilina Iguarán Cotes de Márquez.

După moartea lui Nicolás s-au mutat în Barranquilla, port pe rîul cu același nume. Acolo a primit o educație peste medie dar, ca adult, Márquez mărturisește că sursele sale literare de cea mai mare influență au fost povestirile despre familia sa și Aracataca, spuse de bunicul său Nicolás.

La 17 ani, încă în Barranquilla, își face ucenicia de ziarist timp în care participă la furtunoasele întîlniri ale grupului „La cueva" („Peștera") din care mai făceau parte și alți valoroși reprezentanți ai culturii columbiene. Lucrează mai apoi în redacția ziarului *El Espectador* din capitala Bogotá. În această perioadă avea să publice primele povestiri care, alături de alte narațiuni apărute în diverse reviste, vor alcătui în 1962 volumul *Los funerales de la Mamá Grande* (Funeraliile Mamei Mari).

Deși studiază dreptul, iar mai tîrziu, la Roma, urmează cursuri de artă cinematografică, Márquez devine jurnalist, profesie cu care își cîștigă traiul înainte de a deveni celebru, călătorind în Venezuela, Franța, Mexic și Spania. În timpul anilor '50, fiind corespondent în Paris, și-a extins educația citind în mare măsură literatură americană, parte din lecturi în traducere franceză.

La sfîrșitul anilor ’50 și începutul anilor ’60 lucrează în Bogotá, Colombia, și mai apoi în New York City pentru Prensa Latina, serviciul de știri creat de liderul cubanez Fidel Castro. Publică primul roman *La hojarasca* (Pleava) în 1955, urmat, în 1961, de *El coronel no tiene quien le escriba* (Colonelului nu are cine să-i scrie) și *La mala hora* (Ceasul rău), în 1962, operă care îi aduce un premiu național.

Se mută mai apoi în Mexico City, unde scrie *Cien años de soledad* (Un veac de singurătate – 1967), romanul care l-a consacrat ca pe unul din maeștrii narațiunii contemporane, cîștigînd astfel faimă și bunăstarea. Din 1967 pînă în 1975 trăiește în Spania. În acest răstimp întreține o casă în Mexico City și un apartment în Paris, dar petrece timp mult în Havana, unde Castro (pe care Márquez l-a susținut) îi pune la dispoziție un conac.

În 1977 publică povestirile din *La increíble y triste historia de la cándida Eréndira y de su abuela desalmada* (Incredibila și trista poveste a candidei Eréndira și a bunicii sale fără suflet), precum și romanele *El otoño del patriarca* (Toamna patriarhului – 1974), *Crónica de una muerte anunciada* (Cronica unei morți anunțate – 1981, transpus și pe ecran).

În 1982 primește Premiul Nobel pentru literatură, iar la sfîrșitul anului 1985 apare *El amor en los tiempos del cólera* (Dragostea în vremea holerei). În 1989 publică *El general en su laberinto* (Generalul în labirintul său), în 1992 *Doce cuentos peregrinos* (Douăsprezece povestiri călătoare), urmate în 1994 de micro-romanul *Del amor y otros demonios* (Despre dragoste și alți demoni) și de *Noticia de un secuestro* (Știri despre o răpire – 1995).

Se stinge din viață în 2014, în capitala Mexicului, la vîrsta de 84 de ani.

Anton Budileanu

Pagină intenționat goală

Pagină intenționat goală

I

La sfîrșitul săptămînii, vulturii se lăsară în balcoanele palatului prezidențial, distruseră cu ciocul plasele de la ferestre și răscoliră cu aripile lor timpul încremenit dinăuntru, iar în zorii zilei de luni orașul se deșteptă din letargia-i de veacuri la adierea unei brize călduțe și gingașe ce aducea un iz de mort important și de putredă grandoare. Abia atunci ne încumetarăm să intrăm fără a lua cu asalt zidurile năruite de piatră fortificată, așa cum voiau cei mai înverșunați, și fără să smulgem din balamale, cu boi înjugați, porțile cele mari, după cum propuneau alții, căci a fost de-ajuns ca cineva să le împingă pentru ca să cedeze cu tot blindajul lor care pe timpurile de glorie ale palatului rezistase bombardelor lui William Dampier. Parcă am fi pătruns în lumea unei alte epoci, fiindcă aerul era mai ușor în gropile cu dărîmături din uriașul sălaș al puterii, iar liniștea părea străveche și lumina decrepită făcea ca totul din jur să se deslușească anevoie. În prima curte, ale cărei dale cedaseră presiunii subterane a buruienilor, văzurăm posturile pustii și în dezordine ale gărzilor care fugiseră, armele părăsite în rastel, lunga masă de scînduri negeluite cu farfuriile cu resturile prînzului de duminică întrerupt de panică, văzurăm dependințele în penumbră unde fuseseră cîndva birourile civile, ciupercile pestrițe și crinii albi printre petițiile nerezolvate al căror curs obișnuit fusese mai încet decît acela al vieților celor mai sterpe, văzurăm în mijlocul curții cristelnița unde fuseseră botezate în sfîntul har marțial mai mult de cinci generații, văzurăm, în spate, vechiul grajd al viceregilor transformat în garaj, și printre camelii și fluturi berlina de pe vremea vacarmului, furgonul

de pe timpul ciumei, caleașca din anul cometei, dricul progresului în cadrul ordinii, limuzina somnambulă a celui dintîi veac de pace, toate în stare bună, sub pînza de păianjen plină de colb și toate vopsite în culorile drapelului național. În curtea următoare, dincolo de grilajul de fier, erau trandafirii nînși de pulberea lunii la umbra cărora dormeau leproșii în vremurile de glorie ale palatului, și se întinseseră într-atît, nefiind îngrijiți, încît aproape că nu mai rămăsese nici un ungher fără mirosul acela de roze în vălmășag cu pestilența ce răzbea pînă la noi din fundul grădinii, duhoarea de la cotețul de găini și miasma de balegă și urină fermentată de la vaci și de la soldații din biserica de pe timpurile coloniei preschimbată în staul pentru muls. Făcîndu-ne drum prin hățișul sufocant, văzurăm galeria cu arcade cu glastre de garoafe și frunze de astromelia și pansele unde fuseseră încăperile concubinelor, și după felurimea resturilor menajere și numărul mare al mașinilor de cusut ni se păru cu putință să fi locuit acolo peste o mie de femei cu droaia lor de prunci născuți toți la șapte luni, văzurăm dezordinea ca la război de prin bucătării, rufele în albii putrezind la soare, haznaua comună pentru concubine și soldați, și în fundul grădinii, sălciile somptuoase ce fuseseră aduse cu rădăcini din Asia Mică în uriașe sere pe mare, cu pămîntul, seva și burnița lor, și dincolo de sălcii văzurăm palatul, imens și trist, cu jaluzelele făcute țăndări prin care continuau să intre vulturii. N-am fost nevoiți să forțăm intrarea, cum crezusem, căci poarta din mijloc păru a se deschide doar sub imperiul vocii, așa încît am urcat la primul cat pe o scară de piatră roșie ale cărei covoare de operă fuseseră tocate de copitele vacilor, și din primul vestibul și pînă în iatacuri văzurăm birourile și sălile oficiale în ruine, pe unde se plimbau vitele nepăsătoare mîncînd perdelele de catifea și sfîșiind plușul fotoliilor, văzurăm tablouri cu subiecte eroice, cu sfinți și militari, aruncate pe jos printre mobile sfărîmate și balegi proaspete, văzurăm o sufragerie distrusă de vaci, sala de muzică profanată de stricăciunile vacilor, măsuțele de domino făcute bucățele și pajiștea meselor de biliard jupuită de vaci, și părăsită într-un

ungher, mașina de fabricat vînt, care falsifica orice fenomen de pe cele patru cvadrante ale rozei vînturilor pentru ca lumea din palat să suporte mai ușor nostalgia mării dispărute, văzurăm colivii de păsări atîrnînd peste tot, acoperite încă de husele care le ocroteau somnul dintr-una din nopțile săptămînii trecute, iar prin ferestrele nenumărate văzurăm uriașul animal adormit care era orașul neștiutor din acea istorică zi de luni pe care începea s-o trăiască, și dincolo de oraș, craterele moarte cu aspra cenușă lunară ale cîmpiei nesfîrșite unde odinioară fusese marea. În acel spațiu interzis pe care foarte puțini oameni avuseseră privilegiul să-l cunoască, am simțit pentru prima oară mirosul de stîrv al vulturilor, le-am perceput gîfîitul milenar, instinctul prevestitor, și călăuzindu-ne după duhoarea de putrefacție răspîndită prin fîlfîirea aripilor lor, am găsit în salonul de audiențe tigvele de vacă năpădite de viermi, picioarele din spate repetate fără șir în oglinzile mari, și atunci am împins o ușă laterală ce dădea într-un cabinet ascuns în zid și acolo l-am văzut pe el, în uniforma de doc fără galoane, cu jambierele puse, cu pintenul de aur la călcîiul stîng, mai bătrîn decît toți oamenii și toate vietățile de pe pămînt și din apă, prăbușit cu fața în jos, cu brațul drept îndoit sub cap în chip de pernă, așa cum dormise noapte de noapte în toate nopțile din cumplit de lunga-i viață de despot singuratic. Abia cînd l-am întors să-i vedem fața am înțeles că era cu neputință să-l recunoaștem, chiar dacă n-ar fi fost ciugulit de vulturi, fiindcă nici unul din noi nu-l văzuse vreodată, cu toate că profilul lui se afla pe ambele fețe ale monedelor, pe timbrele poștale, pe etichetele purgativelor, pe bandajele de hernie și pe scapularii, iar tabloul lui înrămat unde apărea cu drapelul național și dragonul patriei pe piept era expus mereu și pretutindeni, căci știam că erau copii după portretele socotite inexacte încă de pe vremea cometei, cînd pînă și părinții noștri știau cine era el numai pentru că-i auziseră povestind pe părinții lor, iar aceștia pe ai lor, și de mici ne obișnuiseră să credem că el era viu acolo în palatul puterii, fiindcă cineva văzuse cum se aprindeau luminile într-o noapte de petrecere, altcineva povestise că-i

zărise ochii trişti, buzele palide, mîna gînditoare schiţînd în van gesturi de rămas bun prin dantelele bisericeşti ale limuzinei prezidenţiale, iar cu mulţi ani în urmă într-o duminică îl luaseră înăuntru pe orbul acela rătăcitor care pentru cinci bănuţi recita versurile poetului uitat Rubén Dario şi se întorsese fericit cu o uncie de aur adevărat cu care fusese plătit pentru recitalul dat numai pentru el, deşi nu-l văzuse, de bună seamă, şi nu fiindcă era orb, ci fiindcă nici un muritor nu-l mai văzuse de pe vremea vărsatului negru, şi totuşi ştiam că se afla acolo, o ştiam deoarece lumea continua să existe, viaţa mergea mai departe, poşta ajungea la timp, fanfara municipală cînta seria de valsuri leşinate în fiecare sîmbătă sub palmierii prăfuiţi şi felinarele triste din Piaţa Armelor, şi alţi muzicanţi bătrîni le luau locul celor care mureau. În ultimii ani, cînd dinăuntru n-au mai răzbit zgomote omeneşti nici cînt de păsări, iar porţile blindate se închiseseră pentru totdeauna, ştiam că era totuşi cineva în palat căci noaptea se vedeau lumini ca de corăbii la ferestrele dinspre mare, şi cei care se încumetaseră să se apropie auzeau tropot de copite şi fornăit de animale mari dincolo de zidurile fortificate, şi într-o după-amiază de ianuarie o vacă în balconul prezidenţial contemplînd asfinţitul, închipuiţi-vă, o vacă în balconul patriei, ce îngrozitor, ce ţară nenorocită, dar se făcură tot soiul de presupuneri legate de posibilitatea aceea ca o vacă să fi ajuns în balcon, doar toată lumea ştia că vacile nu urcă scările, şi în special dacă sînt de piatră, şi cu atît mai puţin dacă au covoare, astfel încît în cele din urmă n-am mai ştiut dacă o văzuserăm cu adevărat sau nu cumva trecînd într-o după-amiază prin Piaţa Armelor visaserăm cu ochii deschişi că o vacă stătea în balconul prezidenţial unde de fapt nu se văzuse nimic şi nici n-avea să se mai vadă ani mulţi, pînă în zorii ultimei vineri cînd începură să apară cei dintîi vulturi ce-şi luară zborul de pe acoperişul spitalului pentru săraci unde picoteau zilnic, veniţi de undeva de departe de ţărm, se iviră în valuri succesive din zarea hăului de pulbere unde fusese odată marea, se rotiră o zi întreagă în cercuri molcome deasupra palatului, pînă cînd un rege de-al lor, cu penele

ca rochia de mireasă și guler roșu-aprins, dădu un ordin tăcut și atunci începu prăpădul de geamuri sparte, mirosul acela de hoit mare, năvala de vulturi prin ferestre, ceea ce nu era cu putință decît într-o casă rămasă de izbelişte, așa încît am îndrăznit și noi să intrăm și am descoperit în sanctuarul pustiu resturile măreției, trupul ciugulit, mîinile netede de fecioară cu însemnul puterii pe osul inelarului, tot corpul fiind plin de licheni minusculi și vietăți parazite din străfundurile mării, mai cu seamă la subsuori și între picioare, și avea bandajul de pînză tare ce-i susținea testiculul umflat de hernie, singurul care fusese ocolit de vulturi cu toate că era cît un rinichi de bou, dar nici măcar atunci nu ne încumetarăm să credem că murise, fiindcă era a doua oară că fusese găsit în biroul acela, singur și îmbrăcat, mort după cîte se pare de moarte bună în timpul somnului, așa cum fusese prezis cu mulți ani în urmă în apa fermecată din ulcelele ghicitoarelor. Prima oară cînd îl găsiră, aflat la începutul toamnei vieții lui, națiunea mai era încă destul de vie pentru ca el să se simtă în primejdie de moarte chiar și-n singurătatea dormitorului său, și totuși cîrmuia mai departe ca și cum ar fi știut că îi e hărăzit să nu moară în vecii vecilor, căci pe atunci nu părea că era vorba de un palat prezidențial ci de o piață unde erai nevoit să-ți croiești drum printre slugi desculțe care descărcau de pe măgari zarzavaturi și coșuri cu găini prin coridoare, sărind peste cumetre cu copii morți de foame care dormeau claie peste grămadă pe scări, așteptînd miracolul milostiveniei oficiale, și trebuia să te ferești de puhoaiele de zoaie aruncate de concubinele slobode la gură care puneau în vase flori proaspete în locul celor de peste noapte și spălau podelele, îngînînd cîntece de dragoste amăgitoare în ritmul în care băteau cu crengi uscate covoarele prin balcoane, totul petrecîndu-se în toiul scandalului stîrnit de slujbașii pe viață care descopereau găinile ouîndu-se în sertarele birourilor, al foielii curvelor și soldaților prin closete, al larmei de păsări și încăierărilor de cîini vagabonzi chiar și în cursul audiențelor, fiindcă nimeni n-avea habar care cine este, nici de partea cui, în palatul acela cu porțile deschise în a cărui

dezordine nemaipomenită era cu neputință să-ți dai seama unde se afla cîrmuirea. Stăpînul casei nu numai că lua parte la prăpădul acela ca de bîlci, dar îl și stîrnea și-l aţîța, căci îndată ce se aprindea lumina la el în dormitor, înainte de cîntatul cocoșilor, garda prezidențială suna deșteptarea vestind noua zi cazărmii Conde din vecinătate, aceasta o repeta pentru baza de la San Jerónimo, care la rîndul ei o trîmbița fortăreței din port, iar aceasta o repeta din nou de șase ori, una după alta, trezind mai întîi orașul, apoi toată țara, în vreme ce el medita pe closetul portabil, încercînd cu mîinile să-și domolească țiuitul urechilor care începea tocmai atunci, și văzînd cum licăreau luminile corăbiilor pe mișcătoarea mare de topaz, care pe timpurile acelea de glorie se mai afla încă în fața ferestrei sale. În fiecare zi de cînd luase în stăpînire palatul, supraveghease mulsul la grajduri ca să măsoare cu mîna lui cantitatea de lapte pe care cele trei căruțe prezidențiale trebuiau s-o ducă la cazărmile din oraș, bea apoi la bucătărie o ceașcă mare de cafea neagră și mînca turtă de manioc fără să știe prea bine încotro aveau să-l poarte toanele acelei zile, mereu atent la sporovăială slugilor, cărora fiind de-ale casei le vorbea pe limba lor, prețuindu-le nespus lingușelile ceremonioase și deslușindu-le lesne intențiile, și puțin înainte de ora nouă făcea o baie prelungă, în apa cu ierburi fierte din bazinul de granit construit la umbra migdalilor din grădina sa particulară, și abia după unsprezece izbutea să-și biruie neliniștea ce-l cuprindea în zori și să facă față întîmplărilor reale. Odinioară, pe vremea ocupației infanteriei marine, se închidea în cabinet pentru a hotărî soarta patriei împreună cu comandantul trupelor debarcate și semna tot felul de legi și decrete punîndu-și degetul gros, căci pe atunci nu știa să citească, nici să scrie, dar cînd îl lăsară încă o dată singur cu patria și puterea sa, nu-și mai făcu sînge rău cu corvoada legilor scrise, ci cîrmui prin viu grai și în persoană în orice moment și pretutindeni, cu o parcimonie neclintită, dar și cu o pricepere de neconceput pentru vîrsta sa, asediat de o puzderie de leproși, orbi și damblagii care implorau din propria-i mînă sarea tămăduirii, și de politicieni cu

știință de carte și adulatori nerușinați care-l proclamau drept cel care îndreaptă cutremurele, eclipsele, anii bisecți și alte greșeli ale Domnului, tîrîndu-și prin tot palatul pașii uriași de elefant pe zăpadă, în vreme ce rezolva treburi de stat și probleme curente cu aceeași naturalețe cu care poruncea să-mi luați ușa asta de aici și să mi-o puneți dincolo, iar cînd o luau, să mi-o puneți la loc, iar cînd o puneau, ceasul din turn să nu bată de douăsprezece la douăsprezece, ci la două pentru ca viața să pară mai lungă, porunca era împlinită fără nici o șovăială, fără o clipă de răgaz, în afara orei ca de moarte a siestei, cînd se refugia în penumbra concubinelor, alegea una cu forța și fără s-o dezbrace, fără să închidă ușa, în incinta palatului răsunînd atunci gîfîiala-i nemiloasă de bărbat grăbit, zornăitul jinduitor al pintenului de aur, scîncetul ca de cîine, groaza femeii care-și irosea răstimpul de dragoste străduindu-se să abată privirea ștearsă a copiilor prematuri, țipetele ei cărați-vă de aici, duceți-vă să vă jucați în curte, nu-i voie să vadă copiii așa ceva, și apoi glasurile se stingeau, viața încremenea, se lăsa o liniște adîncă, toată lumea rămînea stană de piatră cu degetul pe buze, fără să respire, liniște, generalul se odihnește, dar cei care-l cunoscuseră mai bine nu se încredeau nici măcar în răgazul acelei clipe sacre, fiindcă întotdeauna părea că se dedublează, doar îl văzuseră jucînd domino la șapte seara și în același timp fusese văzut dînd foc baligilor de vacă pentru a alunga țînțarii din salonul de audiențe, și nimeni nu-și făcea vreo iluzie pînă ce nu se stingeau luminile de la ultimele ferestre și nu răzbătea zgomotul huruitor al celor trei zăvoare, celor trei lacăte și celor trei drugi de la dormitorul prezidențial, și pînă nu se auzea prăbușindu-se pe pardoseala de piatră trupul lui istovit și răsuflarea-i de copil decrepit ce devenea tot mai adîncă pe măsură ce mareea creștea, pînă cînd harfele noptatice ale vîntului făceau să amuțească greierii din timpanele lui și un uriaș val de spumă pustia străzile străvechiului oraș al viceregilor și corsarilor și năvălea în palatul prezidențial prin toate ferestrele, ca în acea cumplită sîmbătă de august cînd oglinzile se umplură de scoici și salonul de audiențe

rămase la discreția rechinilor, depășind cel mai ridicat nivel al oceanelor preistorice și revărsîndu-se peste fața pămîntului, peste spațiu și timp, și numai el rămase plutind cu fața în jos pe apa lunară a viselor lui de înecat solitar, cu uniforma-i de doc de simplu soldat, cu jambierele puse, cu pintenul de aur și brațul drept îndoit sub cap în chip de pernă. Acea prezență simultană a sa pretutindeni în anii bolovănoși care i-au precedat cea dintîi moarte, urcușul acela în timp ce cobora, extazierea în fața mării pe cînd agoniza de dragoste nesatisfăcută nu erau un privilegiu al firii lui, așa cum proclamau adulatorii, nici vreo născocire a mulțimii, cum susțineau cei care-l defăimau, ci norocul de a se putea bizui pînă-n pînzele albe pe serviciile și fidelitatea de cîine a lui Patricio Aragonés, dublul lui perfect, care fusese găsit fără ca nimeni să-l fi căutat cînd veniră la el cu vestea, domnule general, că o falsă trăsură prezidențială cutreiera satele de indieni făcînd o afacere mănoasă cu acea înlocuire, că-i văzuseră ochii stinși în penumbra de moarte, că-i văzuseră buzele palide, mîna de mireasă gingașă cu o mănușă de atlaz aruncînd sare bolnavilor îngenuncheați în stradă, și că în urma trăsurii veneau călare doi falși ofițeri strîngînd bani grei pentru binefacerea tămăduirii, închipuiți-vă, domnule general, ce sacrilegiu, însă el nu dădu nici un ordin împotriva impostorului, ci porunci să-i fie adus în secret la palatul prezidențial, cu capul vîrît într-un sac din fire de agavă ca să-l dezorienteze, și atunci îl copleși umilința de a se vedea pe sine însuși pe picior de egalitate cu celălalt, la naiba, omul ăsta sînt eu, zise, căci într-adevăr era ca și cum ar fi fost, în afară de vocea autoritară pe care celălalt nu izbuti s-o imite niciodată, și de netezimea liniilor din palmă, acolo unde curba vieții se prelungea fără poticneli pînă la baza degetului gros, și dacă n-a poruncit să fie împușcat pe loc n-a făcut-o din interesul de a-l păstra ca înlocuitor oficial, căci asta-i trecu prin minte mai tîrziu, ci fiindcă l-a tulburat speranța deșartă că datele propriului său destin ar sta scrise în palma impostorului. Cînd se încredința de zădărnicia acelui vis, Patricio Aragonés supraviețuise impasibil la șase atentate, luase obiceiul

să-și tîrîie picioarele strivite cu lovituri de ciocan, îi țiuiau urechile și-l supăra hernia în zorii zilelor de iarnă, și învățase să-și scoată și să-și pună pintenul de aur încurcîndu-și curelele numai ca să cîștige timp în cursul audiențelor, bombănind ducă-se naibii cataramele astea făcute de meșterii din Flandra, nu-s bune de nimic, și din mucalit și vorbăreț cum fusese pe cînd sufla sticlă la cuptorul părintelui său ajunse gînditor și sumbru, neatent la ce i se spunea, scrutînd penumbra privirilor spre a ghici ce nu i se spunea, fără a răspunde vreodată la o întrebare înainte de a întreba la rîndu-i dar dumneata ce părere ai?, și din trîntor și parazit cum fusese pe vremea cînd vindea minuni se făcu trudnic de sîrguincios, călător neînduplecat, zgîrcit și hrăpăreț, mulțumindu-se să facă dragoste cu forța și să doarmă pe podea îmbrăcat, cu fața în jos și fără pernă, renunțînd la ifosele-i timpurii de identitate proprie și la orice vocație moștenită în ce privește ambiția strălucită de a fi pur și simplu suflător de sticlă, și înfrunta cele mai îngrozitoare riscuri ale puterii, așezînd cea dintîi piatră acolo unde niciodată n-avea să se mai pună vreuna, tăind panglici inaugurale pe meleagurile dușmanilor și îndurînd năruirea atîtor vise duse pe apa sîmbetei, înfrînîndu-și atîtea suspine stîrnite de speranțe imposibile pe cînd încorona aproape fără să le atingă atît de multe și atît de efemere și de inaccesibile regine ale frumuseții, căci se împăcase pe veci cu soarta ce-i hărăzise un destin care nu era al său, chiar dacă n-a făcut-o din lăcomie, nici din convingere, ci fiindcă el i-a schimbat existența dîndu-i slujba de impostor oficial pe viață, cu o simbrie de cincizeci de pesos pe lună și avantajul de a trăi ca un rege fără pacostea de a fi rege cu adevărat, ce-ți poți dori oare mai mult? Confuzia aceea a identităților a atins culmea într-o noapte cu vînt, cînd dădu peste Patricio Aragonés suspinînd înaintea mării, învăluit în boarea înmiresmată de iasomie, și-l întrebă cu îndreptățită neliniște dacă nu cumva îi puseseră *omag* în mîncare fiindcă mergea împleticindu-se, bătut parcă de un vînt necruțător, iar Patricio Aragonés îi răspunse că nu, domnule general, se întîmplase ceva și mai rău, căci sîmbăta trecută încoronase o regină de carnaval

și dansase cu ea primul vals, și acum nu mai găsea portița de a scăpa din amintirea aceea, fiindcă era cea mai frumoasă fată de pe lume, din cele care n-au fost făcute pentru unul ca mine, domnule general, numai dacă ați vedea-o, dar el îi răspunse cu un oftat de ușurare, ce dracu', astea-s chestii care li se întîmplă bărbaților cînd sînt în mare lipsă de femei, propunîndu-i să i-o sechestreze, după cum făcuse cu atîtea femei încîntătoare care-i ajunseră ibovnice, ți-o vîr eu cu forța în pat, cu patru soldați care s-o țină de picioare și de mîini pe cînd tu te înfrupți după pofta inimii, la naiba, cu vîrf si îndesat, zise, pînă și mironosițele se zbat ca turbatele la început, iar apoi te imploră nu mă lăsați așa, domnule general, ca un biet fruct văduvit de sămînță, însă Patricio Aragonés nu voia așa ceva ci și mai mult, voia să fie iubit, căci fata asta știe cum stau lucrurile, domnule general, o să vedeți și dumneavoastră c-o să înțelegeți cînd o veți vedea, și atunci el l-a îndemnat întru ușurare s-o apuce pe cărările noptatice care duc la încăperile concubinelor lui și îngăduindu-i să se folosească de ele ca și cum ar fi el însuși, asaltîndu-le în mare grabă și fără să-și lepede hainele, iar Patricio Aragonés se cufundă de bună credință în cloaca aceea de iubiri de împrumut, socotind că avea să-și înfrîneze astfel patima, dar dorința-i era atît de arzătoare că uneori uita condițiile împrumutului, se desfăcea distrat la șliț, se pierdea în amănunte, se lovea din neatenție de pietrele ascunse ale femeilor mai puțin darnice, le smulgea suspine adînci și le făcea să rîdă uimite în beznă, mare hoț, domnule general, îi spuneau, sînteți tot mai nesătul cu toți anii pe care-i aveți, și de atunci nici unul din ei și nici una din ele n-a mai știut care din copii era fiul cui, deoarece și copiii lui Patricio Aragonés, ca și ai lui, se născeau la șapte luni. Astfel, Patricio Aragonés ajunse omul cel mai de seamă al puterii, cel mai iubit și poate și cel mai temut, iar el avu mai mult timp să se ocupe de armată, la fel de temeinic cum o făcuse la începutul mandatului, nu pentru că puterea lui s-ar sprijini pe armată, cum credeam cu toții, ci dimpotrivă, pentru că era dușmanul său firesc cel mai de temut, așa încît îi făcea pe unii ofițeri să se creadă

spionați de alții, îi schimba dintr-un loc într-altul ca să-i împiedice să pună ceva la cale, aproviziona cazărmile cu opt cartușe oarbe la fiecare zece cîte se cuveneau și le trimitea pulbere amestecată cu nisip de mare păstrînd muniția cea bună la îndemîna lui într-un depozit din palatul prezidențial ale cărui porți aveau chei fără dublură și unde nimeni altcineva nu putea pătrunde, în afară de el, la adăpostul umbrei tăcute a prietenului meu de-o viață, generalul Rodrigo de Aguilar, artilerist cu academia militară care pe deasupra mai era și ministrul apărării și totodată comandantul gărzii prezidențiale, căpetenia serviciilor de siguranță a statului și unul din foarte puținii muritori cărora le-a fost îngăduit să-l bată la o partidă de domino, fiindcă-și pierduse brațul drept încercînd să dezamorseze o încărcătură de dinamită doar cu cîteva minute înainte ca berlina prezidențială să treacă pe la locul atentatului. Se simțea atît de sigur, ocrotit fiind de generalul Rodrigo de Aguilar și ajutat de Patricio Aragonés, încît începu să dea uitării presimțirile rele în ce-l privea și ajunse să se lase văzut tot mai mult, se încumetă să se plimbe prin oraș însoțit doar de un aghiotant într-o trăsură fără fanioane, contemplînd prin perdelușe catedrala falnică de piatră pe care el o declarase prin decret cea mai frumoasă din lume, iscodind conacele vechi cu ziduri trainice, cu porți din vremuri de mult apuse, ce-aveau brîuri cioplite de floarea-soarelui cu fața spre mare, străzile pietruite cu miros de lumînări stinse din cartierul viceregilor, domnișoarele palide care făceau dantele cu iglița, vădind o cuviință de neînvins dincolo de glastrele de garoafe și glicine atîrnate prin balcoane, mînăstirea cadrilată a călugărițelor basce, de unde la ora trei după-amiaza răzbăteau aceleași acorduri de clavicord cu care sărbătoriseră prima apariție a cometei, pentru a străbate apoi labirintul confuz al tîrgului, cu muzica-i ucigătoare, tarabele cu bilete de loterie, cărucioarele cu rachiu, șiragurile de ouă de iguană, mărfurile ieftine de la turci, decolorate de soare, tabloul înfricoșător cu fata prefăcută în scorpion drept pedeapsă că nu-și ascultase părinții, ulicioara nenorocită a femeilor fără bărbați care ieșeau despuiate

în amurg să-și cumpere plătică albastră și bibani trandafirii, înjurîndu-se de mama focului cu zarzavagioaicele, în timp ce li se uscau rufele pe balcoanele de lemn cioplit, simți izul de creveți stricați, văzu după colț strălucirea familiară a petalelor de căldărușă, dezordinea pestriță a barăcilor negrilor de pe promontoriul golfului, și dintr-o dată se ivi portul, ah, portul, iată digul cu parapet, străvechiul crucișător al infanteriștilor, mai nesfîrșit și mai sumbru ca adevărul, negresa care se dădu în lături prea tîrziu pentru a face loc trăsurii speriate înfiorîndu-se de moarte la vederea bătrînului crepuscular care contempla portul cu privirea cea mai tristă de pe lume, el este! se minună înspăimîntată, trăiască șeful, strigă, trăiască, strigau bărbații, femeile și copiii ieșind în fugă de prin cîrciumile și hanurile indienilor, trăiască, strigau cei care opriră caii și blocară trăsura ca să strîngă mîna conducătorului, o pornire atît de sinceră și neașteptată încît el abia avu timp să dea la o parte brațul înarmat al aghiotantului dojenindu-l cu asprime, nu fi prost, locotenente, lasă-i să mă iubească, atît de entuziasmat de izbucnirea aceea de dragoste și de altele asemănătoare din zilele ce au urmat, încît generalul Rodrigo de Aguilar trebui să se străduiască mult pentru a-i scoate din cap ideea de a se plimba într-o trăsură descoperită, ca să mă poată vedea bine patrioții, ce naiba, fiindcă el n-avea habar că asaltul din port fusese într-adevăr spontan, dar celelalte erau organizate de propriile servicii de siguranță ca să-i facă pe plac fără nici o primejdie și într-atît îl îmbătă dovada aceea de dragoste din pragul toamnei lui, încît se încumetă să plece din oraș după ani mulți, repunînd în funcție vechiul tren vopsit în culorile drapelului, care se cățăra ca o pisică pe cornișele dealurilor din întinsul său regat al tristeții, făcîndu-și drum printre hățișurile orhideelor și balsaminelor amazoniene, alungînd maimuțele, păsările paradisului, leoparzii adormiți pe șine, pînă la satele glaciale și pustii de pe sălbaticele sale meleaguri natale, în ale căror gări era așteptat cu fanfară și marșuri lugubre, întîmpinat cu dangăt funebru de clopote, de oameni purtînd pancarte de bun-venit patriarhului fără nume, care stătea așezat la dreapta Sfintei Treimi, îi

aduceau indieni vagabonzi pe cărările ce coborau în vale ca să cunoască puterea ascunsă în penumbra de moarte a vagonului prezidențial, și cei care izbuteau să se apropie nu vedeau nimic altceva decît ochii buimaci în spatele geamului prăfuit, buzele tremurînde, palma unei mîini anonime ce saluta din limbul gloriei, în timp ce un oarecare din escortă încerca să-l ia de la fereastră, aveți grijă, domnule general, patria are nevoie de dumneavoastră, dar el răspundea cufundat în visare, nu te neliniști, colonele, oamenii ăștia mă iubesc, atît în trenul ce străbătea pustietățile cît și în vasul cu zbaturi de lemn care înainta lăsînd în urmă amintirea unor valsuri la pianolă, învăluită în mireasma dulce de gardenii și salamandre moarte în afluenții ecuatoriali, ferindu-se de leșuri de dragoni preistorici, de insule providențiale unde se ascundeau să nască sirenele, de înserări funeste peste imense orașe dispărute, pînă și în cătunele dezolante cu focuri aprinse ai căror locuitori veneau în fugă la țărm să privească vasul de lemn vopsit în culorile patriei și abia de izbuteau să deslușească o mînă a nimănui cu mănușă de atlaz ce saluta de la fereastra cabinei prezidențiale, însă el vedea pîlcurile de oameni adunați la mal fluturînd în lipsă de steaguri frunze de *malanga*, îi vedea pe cei care se aruncau în apă cu cîte un tapir viu, un nap uriaș cît o labă de elefant, niște găinușe de munte pentru tocănița președintelui, și ofta mișcat în penumbra ca de biserică a cabinei, uită-te la ei cum vin, căpitane, vezi cît de mult mă iubesc. În luna decembrie, cînd lumea Caraibilor se făcea ca de sticlă, urca în trăsură pe coastele stîncoase pînă la casa cățărată pe culmea recifelor și-și petrecea după-amiaza jucînd domino cu foștii dictatori din alte țări de pe continent, părinții detronați ai altor patrii, cărora el le dăduse azil vreme îndelungată, și care acum îmbătrîneau în umbra milostiveniei sale, visînd, în fotoliile de pe terasă, la himerica navă a unei a doua șanse, vorbind singuri, murind deja morți fiind în vila de odihnă pe care el le-o construise pe faleză după ce-i primise pe toți ca pe unul singur, căci toți apăreau în zori, cu uniforma de gală îmbrăcată pe dos peste pijama, cu un cufăr de bani furați din tezaurul

național și o valiză cu decorații, tăieturi din ziare lipite pe vechi registre de contabilitate și un album de fotografii pe care i le arătau lui la prima întrevedere de parcă ar fi fost scrisori de acreditare, spunîndu-i uitați-vă, domnule general, acesta sînt eu pe cînd eram locotenent, aici sînt în ziua cînd am preluat puterea, aici la a șaptesprezecea aniversare a preluării puterii, iar aici, priviți, domnule general, însă el le acorda azilul politic fără să le dea prea multă atenție și fără să cerceteze asemenea scrisori de acreditare, pentru că singurul act de identitate al unui președinte răsturnat de la putere trebuie să fie certificatul de deces, spunea, și asculta la fel de disprețuitor amărîtul discurs amăgitor cum că accept pentru puțină vreme nobila dumneavoastră ospitalitate pînă cînd poporul meu va face dreptate judecîndu-l pe uzurpator, veșnica formulă de o solemnitate puerilă pe care puțin mai tîrziu i-o debita uzurpatorul, și apoi uzurpatorul uzurpatorului ca și cum n-ar ști ticăloșii de ei că în treburile astea de bărbați cel care cade e bun căzut, și-i găzduia pe toți cîteva luni în palatul prezidențial, îi obliga să joace domino pînă-i scutura de ultimul sfanț, și apoi mă duse de braț pînă la fereastra dinspre mare, mă ajută să mă lamentez din pricina vieții ăsteia nenorocite care curge necontenit într-un singur sens, mă consolă cu iluzia că mă voi duce acolo, uite, acolo, în vila aceea uriașă ce pare un transatlantic eșuat pe culmea recifelor, unde am pentru dumneata o cameră foarte luminoasă și mîncare bună, și o grămadă de timp ca să poți uita împreună cu alți tovarăși întru nenorocire, și cu o terasă spre mare, unde lui îi plăcea să stea în după-amiezile de decembrie, nu atît din dorința de a juca domino cu droaia aceea de oameni de nimic, ci pentru a se desfăta la bucuria meschină de a nu fi unul dintre ei, pentru a se privi în oglinda pilduitoare a mizeriei lor în vreme ce el se bălăcea în mocirla nesfîrșită a fericirii, visînd de unul singur, urmărind cu pași ageri și gînd rău mulatrele supuse care măturau palatul în penumbra zorilor, adulmecîndu-le mirosul de dormitor comun și briantină de duzină, și pîndind ocazia să dea peste una singură și să facă dragoste ca un cocoș în spatele ușilor de pe la birouri, pe cînd ele se prăpădeau

de rîs în întuneric, ce șmecher mai sînteți, domnule general, atît de mare și încă atît de hămesit, însă după aceea pe el îl cuprindea tristețea și începea să cînte spre a se consola fără să-l audă nimeni, sclipitoare lună de ianuarie, privește-mă cum pătimesc pe eșafodul ferestrei tale, cînta, atît de sigur de dragostea poporului său în lunile acelea de octombrie fără presimțiri rele, încît își atîrna hamacul în curtea conacului de la marginea orașului unde locuia maică-sa, Benedición Alvarado, și-și făcea siesta la umbra tamarinilor, fără escortă, visînd pești rătăcitori care navigau pe apele colorate ale dormitoarelor, patria e tot ce poate fi mai bun din cîte s-au inventat, mamă, suspina, însă niciodată nu aștepta răspunsul singurei ființe de pe lume care se încumeta să-l dojenească din pricina mirosului de ceapă putredă ce i se răspîndea de la subsuori, ci se întorcea la palatul prezidențial pe poarta principală, exaltat de anotimpul acela miraculos din Caraibi în ianuarie, de împăcarea cu lumea la sfîrsitul bătrîneților sale, de serile violete în care făcuse pace cu nunțiul apostolic care îl vizita neanunțat pentru a încerca să-l convertească la credința întru Cristos pe cînd serveau ciocolată cu fursecuri, iar el argumenta prăpădindu-se de rîs că dacă Dumnezeu e atît de grozav cum ziceți dumneavoastră, spuneți-i să-mi scoată gîza asta care-mi zumzăie în ureche, îi zicea, și-și descheia cei nouă nasturi de la șliț și-i arăta hernia uriașă, spuneți-i să-mi dezumfle vietatea asta. Îi zicea, dar nunțiul îl păstorea plin de stoicism, încerca să-l convingă că tot ce este adevărat, spună lumea ce o vrea, purcede de la Sflntul Duh, și el îl petrecea pînă la ușă cu cele dintîi lămpi, scuturîndu-se de rîs, așa cum fusese văzut de foarte puține ori, nu prăpădiți praful de pușcă pe vulturi, părinte, îi zicea, la ce bun să mă convertiți dacă oricum fac ceea ce vreți dumneavoastră, ce naiba! Oaza aceea de liniște pieri pe neașteptate, cînd într-o luptă de cocoși dintr-un ținut înghețat de departe un cocoș carnivor îi smulse capul adversarului și-l devoră cu lovituri de cioc în fața unui public înnebunit de sînge și a unei fanfare de bețivani care sărbătoriră grozăvia cu muzică de petrecere, căci el fusese singurul care luă în seamă prevestirea cea rea, o simți

atît de clar și iminent încît ordonă în taină escortei să-l aresteze pe unul din muzicanți, pe acela care cînta la trompetă, și într-adevăr găsiră la el o armă de foc cu țeava scurtă și omul mărturisi, torturat fiind, că avea de gînd să tragă asupra lui în confuzia iscată la ieșire, bineînțeles, era limpede ca lumina zilei, lămuri el, fiindcă eu mă uitam la toți și toți se uitau la mine, dar singurul care n-a îndrăznit să mă privească nici măcar o dată a fost ticălosul ăsta de trompetist, nenorocitul, și totuși el știa prea bine că nu asta era pricina cea de pe urmă a neliniștii care-l chinuia, pentru că o simți mai departe în nopțile din palatul prezidențial chiar și după ce serviciile lui de siguranță îi demonstraseră că nu avea motive de îngrijorare, domnule general, totul era în ordine, dar din clipa cînd îl fulgeră presimțirea de la lupta de cocoși se agăță de Patricio Aragonés ca și cum ar fi fost el însuși, dîndu-i să mănînce din mîncarea lui, să guste din mierea lui de albine cu aceeași lingură pentru ca cel puțin să moară împăcat la gîndul că au murit amîndoi împreună dacă s-ar fi pus otravă, și colindau ca fugarii unghere uitate, călcînd pe covoare pentru ca nimeni să nu le recunoască uriașii lor pași tainici, de elefanți siamezi, navigînd învăluiți în licărirea intermitentă a focului ce intra prin ferestre inundînd în lumină verde la fiecare treizeci de secunde încăperile palatului, prin fum de baligi de vacă și lugubre sunete de sirenă în chip de rămas bun ale vapoarelor ce pluteau în noapte pe mările adormite, își petreceau după-amiezi întregi privind ploaia, numărînd rîndunici întocmai ca doi îndrăgostiți de odinioară, în asfințitul melancolic de septembrie, atît de departe de lume încît nici el însuși nu și-a dat seama că lupta-i feroce de a exista de două ori întărea bănuiala că, dimpotrivă, trăia din ce în ce mai puțin, zăcînd în letargie, că fusese dublată garda și nu se permitea nimănui să intre sau să iasă din palatul prezidențial, dar că totuși cineva izbutise să înșele filtrul acela sever și văzuse păsările amuțite în colivii, vacile adăpîndu-se din cristelniță, leproșii și damblagiii dormind printre trandafiri, și la amiază toată lumea părea încremenită așteptînd să răsară soarele, căci el murise după cum spuseseră

semnele de moarte naturală în somn, însă cei mari întîrziau cu vestea încercînd să-și aplaneze în conciliabule sîngeroase veșnicele lor ciocniri. Cu toate că n-avea habar de astfel de zvonuri, era conștient că ceva urma să se întîmple în viața lui, și își întrerupea lentele partide de domino ca să-l întrebe pe generalul Rodrigo de Aguilar cum mai merg treburile, fîrtate, ținem totul sub control, domnule general, patria e liniștită, dar el pîndea semne prevestitoare în rugurile funerare ale baligilor de vacă ce se mistuiau prin coridoare și prin fîntînile de demult fără a găsi nici un răspuns neliniștii lui, mergea s-o vadă pe maică-sa, Benedición Alvarado, în conacul de la marginea orașului cînd se mai domolea căldura, se așezau să se răcorească la umbra tamarinilor, ea în balansoarul său de mamă, decrepită dar întreagă la minte, aruncînd boabe de porumb găinilor și păunilor care ciuguleau prin grădină, iar el în fotoliul de răchită vopsit în alb, făcîndu-și vînt cu pălăria, urmărind cu vechea-i privire hămesită mulatrele zdravene care-i aduceau sucuri răcoritoare de fructe de toate culorile, ca să vă potoliți setea cu atîta căldură, domnule general, gîndindu-se dac-ai ști, mamă, că nu mai pot, c-aș vrea să-mi iau lumea în cap dar n-am habar încotro s-o apuc, mamă, să fiu departe de atîta nedreptate, însă nici măcar maică-sii nu-i mărturisea chinul lăuntric ce-i smulgea suspine, ci se întorcea în faptul serii cînd se aprindeau cele dintîi lumini la palatul prezidențial, intra pe ușa de serviciu și auzea cînd trecea pe coridoare bătaia de călcîie a santinelelor care luau poziție de drepți, salutîndu-l, nimic nou, domnule general, totul e în ordine, însă el știa că nu era adevărat, că-l înșelau din obișnuință, îl mințeau din teamă, că nimic nu era adevărat în criza aceea de nesiguranță ce-i amăra gloria din după-amiaza nefastă cu lupta de cocoși și-l lipsea pînă și de vechea dorință de a porunci și rămînea treaz pînă foarte tîrziu trîntit cu fața-n jos pe dușumea fără să poată adormi, ascultînd prin fereastra dinspre mare tobele îndepărtate și cimpoaiele triste care sărbătoreau vreo nuntă de oameni sărmani cu aceeași bucurie zgomotoasă cu care lui i-ar fi sărbătorit moartea, auzi sirena de rămas-bun a unui vas răzvrătit

care o pornise în larg la ora două fără încuviințarea căpitanului, foșnetul de hîrtie al trandafirilor ce-și desfăcuseră petalele în zori, și-l treceau fiori de gheață, ofta fără voie, fără o clipă de răgaz, presimțind cu instinct de sălbăticiune amenințarea din seara întoarcerii de la conacul de la marginea orașului cînd a fost surprins de gloata ca o turmă în stradă, de ferestrele ce se tot deschideau și închideau, și de panica rîndunicilor pe cerul diafan de decembrie, și atunci întredeschise perdeaua de la trăsură să vadă ce se întîmpla și-și zise asta era, mamă, asta era, își zise, și-l încercă un puternic sentiment de ușurare cînd văzu baloanele colorate în văzduh, baloane roșii și verzi, baloane galbene ori ca niște uriașe portocale albastre, nesfîrșitele baloane rătăcitoare ce se înălțară printre rîndunicile speriate și plutiră o clipă în lumina de cleștar de la ora patru și apoi se sparseră pe neașteptate cu un pocnet surd și general, slobozind mii și mii de foi de hîrtie deasupra orașului, o furtună de pamflete zburătoare de care birjarul profită ca să se strecoare afară din iureșul pieței fără ca cineva să recunoască trăsura oficială, căci toată lumea se învălmășea străduindu-se să prindă hîrtiile din baloane, domnule general, le citeau în gura mare prin balcoane, repetau pe dinafară jos cu exploatarea, strigau moarte tiranului, și pînă și santinelele de la palatul prezidențial citeau cu glas tare pe coridoare să ne unim cu toții fără deosebire de clasă contra despotismului de veacuri, pentru reconciliere patriotică împotriva corupției și trufiei militarilor, nu mai vrem sînge, strigau, nu mai vrem să fim jefuiți, țara întreagă se trezea din letargia milenară în clipa cînd el intră pe poarta pentru trăsuri și află vestea îngrozitoare, domnule general, Patricio Aragonés fusese rănit de moarte cu o suliță otrăvită. Cu ani în urmă, într-o noapte în care îl băteau gîndurile negre, îi propusese lui Patricio Aragonés să tragă la sorți propria lor viață, cap sau pajură, dacă iese capul mori tu, dacă iese pajura mor eu, însă Patricio Aragonés l-a convins că ar muri amîndoi la egalitate, pentru că toate monedele aveau chipul amîndurora pe ambele fețe, atunci îi propuse să-și joace viața la masa de domino, cel care ia douăzeci de partide avea să moară, iar Patricio Aragonés

se simți onorat să primească, îmi face multă plăcere, domnule general, numai să-mi acordați privilegiul să pot cîștiga, și el încuviință, s-a făcut, așa jucară o partidă, jucară două, jucară douăzeci, și Patricio Aragonés cîștiga întruna, căci înainte el cîștiga numai pentru că era interzis să fie învins, a fost o bătălie nesfîrșită și înverșunată și ajunseră la ultima partidă fără ca el să cîștige măcar o dată, iar Patricio Aragonés își șterse sudoarea cu mîneca de la cămașă oftînd din rărunchi, regret din suflet, domnule general, însă eu nu vreau să mor, și atunci el se apucă să strîngă piesele și să le aranjeze în ordine în cutia de lemn în timp ce-i spunea ca un învățător care-și îngînă lecția că nici el n-avea de gînd să moară la masa de domino, ci numai cînd îi va sosi ceasul și în patul lui, de moarte bună în somn, după cum prevestiseră dintru început ulcelele ghicitoarei, și nici măcar așa, dacă mă gîndesc bine, fiindcă Benedición Alvarado nu m-a adus pe lume ca să iau seama la ulcele ci ca să conduc, și la urma urmelor eu sînt cine sînt, nu tu, așa că mulțumește-i lui Dumnezeu că n-a fost decît un joc, îi zise rîzînd, fără să-și fi imaginat nici atunci și nici mai tîrziu că gluma aceea îngrozitoare avea să se adeverească în noaptea în care intră în odaia lui Patricio Aragonés și-l găsi zbătîndu-se în chinurile morții, fără scăpare, fără nici o speranță să supraviețuiască otrăvii, iar el îl salută din ușă cu mîna întinsă, Domnul să te aibă în paza lui, prietene, e o mare cinste să mori pentru patrie. I-a rămas alături în lunga agonie, numai ei doi în cameră, dîndu-i cu mîna lui linguri dintr-o infuzie spre a-i alina durerea, iar Patricio Aragonés le înghițea fără nici un fel de recunoștință zicîndu-i printre sorbituri te las, generale, cu lumea dumitale împuțită, dar numai pentru puțină vreme, căci inima-mi spune că o să ne revedem foarte curînd în străfundurile iadului, eu mă strîmb ca un chefal din pricina otrăvii, dumneata ținîndu-ți capul în mînă și căutînd un loc unde să-l pui fie vorba între noi și fără nici un respect, generale, fiindcă acum pot să-ți spun că niciodată nu te-am iubit cum îți închipui dumneata, ci dimpotrivă încă de pe vremea piraților, cînd am avut nenorocul să mă pomenesc pe domeniile dumitale, mă tot rog să

te omoare, chiar și cu blîndețe, numai să te omoare ca să-mi plătești viața asta de orfan cu care m-ai procopsit, mai întîi strivindu-mi picioarele cu maiul ca să-mi fie mersul de lunatic, ca al dumitale, apoi străpungîndu-mi testiculele cu sulă de cizmar ca să mi se facă hernie, mai tîrziu punîndu-mă să beau terebentină ca să uit să mai citesc și să mai scriu, și cînd mă gîndesc cît s-a chinuit mama să mă învețe!, și silindu-mă mereu să îndeplinesc eu îndatoririle publice pe care nu te încumetai să le duci la bun sfîrșit, și asta nu pentru că ar avea nevoie de dumneata viu, cum o tot spui, ci pentru că și pe cel mai dat naibii îl trec fiori de gheață cînd încoronează o curvă a frumuseții fără să aibă habar în ce chip va da moartea peste el, fie vorba între noi fără nici o umbră de respect, generale, numai că lui nu-i păsa de insolența, ci de nerecunoștința lui Patricio Aragonés, pe care l-am făcut să trăiască într-un palat ca un rege, și ți-am dat ceea ce nimeni n-a dat cuiva pe lumea asta, chiar și femeile mele ți le-am împrumutat, hai s-o lăsăm baltă cu treaba asta, generale, că mai bine să fiu scopit cu lovituri de ciocan decît să mă tăvălesc pe podea cu niște mame de parc-ar fi juninci de însemnat cu fierul roșu, atît doar că amărîtele alea fără suflet nici măcar nu simt fierul, nici nu dau din picioare, nu se zbat și nu scot răgete ca junincile, crupele lor nu fumegă și nu miros a carne pîrlită, și doar ăsta-i cel mai mic lucru ce se poate cere acelor cumetre, ce-și întind trupul ca o vacă moartă ca să-ți faci datoria în timp ce ele curăță mai departe cartofi și le strigă celorlalte vă rog uitați-vă puțin la bucătărie pînă mîntui treaba asta, că mi se arde orezul, ei bine numai dumitale-ți poate trece prin cap că împerecherea asta e dragoste, generale, fiindcă nu cunoști altceva, fie vorba între noi fără cel mai mic respect, iar atunci el a început să urle, taci, lua-te-ar dracu, taci din gură, că de nu o să te coste scump, însă Patricio Aragonés continuă să spună, fără nici o umbră de intenție batjocoritoare, de ce să tac dacă tot ce poți face e să mă omori, și chiar mă omori de fapt, mai bine încearcă acum să privești adevărul în față, generale, află că nimeni nu ți-a spus niciodată ce gîndește sincer, ci dimpotrivă, toți îți spun ceea ce știu că-ți

dorești să auzi, în timp ce-ți fac plecăciuni în față își caută pistolul pe la spate, mulțumește-i barem hazardului care vrea ca eu să fiu omul căruia îi pare cel mai rău de dumneata pe lumea asta, fiindcă sînt singurul care-ți seamănă, unicul cinstit care-ți spune pe șleau ceea ce toți o spun de fapt că nu ești președintele nimănui, nici nu te afli pe tron datorită vitejiei tale militare, ci pentru că te-au pus acolo englezii iar yankeii te-au susținut cu puterea cuirasatului lor, doar eu te-am văzut mișunînd ca un gîndac înnebunit de frică fără să ai habar cum să începi să poruncești, atunci cînd yankeii ți-au strigat te lăsăm baltă cu bordelul tău de negrotei cu tot, să vedem cum ai să te descurci fără noi, și dacă n-ai fost dat jos, nici atunci și nici mai tîrziu, asta nu-i fiindcă nu vrei, ci fiindcă nu poți, recunoaște-o, doar știi prea bine că atunci cînd vei fi văzut pe stradă, îmbrăcat ca orice muritor, or să se năpustească asupră-ți precum cîinii ca să-ți plătească și pentru măcelul de la Santa María del Altar, și pentru deținuții azvîrliți în șanțurile fortăreții din port ca să-i mănînce caimanii, și pentru cei pe care-i jupuiau de vii, trimițîndu-le apoi pielea familiei ca să se învețe minte, și-i tot spunea așa, scoțînd din puțul fără fund al urii lui adunate șiragul de fărădelegi cumplite săvîrșite de regimul său infam, pînă cînd nu mai putu vorbi căci o greblă de foc îi sfîșie măruntaiele, inima i se înmuie, și sfîrși fără nici o intenție să-l mai jignească, ci aproape implorîndu-l, ți-o spun serios, generale, acum că eu sînt pe moarte hotărăște-te să mori odată cu mine, nimeni nu-i mai îndreptățit să ți-o spună căci n-am avut niciodată pretenția să semăn cu cineva și cu atît mai puțin să fiu un mare bărbat al patriei, ci doar un amărît de suflător de sticlă, ca taică-meu, îndrăznește, generale, nu doare chiar atît pe cît s-ar crede, și i-a spus asta cu atîta seninătate sinceră că lui îi trecu furia de a-i răspunde și încercă să-l ajute să stea în scaun cînd văzu că începe să se zvîrcolească și să-și strîngă burta cu mîinile, plîngînd cu lacrimi amare de durere și rușine, ce îngrozitor, generale, mă scap pe mine, iar el crezu că zice așa, în sens figurat, vrînd adică să spună că murea de frică, însă Patricio Aragonés îi răspunse că nu, generale, vreau să spun că o

fac de-a binelea, și el apucă să-l implore abține-te, Patricio Aragonés, abține-te, noi generalii țării trebuie să murim ca bărbații adevărați chiar dacă plătim cu viața, numai că o spusese prea tîrziu fiindcă Patricio Aragonés se lăsă pe vine și căzu peste el zvîrcolindu-se înspăimîntat, plin de rahat și de lacrimi. În biroul de lîngă salonul de audiențe a trebuit să-i frece trupul cu burete și săpun ca să scape de duhoarea aceea a morții, apoi l-a îmbrăcat cu propriile lui haine după ce și le-a scos de pe el, i-a pus bandajul de pînză tare, jambierele și pintenul de aur la călcîiul stîng, simțind, pe măsură ce făcea toate astea, că ajungea să fie omul cel mai singur de pe fața pămîntului, și sfîrși prin a șterge orice urmă de farsă, prefigurînd la perfecție pînă și cele mai mici amănunte pe care le văzuse cu ochii lui în apa prevestitoare a ulcelelor, pentru ca a doua zi în zori femeile care măturau în palat să dea peste trupul lui căzut cu fața în jos pe pardoseala din birou, mort pentru prima dată de falsă moarte bună, în somn, cu uniforma de doc fără galoane, jambierele, pintenul de aur, și brațul îndoit sub cap, în chip de pernă. Nici de data aceasta știrea morții nu se răspîndi imediat, așa cum se aștepta el, ci se scurseră multe ceasuri de prudență, de cercetări în taină, căci moștenitorii regimului, adunați în conclavuri secrete, se străduiau să cîștige timp dezmințind zvonul morții sale cu tot felul de versiuni ce susțineau tocmai dimpotrivă și o scoaseră în strada cu prăvălii pe maică-sa, Benedición Alvarado, să ne încredințăm că n-avea chipul cernit, mă îmbrăcară cu o rochie înflorată ca pe o matracucă, domnule, mă puseră să-mi cumpăr o pălărie cu pene de papagal, să mă vadă toată lumea fericită, mă puseră să-mi cumpăr fel de fel de boarfe deși eu le spuneam că nu, domnule, că nu-i timpul de făcut cumpărături ci de jelit, căci pînă și eu credeam că fiul meu era cel care murise, și mă forțau să zîmbesc cînd oamenii mă pozau, iar militarii spuneau că trebuia să fac toate astea pentru patrie, în vreme ce el în ascunzătoarea lui se întreba descumpănit ce-o fi pățit lumea asta că nimic nu s-a schimbat la vestea mincinoasă a morții mele, cum se face oare că soarele a răsărit o dată și încă o dată fără nici o poticnire, de ce

aerul acesta sărbătoresc, mamă, de ce căldura e la fel și fără mine, se tot întreba uluit, cînd deodată răsună o lovitură de tun din fortăreața portului și prinseră să bată clopotele cele mari de la catedrală, iar mulțimea se năpusti spre palatul prezidențial ca un talaz pe care vestea cea mai mare de pe lume îl iscă din marasmul secular, și atunci el întredeschise ușa dormitorului și apăru în salonul de audiențe unde se văzu pe sine însuși în capela mortuară, mai mort și mai împodobit decît toți papii morți ai creștinătății, copleșit de groaza și rușinea propriului trup de bărbat luptător întins între flori, cu fața lividă pudrată, buzele vopsite, mîinile de domnișoară senină înțepenite pe pieptul blindat cu medalii de război, în uniforma-i zornăitoare de gală, cu cei zece sori crepusculari de general al universului născociți de careva după moartea sa, cu sabia de rigă ca la cărțile de joc pe care n-o folosise niciodată, cizmele înalte de lac cu doi pinteni de aur, cu toată recuzita fastuoasă a puterii și lugubra glorie marțială reduse la dimensiunea-i omenească de pederast zăcînd, la naiba, nu-i cu putință să fiu eu ăsta, își zise înfuriat, nu-i drept, la naiba, își zise iar, contemplînd cortegiul ce defila în jurul cadavrului său, și preț de o clipă uită scopurile tulburi ale farsei puse la cale, simțindu-se jignit și micșorat de neînduplecarea morții față de maiestatea puterii, văzu viața fără el, văzu cu o umbră de compasiune cît erau oamenii de neajutorați fiind lipsiți de autoritatea lui, văzu cu tainică neliniște pe cei care veniseră doar ca să dezlege enigma dacă era într-adevăr el sau nu, văzu un bătrîn care se apropie schițînd un salut de mason de pe timpul războiului federal, văzu un bărbat îndoliat care-i sărută inelul, văzu o școlăriță punîndu-i o floare, văzu o pescăreasă care nu putu îndura adevărul morții lui și împrăștie pe jos coșul cu pește proaspăt și se repezi să îmbrățișeze cadavrul parfumat plîngînd și strigînd Doamne, e el, ce-o să se aleagă de noi fără el, hohotea, prin urmare era el, era el, țipa mulțimea gata să se sufoce în soarele din Piața Armelor, și atunci amuțiră dangătele de îngropăciune iar clopotele de la catedrală și de la toate celelalte biserici vestiră o zi de miercuri de bucurie, se auzi pocnet de rachete ca de

Paști, petarde de slavă, tobe preamărind eliberarea și văzu pîlcuri luînd cu asalt ferestrele cu îngăduința tăcută a santinelelor, văzu căpeteniile fioroase ale răsculaților împrăștiind cortegiul cu lovituri de bîtă și trîntind-o la pămînt pe pescărească nemîngîiată, îi văzu pe cei care-și revărsară ura împotriva cadavrului, cei opt oameni care-l scoaseră din starea-i imemorială, din timpul lui himeric de crini și floarea-soarelui, și-l tîrîră pe scări în jos, pe cei care risipiră măruntaiele acelui paradis de opulență și nefericire pe care credeau că-l distrug pe vecie distrugînd pe vecie vizuina puterii, năruind capiteluri dorice de mucava, perdele de catifea și coloane fastuoase încununate cu palmieri de alabastru, aruncînd pe ferestre colivii cu păsări, tronul viceregilor, pianul cu coadă, spărgînd urnele funerare cu cenușa unor mari bărbați necunoscuți și azvîrlind goblenurile cu fecioare adormite în gondolele deziluziei și uriașe tablouri cu episcopi și războinici de demult și bătălii navale incredibile, nimicind totul pentru ca în memoria generațiilor viitoare să nu rămînă nici măcar o părere din amintirea stirpei blestemate a militarilor, iar apoi se uită în stradă printre jaluzele să vadă pînă unde ajungeau ravagiile furiei de a arunca și distruge și dintr-o singură privire văzu mai multe ticăloșii, mai multă nerecunoștința decît au văzut și din pricina cărora au plîns ochii mei de cînd m-am născut, mamă, își văzu văduvele fericite cum părăseau palatul pe poarta din dos, ducînd de căpăstru vacile din grajdurile mele, ducînd cu ele mobilele oficiale, borcanele cu miere din stupii tăi, mamă, își văzu copiii născuți la șapte luni care făceau să răsune o muzică de o bucurie sălbatică bătînd în cratițele de la bucătărie, ciocnind comoara lui de veselă de cristal și serviciile de masă pentru ospețele de mare gală, cîntînd în gura mare în plină stradă a murit tăticu', trăiască libertatea, văzu rugul aprins în Piața Armelor ca să-i ardă toate portretele oficiale și pozele de prin almanahuri care erau afișate în orice moment și pretutindeni de la începutul regimului său, și-și văzu propriul trup tîrît pe stradă lăsînd o dîră de decorații și epoleți, butoni de dolmane, fîșii de brocart, fireturi și ciucuri de sabie și cei zece sori triști de rege al

universului, maică-măiculiță, uite în ce hal m-au adus, spunea, simțind pe pielea lui mîrșăvia celor care-l scuipau ori deșertau asupră-i din balcoane țucale de bolnavi, îngrozindu-se la gîndul că putea fi sfîșiat în bucăți și devorat de cîini și vulturi, în toiul urletelor delirante și tunetelor focurilor de artificii ale carnavalului iscat de moartea mea. După ce a trecut cataclismul mai auzi încă în seara plină de vînt sunetele muzicii îndepărtate, continuă să omoare țînțari și să încerce totodată cu lovituri de palmă să nimicească și greierii ce-i țîrîiau în auz nelăsîndu-l să gîndească în voie, continuă să vadă focul incendiilor în zare, farul a cărui lumină strecurîndu-se prin crăpăturile jaluzelelor îi brăzda chipul în dungi de zebră la fiecare treizeci de secunde, ascultă mai departe răsuflarea firească a vieții de zi cu zi ce redevenea ea însăși pe măsură ce moartea lui ajungea să fie o moarte oarecare, ca atîtea altele din trecut, torentul nesfîrșit al realității care-l purta spre pămîntul nimănui unde domnește îndurarea și uitarea, fir-ar să fie, ducă-se naibii de moarte, exclamă, și atunci își părăsi ascunzătoarea, exaltat de certitudinea că îi sosise ceasul cel mare, străbătu saloanele prădate, tîrîndu-și pașii grei de stafie printre ruinele vieții sale de dinainte, prin întunericul cu miresme de flori muribunde și lumînări de înmormîntare, împinse ușa de la salonul consiliului de miniștri, auzi prin aerul plin de fum glasurile sfîrșite dimprejurul mesei de nuc, și văzu prin norii de fum că se aflau acolo toți cei pe care el îi dorise adunați la un loc, liberalii care rînduiseră războiul federal, conservatorii care-l cumpăraseră, generalii din comandamentul suprem, trei dintre miniștrii lui, arhiepiscopul primat și ambasadorul Schnontner, toți laolaltă în aceeași cursă, invocînd unirea tuturora împotriva despotismului de veacuri pentru a-și împărți între ei prada de pe urma morții lui, atît de cufundați în prăpastia lăcomiei că nici unul n-a observat apariția președintelui neîngropat care izbi o singură dată cu pumnul în masă și strigă aha!, și cu asta a fost de-ajuns, fiindcă n-apucă bine să-și retragă mîna și după străfulgerarea aceea de panică nu mai rămaseră în salonul gol decît scrumierele dînd pe dinafară, ceștile de

cafea, scaunele trîntite și prietenul meu de o viață generalul Rodrigo de Aguilar în uniformă de campanie, mărunt, nepăsător, împrăștiind fumul cu unica-i mînă pentru a-i face semn să se culce pe jos, domnule general, că acum începe nebunia, și amîndoi se trîntiră pe podea chiar în clipa în care în fața palatului se dezlănțui veselia aducătoare de moarte a gloanțelor, petrecerea sîngeroasă a gărzii prezidențiale care duse la bun sfîrșit cu mare cinste și multă plăcere, domnule general, ordinul dumneavoastră necruțător ca nimeni să nu scape cu viață din conspirația aceea a trădării, secerîndu-i cu rafale de mitralieră pe cei care încercară să fugă prin poarta principală, vînîndu-i ca pe niște păsări pe cei care își dădeau drumul pe ferestre, spintecîndu-i cu grenade de fosfor incandescent pe cei care izbutiseră să scape din încercuire și să se refugieze în casele din vecinătate, și dîndu-le lovitura de grație răniților, potrivit principiului prezidențial că orice supraviețuitor e un dușman înverșunat pe viață, în vreme ce el stătea mai departe culcat pe burtă, la două palme de generalul Rodrigo de Aguilar, îndurînd grindina de cioburi și mortar care năvălea prin geamuri la fiecare explozie, murmurînd fără răgaz de parc-ar fi spus rugăciuni, gata, fîrtate, gata, s-a zis cu nebunia, de acum înainte o să conduc eu singur fără cîini care să mă latre, trebuie doar ca mîine dis-de-dimineață să vedem ce se poate alege și ce nu mai e bun de nimic din tot prăpădul ăsta și dacă n-avem cumva pe ce să stăm să se cumpere degrabă șase taburete de piele din cele mai ieftine, niște rogojini de răchită de pus ici și colo s-astupe găurile, și încă vreo două-trei vechituri și cu asta basta, nici farfurii, nici linguri, nimic, o să iau totul de pe la cazărmi, căci n-o să mai țin soldați, nici ofițeri, ce naiba, nu-s buni decît să sporească cheltuielile cu rația de lapte și cînd începe nebunia, s-a văzut doar, scuipă mîna care le dă de mîncare, rămîn singur cu cei din garda prezidențială, care-s oameni de încredere și curajoși și n-o să mai numesc nici cabinet de miniștri, la naiba, numai un ministru al sănătății de ispravă, că sănătatea-i tot ce-ți trebuie în viață, și poate încă unul care scrie frumos pentru ce o fi de scris, și astfel ministerele și

cazărmile pot fi închiriate, iar cu banii ăștia să fie plătiți slujbașii, că aici e lipsă nu de oameni ci de bani, să se facă rost de două servitoare vrednice, una pentru curățenie și gătit, cealaltă pentru spălat și călcat, și eu însumi mă ocup de vaci și de păsări cînd o fi să le-avem, așa că s-a zis cu curvele despuiate prin unghere, cu leproșii din grădina de trandafiri, cu doctorii în litere care le știu pe toate și cu politicienii înțelepți care le văd pe toate, pentru că la urma urmelor ăsta-i palat prezidențial și nu un bordel pentru negrotei cum a zis Patricio Aragonés c-au spus americanii, și eu singur îmi sînt de-ajuns cu vîrf și îndesat să cîrmuiesc mai departe pînă o să treacă iar cometa, și nu o dată, ci de zece ori, fiindcă dinspre partea mea n-am de gînd să mai mor, ce naiba, să moară ceilalți, zicea vorbind fără să-și lase timp de gîndit, de parc-ar fi spus totul pe de rost, căci știa de pe vremea războiului că gînditul cu voce tare îi alunga frica stîrnită de exploziile de dinamită ce scuturau clădirea, și-și făcea planuri pentru dimineața zilei de mîine și pentru veacul ce va să vină, pînă cînd răsună în stradă ultima împușcătură și generalul Rodrigo de Aguilar se tîrî șerpuind pînă în dreptul ferestrei și ordonă să vină furgoanele gunoierilor să ridice morții și apoi ieși din salon spunînd noapte bună, domnule general, noapte bună, fîrtate, răspunse el, mulțam frumos, așa cum stătea pe burtă pe marmura funerară din salonul consiliului de miniștri, iar apoi își îndoi brațul drept sub cap în chip de pernă și adormi pe loc, mai singur ca niciodată, legănat de foșnetul de izvor al frunzelor îngălbenite ale toamnei lui de jale care în noaptea aceea începuse pentru totdeauna în trupurile fumegînde și în oglinda bălților înroșite de masacru. N-a fost nevoie să ia nici una din hotărîrile stabilite, deoarece armata se destrămă de la sine, trupele se împrăștiară, iar puținii ofițeri care rezistaseră pînă în ultimul ceas în cazărmile din oraș și din alte șase de pe cuprinsul țării au fost anihilați de cei din garda prezidențială cu ajutorul unor voluntari civili, miniștrii supraviețuitori au luat în zori calea surghiunului și-au rămas doar doi dintre ei, cei mai credincioși, unul care era și medicul lui personal iar celălalt fiind cel mai bun

caligraf din țară, și n-a fost silit să spună da nici unei puteri străine, pentru că tezaurul guvernului dădu pe dinafară de atîtea verighete și diademe de aur adunate de partizani neașteptați, nici n-a trebuit să cumpere rogojini sau taburete de piele din cele mai ieftine ca să îndrepte urmele dezastrului devastator, căci chiar înainte de a încheia pacificarea țării salonul de audiențe era gata restaurat și mai somptuos ca oricînd, și peste tot se vedeau colivii de păsări cu papagali limbuți, canari imperiali cîntînd pe stinghii pentru Spania nu pentru Portugalia, femei tăcute și harnice care țineau palatul tot atît de curat și în bună rînduială ca un vas de război, iar prin fereastră răzbătea aceeași muzică de slavă, aceeași larmă veselă de petarde, aceleași clopote de bucurie nebună care începuseră prin a-i sărbători moartea și acum îi sărbătoreau nemurirea, în Piața Armelor încropindu-se o manifestație permanentă ce-și striga adeziunea pe veci, agitînd pancarte uriașe unde stătea scris Domnul să-l aibă în pază pe preamăritul care a înviat din morți a treia zi, sărbătoare fără sfîrșit pe care el n-a trebuit s-o prelungească prin manevre secrete așa cum făcuse odinioară, căci treburile statului se rezolvau de la sine, patria mergea mai departe, el singur stătea la cîrmă, și nimeni, nici cu vorba nici cu fapta, nu se punea de-a curmezișul voinței lui, pentru că era atît de singur în acea măreție încît nu-i mai rămăseseră nici dușmani, și simțea atîta recunoștință față de fîrtatul meu de o viață generalul Rodrigo de Aguilar încît nu-i mai păsă de cheltuielile cu laptele pentru trupă ci dădu ordin să se alinieze în curte soldații simpli care se distinseseră prin cruzime și simț al datoriei, și arătîndu-i cu degetul după cum i se năzărea îi ridică la gradele cele mai înalte știind că restaura astfel forțele armate ce aveau să scuipe mîna care le da să mănînce, tu căpitan, tu maior, tu colonel, ba nu, general, și toți ceilalți locotenenți, la naiba, fîrtate, iată-ți oștirea, și era atît de mișcat de cei care-i deplînseseră moartea încît porunci să-i fie aduși bătrînul cu salutul masonic și bărbatul îndoliat care-i sărutase inelul și-i decoră cu medalia păcii, trimise după pescăreasă și-i dădu ceea ce ea-i spuse că-i lipsea cel mai tare, o casă cu multe

încăperi unde să poată trăi cu cei paisprezece copii ai săi, porunci să-i fie aduși școlărița care-i pusese o floare pe catafalc și-i îndeplini dorința cea mai arzătoare, aceea de a se mărita cu un marinar, dar în pofida acestor acte care-i mai ușuraseră sufletul zbuciumat n-avu o clipă de liniște pînă nu-i văzu legați și batjocoriți în curtea cazărmii San Jerónimo pe cei din trupele de asalt care intraseră cu de-a sila în palatul prezidențial, îi recunoscu pe toți, unul după altul cu memoria neiertătoare a urii și-i împărți în grupuri diferite după gravitatea vinei, tu aici, îi spuse celui care condusese asaltul, dincoace voi, le zise celor care trîntiseră la pămînt pescăreasa nemîngîiată, voi acolo, celor care scoseseră leșul din sicriu și-l duseseră tîrîndu-l pe scări și apoi prin noroi, și toți ceilalți în partea asta, ticăloșilor, cu toate că în realitate nu-l interesa să-i pedepsească, ci să-și dovedească lui însuși că profanarea trupului și asaltul palatului nu fuseseră un act popular spontan, ci o infamie pusă la cale de mercenari, așa că preluă sarcina de a-i interoga pe captivi el în persoană și prin viu grai, spre a-i face să mărturisească de bunăvoie adevărul iluzoriu după care-i tînjea sufletul, însă nu izbuti, îi spînzură de o grindă orizontală ca pe niște papagali legați de mîini și de picioare, cu capul în jos, ceasuri în șir, dar degeaba, porunci să fie aruncat unul dintre ei în șanțul din curte iar ceilalți l-au văzut sfîșiat în bucăți și devorat de caimani, dar tot degeaba, alese pe unul din grupul principal și porunci să fie jupuit de viu în fața tuturor, și văzură cu toții pielea moale și galbenă ca o placentă scoasă de curînd, și se simțiră stropiți de sîngele cald al trupului rămas doar carne vie care agoniza zvîrcolindu-se pe pietrele curții, și atunci mărturisiră ceea ce voia el, că li se plătiseră patru sute de pesos de aur ca să tîrască leșul pînă la groapa cu gunoi din piață, că ei nu voiseră s-o facă nici din patimă nici pentru bani, fiindcă n-aveau nimic împotriva lui, și cu atît mai puțin cînd îl văzură mort, dar că în cursul unei întruniri clandestine unde întîlniseră chiar și doi generali din comandamentul suprem li se băgase frica-n oase cu tot soiul de amenințări și din pricina asta am făcut-o, domnule general, pe cuvînt de onoare, și

atunci el răsuflă ușurat, porunci să li se dea de mîncare și să fie lăsați să se odihnească peste noapte, iar a doua zi să fie aruncați la caimani, sărmanii băieți înșelați, oftă el din greu, și se întoarse la palatul prezidențial cu sufletul eliberat de strînsoarea îndoielii, murmurînd ați văzut doar, ce naiba, ați văzut doar, oamenii ăștia mă iubesc. Pornit să spulbere pînă și bruma de neliniște pe care Patricio Aragonés i-o strecurase în suflet, hotărî ca torturile acelea să fie ultimele din timpul regimului său, dădu ordin să fie uciși caimanii, să fie desființate camerele de tortură unde puteai să-i sfărîmi cuiva os după os chiar și toate oasele, fără să-l omori însă, decretă amnistie generală, o luă înaintea viitorului trecîndu-i prin cap ideea extraordinară că necazul cu țara asta e că lumea are prea mult timp de gîndit și, căutînd în ce chip s-o țină ocupată, reintroduse jocurile florale din martie și concursurile anuale pentru alegerea reginelor frumuseții, construi cel mai mare stadion de baseball din Caraibi și dărui echipei noastre lozinca victorie sau moarte, porunci să se deschidă în fiecare provincie o școală gratuită de învățat cum trebuie măturat, ale cărei echipe cuprinse de fanatism datorită imboldului prezidențial ajunseră să mănînce și străzile după ce terminaseră cu casele, și apoi șoselele și drumurile județene, astfel încît, neștiindu-se ce trebuia făcut cu grămezile de gunoi, acestea erau cărate dintr-o provincie într-alta, în procesiuni oficiale cu steagurile patriei și pancarte uriașe unde stătea scris Domnul să-l aibă în pază pe neprihănitul care veghează la curățenia națiunii, în vreme ce el își tîra picioarele indolente de animal dus pe gînduri în căutare de noi ocupații pentru ca populația civilă să-și treacă timpul, croindu-și drum printre leproșii, orbii și damblagiii care implorau din mîna lui sarea tămăduirii, botezîndu-i cu numele său în fîntîna din curte pe copiii finilor lui, împresurat de lingușitori fără rușine care-l proclamau unic pe lume fiindcă pe atunci nu se putea bizui pe concursul nimănui care să-i semene și trebuia să fie propria-i sosie într-un palat devenit piață publică unde soseau zilnic colivii după colivii cu păsări ciudate de cînd s-a aflat secretul că maică-sa, Benedición Alvarado,

se ocupa cu așa ceva, și chiar dacă unele erau trimise din dorința de a-l linguși iar altele în bătaie de joc, la puțină vreme n-a mai existat nici un spațiu unde să se atîrne alte colivii, și se încerca rezolvarea atîtor treburi de interes obștesc în același timp încît între mulțimea de prin curți și cea din birouri nu mai puteai deosebi cine erau servitorii și cine cei serviți, și se dărîmară atîția pereți ca să se mărească universul, se făcură atîtea ferestre ca să se poată vedea marea, încît simpla trecere dintr-un salon într-altul era ca și cum te-ai aventura pe puntea unui velier în derivă într-o toamnă cu vînturi piezișe. Erau alizeele de martie care răzbăteau întotdeauna prin geamurile palatului, dar acum îi spuneau că era vîntul păcii, domnule general, era același zumzet în auz pe care-l simțea de ani de zile, dar pînă și doctorul lui îi spusese că era sunetul păcii, domnule general, căci din clipa cînd îl găsiră mort pentru prima oară tot ce ființa pe pămînt și în cer a devenit simbol al păcii, domnule general, iar el credea așa ceva, era atît de convins că în decembrie urcă din nou pînă la casa de pe faleză pentru a-și mai descreți fruntea văzînd nefericirea frățească a foștilor dictatori nostalgici care-și întrerupeau partida de domino pentru a-i povesti că eu, bunăoară, eram dublu șase și, să zicem conservatorii doctrinari erau dublu trei, numai că eu n-am luat în seamă alianța clandestină dintre masoni și popi, cui naiba să-i fi dat așa ceva prin cap, fără să-i pese că supa se răcea în farfurie, pe cînd unul din ei îi tot dădea zor explicînd de pildă zaharnița asta era palatul prezidențial, aici, iar unicul tun care-i mai rămăsese dușmanului avea o bătaie de patru sute de metri cu vîntul din spate, uite aici, așa încît dacă dumneavoastră mă vedeți în starea asta e numai și numai dintr-un ghinion de optzeci și doi de centimetri care va să zică, și pînă și cei mai călîți de greutățile exilului își pierdeau nădejdea pîndind să se ivească în zare vreun vapor de pe meleagurile lor, îl cunoșteau după culoarea fumului, după șuieratul ruginit al sirenelor, și coborau în port pe burnița ce însoțea cele dintîi gene de lumină ale zorilor, pentru a căuta ziarele pe care membrii echipajului le folosiseră ca să-și împacheteze hrana luată de pe vapor,

le găseau în coșurile de gunoi și le citeau și pe față și pe dos, pînă la ultimul rînd, pentru a ghici viitorul patriei lor din știri, cine mai murise, cine se căsătorise, cine pe cine invitase și pe cine nu invitase la o petrecere de ziua de naștere, descifrîndu-și destinul după mersul unui nor providențial ce avea să se scuture deasupra țării lor stîrnind o furtună apocaliptică ce avea să facă să-și iasă din matcă rîurile, care aveau să rupă digurile lacurilor lor de acumulare care aveau să devasteze cîmpurile, abătînd mizeria și ciuma asupra orașelor, și vor veni aici pentru a mă implora să-i salvez de la dezastru și anarhie, o să vedeți, dar pe cînd stăteau și așteptau ora cea mare îl chemau deoparte pe cel mai tînăr dintre exilați și-l rugau fii bun și bagă-mi ața asta în ac să-mi cîrpesc pantalonii că nu vreau să-i arunc pentru valoarea lor sentimentală, își spălau rufele pe ascuns, ascuțeau lamele de bărbierit folosite de cei de curînd sosiți, se închideau în cameră să mănînce pentru ca ceilalți să nu descopere că trăiau din resturi, neîndurînd rușinea de a li se vedea pantalonii mînjiți din pricina incontinenței senile, și într-o joi, cînd ne-așteptam mai puțin, îi puneam unuia dintre noi decorațiile prinse cu ace de gămălie de ultima cămașă, îi înfășuram trupul în drapelul patriei sale, îi cîntam imnul național și era trimis să domnească peste uitare pe fundul apei de la țărmul abrupt, fără alt gest decît inima slăbită și fără a lăsa alt loc gol pe lume decît scaunul de pe terasa lipsită de orizont unde ne așezam să tragem la sorți lucrurile mortului, dacă lăsau ceva pe urma lor, domnule general, închipuiți-vă, ce viață tristă de civil după atîta gloriei.Altă dată, într-un decembrie de demult cînd s-a inaugurat vila, el văzuse de pe terasă puzderia de insule ca niște năluciri din Antile pe care cineva i le arăta cu degetul în vitrina mării, văzuse vulcanul înmiresmat din Martinica, uitați acolo, domnule general, văzuse spitalul său de ofticoși, îi văzuse pe negrul uriaș într-o bluză dantelată care vindea coșuri cu gardenii soțiilor de guvernator în pridvorul bisericii, văzuse piața infernală din Paramaribo, acolo, domnule general, crabii care din mare ieșeau prin canalele closetelor și se cățărau pe mesele cofetăriilor, diamantele încrustate în

dinții bunicilor negrese care vindeau capete de indieni și rădăcini de ghimber, șezînd pe fesele lor zdravene în bătaia ploii, văzuse vacile de aur masiv dormind pe țărmul de la Tanaguarena, domnule general, îl văzuse pe orbul vizionar de la Guayra care cerea doi reali ca să alunge moartea cu o scripcă ce avea o singură coardă, văzuse dogoritoarea lună august din Trinidad, automobilele mergînd de-a-ndăratelea, hindușii verzi care-și făceau nevoile în plină stradă în fața prăvăliilor lor cu cămăși de borangic și mandarini ciopliți dintr-un singur colț de elefant, văzuse coșmarul din Haiti, cîinii săi albaștri, carul cu boi care strîngea morții de pe stradă în zorii zilei, văzuse cum renășteau lalelele olandeze în cisternele pentru petrol din Curaçao, casele morilor de vînt cu acoperiș ca să fie ferite de zăpadă, transatlanticul misterios ce străbătea centrul orașului printre bucătăriile hotelurilor, văzuse îngrăditura de piatră din Cartagena de Indias, golful ei închis cu un lanț, lumina încremenită în balcoane, caii costelivi de la birje care încă mai căscau visînd la orzul de pe vremea viceregilor, mirosul lor a baligă, domnule general, ce minunăție, spuneți-mi dacă lumea asta nu-i necuprinsă, și era într-adevăr, nu numai necuprinsă ci și perfidă, căci dacă el urca în decembrie pînă la vila de pe stînci n-o făcea pentru a sta la taifas cu fugarii aceia pe care-i detesta ca pe propria-i imagine reflectată în oglinda nenorocirilor, ci pentru a fi acolo în clipa miraculoasă în care lumina de decembrie se revărsa din matcă și se putea vedea iar tot universul Antilelor de la Barbados pînă la Veracruz, și atunci uita de cel care avusese piesa dublu trei și se suia în belvedere să contemple puzderia de insule somnambule ca niște caimani adormiți în eleșteul mării, și contemplînd insulele evocă iar și retrăi acea vineri istorică de octombrie cînd ieși de la el din cameră în zori și se pomeni că toată lumea din palatul prezidențial avea pe cap o tichie roșie, că noile concubine măturau prin saloane și schimbau apa din colivii purtînd tichii roșii, că mulgătorii de la grajduri, santinelele la post, damblagiii pe scări și leproșii din grădina cu trandafiri se preumblau cu tichii roșii ca într-o duminică de carnaval, așa că începu să

cerceteze ce se întîmplase pe lume pe cînd el dormea de oamenii din palat și locuitorii orașului își etalau toți tichiile acelea roșii, trăgînd pretutindeni după ei un șirag de clopoței, și în sfîrșit dădu peste cineva care-i spuse adevărul, domnule general, că veniră niște străini care trăncăneau pe limba cea veche fiindcă nu spuneau mare ci apă fără sfîrșit și papagalilor le ziceau păsări colorate, luntrea o numeau plută și în loc de harpon spuneau suliță, și care văzîndu-ne cum le ieșeam în întîmpinare înotînd împrejurul navelor lor se cățărară pe catargele arboradei strigînd unii la alții uitați-vă ce bine făcuți sînt, ce trupuri frumoase și ce fete fără cusur, ce păr gros parc-ar fi coamă de cal, și văzînd ei că eram vopsiți ca să nu ne ardă soarele se agitară ca niște gaițe plouate strigînd uitați-vă că sînt dați cu catran, iar ei au culoarea canarilor, nu-s albi, nici negri, cum nu s-a mai pomenit, iar noi nu pricepeam de ce naiba făceau atîtea glume pe seama noastră, domnule general, că doar eram cum ne făcuseră mamele noastre și-n schimb ei erau îmbrăcați ca fanții de ghindă în ciuda căldurii căreia îi ziceau zăduf întocmai ca și contrabandiștii olandezi, și cu părul făcut cum îl poartă femeile deși sînt bărbați cu toții, căci n-am văzut nici măcar una, și țipau la noi că nu înțelegem limba creștinească, or ei erau cei care nu pricepeau ce strigam noi, și apoi s-au îndreptat înspre noi cu luntrele lor pe care le numesc plute, așa cum am spus, și se tot minunau că harpoanele noastre aveau în vîrf un os de hering căruia ei îi ziceau dinte de pește, și ne-au schimbat tot ce aveam pe tichiile astea roșii și pe șiragurile astea de mărgele de sticlă pe care ni le atîrnară la gît ca să le facem plăcere, precum și pe dairelele astea de tablă ce nu fac decît o para, pe farfurioare și tinichele lucind ca oglinda și alte mărunțișuri aduse din Flandra, dintre cele mai ieftine, domnule general, și cum am văzut că erau ascultători și plăcuți din fire am început să-i ducem către țărm fără ca ei să ia aminte, dar necazul a fost că ținînd-o tot așa cu schimbați-mi asta cu asta și vă schimb și eu asta cu ailaltă s-a încins un troc ceva de groază și-n scurtă vreme toată lumea își schimba ce avea, papagalii, tutunul, bulgării de ciocolată, ouăle de iguană, tot

ce-a făcut Domnul să crească, fiindcă luau orice și dădeau tot ce aveau cu dragă inimă, ba chiar voiau să-l schimbe pe unul din noi pe un pieptar de catifea, ca să ne ducă să ne arate în Europa, închipuiți-vă, domnule general, ce aiureală, dar el era atît de descumpănit că nu izbuti să înțeleagă dacă povestea aceea de nebuni era de competența guvernului său, așa încît se întoarse în dormitor, deschise fereastra dinspre mare în speranța c-ar descoperi o lumină nouă ca să poată pricepe încurcătura pe care i-o povestiseră, și atunci văzu crucișătorul dintotdeauna pe care pușcașii marini îl părăsiseră la chei, și dincolo de crucișător, ancorate în marea întunecată, cele trei caravele.

Pagină intenționat goală

II

Cînd a fost găsit pentru a doua oară ciugulit de vulturi în același birou, îmbrăcat la fel și în aceeași poziție, nici unul din noi nu era destul de bătrîn ca să-și amintească ce se întîmplase prima dată, dar știam că nici o dovadă a morții sale nu era zdrobitoare, fiindcă totdeauna mai exista alt adevăr dincolo de adevăr. Nici măcar cei mai neprevăzători nu ne mulțumeam cu aparențele, căci adesea se dăduse drept fapt sigur că suferea de epilepsie și se prăvălea de pe tron în cursul audiențelor zbătîndu-se pradă convulsiilor și făcînd spume ca fierea la gură, că-și pierduse graiul de atîta vorbit și avea ventriloci ascunși după perdele, prefăcîndu-se doar că vorbește, că pe tot trupul îi ieșeau solzi de pește drept pedeapsă pentru depravarea sa, că în răcoarea din decembrie hernia îi îngîna cîntece marinărești și nu mai putea merge decît cu ajutorul unui cărucior ortopedic în care-și ducea testiculul bolnav, că un furgon militar intrase la miezul nopții pe poarta din dos cu un coșciug cu ferecături de aur și garnituri de purpură, și că cineva o văzuse pe Leticia Nazareno plîngînd cu lacrimi amare în grădina bătută de ploaie, însă cu cît zvonurile despre moartea lui păreau mai sigure, cu atît mai viu și mai autoritar apărea el în cele mai neașteptate ocazii pentru a da un curs imprevizibil destinului nostru. Ar fi fost ușor să te lași convins de dovezile evidente, inelul cu sigiliul prezidențial, sau mărimea supranaturală a picioarelor sale de călător neînduplecat, sau ciudata umflătură a testiculului bolnav de care vulturii nu îndrăzniră să se atingă, dar mereu exista cineva care-și amintea că văzuse indicii asemănătoare la alți morți mai puțin importanți din trecut. Nici cercetarea meticuloasă a

casei n-a adus vreun amănunt grăitor pentru a-i stabili identitatea. În iatacul mamei lui, Benedición Alvarado, de a cărei canonizare prin decret abia de ne mai aduceam aminte, am găsit cîteva colivii stricate cu oscioare de pasăre pietrificate de trecerea anilor, am văzut un fotoliu de răchită ros de vaci, cutii cu acuarele și pahare cu pensule din cele folosite de vînzătoarele de păsări din țînuturile sterpe ca să vîndă la tîrg păsări cu penele decolorate dîndu-le drept mierle-galbene, am văzut un ciubăr cu o tufă de melisă care continuase să crească uitată de toți, cu ramurile cățărîndu-se pe ziduri, străpungînd ochii portretelor și ieșind prin ferestre pentru a sfîrși încîlcite în hățișul sălbatic din curțile din spate, dar nu am găsit nici cea mai neînsemnată urmă că el ar fi stat vreodată în camera aceea. În dormitorul nupțial al Leticiei Nazareno, pe care ne-o aduceam aminte mai bine nu numai pentru că domnise într-o perioadă mai apropiată, ci și din pricina scandalului stîrnit de actele ei publice, am văzut un pat pe potriva nebuniilor unei iubiri nerușinate al cărui baldachin se prefăcuse în cuibar de găini, am văzut în cufere gulerele de vulpe albastră mîncate de molii, carcasele de sîrmă de la malacovuri, praful de pe fuste, bluzele cu dantelă de Bruxelles, ghetele bărbătești pe care le folosea în casă și papucii de atlaz cu toc înalt și bridă pe care și-i punea cînd primea vizite, pelerinele lungi pînă la călcîie cu violete de fetru și panglici de tafta ale toaletelor sale funerare de primă doamnă și rasa ei de novice din pînză groasă ca o piele de berbec de culoarea scrumului cu care o aduseseră din Jamaica, sechestrată într-o ladă pentru cupe de cristal folosite la banchete, ca s-o așeze apoi în fotoliul ei de președintă ascunsă, dar nici în odaia aceea nu am găsit vreo urmă care să ne îngăduie să aflăm măcar dacă acea sechestrare piraterească fusese pusă la cale din dragoste. În dormitorul prezidențial, unde el își petrecuse cea mai mare parte din ultimii ani, am găsit doar un pat de campanie nefolosit, un closet portabil din acelea pe care anticarii le scoteau din locuințele părăsite de pușcașii marini, un cufăr de fier cu cele nouăzeci și două de decorații ale sale și o uniformă de doc fără galoane, la fel cu cea

cu care era îmbrăcat cadavrul, găurită de șase proiectile de calibru mare care făcuseră prăpăd de foc intrînd prin spinare și ieșind prin piept, ceea ce ne-a determinat să credem că se adeverea povestea bine cunoscută că glonțul trădător tras pe la spate trecea prin el fără a-l vătăma, iar cel tras din față ricoșa atingîndu-i trupul și se întorcea asupra agresorului, și că era vulnerabil numai la focurile trase de aproape spre a cruța suferința celui împușcat de cineva care-l iubea atît de mult încît era gata să moară pentru el. Amîndouă uniformele erau prea mici pentru cadavru, dar asta nu ne-a împiedicat să considerăm totuși că nu-i exclus să fie ale lui, căci într-o vreme se mai povestise și că el continuase să crească pînă la o sută de ani, și că atunci cînd a făcut o sută cincizeci îi ieșise un al treilea rînd de dinți, chiar dacă trupul sfîșiat de vulturi nu era de fapt mai mare decît al unui om mijlociu din zilele noastre, și avea niște dinți sănătoși, mărunți și tociți, care păreau a fi de lapte, și pielea de culoarea fierii, presărată cu alunițe de decrepitudine, fără nici o cicatrice, atîrnîndu-i în pliuri peste tot de parcă ar fi fost foarte gras odinioară, și abia i se mai deslușeau găvanele văduvite de ochii posaci, iar în afară de testiculul bolnav, tot ce părea a fi pe măsura proporțiilor sale erau picioarele enorme, pătrate și plate, cu niște unghii bolovănoase și încovoiate ca la ulii. Spre deosebire de haine, descrierile istoricilor săi erau prea încăpătoare, căci manualele școlare oficiale îl prezentau ca pe un patriarh cu o statură de uriaș, care nu ieșea deloc din casă fiindcă nu încăpea pe uși, care îndrăgea copiii și rîndunelele, știa graiul cîtorva animale, avea harul de a prevedea fenomenele naturii, putea ghici gîndul cuiva doar privindu-l în ochi și cunoștea secretul unor săruri miraculoase care tămăduiau rănile leproșilor și-i făceau pe damblagii să meargă. Deși din manualele acestea dispăruse orice urmă referitoare la obîrșia lui, se credea că venise din ținuturile pustii, datorită setei nemăsurate de putere, felului de a cîrmui, comportării lugubre, răutății de neînchipuit a acelui suflet care ne vîndu marea unei puteri străine și ne condamnă să trăim avînd înaintea ochilor cîmpia aceasta necuprinsă acoperită de asprul

praf lunar, ale cărei amurguri fără temei ne dureau sfîșietor. Se calcula că de-a lungul vieții lui avusese probabil peste cinci mii de copii, născuți cu toții la șapte luni, de la șirul nesfîrșit de amante fără dragoste care se perindaseră prin seraiul lui pînă cînd îi venea cheful să se culce cu ele, dar nici unul nu-i poartă numele de botez sau de familie în afară de cel al Leticiei Nazareno, care a fost făcut general de divizie cu drept de putere și comandă chiar în clipa venirii pe lume, pentru că el socotea că nimeni nu era fiul cuiva ci doar al mamei și numai al ei. Această convingere părea că i se potrivește și lui, căci se știa că n-avusese tată, precum despoții cei mai de seamă din istorie, și că unica rudă care i se cunoștea și poate singura pe care a avut-o a fost scumpa lui mamă, Benedición Alvarado, căreia manualele școlare îi atribuiau virtutea miraculoasă de a-l fi conceput fără bărbat și de a i se fi deslușit în vis tîlcul ascuns al destinului său mesianic, și pe care el o proclamă prin decret mama patriei pentru simplul motiv că mama-i doar una, mama mea, o femeie ciudată de obîrșie incertă, al cărei fel simplu de a fi îi scandalizase pe susținătorii fanatici ai demnității prezidențiale, la începutul regimului său, deoarece nu puteau admite ca mama șefului statului să-și atîrne la gît o punguță cu camfor ca s-o ferească de toate bolile, nici să încerce să înfigă furculița în caviar, nici să umble ca o zăludă în papuci de lac, și nu puteau accepta ideea ca ea să țină stupi pe terasa salonului de muzică, să crească curcani și tot soiul de păsări cu penele parcă vopsite cu acuarele prin birourile publice sau să-și pună la uscat cearșafurile pe balconul de unde se țineau discursurile, nici nu puteau trece cu vederea că la o recepție diplomatică spusese m-am săturat să-l tot rog pe Dumnezeu să-l dea odată jos pe fiu-meu că treaba asta cu locuitul în palatul prezidențial e ca și cum aș sta tot timpul cu lumina aprinsă, dom'Ie, și o spusese cu aceeași naturalețe cu care la una din zilele naționale își croise drum printre soldații din garda de onoare cu un coș cu sticle goale pînă la limuzina prezidențială care tocmai pornea să deschidă defilarea jubiliară în zgomotul asurzitor al ovațiilor și marșurilor militare, sub o ploaie de flori,

și băgă coșul pe fereastra mașinii strigîndu-i fiului ei că dacă tot treci pe acolo fă bine și dă înapoi sticlele astea la prăvălia din colț, biata mamă. Lipsa aceasta de simț al istoriei avea să-și atingă noaptea de glorie la banchetul de gală cu care am sărbătorit debarcarea pușcașilor marini sub comanda amiralului Higgingson, cînd Benedición Alvarado, văzîndu-și fiul în uniformă de paradă cu medaliile de aur și mănușile de atlaz pe care le folosi mai departe toată viața, nu-și putu înfrîna izbucnirea orgoliului matern și exclamă cu voce tare în fața întregului corp diplomatic, dac-aș fi știut că feciorul meu avea s-ajungă președintele republicii l-aș fi dat la școală, dom'le, mare trebuie să fi fost rușinea fiindcă de atunci o surghiuni la conacul de la marginea orașului, un adevărat palat cu unsprezece camere cîștigat de el într-o noapte cu noroc la zaruri, cînd căpeteniile din războiul federal își împărțiseră la masa de joc splendidul cartier general al conservatorilor fugiți, numai că Benedición Alvarado disprețui ornamentele imperiale care mă fac să mă simt de parc-aș fi soția Suveranului Pontif și preferă camerele de serviciu alături de cele șase slujnice desculțe care-i fuseseră date, se instală cu mașina-i de cusut și coliviile cu păsări vopsite într-o odăiță nenorocită din fund unde căldura nu răzbea niciodată și era mai ușor să alungi țînțarii de la șase, se așeza să coasă la lumina leneșă din curtea principală, în parfumul medicinal al tamarinilor, în timp ce găinile rătăceau prin saloane iar soldații din gardă pîndeau servitoarele prin încăperile pustii, se apuca să vopsească mierle-galbene cu acuarele jelindu-se în fața slujnicelor de nenorocirea bietului meu fiu pe care pușcașii marini îl țineau ascuns în palatul prezidențial, atît de departe de maică-sa, dom'le, fără o nevastă săritoare care să-l îngrijească dacă-l deștepta în toiul nopții vreo durere, și băgat pînă-n gît în slujba asta de președinte al republicii pentru o simbrie de mizerie de trei sute de pesos pe lună, sărmanul meu băiat. Știa ea foarte bine ce spunea, pentru că el o vizita aproape zilnic în timp ce orașul se bălăcea în mîlul siestei, îi aducea fructe glasate care ei îi plăceau atîta, și profita de ocazie să-și descarce sufletul împovărat de condiția-i nenorocită de

mijlocitor al pușcașilor marini, povestindu-i cum trebuia să ascundă în șervețele portocalele zaharisite și dulceața de smochine fiindcă autoritățile de resort aveau contabili care treceau în registre pînă și resturile de la prînz, lamentîndu-se că deunăzi a venit la palatul prezidențial comandantul crucișătorului cu niște astronomi de pe uscat care se apucară să măsoare totul și nici măcar nu binevoiră să mă salute, ci îmi treceau de zor ruleta pe deasupra capului în vreme ce-și făceau calcule în engleză, și-mi tot strigau prin tălmaci ia dă-te la o parte, și el se dădea, du-te din lumină, și el se ducea, stai unde nu deranjezi pe nimeni, la dracu', și el nu știa unde să stea fără să deranjeze, pentru că măsurătorii mișunau peste tot măsurînd pînă și mărimea luminii din balcoane, dar nu ăsta a fost necazul cel mai mare, mamă, ci faptul că i-au alungat în stradă ultimele două concubine care-i mai rămăseseră, căci amiralul îi spusese că nu erau vrednice de un președinte, și acum era înnebunit de-a binelea de atîta lipsă de femei încît în unele după-amieze se prefăcea că pleacă din conacul de la marginea orașului, însă maică-sa îl auzea fugărind slujnicele în penumbra iatacurilor, și era atît de copleșită de durere că aținta păsările din colivii pentru ca nimeni să nu-și dea seama de lipsurile din pricina cărora tînjea fiul ei, făcîndu-le să cînte cu forța ca să nu răzbată în vecini larma asaltului, rușinea opintelilor, amenințările înăbușite, fiți cuminte, domnule general, că de nu vă spun mamei, și le strica siesta canarilor obligîndu-i să cînte gata să-și dea sufletul pentru ca nimeni să nu-i audă gîfîiala neîndurătoare de soț grăbit, zbuciumul de amant ce n-apucă să-și lepede hainele, scîncetul de cățel, lacrimile de obidă în singurătate ce făceau parcă să i se întunece totul, în cotcodăcit de găini înnebunite prin iatacuri de iubirile acelea de nevoie răsunînd în aerul ca de sticlă topită în toiul acelui august fără nici un Dumnezeu, la trei după-amiaza, sărmanul meu băiat. Starea aceea de penurie avea să dureze pînă în ziua în care forțele de ocupație părăsiră țara speriate de o izbucnire a ciumei, cu toate că mai lipseau ani mulți pînă să se împlinească sorocul stabilit pentru care debarcaseră, demontară în bucăți pe care le-au

numerotat și ambalară în lăzi de scînduri locuințele ofițerilor, smulseră toată pajiștea albastră și o luară înfășurînd-o de parc-ar fi fost un covor, înveliră cu mușama rezervoarele cu apa potabilă pe care le-o trimiteau de acasă ca să nu bea din aceea cu tot soiul de gîngănii din rîurile noastre, își dezafectară spitalele albe, dinamitară cazărmile pentru ca nimeni să nu afle cum fuseseră ridicate, părăsiră la chei străvechiul crucișător al debarcării pe puntea căruia bîntuia în nopțile de iunie stafia unui amiral dispărut în furtună, dar mai înainte de a-și lua în trenurile ce zburau ca vîntul paradisul acela de bătălii portabile îi conferiră medalia de bună vecinătate, îi dădură onorurile de șef de stat și-i spuseră cu voce tare ca s-audă toată lumea te lăsăm baltă cu bordelul tău de negrotei să vedem cum ai să te descurci fără noi, și plecară, maică-măiculiță, la naiba, duși au fost, și pentru prima oară în tot acest răstimp de umilință cît a fost animal de povară sub ocupație a urcat scările cîrmuind el însuși și în gura mare în toiul unui noian de rugăminți să se reînființeze luptele de cocoși, și el poruncea, mda, bine, să se dea iar voie la zmeie să se înalțe și la alte distracții de oameni sărmani, care fuseseră interzise de pușcașii marini, iar el poruncea, mda, bine, convins într-atît că e stăpîn pe întreaga-i putere încît ajunse să așeze invers culorile drapelului și să schimbe boneta frigiană de pe stemă cu dragonul învins al invadatorului fiindcă la urma urmelor sîntem propriii noștri cîini, măiculiță, ciuma să trăiască. Benedición Alvarado avea să-și amintească toată viața de spaima aceea stîrnită de putere și de alta de mai de mult și mai amară din pricina mizeriei, dar nicicînd nu și le-a evocat cu atîta tristețe ca după farsa cu moartea, cînd el se bălăcea în balta bunăstării în vreme ce ea se plîngea oricui avea chef s-o asculte că nu-i nici o scofală să fii mama președintelui și să n-ai altceva pe lume decît o mașină nenorocită de cusut, îi tot dădea zor zicînd așa cum îl vedeți cu trăsura toată numai fireturi, bietul meu băiat n-are nici măcar o groapă în pămînt unde să zacă mort după atîta amar de ani în slujba patriei, dom'le, nu-i drept, și nu se plîngea din obișnuință, nici din prefăcătorie, ci pentru că el nu-i mai

împărtășea necazurile și nici nu mai dădea fuga ca odinioară să-i încredințeze tainele cele mai minunate ale puterii, schimbîndu-se atît de mult față de cum fusese pe vremea pușcașilor încît lui Benedición Alvarado îi făcea impresia că e mai bătrîn ca ea, că o lăsase în urma lui, îl auzea bîlbîindu-se, încurcîndu-se la socoteala zilelor, uneori îi curgeau balele, iar pe ea o copleșea o milă ce nu mai era de mamă ci de fiică atunci cînd îl vedea sosind la conacul de la marginea orașului încărcat de pachete și străduindu-se cu disperare să le deschidă pe toate deodată, desfăcea sfoara cu dinții, rupîndu-și unghiile în noduri mai înainte ca ea să găsească foarfecele în coșulețul de lucru, scotea totul afară scormonind cu mîinile prin hățișul de fleacuri, îmbătat de dorința arzătoare de a le vîntura, uite, mamă, ce chestii grozave, o sirenă vie într-un acvariu, un înger de mărime naturală care împins de un arc zbura prin încăpere cu un clopot ce bătea la fiecare oră, un melc uriaș înlăuntrul căruia nu se auzea vuietul valurilor și al vîntului de pe mare ci imnul național, ce chestii trăsnet, mamă, vezi ce bine e să nu fii sărac, zicea, însă ea nu-l încuraja în entuziasmul acela ci se apuca să-și roadă pensulele cu care vopsea mierle-galbene pentru ca băiatul ei să nu-și dea seama că i se sfîșia inima evocînd un trecut pe care nimeni nu-l cunoștea mai bine ca ea, amintindu-și cît de scump îl costase să rămînă în scaunul pe care stătea, și nu în vremurile de acum, dom'le, nu în vremurile astea ușoare în care puterea era o materie tangibilă și unică, o mărgea de sticlă în palmă, cum spunea el, ci pe cînd era un pește rătăcitor care înota fără nici un Dumnezeu și fără noimă într-un palat din vecini, urmărit de cîrdul vorace al ultimelor căpetenii din războiul federal care mă ajutaseră să-l dau jos pe generalul poet Lautaro Muñoz, un despot luminat, odihnească-l Domnul în gloria-i sflntă, cu ceasloavele lui scrise în latinește de Suetoniu și cei patruzeci și doi de cai pur sînge, dar care, în schimbul sprijinului lor militar, puseseră stăpînire pe gospodăriile și vitele foștilor proscriși și-și împărțiseră țara în provincii autonome cu argumentul fără drept de apel că asta înseamnă federalism, domnule general, pentru asta ne-am vărsat sîngele, și

ajunseră regi atotputernici pe pămînturile lor, cu legi proprii, cu sărbătorile lor naționale, cu bancnotele semnate de ei înșiși, uniformele lor de gală cu săbii împodobite cu pietre prețioase și dolmane cu brandenburguri de aur și tricornuri cu panașe din cozi de păun copiate după vechile gravuri cu viceregii patriei de dinaintea lui, și erau neciopliți și sentimentali, dom'le, intrau în palatul prezidențial pe poarta mare fără permisiunea nimănui căci patria e a tuturora, dom'le general, de asta ne-am jertfit viața, se instalau în salonul de bal cu seraiurile lor scoase la iveală și animalele domestice luate ca tribut de pace pe care-l cereau de pretutindeni pentru ca niciodată să nu le lipsească mîncarea, aveau o escortă personală de mercenari străini care în loc de cizme își înfășurau picioarele în cîrpe și abia știau să vorbească pe limba creștinească, dar erau iscusiți la jocuri de zaruri măsluite, cruzi și dibaci în mînuirea armelor de război, astfel încît palatul prezidențial părea o șatră de țigani, dom'le, răspîndind un miros greu de viitură, iar ofițerii din statul major își luaseră pentru gospodăriile lor mobilierul republicii, jucau la domino privilegiile guvernamentale nepăsători la rugămințile fierbinți ale mamei lui, Benedición Alvarado, care n-avea nici o clipă de răgaz străduindu-se să mături munții de gunoaie de după petreceri și să facă ordine cît de cît în naufragiul acela, căci ea era singura care încercase să țină piept degradării îngrozitoare a faptelor liberalilor, numai ea își dăduse silința să-i alunge cu lovituri de mătură cînd văzu palatul spurcat de nelegiuiții aceia desfrînați care-și disputau jilțurile puterii supreme în certuri iscate la partidele de cărți, îi văzu săvîrșind păcatul sodomiei în spatele pianului, îi văzu făcîndu-și nevoile în amforele de alabastru cu toate că ea îi avertiză să nu, domnilor, nu sînt oale de noapte ci amfore descoperite pe fundul mării la Pantelaria, dar ei o țineau una și bună că nu, că erau țucale de bogătani, dom'le, n-a existat putere omenească în stare să le-o scoată din cap, nici forță divină să-l împiedice pe generalul Adriano Guzmán să ia parte la recepția diplomatică prilejuită de sărbătorirea a zece ani de la venirea mea la putere, chiar dacă

nimeni nu și-ar fi putut închipui ce ne aștepta cînd își făcu apariția în salonul de bal, în uniforma-i sobră de doc alb aleasă anume pentru ocazia aceea, fără arme, așa cum îmi făgăduise pe onoarea lui de militar, cu escorta de refugiați francezi în civil și încărcați de crini de Cayenne pe care generalul Adriano Guzmán îi împărți pe rînd soțiilor ambasadorilor și miniștrilor, nu însă înainte de a le cere voie cu o plecăciune bărbaților lor, fiindcă așa-i spuseseră mercenarii că era de bon ton la Versailles, iar el procedase întocmai cu neasemuit spirit cavaleresc, rămînînd apoi așezat într-un colț, cu ochii țintă la dans și dînd din cap în semn de încuviințare, foarte bine, spunea, dansează bine filfizonii ăștia de prin Europa, fiecare cu ale lui, zicea, uitat pînă într-atît acolo în fotoliu încît numai eu mi-am dat seama că unul din aghiotanti îi tot umplea cupa de șampanie după fiecare sorbitură, și pe măsură ce treceau orele devenea mai crispat și mai roșu la față decît era de felul lui, își desfăcea cîte un nasture de la tunica umedă de sudoare ori de cîte ori sforțarea de a-și înăbuși vreun rîgîit i se citea în ochi, sughița picotind, mamă, și pe neașteptate se ridică anevoie în picioare într-una din pauzele balului și-și descheie toți ceilalți butoni, apoi pe cei de la pantaloni, dezgolindu-și tulumba veștedă de vultur cu care stropi decolteurile parfumate ale soțiilor de ambasadori și miniștri, împrăștiindu-și urina acră de războinic beat peste fustele vaporoase de muselină, corsajele de brocart auriu, evantaiele de struț, cîntînd netulburat în toiul panicii stîrnite eu sînt amantul disprețuit care-ți udă trandafirii din grădină, oh, minunăție de trandafiri, cînta de zor, fără ca nimeni să se încumete să-l oprească, nici măcar eu, fiindcă mă știam mai puternic decît fiecare dintre ei, dar mai slab decît doi care erau în cîrdășie, nedîndu-mi încă seama că el îi vedea pe toți ceilalți așa cum erau în vreme ce ei nu izbuteau să deslușească vreodată gîndurile ascunse ale bătrînului tare precum stînca de granit a cărui seninătate abia dacă se putea asemui cu prudența-i nețărmurită și infinita virtute de a aștepta, îi vedeam doar ochii siniștri, buzele încremenite, mîna de domnișoară sfioasă care nici nu tresări pe mînerul sabiei în acea amiază

îngrozitoare cînd veniră cu vestea că, domnule general, comandantul Narciso López înnebunit de marihuana și rachiu de anason s-a năpustit în closet peste unul din soldații gărzii prezidențiale și l-a ațîțat după bunu-i plac cu tertipuri de femeie iscusită iar apoi l-a silit bagă-mi-o toată, ce dracu', e un ordin, toată, iubitule, pînă-n străfunduri, plîngînd de durere, plîngînd de furie, pînă s-a trezit în patru labe vărsînd de umilință cu capul în aburii împuțiți din hazna, și atunci l-a luat pe sus pe acel Adonis și l-a străpuns cu o suliță înfigîndu-l ca pe un fluture în goblenul primăvăratic din salonul de audiențe fără ca nimeni să îndrăznească să-l dea jos de acolo vreme de trei zile, sărmanul om, pentru că el nu făcea nimic altceva decît să-i supravegheze pe vechii lui tovarăși de arme ca să nu uneltească împotrivă-i, dar fără să intervină în viața lor, încredințat că ei înșiși aveau să se extermine unii pe alții mai înainte de a ajunge la el vestea că, domnule general, pe generalul Jesucristo Sánchez au fost siliți să-l omoare cu lovituri de scaune cei din propria-i escortă fiind pradă unui atac de turbare de pe urma unei mușcături de pisică, bietul om, n-apucă să termine partida de domino că îi și șoptiră la ureche vestea că, domnule general, generalul Lotario Sereno se înecase deoarece calul i-a murit pe neașteptate trecînd un rîu, bietul om, nici nu clipi cînd îi aduseră vestea că, domnule general, generalul Narciso López și-a vîrît în fund un cartuș cu dinamită și i-au explodat măruntaiele, copleșit de rușinea de a nu-și putea înfrîna pederastia, iar el îi tot dădea zor cu bietul om, de parcă n-ar fi avut nici un amestec în morțile acelea îngrozitoare și ordona pentru toți prin același decret onoruri postume, îi proclama martiri căzuți la datorie și le făcea funeraliii magnifice îngropîndu-i la aceeași înălțime în panteonul național, căci o patrie fără eroi e ca o casă fără uși, spunea, iar cînd n-au mai rămas decît șase generali de armată în toată țara i-a invitat la petrecerea de ziua lui de naștere împreună cu o mulțime de camarazi la palatul prezidențial, pe toți laolaltă, domnule, inclusiv generalul Jacinto Algarabia, cel mai ascuns și viclean dintre ei, care se fălea că are un copil cu propria lui mamă și că bea numai

alcool denaturat amestecat cu praf de pușcă, fiind doar noi în salonul de bal ca pe vremurile bune, domnule general, toți fără arme ca niște frați de lapte dar cu oamenii din escortă îngrămădiți în sala de alături, încărcați cu daruri magnifice pentru singurul dintre noi care a știut să ne înțeleagă pe toți, ziceau, vrînd să spună că era singurul care știuse să-i țină în frîu, singurul care izbutise să-l găsească în bîrlogu-i de departe, din ținuturile pustii, pe legendarul general Saturno Santos, un indian pur sînge, neîncrezător, care umbla veșnic cu picioarele goale așa cum m-a făcut mama, domnule general, căci noi oamenii dintr-o bucată nu putem respira dacă nu simțim pămîntul, și venise înfășurat într-un poncho pictat cu niște animale ciudate în culori vii, venise singur, așa cum obișnuia să călătorească mereu, fără escortă, precedat de o aură sumbră, fără alte arme în afară de cuțitul lung de tăiat trestie pe care n-a vrut să-l scoată de la brîu fiindcă nu-i armă de luptă ci de muncă, și-mi aduse în dar un vultur dresat să ia parte la războaiele de oameni, și aduse cu el harfa, mamă, instrumentul sacru ale cărui sunete alungau furtuna și grăbeau coacerea recoltelor, la care generalul Saturno Santos cînta cu o măiestrie pornită din suflet, trezind în noi toți nostalgia nopților de groază ale războiului, mamă, ne tulbură mirosul de rîie de cîine al bătăliei, ne răscoli sufletul cîntecul acela de război despre barca de aur ce ne duce la țărm, îl cîntară în cor din toată inima, mamă, de pe pod scăldat în lacrimi m-am întors, așa cîntau, în timp ce au mîncat un curcan umplut cu prune și o jumătate de purcel de lapte, și fiecare bea din sticla lui, fiecare din băutura proprie, cu toții în afară de el și de generalul Saturno Santos care în viața lor n-au pus nici o picătură de alcool în gură, nici n-au fumat, nici n-au mîncat mai mult decît aveau nevoie să poată trăi, cîntară în cor în cinstea mea cîntecul zorilor pe care-l cînta regele David, cîntară plîngînd toate cîntecele cu urări pentru ziua de naștere care se cîntau înainte de a veni consulul Hanemann cu chestia aceea nouă, domnule general, fonograful cu pîlnie și cilindru cu *happy birthday*, cîntau pe jumătate adormiți, pe jumătate beți, fără să le mai pese de bătrînul

taciturn care atunci cînd bătu de miezul nopții luă din cui felinarul și se apucă să cerceteze palatul înainte de a se duce la culcare, așa cum îi era obiceiul la cazarmă și trecînd la întoarcere prin salonul de bal îi văzu pentru ultima oară pe cei șase generali claie peste grămadă pe jos, îmbrățișați, inerți și liniștiți, sub oblăduirea celor cinci escorte ce se pîndeau între ele, căci pînă și adormiți și așa îmbrățișați tot se temeau unii de alții aproape la fel de tare pe cît fiecare se temea de el, și pe cît el se temea de doi dintre ei care puneau ceva la cale în taină, și atîrnă la loc felinarul în cui și-și încuie dormitorul cu cele trei zăvoare, cele trei lacăte și cei trei drugi, se trînti pe dușumea cu fața în jos, cu brațul drept în chip pe pernă, chiar în clipa în care temeliile palatului se legănară din pricina detunăturii asurzitoare a tuturor armelor escortelor la unison, mai întîi o dată, la naiba, fără nici un zgomot intermediar, fără un geamăt, și încă o dată, la naiba, și cu asta gata, s-a terminat tot bîlciul, n-a mai rămas decît o boare de pulbere în liniștea lumii, n-a mai rămas decît el eliberat pe veci de zbuciumul puterii cînd văzu în cea dintîi geană de lumină violetă a zorilor ordonanțele bălăcindu-se în balta de sînge din salonul de bal, o văzu pe mai-că-sa Benedición Alvarado înfiorată de groază privind pereții pe care șiroia sîngele oricît încercau să-i usuce cu var și cenușă, domnule, covoarele din care picura mai departe sînge oricît le storceau, iar de pe coridoare și de prin birouri păreau că izvorăsc rîuri de sînge cu cît se chinuiau mai tare să-l spele ca să ascundă grozăvia măcelului celor de pe urmă veterani ai războiului nostru, care după cum spunea comunicatul oficial fuseseră asasinați de propriile escorte înnebunite, și ale căror trupuri înfășurate în drapelul patriei umplură la refuz panteonul eroilor neamului, făcîndu-li-se funeraliі ca la episcopi, căci nici măcar un singur om din escortă nu scăpase cu viață din capcana sîngeroasă, nimeni, domnule general, în afară de generalul Saturno Santos care era blindat cu nenumăratele-i șiraguri de talismane și știa tot soiul de vrăji de-ale indienilor putîndu-se preface în orice după bunu-i plac, fir-ar să fie, se putea preschimba în tatu sau în elește, domnule general,

putea deveni tunet, și el și-a dat seama că așa s-a și întîmplat cu-adevărat, fiindcă cercetașii lui cei mai dibaci îi pierdură urma cam pe la ultimul Crăciun, cîinii de vînătoare îl căutau tocmai în sens invers, dar îl văzuse prefăcut în crai de verde în cărțile în care-i dădeau ghicitoarele lui, și era viu, dormind ziua și umblînd noaptea prin trecători, pe pămînt și pe apă, lăsînd după sine o dîră de rugăciuni care încurca simțul de orientare al urmăritorilor și istovea vrerea dușmanilor, însă el nu renunță să-l caute în orice clipă, ziua și noaptea, ani în șir, pînă cînd după foarte multă vreme văzu de la fereastra trenului prezidențial o puzderie de oameni, bărbați și femei cu copiii lor, cu animalele și cratițele lor de bucătărie, așa cum văzuse atîtea în spatele trupelor de război, îi văzu mărșăluind în bătaia ploii ducîndu-și bolnavii în hamacele spînzurate de un par, în urma unui bărbat foarte palid într-o tunică de cînepă care susține că e un sol divin, domnule general, iar el își bătu fruntea cu palma și-și zise uite-l acolo, fir-ar să fie, și într-adevăr acolo era generalul Saturno Santos cerșind la mila peregrinilor cu vraja harfei sale fără strune, sărac și mohorît, cu o pălărie de fetru ponosită și un poncho zdrențuit, dar pînă și într-o asemenea stare de plîns n-a fost tocmai ușor să-l omoare, așa cum credea el, căci izbutise să-i decapiteze cu cuțitul cel lung de tăiat trestie pe trei dintre oamenii lui cei mai de nădejde și să le țină piept celor mai cruzi cu atîta curaj și iscusință încît el porunci să fie oprit trenul în dreptul cimitirului dezolant din pustiu unde predica solul Domnului, și toată lumea se repezi în lături cînd soldații din garda prezidențială săriră din vagonul vopsit în culorile drapelului patriei cu armele gata să tragă, și nu mai rămase nimeni la vedere, în afară de generalul Saturno Santos lîngă harfa-i legendară, cu mîna înțepenită pe prășeaua cuțitului, parcă fascinat de apariția dușmanului său de moarte care se ivise pe scara vagonului cu uniforma de doc fără galoane, neînarmat, mai bătrîn și mai adumbrit decît dac-ar fi trecut o sută de ani de cînd nu ne-am văzut, domnule general, mi s-a părut istovit și singur, cu pielea îngălbenită din pricina ficatului suferind și ochii stînd să lăcrămeze, însă

avea strălucirea lividă a celui stăpîn nu numai pe puterea sa ci și pe aceea smulsă de la morții săi, așa încît m-am pregătit să mor fără să opun rezistență, fiindcă i s-a părut zadarnic să-l contrarieze pe bătrînul care venise de atît de departe fără alte motive nici alte merite decît pofta sălbatică de a porunci, dar el îi arătă palma mîinii sale de meduză și spuse Domnul să te aibă în paza sa, viteazule, patria se mîndrește cu tine, căci știa dintotdeauna că împotriva unui om de neînvins nu există altă armă decît prietenia, și generalul Saturno Santos sărută pămîntul pe care el călcase și-l imploră să binevoiască a-i îngădui să-l slujească după cum veți porunci, domnule general, atîta vreme cît mîinile acestea vor mai avea vlagă să facă să cînte cuțitul, iar el se învoi, așa să fie, îl numi garda lui personală cu singura condiție să nu stai niciodată în spatele meu, îl făcu partener la domino și împreună jumuliră la patru mîini mulți despoți căzuți de la putere, îl urca desculț în trăsura prezidențială și-l ducea pe la recepții diplomatice cu răsuflarea lui de tigru care întărîta cîinii și le amețea pe soțiile ambasadorilor, îl puse să se culce de-a curmezișul pragului dormitorului său, pentru a-și domoli frica de a dormi cînd viața îi devenise atît de grea încît tremura la gîndul de a se pomeni singur în mulțimea care-i stăpînea visele, ținîndu-l la distanță de zece palme de încrederea lui ani în șir pînă cînd uremia l-a văduvit de harul de a face cuțitul să cînte și atunci l-a rugat să se îndure, ucideți-mă dumneavoastră, domnule general, ca să nu-i fac altcuiva plăcerea să mă omoare fără nici un drept, însă el îl trimise să moară, cu o pensie bună și o medalie în chip de recunoștință, în bîrlogul de hoți de vite din ținuturile pustii unde se născuse și nu-și putu stăpîni lacrimile cînd generalul Saturno Santos lăsă sfiiciunea la o parte pentru a-i spune sufocîndu-se de plîns vedeți, domnule general, că pînă și bărbaților celor mai de nădejde ne vine ceasul să ne înmuiem ca niște blegi, naiba s-o ia de treabă. Astfel încît nimeni nu înțelegea mai bine ca Benedición Alvarado bucuria copilărească ce-l cuprindea cînd se răzbuna pe vremurile vitrege de odinioară și nesocotința cu care-și prăpădea banii puterii pentru a avea la bătrînețe ceea

ce-i lipsise de copil, dar se înfuria că abuzau de inocența lui spre a-i vinde drăciile acelea americănești care nici nu erau chiar așa de ieftine și nici nu cereau atîta iscusință ca păsările vopsite de ea din care însă reuși să vîndă doar vreo patru, e bine să te bucuri de viață, spunea, dar gîndește-te și la viitor, că nu vreau să te văd cerșind cu pălăria întinsă în poarta unei biserici dacă mîine sau mai tîrziu, deie Domnul să nu fie așa, te dau jos din scaunul pe care stai, dac-ai ști barem să cînți, sau dac-ai fi arhiepiscop, sau marinar, dar tu nu ești decît general, deci nu ești bun de nimic, doar să dai ordine, îl sfătuia, îngroapă într-un loc sigur banii care-ți prisosesc de la cîrmuire, undeva unde numai el să-i poată găsi, dacă se întîmplă cumva să fii nevoit să fugi ca nenorociții ăștia de președinți venetici care-și rumegă uitarea cerșind acolo, în casa de pe stînci, sunetul de rămas bun al sirenelor vapoarelor, privește-te în oglinda asta, îi spunea, însă el n-o lua în seamă ci-i risipea amărăciunea cu vorbele magice stai liniștită, mamă, lumea asta mă iubește. Benedición Alvarado avea să trăiască ani mulți plîngîndu-se de sărăcie, certîndu-se cu servitoarele pentru banii de coșniță și chiar sărind cîte un prînz ca să facă economii, fără ca nimeni să îndrăznească să-i spună că era una din femeile cele mai bogate de pe lume, că tot ce strîngea el din afacerile guvernului era trecut pe numele ei, că devenise nu numai stăpîna unor pămînturi necuprinse și a unor cirezi fără număr, ci și a tramvaielor locale, a poștei, telegrafului și rețelei apelor naționale, astfel încît orice vas ce naviga pe afluenții Amazoanelor sau în apele teritoriale trebuia să-i plătească taxa de trecere de care ea n-a știut pînă la moarte, după cum n-a știut ani în șir că feciorul ei nu era chiar atît de sărman cum credea ea cînd îl vedea venind la conacul de la marginea orașului, aprins la față de minunăția jucăriilor bătrîneții, căci pe lîngă impozitul personal pe care-l încasa pentru fiecare vită sacrificată de pe tot cuprinsul țării, pe lîngă răsplata favorurilor și plocoanele din interes pe care i le trimiteau partizanii săi, născocise și pusese în aplicare de multă vreme un sistem infailibil de cîștigat la loterie. Erau anii de după moartea sa neadevărată,

anii zgomotului, domnule, care nu s-au numit astfel, după cum credeam mulți dintre noi, din pricina vuietului subteran simțit în toată țara într-o noapte a sfîntului mucenic Heraclio și despre care nu s-a dat niciodată o explicație sigură, ci datorită zgomotului veșnic al lucrărilor în curs ce se anunțau încă de la punerea temeliei ca fiind cele mai mari de pe lume, și totuși nu se isprăveau niciodată, o epocă liniștită cînd el convoca adunările guvernului în timp ce-și făcea siesta în conacul de la marginea orașului, se culca în hamac făcîndu-și vînt cu pălăria sub crengile înmiresmate ale tamarinilor și ascultîndu-i cu ochii închiși pe doctorii aceia în meșteșugul cuvintelor cu mustățile pomădate, care se așezau să stea de vorbă în jurul hamacului, palizi de atîta zăduf în redingotele lor de postav și cu gulere de celuloid, ascultîndu-i pe miniștrii civili pe care-i detesta atît de mult deși îi numise din nou de conveniență, și pe care îi auzea cum discută probleme de stat în larma stîrnită de cocoșii care fugăreau găinile prin ogradă, de țîrîitul neîncetat al greierilor și de gramofonul neobosit ce cînta în vecini cîntecul cu Susana, vino Susana, pe neașteptate amuțeau cu toții, liniște, generalul a adormit, dar el striga fără să deschidă ochii, sforăind mai departe, nu dorm proștilor, continuați, și continuau pînă cînd el se desprindea bîjbîind din păienjenișul siestei și decreta că după atîtea tîmpenii singurul care are dreptate e prietenul meu, ministrul sănătății, ce naiba, gata cu ședința, și se termina, mai stătea de vorbă cu aghiotanții lui, purtîndu-i dintr-o parte într-alta în vreme ce mînca plimbîndu-se cu farfuria într-o mînă și lingura în cealaltă, se despărțea de ei pe scară spunîndu-le morocănos faceți cum vreți că la urma urmelor eu sînt cel care poruncește aici, ce naiba, îi trecu și ideea năstrușnică să tot întrebe dacă lumea îl iubea sau nu, ce dracu', tăia panglici pe la inaugurări, se arăta în public în carne și oase asumîndu-și riscurile puterii cum n-o făcuse în vremurile cele mai liniștite, la naiba, juca partide interminabile de domino cu prietenul meu de o viață, generalul Rodrigo de Aguilar și cu prietenul meu, ministrul sănătății, singurii care îi erau destul de apropiați ca să-i ceară eliberarea vreunui

deținut sau grațierea vreunui condamnat la moarte, și singurii care se încumetară să-l roage s-o primească în audiență specială pe regina frumuseții săracilor, o făptură incredibilă pentru mlaștina aceea nenorocită căreia îi ziceam mahalaua luptelor de cîini, fiindcă toți cîinii de aici se încăierau în plină stradă de ani de zile fără o clipă de răgaz, o redută a morții unde patrulele din garda națională nici nu se aventurau fiindcă-i lăsau goi-pușcă și le desfăceau mașinile în piesele originale cu o singură mișcare a mîinilor, unde bieții măgari rătăciți intrau pe la un capăt al străzii și ieșeau pe la celălalt într-un sac de oase, unde erau mîncați fripți copii de oameni bogați, domnule general, erau vînduți la tîrg prefăcuți în cîrnați, închipuiți-vă, ei bine acolo se născuse și locuia Manuela Sánchez, piaza mea rea, o floare crescută printre gunoaie a cărei frumusețe de necrezut uimise țara, domnule general, și el se simți atît de intrigat de această destăinuire încît, dacă toate astea-s adevărate precum spuneți, nu numai că o primesc în audiență specială, dar și dansez cu ea primul vals, la naiba, să se scrie în ziare, porunci, grozav le mai plac sărăntocilor chestiile astea. Totuși, în noaptea de după audiență, pe cînd jucau domino, îi spuse cu amărăciune vădită generalului Rodrigo de Aguilar că regina săracilor nu merita osteneala să danseze cu ea, că era la fel de ordinară ca atîtea alte Manuele Sánchez din cartier, cu rochia-i de nimfă cu volănașe de muselină și coroana poleită cu pietre false și un trandafir în mînă, supravegheată de o mamă care o păzea de parc-ar fi fost de aur, așa încît el îi dăduse tot ce-și dorea, nimic altceva decît lumină electrică și apă curentă pentru mahalaua ei cu lupte de cîini, dar declară că e ultima dată cînd ascult astfel de rugăminți, la naiba, n-o să mai vorbesc cu săracii, zise, și fără să termine partida trînti ușa și plecă, auzi cele opt bătăi metalice ale ceasului, se duse să dea nutreț vacilor la grajduri, porunci să fie scoase baligile, cercetă tot palatul în vreme ce mînca din mers cu farfuria în mînă carne cu fasole, orez alb și felii de banane crude, numără santinelele de la poarta principală pînă la dormitoare, erau toate și fiecare la post, paisprezece, văzu restul gărzii lui personale jucînd domino

în postul din prima curte, văzu leproșii dormind printre tufele de trandafiri, damblagiii pe scări, era ceasul nouă, puse la o fereastră farfuria cu mîncarea neterminată și se pomeni înotînd parcă în duhoarea de mîl din barăcile concubinelor care dormeau la grămadă, chiar și trei într-un pat, cu copiii lor născuți la șapte luni, se sui călare pe un morman cu miros de mîncare stătută și socoti într-o parte două capete și într-alta șase picioare și trei brațe, fără a se întreba dacă va afla vreodată ale cui erau, nici cine era aceea care-i dăduse pînă la urmă să sugă fără a se trezi, fără a-l visa, și nici a cui fusese vocea care șoptise adormită din alt pat mai încet, domnule general, că se sperie copiii, se întoarse în palat, cercetă cremoanele de la cele douăzeci și trei de ferestre, dădu foc baligilor de vacă din cinci în cinci metri pornind din vestibul și pînă în camerele particulare, simți mirosul fumului, își aminti de o copilărie nesigură ce putea fi a lui și care-i veni în minte doar în clipa cînd începuse fumul iar apoi o uită pentru totdeauna, se întoarse stingînd lumînile în sens invers, din dormitoare pînă în vestibul, și acoperind coliviile cu păsările adormite pe care le număra înainte de a pune peste ele husele de pînză, patruzeci și opt, străbătu încă o dată tot palatul cu o lampă în mînă, se văzu pe sine în oglinzi, unul după altul, pînă la paisprezece generali umblînd cu lampa aprinsă, se făcuse ora zece, totul în ordine, reveni în dormitoarele gărzii prezidențiale, stinse și aici lumina, noapte bună, domnilor, controla birourile de la parter, sălile de așteptare, closetele, pe după draperii, pe sub mese, nu era nimeni, scoase maldărul de chei pe care le putea deosebi pipăindu-le una cîte una, încuie birourile, urcă un etaj cercetînd încăperile una după alta și încuind ușile cu cheia, scoase borcanul cu miere de albine din ascunzătoarea lui din spatele unui tablou și-și luă cele două linguriță dinaintea culcării, se gîndi la maică-sa care dormea în conacul de la marginea orașului, Benedición Alvarado cufundată în toropeala clipelor cînd își lua rămas-bun făcîndu-i cu mîna printre tufele de roiniță și cimbru, cu mîna ei vlăguită cu care vopsea mierle-galbene, noapte bună, mamă, spuse, noapte bună, fiule, îi răspunse adormită

Benedición Alvarado în conacul de la marginea orașului, atîrnă în dreptul dormitorului lui lampa cu cîrlig pe care o lăsa acolo în răstimpul cînd dormea cu ordinul categoric să nu fie stinsă niciodată fiindcă era lumina pentru situații de urgență, bătu de unsprezece, inspectă palatul ultima oară, pe întuneric, pentru cazul că cineva s-ar fi strecurat crezîndu-l adormit, iar în urma lui lăsa dîra de pulbere de stele a pintenului de aur sclipind cu străfulgerări verzi în dungile de lumină rotitoare a farului, zări între două pîlpîiri un lepros somnambul care îi aținu calea, îl împinse în umbră fără să-l atingă, luminîndu-i drumul cu lampa sa de veghe, îl duse la tufele de trandafiri, prinse să numere din nou santinelele în întuneric, se întoarse în dormitor, văzînd cînd trecea prin fața ferestrelor o mare aidoma oglindită în fiecare, Marea Caraibilor în aprilie, o contemplă de douăzeci și trei de ori fără a se opri și era mereu la fel ca totdeauna în aprilie, ca o mlaștină aurie, auzi bătînd miezul nopții, o dată cu ultima lovitură a orologiului din turnul catedralei simți șuierele slabe ale herniei îngrozitoare, nu mai exista nici un alt zgomot pe lume, el singur era patria, puse cele trei zăvoare, cele trei lacăte și cei trei drugi la ușa dormitorului, urină așezat pe closetul portabil, două picături, patru picături, șapte picături chinuite, se prăvăli cu fața în jos pe podea, adormind pe loc, fără vise, era trei fără un sfert cînd se deșteptă leoarcă de sudoare, înfiorat de certitudinea că cineva îl privise în timp ce dormea, cineva care avea puterea fermecată de a intra fără să desfacă zăvoarele, cine-i acolo, întrebă el, nu era nimeni, închise ochii, simți iar că era privit, deschise ochii să vadă, înspăimîntat, și atunci văzu, la naiba, era Manuela Sánchez care umbla prin cameră fără să fi descuiat ușa fiindcă intra și ieșea după bunu-i plac străpungînd pereții, Manuela Sánchez, piaza mea rea, cu rochia-i de muselină și jăraticul trandafirului în mînă și mireasma naturală de iarbă-dulce a răsuflării ei, spune-mi că nu-i adevărat delirul acesta, zicea, spune-mi că nu ești tu, spune-mi că aburul acesta de moarte nu-i neclintirea de iarbă-dulce a respirației tale, dar era ea, trandafirul ei, răsuflarea-i caldă care parfuma aerul din

dormitor ca boarea mării, Manuela Sánchez, nenorocirea mea care nu-mi stătea scrisă în podul palmei, nici în zațul de cafea, nici măcar în apa ulcelelor în care ghicitoarele îmi citeau semnele morții, nu-mi răpi aerul de respirat, nici somnul, nici cuprinderea întunecată a acestei încăperi unde niciodată n-a intrat și n-avea să intre o femeie, stinge trandafirul acela, gemea, în timp ce se cățăra pe perete căutînd comutatorul, și dădea în locul lui peste Manuela Sánchez, nebunia vieții mele, la naiba, de ce trebuie să te găsesc dacă nu te-am pierdut, dacă vrei ia-mi palatul, țara întreagă cu dragonul de pe stemă, dar lasă-mă să aprind lumina, scorpion al nopților mele, Manuela Sánchez, pedeapsa herniei mele, ticăloaso, strigă, crezînd că lumina îi va destrăma vraja, urlînd, dați-o afară, lăsați-o fără mine, aruncați-o de pe țărmul abrupt cu o ancoră de gît pentru ca pe nimeni să nu mai chinuie strălucirea trandafirului ei, răcnea înnebunit de groază pe coridoare, călcînd prin baligi pe întuneric, întrebîndu-se descumpănit ce se întîmplă aici, curînd o să bată de opt și toți dorm mai departe în casa asta de netrebnici, sculați-vă, ticăloșilor, țipa, se aprinseră luminile, goarnele sunară deșteptarea la ora trei, o repetară cele de la fortăreața din port, cele de la garnizoana din San Jerónimo, de la toate cazărmile de pe cuprinsul țării, și se auzea zgomot de arme speriate, de trandafiri care și-au desfăcut petalele cu două ceasuri înainte de rondul din zori al paznicului, de concubine lunatice care scuturau preșuri la lumina stelelor, dezveleau coliviile păsărilor adormite, schimbau cu flori de aseară florile ofilite din vaze, iar o grămadă de zidari ridicau pereți de protecție și descumpăneau floarea-soarelui lipind sori de poleială pe geamul de la ferestre ca să nu se vadă că era încă noapte pe cer și era duminică douăzeci și cinci la palat și luna aprilie pe mare, și se auzea larma stîrnită de indienii de la spălătorie care-i goneau din paturi pe ultimii care mai dormeau ca să le ia cearșafurile, de orbii clarvăzători care prevedeau iubire, iubire unde nu exista defel, de funcționarii stricați care dădeau peste găini ce ouau în sertarele fișetelor ouăle din ziua de luni, deși alături se mai aflau încă cele de ieri, un vacarm

de mulțime buimacă și încăierări de cîini în toiul adunărilor guvernului convocate de urgență, pe cînd el își croise drum năucit de ziua venită pe neașteptate printre lingușitorii nerușinați care-l proclamau eliberatorul zorilor, cîrmuitorul timpului și purtător al luminii, pînă cînd un ofițer din comandamentul suprem se încumetă să-l oprească în vestibul și luînd poziție de drepți îi aduse la cunoștință vestea, domnule general, abia e două și cinci, iar altă voce, trei și cinci dimineața, domnule general, și atunci el l-a pocnit peste față cu dosul palmei sale feroce și urlă din răsputeri, înspăimîntat, ca să-l asculte lumea întreagă, e ora opt, la dracu', ora opt, am spus, ordin de la Dumnezeu. Benedición Alvarado îl întrebă cînd îl văzu intrînd în conacul de la marginea orașului de unde vii cu mutra asta de parc-ar fi dat strechea-n tine, ce faci cu mîna pe care ți-ai pus-o pe inimă, îi zise, dar el se prăbuși în fotoliul de răchită fără să-i răspundă, își luă mîna de pe piept, începuse s-o uite cînd maică-sa îndreptă spre el pensula de vopsit mierle-galbene și-l întrebă uimită dacă într-adevăr se credea Inima lui Isus cu ochii aceia sfîrșiți și mîna pe piept, iar el și-a ascuns-o tulburat, rahat, mamă, trînti ușa și plecă, la palat se porni să se plimbe în sus și în jos cu mîinile în buzunare ca să nu le mai pună fără să-și dea seama unde nu trebuia, contemplînd ploaia prin ferestre, văzu cum picura pe stelele de poleială de biscuiți și lunile de metal argintat pe care le lipiseră de geamuri ca să se creadă că e opt seara cînd era trei după-amiaza, văzu soldații din gardă rebegiți în curte, văzu marea tristă, ploaia Manuelei Sánchez în orașul său unde ea nu mai era, îngrozitorul salon pustiu, scaunele puse cu picioarele în sus peste mese, singurătatea fără leac a celor dintîi umbre ale altei sîmbete efemere, ale altei nopți fără ea, drace, măcar dacă mi-ar fi totuna, asta mă doare cel mai mult, oftă din rărunchi, rușinîndu-se de starea lui, se gîndi la locurile de pe trup unde să-și pună mîna rătăcitoare în afară de inimă, și-o duse în cele din urmă la hernia ce i se mai potolise datorită ploii, era la fel, avea aceeași formă, aceeași greutate, îl durea tot așa, dar era și mai cumplit, parcă-și ținea inima vie în palmă, și numai atunci înțelese ceea

ce atîți oameni din alte vremuri îi tot spuseseră că inima e un al treilea ou, domnule general, drace, se îndepărtă de la fereastră, se învîrti prin salonul de audiențe cu neliniștea fără leac a unui președinte etern cu sufletul străpuns de un os de pește, se pomeni în salonul consiliului de miniștri auzind ca totdeauna fără să înțeleagă, fără să asculte, îndurînd un raport ce te adormea despre situația fiscală, deodată se simți ceva plutind în aer, ministrul de finanțe tăcu, ceilalți se uitau la el prin crăpăturile unei armuri sfărîmate de durere, se văzu pe sine neajutorat și singur la capătul mesei de nuc cu chipul înfiorat pentru că fusese scoasă la lumină starea lui jalnică de președinte pe viață cu mîna pe piept, simți o arsură privind jarul de gheață din ochii scrutători de aurar ai prietenului meu, ministrul sănătății, care părea că-l examinează pe dinăuntru în timp ce se juca înfășurînd lanțul de la ceasul de aur din buzunarul vestei, atenție, zise cineva, trebuie să fie un atac, dar el își pusese deja mîna de sirenă asprită de furie pe masa de nuc, culoarea-i reveni în obraji, slobozi prin cuvinte o rafală mortală de autoritate, ați vrea voi să fie un atac, ticăloșilor, continuați, iar ei continuară, dar vorbeau fără să se mai asculte crezînd că se petrecea ceva foarte grav cu el dacă era atît de turbat, șușoteau, zvonul se răspîndi, îl arătau cu degetul, uitați-vă cît îi e de rău că trebuie să-și țină mîna pe inimă, i s-au rupt băierele, murmurau, începu să umble vorba că-l chemase de urgență pe ministrul sănătății și că acesta l-a găsit cu brațul drept pus ca o labă de miel pe masa de nuc și i-a poruncit să mi-l tai, fîrtate, umilit de trista-i condiție de președinte scăldat în lacrimi, însă ministrul îi răspunse nu, domnule general, nu îndeplinesc ordinul ăsta chiar de mă împușcați, îi zise, nu se cade, domnule general, eu fac mai puțin decît brațul dumneavoastră. Aceasta și multe alte versiuni despre starea lui circulau tot mai stăruitor în timp ce el măsura în staule laptele pentru cazărmi văzînd cum cerul se lumina de ziuă în marțea de Păresimi a Manuelei Sánchez, poruncea să fie scoși leproșii de printre trandafiri ca să nu molipsească trandafirul său, căuta ungherele singuratice de prin palat pentru a cînta fără să-l audă

nimeni primul tău vals de regină, ca să nu mă dai uitării, cînta, ca să simți că mori dacă mă uiți, cînta mai departe, se cufunda în glodul din camerele concubinelor străduindu-se să-și ostoiască chinul, și pentru prima oară în lunga-i viață de amant zorit își dădea frîu liber instinctelor, zăbovea cu tot felul de jocuri, le smulgea suspine pînă și celor mai potolite femei, o dată și încă o dată, și le făcea să rîdă de uimire în beznă, nu vă e milă, domnule general, la anii dumneavoastră, însă el știa prea bine că voința aceea de a se împotrivi era doar o înșelăciune cu care se amăgea pe sine ca să-și treacă timpul, că fiecare pas al singurătății lui, fiecare icnitură a răsuflării îl apropiau implacabil de zăpușeala de la ora două a acelei după-amiezi necruțătoare în care s-a dus să implore pentru numele lui Dumnezeu dragostea Manuelei Sánchez la palatul din groapa de gunoaie a regatului tău neîndurător din mahalaua cîinilor ce se încăierau, se duse îmbrăcat în civil, fără escortă, într-o mașină de piață care se strecură dînd rateuri din pricina benzinei proaste prin orașul cufundat în toropeala siestei, ocoli vacarmul asiatic din întortocheatele străduțe ale tîrgului, văzu marea necuprinsă a Manuelei Sánchez, pierzania mea, cu un albatros singuratic în zare, văzu tramvaiele hodorogite care duc spre casa ta și porunci să fie înlocuite cu tramvaie galbene cu geamuri fumurii și un tron de catifea pentru Manuela Sánchez, văzu plaja pustie unde-ți petreceai duminicile la mare și porunci să fie puse cabine ca să-ți schimbi hainele și cîte un steag de diferite culori după capriciile vremii, și o plasă de oțel pe plaja rezervată Manuelei Sánchez, văzu vilele cu terase de marmură și pajiști visătoare ale celor paisprezece familii pe care el le făcuse să se îmbogățească prin protecția lui, văzu o vilă mai mare cu jeturi de apă giratorii și vitralii la balcoanele unde vreau să te văd trăind pentru mine, și o expropriară cu forța, hotărînd soarta lumii în timp ce visa cu ochii deschiși pe canapeaua din spate a mașinii rablagite, pînă cînd briza mării se sfîrși și se sfîrși și orașul, iar prin ferestrele deschise ale automobilului pătrunse vacarmul drăcesc din mahalaua ta cu cîini ce se încaieră, unde el se pomeni fără să-și creadă ochilor, gîndindu-se

maică-măiculiță, Benedición Alvarado, uită-te unde-am ajuns fără tine, ocrotește-mă, dar nimeni nu recunoscu în tumultul acela ochii pustiiți, buzele vlăguite, mîna istovită așezată pe piept, glasul de străbunic îngînînd adormit în dreptul geamurilor trase, îmbrăcat cu cămașă de in albă și pălărie de vătaf, care mergea din loc în loc întrebînd unde locuiește Manuela Sánchez, rușinea vieții mele, regina sărmanilor, doamnă, cea cu trandafirul în mînă, întrebîndu-se înspăimîntat unde puteai oare să te afli în vălmășagul acela de spinări zbîrlite, de priviri satanice, de colți însîngerați, în torentul acela de urlete pe fugă cu coada între picioare, în măcelul de cîini ce se sfîșiau cu mușcături fioroase prin gropile cu mocirlă, unde o fi oare mirosul de iarbă-dulce al răsuflării tale, în acest tunet nesfîrșit de difuzoare, ticăloaso, chin al vieții mele, printre ce bețivi alungați cu lovituri de picior din iadul cîrciumilor, pe unde te-ai rătăcit, pe la ce zaiafet nesfîrșit cu băuturi vrăjite ce stîrnesc dragostea, cu marihuana și rom alb care te cufundă în letargie sau într-un veșnic delir în paradisul mitic peste care domnesc Adam cel Negru și Juancito Trucupey, drace, care-i casa ta de locuit în vălmășagul acesta de pereți coșcoviți de un galben ca dovleacul cu chenare mov ca o pelerină de episcop, cu ferestre de un verde ca papagalul, cu ziduri albastre, cu stîlpi trandafirii ca trandafirul din mîna ta, ce oră va fi fiind în viața ta dacă netrebnicii ăștia n-au habar că am poruncit să fie acum trei și nu opt al serii de ieri cum pare să fie în acest iad, care ești tu dintre femeile de colo moțăind prin odăile pustii, făcîndu-și vînt cu poalele fustelor, cu picioarele rășchirate în balansoare și respirînd anevoie de căldură, în vreme ce el întreba prin ferestrele fără geam ale mașinii unde locuiește Manuela Sánchez, nebunia mea turbată, cea cu rochie ca spuma cu sclipiri de diamante și diadema de aur masiv dăruită de el la cea dintîi aniversare a încoronării ei, știu cine e, domnule, zise cineva din mulțime, una cu țîțe mari și fund tot așa care se crede nemaipomenită, stă acolo, domnule, acolo, într-o casă ca oricare, vopsită strident, cu urma proaspătă lăsată de cineva care alunecase într-un rahat de cîine pe treapta de mozaic

de la intrare, o casă de oameni săraci atît de diferită de imaginea Manuelei Sánchez șezînd pe jilțul viceregilor încît era greu de crezut că ar fi ea, dar era chiar ea, maica mea scumpă, Benedición Alvarado, dă-mi puterea ta să pot intra, mamă, fiindcă este ea, și ocolise de vreo zece ori casa ca să-și vină în fire, bătuse în ușă cu degetele dînd trei lovituri care păreau că cer îndurare, așteptase la umbra fierbinte a streașinei fără a ști dacă aerul urît mirositor pe care-l respira era astfel din pricina dogorelii soarelui sau a tulburării lui, așteptă fără să se gîndească măcar la situația în care se afla pînă cînd mama Manuelei Sánchez îl pofti să intre în penumbra răcoroasă cu iz de resturi de pește din sufrageria încăpătoare și simplă a casei adormite ce părea mai mare pe dinăuntru decît pe dinafară, iar el constată cît îi era de adîncă dezamăgirea stînd pe taburetul de piele pe care se așezase, pe cînd mama Manuelei Sánchez o trezea din somnul de după-amiază, văzu pereții pătați de șiroaiele ploilor de demult, o sofa ruptă, alte două taburete de piele, un pian fără corzi într-un ungher, și nimic altceva, la naiba, să mă chinui atîta pentru prostia asta, oftă, iar mama Manuelei Sánchez se întoarse cu un coș de lucru și se puse pe croșetat dantele în vreme ce Manuela Sánchez se îmbrăca, se pieptăna, își punea pantofii ei cei mai buni pentru a-l primi cu demnitatea cuvenită pe bătrînul sosit pe neașteptate care se întreba năuc unde ești oare Manuela Sánchez, nenorocirea mea, c-am venit să te caut și nu te găsesc în casa asta de cerșetori, pe unde o fi mirosul de iarbă-dulce în duhoarea asta de resturi de mîncare, unde o fi trandafirul tău, unde ți-e dragostea, scoate-mă din temnița acestor îndoieli cumplite, suspina, cînd o văzu ivindu-se în pragul ușii ca o nălucă dintr-un vis înfiripată în oglinda altui vis, cu o rochie de stambă de cîțiva bani metrul, cu părul prins în grabă într-un pieptene de podoabă, cu pantofii rupți, dar era femeia cea mai frumoasă și mai mîndră de pe lume cu trandafirul aprins în mînă, o apariție atît de strălucitoare încît el abia dacă a fost în stare să se încline cînd ea l-a salutat cu capul ridicat, Domnul să vă aibă în paza sa, excelență, și se așeză pe sofa, în dreptul lui, astfel încît să n-o ajungă

efluviile mirosului său fetid de năduşeală, şi atunci m-am încumetat să-l privesc în faţă pentru prima oară învîrtind cu două degete jarul trandafirului ca să nu las să mi se vadă groaza, i-am scrutat fără milă buzele de liliac, ochii muţi ce mă priveau parcă din străfundul unui eleşteu, pielea fără păr, cu pete ca nişte bulgări de pămînt amestecaţi cu fiere părînd mai netedă şi mai vie pe mîna dreaptă unde avea inelul cu sigiliul prezidenţial, căzută fără vlagă pe genunchi, tunica de in atît de mototolită încît s-ar crede că sub ea nu era nimic, uriaşii pantofi de mort, gîndirea invizibilă, puterea ascunsă, bătrînul cel mai în vîrstă de pe lume, cel mai temut, cel mai duşmănit din toată ţara şi faţă de care nu exista nici un fel de milă, făcîndu-şi vînt cu pălăria de vătaf şi contemplîndu-mă în tăcere de pe celălalt mal unde se afla el, Doamne-Dumnezeule, ce bărbat cumplit de trist, m-am gîndit speriată, şi întrebă neîndurătoare cu ce vă pot fi de folos, excelenţă, iar el răspunse cu un aer solemn am venit să-ţi cer o singură favoare, regină, să-mi îngădui această vizită. A vizitat-o fără răgaz luni în şir, în fiecare zi la aceleaşi ceasuri moarte de căldură la care îşi vizita de obicei mama pentru ca serviciile de siguranţă să creadă că se afla la conacul de la marginea oraşului, căci numai el n-avea habar de ceea ce toată lumea ştia, că puşcaşii generalului Rodrigo de Aguilar îl ocroteau tupilaţi pe terase, încurcînd circulaţia, golind cu lovituri de pat de armă străzile pe unde trebuia să vină el şi interzicînd oricui să mai treacă pentru ca de la ora două pînă la cinci să pară pustii, cu ordinul să tragă în plin dacă cineva încerca să iasă în balcon, dar chiar şi cei mai puţin curioşi găseau vreo cale spre a pîndi trecerea în fugă a limuzinei prezidenţiale vopsită ca o maşină de piaţă cu bătrînul ce suferea de căldură deghizat în civil cu tunica-i albă de in, îi priveau paloarea de orfan, înfăţişarea care arăta că văzuse multe răsărituri de soare, că plînsese pe ascuns, că nu-i mai păsa ce s-ar crede despre mîna pe care şi-o ţinea pe piept, arhaicul animal taciturn ce lăsa în urmă o dîră de amăgiri, uitaţi-vă la el cum merge de parcă abia îşi mai trage sufletul în văzduhul sticlos de arşiţă al străzilor interzise, pînă cînd zvonurile despre tot soiul de

boli ciudate se înmulțiră și întețiră pînă într-atît încît în cele din urmă ieși la iveală adevărul că el nu se afla în casa maică-sii ci în penumbra tainicei oaze de liniște a Manuelei Sánchez, sub supravegherea strașnică a mamei ce împletea fără răgaz, căci pentru ea cumpăra mașinăriile acelea ingenioase care o mîhneau atît de tare pe Benedición Alvarado, încerca s-o ademenească fie cu misterul acelor magnetice, fie cu ninsorile de ianuarie captive în globurile de cuarț folosite ca prespapier, cu aparatele de astronomie, de farmacie, de pirogravură, cu manometrele, metronoamele și giroscoapele pe care el le cumpăra mai departe de la oricine i le vindea, în ciuda dorinței mamei sale, în ciuda propriei zgîrcenii de nezdruncinat și numai pentru fericirea de a se bucura de ele împreună cu Manuela Sánchez, îi ducea la ureche melcul patriotic care n-avea înlăuntru vuietul mării, ci marșurile militare ce-i proslăveau regimul, încălzea termometrele la flacăra chibritului ca să poți vedea cum urcă și coboară mercurul captiv ca și gîndul meu lăuntric, o contempla pe Manuela Sánchez fără să-i ceară nimic, fără să-i destăinuie intențiile, și o copleșea în tăcere cu darurile acelea nebunești pentru a încerca să-i spună prin ele ceea ce nu era în stare să-i spună, căci nu știa să-și manifeste dorințele cele mai ascunse altfel decît prin simbolurile vizibile ale puterii lui uriașe, cum a făcut-o la ziua de naștere a Manuelei Sánchez cînd a rugat-o să deschidă fereastra și ea a deschis-o și-am rămas încremenită de groază văzînd ce făcuseră din biata mea mahala cu cîini care se încaieră, am văzut casele albe de lemn cu perdele de americă la ferestre și terase cu flori, pajiștea albastră cu jeturi de apă giratorii, păunii, pala de insecticid glacial, o replică oribilă a vechilor reședințe ale ofițerilor din trupele de ocupație care fuseseră copiate pe întuneric și în tăcere, tăiaseră capetele cîinilor, îi scoseseră din casele lor pe toți locuitorii, căci n-aveau dreptul să fie vecini cu o regină și-i trimiseseră să putrezească în altă groapă cu gunoaie, și astfel clădiseră nopți în șir, pe furiș, noul cartier al Manuelei Sánchez ca să-l vezi de la fereastră de ziua ta de naștere, iată-l acolo, regină, să trăiești ani mulți fericiți, vreau să văd dacă

risipa aceasta de putere izbutea să-ți mai îmbuneze purtarea cuviincioasă dar de neînfrînt cînd îmi spuneai nu vă apropiați prea mult, excelență, că mama-i chiar aici păzindu-mi cu străşnicie cinstea, iar el se sufoca de dorință, clocotea de furie dar se înfrîna, dădea pe gît cu înghițituri domoale de bunic băutura răcoritoare din ananas proaspăt pe care ea se milostivea să i-o pregătească spre a-i potoli setea, îndura săgeata gheții la tîmple ca să nu i se descopere metehnele vîrstei, ca să nu mă iubești din milă după ce mi-am epuizat toate mijloacele pentru ca ea să-l iubească din dragoste, îl lăsa atît de singur cînd era cu ea că nu mai am tragere de inimă nici să rămîn, agonizînd de dorul de a o atinge măcar cu răsuflarea mai înainte ca îngerul cît un stat de om să zboare prin casă bătînd clopotul ceasului meu de moarte și el se bucura de ultima clipă a vizitei pe cînd punea jucăriile în cutiile lor originale, ca să nu le distrugă aerul sărat al mării, numai un minut, regină, se ridica de acum pînă mîine, o viață întreagă, ce prostie, abia dacă-i mai rămînea o clipă ca s-o privească pentru ultima oară pe fecioara de necucerit care la trecerea îngerului rămăsese încremenită cu trandafirul mort în poală, pe cînd el pleca, se strecura printre cele dintîi umbre încercînd să ascundă o rușine de domeniu public comentată în stradă de toată lumea, răspîndită de un cîntec anonim pe care-l știa țara întreagă în afară de el, pînă și papagalii cîntau prin curți feriți femei la o parte, că vine generalul bocind cu mîna pe piept, uitați-vă la el cum merge, nu mai e nimic, toată puterea i s-a dus, doarme stînd la cîrmă și rana i-e în veci deschisă, îl învățară și papagalii sălbatici după ce l-au tot auzit de la papagalii din colivie, îl învățară canarii și gaițele și-l purtară în stoluri pînă dincolo de hotarele nemărginitului său regat de jale, și pe tot cerul patriei răsună la asfințit cîntecul într-un singur glas al mulțimii fugare iată că vine generalul cel încercat de dragoste, scoțînd la rahat pe gură și prin dos, scoțînd la legi, un cîntec fără sfîrșit căruia toată lumea pînă și papagalii îi adăugau strofe spre a înșela serviciile securității statului ce se străduiau să-i dea de urmă, patrulele militare echipate de război dărîmau gardurile curților și

împușcau papagalii subversivi, cîntînd pe cîte un stîlp, aruncau la cîini grămezi de canari vii, declarară stare de asediu încercînd să stîrpească acel cîntec vrăjmaș pentru ca nimeni să nu descopere ceea ce toată suflarea știa că el era cel care se strecura ca un fugar în fapt de seară pe ușa de serviciu a palatului prezidențial, trecea prin bucătării și dispărea o dată cu fumul baligilor din camerele particulare, pe mîine la patru, regină, zi de zi la aceeași oră cînd ajungea la Manuela Sánchez împovărat de atîtea daruri neobișnuite că fusese nevoie să se pună stăpînire pe casele vecine și să se dărîme pereții despărțitori ca să aibă unde să le pună, astfel încît sufrageria de la început se preschimbă într-o magazie uriașă și sumbră unde se îngrămădeau nenumărate ceasuri din toate timpurile, tot felul de gramofoane, de la cele primitive cu cilindru pînă la cele cu diafragmă de sticlă, o mulțime de mașini de cusut cu manivelă, cu pedală, cu motor, stive întregi de galvanometre, leacuri homeopatice, cutii muzicale, aparate ce creau iluzii optice, vitrine cu colecții de fluturi, ierbare asiatice, laboratoare de fizioterapie și gimnastică medicală, aparate de astronomie, ortopedie și științe naturale, și o întreagă lume de păpuși cu mecanisme ascunse și virtuți omenești, camere desființate în care nu intra nimeni nici măcar pentru a mătura, fiindcă toate lucrurile rămîneau unde fuseseră puse cînd le-au adus, nimeni nu voia să știe de ele și Manuela Sánchez cu atît mai puțin, căci nu mai voia să știe nimic din ce-i pe lume din acea sîmbătă neagră cînd a dat peste mine nenorocirea să fiu aleasă regină, în seara aceea totul s-a sfîrșit pentru mine, foștii ei pretendenți muriseră unul după altul răpuși de colapsuri fulminante și boli de necrezut, prietenele ei dispărură fără urmă, o aduseseră fără s-o miște din loc de la ea de acasă într-un cartier de străini, se simțea singură, supravegheată în gîndurile ei cele mai intime, prizonieră într-o capcană a destinului căruia nu se încumeta să i se împotrivească și nici n-avea destul curaj să spună da unui pretendent dezgustător care o pîndea cu o dragoste de azil, o contempla cu un fel de uimire reverențioasă făcîndu-și vînt cu pălăria albă, leoarcă de sudoare, atît de departe

de sine însuși încît ea se întrebase dacă o vedea cu adevărat, sau dacă era numai o fantasmă pentru el, îl văzuse clătinîndu-se în plină zi, îl văzuse mestecînd sucul de fructe, îl văzuse picotind în fotoliul de răchită cu paharul în mînă cînd zumzetul de aramă al greierilor făcea ca penumbra din sufragerie să pară mai întunecată, îl văzuse sforăind, aveți grijă, excelență, îi spuse, iar el se trezea speriat îngînînd nu, regină, nu dormeam, închisesem doar ochii, zicea, fără să-și dea seama că ea îi luase paharul din mînă ca să nu-i cadă în somn, îl distrase cu tot soiul de tertipuri ascunse pînă în după-amiaza de necrezut în care el sosi gîtuit de emoție cu știrea că azi îți aduc darul cel mai mare din univers, o minunăție a cerului pe care îl va străbate la noapte la unsprezece zero șase ca s-o vezi tu, regină, numai ca s-o vezi tu, și asta era cometa. A fost unul din momentele noastre amare de dezamăgire pentru că de multă vreme se răspîndise un zvon ca atîtea altele că programul vieții lui nu se supunea legilor timpului omenesc, ci ciclurilor cometei, că lui îi fusese hărăzit s-o vadă o dată, însă nu și a doua oară, în ciuda prezicerilor minunate ale lingușitorilor săi, astfel încît așteptarăm cu sufletul la gură noaptea aceea seculară de noiembrie, pentru care se pregătiră cîntece vesele, clopote de bucurie, rachete de sărbătoare ce pentru prima oară într-un veac n-aveau să explodeze spre a-l proslăvi pe el ci în onoarea celor unsprezece bătăi metalice de la ora unsprezece care aveau să marcheze sfîrșitul vieții lui, spre a celebra un eveniment providențial pe care el l-a așteptat pe terasă în casa Manuelei Sánchez, stînd între ea și maică-sa, răsuflînd adînc ca să-și ascundă zbuciumul inimii, sub un cer străbătut de semne rele, aspirînd pentru prima oară mireasma nocturnă a Manuelei Sánchez, intensitatea atmosferei din preajma ei, aerul său liber, desluși în zare tobele imploratoare ce preîntîmpinau dezastrul, auzi bocete pierdute, vuietul de lavă vulcanică al mulțimii ce se prosterna îngrozită dinaintea unei creaturi străine de puterea lui, care precedase și avea să dăinuie dincolo de anii vîrstei lui, simți povara timpului, îndură preț de o clipă nefericirea de a fi muritor, și atunci o văzu, iat-o acolo, zise,

și într-adevăr era acolo, fiindcă el o cunoștea, o văzuse cînd trecuse pe cealaltă parte a universului, e aceeași, regină, mai bătrînă decît lumea, trista meduză de foc cît necuprinsul cerului, care la fiecare palmă parcursă pe traiectoria sa se întorcea cu un milion de ani la obîrșie, auziră foșnetul ciucurilor de staniol, îi văzură fața chinuită, ochii înecați în lacrimi, urmele de otrăvuri înghețate pe pletele-i răsfirate de vînturile văzduhului, împrăștiind peste lume o dîră de pulbere strălucitoare de resturi siderale și răsărituri întîrziate de luna de smoală și cenușa craterelor unor vulcani din oceanele de dinaintea ivirii timpului pe pămînt, iat-o acolo, regină, șopti, uită-te bine la ea, că n-o s-o mai vedem pînă peste un veac, și ea își făcu îngrozită semnul crucii, mai frumoasă ca niciodată în lumina fosforescentă a cometei și cu capul nins de ploaia ușoară de pulbere astrală și fulgi cerești, și atunci s-a întîmplat, maică-măiculiță, Benedición Alvarado, s-a întîmplat că Manuela Sánchez văzuse pe cer abisul veșniciei și încercînd să se prindă cu putere de viață întinse mîna în gol și singurul sprijin pe care l-a întîlnit a fost mîna nedorită cu inelul prezidențial, mîna-i fierbinte și netedă de pasăre de pradă coaptă în spuza focului domol al puterii. Foarte puțini au fost cei care s-au cutremurat la trecerea biblică a meduzei de lumină ce a speriat cerbii cerului și a fumegat patria cu dîra-i de pulbere sclipitoare de resturi siderale, căci pînă și cei mai neîncrezători pîndeam moartea aceea neobișnuită care avea să nimicească principiile creștinătății și să instaureze temeiurile celui de al treilea testament, dar am așteptat zadarnic pînă s-a luminat de ziuă și ne-am întors acasă mai osteniți de așteptare decît de nesomn luînd-o pe străzile cu aer de sfîrșit de sărbătoare unde femeile sculate în zori măturau gunoiul ceresc împrăștiat de cometă, și nici măcar atunci nu ne-am resemnat să credem că într-adevăr nu se întîmplase nimic, ci dimpotrivă, socoteam că fusesem victimele unei noi înșelăciuni istorice, fiindcă organele oficiale au proclamat trecerea cometei drept o victorie a regimului împotriva forțelor răului, folosindu-se prilejul pentru a se dezminți presupunerile privitoare la niște boli ciudate ale bărbatului de la

cîrma țării prin dovezi de netăgăduit ale vitalității sale, înlocuindu-se lozincile cu altele noi și dîndu-se publicității un mesaj solemn prin care el își exprima hotărîrea nestrămutată și unică de a rămîne la post în slujba patriei cînd va fi să treacă iar cometa, însă el auzi muzica și rachetele de parcă n-ar fi fost regimul său, auzi indiferent strigătele mulțimii adunate în Piața Armelor cu pancarte uriașe ce-l proslăveau în veci pe mult stimatul conducător care avea să trăiască spre a povesti cele întîmplate nepăsîndu-i de greutățile cîrmuirii și împuternicind cu autoritatea sa niște funcționari mărunți, muncit de amintirea de jar a mîinii Manuelei Sánchez în mîna lui, visînd să retrăiască clipa aceea fericită chiar de-ar fi să se încalce legile naturii și să se distrugă tot universul, și dorindu-și-o cu atîta nesaț că-și imploră astronomii să-i inventeze o cometă cu artificii de pirotehnică, un luceafăr căzător, un dragon de foc, orice născocire astrală îndeajuns de terifiantă pentru a-i stîrni o amețeală eternă unei femei frumoase, dar tot ce au putut găsi prin calculele lor a fost o eclipsă totală de soare în miercurea din săptămîna următoare la patru după-amiaza, domnule general, iar el încuviință, de acord, și se iscă o noapte atît de adevărată în plină zi încît s-au aprins stelele, s-au ofilit florile, găinile s-au dus la culcare și animalele s-au speriat înfiorate de un instinct prevestitor fără greș, în vreme ce el respira mireasma crepusculară a Manuelei Sánchez preschimbîndu-se încet într-o boare nocturnă pe măsură ce trandafirul ei se veștejea în mînă prin înșelăciunea umbrelor, iat-o, regină, îi spuse, iată-ți eclipsa, dar Manuela Sánchez nu răspunse, nu-i atinse mîna, nici nu respira, părea atît de ireală că el nu-și putu înfrînge dorința mistuitoare și întinse mîna în întuneric ca să-i simtă mîna, însă n-o găsi, o căută cu buricele degetelor în locul unde-i aflase mireasma, dar nici aici n-o găsi, o căută mai departe cu amîndouă mîinile prin casa uriașă, agitîndu-și brațele cu ochii deschiși în beznă ca un somnambul, întrebîndu-se îndurerat unde ești oare, Manuela Sánchez, nefericirea vieții mele, te caut și nu te găsesc în noaptea fără noroc a eclipsei tale, unde o fi mîna ta neîndurătoare, unde o fi trandafirul,

înota ca un scafandru rătăcit într-un lac cu apă nevăzută la suprafața căreia descoperea plutind langustele preistorice ale galvanometrelor, crabii ceasurilor muzicale, homarii mașinăriilor tale cu meniri iluzorii, negăsind însă parfumul de iarbă-dulce al răsuflării tale, și pe măsură ce umbrele nopții efemere se risipeau i se aprindea în suflet lumina adevărului și, în penumbra aurorei de la șase seara din casa pustie, se simți mai bătrîn, mai trist, mai singur ca oricînd în deșertăciunea veșnică a acestei lumi fără tine, regina mea, pierdută pentru totdeauna în enigma eclipsei, în vecii vecilor, pentru că niciodată în anii fără șir ai puterii sale n-o mai reîntîlni pe Manuela Sánchez, pierzania vieții mele, în labirintul de la ea acasă, se evaporă în noaptea cu eclipsa totală, domnule general, i se spunea că fusese văzută ba la un bal popular în Porto Rico, acolo unde au spintecat-o pe Elena, însă nu era ea, ba la zaiafetul de la priveghiul lui Papa Montero, minciună, chefliu ticălos, dar nici asta nu era ea, ba în vacarmul de la Barlovento deasupra minei, la carnavalul din Aracataca, în hora unduitoare a jocului din Panamá, dar nici una din toate astea nu era ea, domnule general, a luat-o dracu', și dacă atunci nu s-a lăsat la cheremul morții n-a fost pentru că i-ar fi lipsit furia turbată de a muri, ci fiindcă știa că era osîndit fără scăpare să nu moară din dragoste, o știa dintr-o seară de la începutul domniei sale cînd se duse la o ghicitoare ca să-i citească în apa din ulcica fermecată cheia destinului care nu-i stătea scrisă în palmă, nici în cărți, nici în cafea, în nici un fel de mijloc de a afla, ci numai în oglinda apei prevestitoare unde se văzu pe sine răpus de moarte bună în somn, în biroul de lîngă salonul de audiențe, și se văzu trîntit cu fața în jos pe pardoseală, așa cum dormise în toate nopțile vieții lui de cînd se născuse, cu uniforma de doc fără galoane, cu cizmele înalte, pintenul de aur, brațul drept îndoit sub cap în chip de pernă, și la o vîrstă imprecisă între 107 și 232 de ani.

III

Astfel îl găsiră în pragul toamnei lui, cînd cadavrul era de fapt al lui Patricio Aragonés, și tot astfel îl regăsirăm după mulți ani, într-o vreme cu atîtea incertitudini încît nimeni nu se putea lăsa convins de evidența că lui îi aparținea acel trup senil, ciugulit de vulturi și plin de paraziți de pe fundul mării. Mîna umflată ca un cîrnat din pricina putrefacției nu mai păstra nici un semn c-ar fi stat vreodată pe piept datorită disprețului unei fecioare incerte de pe timpul marelui zgomot și nici nu dăduserăm de vreun indiciu din viața lui care să ne poată ajuta să-i stabilim fără greș identitatea. Nu ni se părea ciudat, firește, că asta se întîmpla în anii noștri, căci pînă și în epoca lui cea mai de glorie se găsiseră destule motive pentru ca lumea să se îndoiască de existența sa, și nici chiar ucigașii lui tocmiți nu-i știau întocmai vîrsta, fiindcă au fost perioade de confuzie cînd părea să aibă optzeci de ani la tombola de binefacere, șaizeci în cursul audiențelor civile și mai puțin de patruzeci la ceremoniile cu ocazia sărbătorilor naționale. Ambasadorul Palmerston, unul dintre ultimii diplomați care-i prezentase scrisorile de acreditare, povestea în memoriile sale interzise că era cu neputință să crezi într-o vîrstă atît de înaintată ca a lui și într-o stare de dezordine și părăsire ca cea a palatului prezidențial unde a fost nevoit să-și croiască drum printre mormane de hîrtii rupte, baligi de vită și resturi de la mîncarea rămasă de la dinii adormiți pe coridoare, și cum prin gherete și birouri n-am aflat de la nimeni nimic, am fost nevoit să mă folosesc de leproșii și damblagiii care invadaseră deja primele camere particulare și ei îmi arătară drumul spre salonul de audiențe unde

găinile ciuguleau holdele amăgitoare de grîu din goblenuri, iar o vacă sfîșia pînza cu portretul unui arhiepiscop încercînd s-o mănînce, și mi-am dat seama imediat că el era surd de-a binelea nu numai pentru că una îl întrebam și alta îmi răspundea, ci și fiindcă se plîngea că păsările nu mai cîntau cînd de fapt abia dacă puteai să respiri din pricina larmei stîrnite de ele, de parcă te-ai fi adîncit într-o pădure în zori de zi, iar el întrerupse pe neașteptate ceremonia înmînării scrisorilor de acreditare și rămase cu privirea ațintită și mîna pîlnie la ureche arătînd pe fereastră cîmpia de pulbere unde fusese marea și spunînd cu o voce care ar fi trezit și morții ascultă ropotul turmei de catîri care vine de acolo, ascultă-l, dragul meu Stetson, e marea care se întoarce. Era greu de crezut că bătrînul acela fără scăpare ar fi același bărbat mesianic care la începutul cîrmuirii lui își făcea apariția prin tîrguri la ora cea mai nepotrivită, fără nici o altă escortă decît un indian desculț cu un cuțit lung de tăiat trestie de zahăr și un mic cortegiu de deputați și senatori pe care el însuși îi desemna cu degetul după capriciile digestiei, voia să afle cum stau cu recolta, dacă vitele sînt sănătoase și cum se poartă oamenii, se așeza într-un balansoar de nuiele la umbra arborilor *mango* din piață, făcîndu-și vînt cu pălăria de vătaf pe care o purta pe atunci, și cu toate că părea toropit de căldură nu se lăsa pînă nu lămurea și cel mai mic amănunt din tot ce vorbea cu bărbații și femeile pe care-i adunase împrejur adresîndu-li-se cu numele mic și cu cel de familie de parcă ar fi avut în cap un registru în care stătea scris totul, locuitorii, cifrele și problemele întregii națiuni, astfel că m-a chemat fără să deschidă ochii, vino încoace, Jacinta Morales, îmi spuse, povestește-mi cum o duce băiatul tău pe care el însuși îl ținuse anul trecut pentru ca ea să-l facă să înghită ulei de ricină, și tu, Juan Prieto, îmi spuse, ia zi ce-ți mai face taurul de prăsilă pe care tot el îl îngrijise cu descîntece împotriva ciumei ca să-i iasă viermii din urechi, și tu, Matilda Peralta, ce-mi dai ca să ți-l aduc înapoi teafăr pe bărbatu-tău care a fugit de acasă, uite-l acolo, tîrît de funia din jurul gîtului și amenințat de el în persoană că avea să

putrezească în butucul de tortură dacă mai încearcă o dată să-și părăsească nevasta cu cununie, și cu același simț al dreptății imediate poruncise unui parlagiu să-i taie mîinile în public unui vistiernic risipitor, și se apuca să culeagă roșii dintr-o grădină particulară și le mînca dîndu-și aere de mare cunoscător cu agronomii de față, spunînd pămîntului de aici îi lipsește multă baligă de măgar, să fie adusă pe cheltuiala guvernului, poruncea, și-și întrerupse plimbarea în scopuri patriotice și-mi strigă pe fereastră prăpădindu-se de rîs, aha, Lorenza López, cum mai merge mașina de cusut pe care mi-o dăruise chiar el acum douăzeci de ani, iar eu i-am răspuns și-a dat duhul, domnule general, închipuiți-vă, nici lucrurile nici noi oamenii nu sîntem făcuți să durăm toată viața, însă el răspunse că dimpotrivă, lumea-i veșnică, și atunci s-a pornit să demonteze mașina cu o șurubelniță și o pară cu ulei fără să-i pese de suita oficială care-l aștepta în mijlocul străzii, la răstimpuri i se citea enervarea căci sufla ca un taur și se mînji cu ulei de motor pînă și pe față, dar după aproape trei ceasuri mașina cosea iar, ca nouă, fiindcă pe vremea aceea nu exista necaz cît de neînsemnat din viața de zi cu zi care să nu aibă pentru el tot atîta importanță ca cea mai serioasă afacere de stat și credea din tot sufletul că era cu putință să împărți fericire și să înșeli moartea cu șiretlicuri soldățești. Era greu de admis că bătrînul acela fără scăpare ar fi fost tot ce mai rămăsese dintr-un om a cărui putere fusese atît de mare încît odată cînd a întrebat cît e ceasul i-au răspuns cît poruncești dumneavoastră, domnule general, și era adevărat, fiindcă nu numai că schimba orele de peste zi după bunul plac, așa cum îi convenea în treburile lui, ci schimba pînă și sărbătorile după planurile sale de călătorie ca să cutreiere țara dintr-un tîrg într-altul, cu umbra indianului desculț și senatorii lugubri și coșurile cu cocoșii falnici pe care-i punea să se bată cu cei mai buni de prin partea locului, strîngînd el însuși pariurile și făcînd să se cutremure de rîs temeliile arenei pentru că ne simțeam cu toții obligați să rîdem cînd slobozea ciudatele-i hohote bubuitoare ce răsunau peste fanfară și rachete, iar noi suferam cînd amuțea,

izbucneam uşuraţi în strigăte şi aclamaţii cînd cocoşii lui îi secerau pe ai noştri care fuseseră atît de bine învăţaţi să piardă că nici unul nu dădu greş, în afară de cocoşul lui Dionisio Iguarán, nenorocirea vieţii lui, care-l fulgeră pe cenuşiul puterii într-o luptă atît de dreaptă şi sigură încît el însuşi a fost primul care traversă arena ca să-i strîngă mîna învingătorului, eşti un bărbat şi jumătate, îi spuse plin de voie bună, mulţumit că cineva i-a facut în sfîrşit favoarea unei înfrîngeri inofensive, ce n-aş da să fie al meu cocoşul ăsta, îi zise, şi Dionisio Iguarán îi răspunse cu glas tremurînd e al dumneavoastră, domnule general, e o mare cinste pentru mine, şi se întoarse acasă în aplauzele mulţimii extaziate şi zgomotul asurzitor al fanfarei şi al rachetelor, arătîndu-le tuturora cei şase cocoşi de rasă pe care el i-i dăruise în schimbul roşcovanului învingător, dar peste noapte se încuie în dormitor, bău de unul singur un butoiaş de rom din trestie şi se spînzură cu frînghia hamacului, bietul om, căci el n-avea habar de lanţul de nenorociri pricinuite oamenilor de apariţiile-i glorioase, nici de morţii nedoriţi pe care-i semăna trecerea lui, nici de condamnarea pe viaţă a partizanilor în dizgraţie pe care-i chemă greşindu-le numele de faţă cu ucigaşi năimiţi plini de zel care interpretaseră eroarea drept o dovadă deliberată de duşmănie, cutreiera toată ţara cu mersul lui ciudat de tatu, cu sudoarea-i îngrozitoare, cu barba-i nerasă, apărea pe nepusă-masă în vreo bucătărie oarecare, cu aerul acela de bunic neputincios ce-i făcea pe toţi ai casei să tremure de groază, lua apă din ciubăr cu căucul alăturat, mînca chiar din cratiţa de gătit apucînd bucăţile cu degetele, din cale-afară de jovial, din cale-afară de simplu, fără să-i treacă prin cap că acea casă rămîne pe veci marcată de stigmatul vizitei lui, şi nu se purta astfel din vreun calcul politic nici din nevoia de dragoste cum se întîmplase odinioară, ci fiindcă aceasta-i era firea adevărată cînd puterea nu era încă mîzga nemărginită din plenitudinea toamnei lui, ci un torent de fierbinţeală pe care-l vedeam ţîşnind în faţa noastră din izvoarele-i de obîrşie, astfel că era de ajuns ca el să arate cu degetul pomii ce aveau să dea roade, animalele care aveau să crească şi

oamenii care aveau să prospere, și poruncise luați ploaia de acolo unde dăunează recoltei și duceți-o peste pămînturile secetoase, și așa se și făcuse, domnule, am văzut cu ochii mei, căci legenda lui începuse cu mult înainte de a se crede el însuși atotputernic, cînd era încă la cheremul semnelor prevestitoare și al tălmăcirilor de coșmaruri, și-și întrerupea brusc o călătorie abia începută pentru că auzise cucuveaua cîntînd pe deasupra lui și schimba ziua unei apariții în public fiindcă mama sa, Benedición Alvarado, găsise un ou cu două gălbenușuri, și desființa suita de senatori și deputați zeloși care-l însoțeau pretutindeni și țineau în locul lui discursurile pe care n-a îndrăznit niciodată să le țină el însuși, se lipsise de ei pentru că se văzu pe sine în casa mare și pustie dintr-un vis urît înconjurat de oameni palizi în redingote cenușii care-l împungeau rîzînd cu niște cuțite de măcelărie atacîndu-l cu atîta înverșunare încît oriunde și-ar fi întors el privirea se pomenea cu fierul amenințător gata să-i cresteze fața și să-i scoată ochii, încolțit ca o fiară de niște asasini tăcuți și zîmbitori care-și disputau privilegiul de a lua parte la omor și de a se desfăta la vederea sîngelui său, dar el nu simțea nici furie nici spaimă ci doar o ușurare imensă ce devenea tot mai adîncă pe măsură ce i se scurgea viața, i se părea că plutește, neprihănit, așa încît zîmbea și el în timp ce-l omorau, zîmbea din pricina lor și a lui în necuprinsul casei din vis, cu pereți de var alb ce se înroșeau de sîngele meu, pînă cînd cineva care în vis era viu îi dădu o lovitură în josul pîntecului de unde-mi ieși tot aerul pe care-l mai aveam în mine, și atunci își acoperi fața cu poncho-ul îmbibat de sînge ca nimeni din cei care nu-l cunoscuseră viu să nu-l recunoască mort, și se prăbuși zguduit de horcăiala unei agonii atît de adevărate că nu-și putu înfrînge nevoia arzătoare de a-i povesti totul prietenului meu, ministrul sănătății, iar acesta îl făcu pînă la urmă să încremenească destăinuindu-i că o astfel de moarte se petrecuse odată întocmai în istoria omenirii, domnule general, și-i citi relatarea episodului cu pricina dintr-unul din caietele de însemnări mîzgălite de generalul Lautaro Muñoz, și totul era leit, maică-măiculiță, pînă într-atît încît ascultînd el

își aduse aminte de ceva ce uitase cînd s-a trezit și anume că în timp ce-l omorau se deschiseră pe neașteptate și nu din pricina vîntului toate ferestrele palatului, care erau în realitate atîtea cîte răni fuseseră în vis, douăzeci și trei, o coincidență terifiantă ce atinse în săptămîna aceea culmea cu asaltul corsarilor asupra senatului și curții de justiție, sub nepăsătoarea privire complice a forțelor armate, distrugîd prin foc pînă în temelii preaslăvita casă a marilor bărbați ai neamului, iar flăcările se văzură pînă noaptea tîrziu de pe balconul prezidențial, însă el nu se tulbură deloc aflînd vestea, domnule general, că nu mai rămăsese piatră peste piatră, ne făgădui să-i pedepsească exemplar pe autorii atentatului care nu au fost descoperiți niciodată, ne făgădui să reclădească o replică exactă a casei marilor bărbați ai neamului, ale cărei dărîmături arse dăinuiră pînă în zilele noastre, nu făcu nimic pentru a ascunde îngrozitoarea vrajă din coșmar, ci se folosi de prilejul acela pentru a desființa aparatul legislativ și judiciar al vechii republici, copleșindu-i cu onoruri și daruri pe senatorii, deputații și magistrații curții, de care nu mai avea nevoie spre a păstra aparențele ca la începuturile guvernării sale, îi surghiuni pe la ambasade magnifice și îndepărtate, rămînînd fără nici un fel de suită decît umbra singuratică a indianului cu cuțitul de tăiat trestie care nu-l părăsea nici o clipă, îi gusta mîncarea și apa, stînd la distanța cuvenită, păzea ușa în timp ce el stătea la mine acasă făcînd să se împrăștie zvonul că era iubitul meu tainic, cînd de fapt venea în vizită cam de două ori pe lună ca să-i ghicesc în cărți în toți acei ani fără număr în care încă se credea muritor, mai avea virtutea de a se îndoi, știa să greșească și se încredea mai mult în cărțile de joc decît în instinctul său sălbatic, sosea mereu la fel de speriat și de bătrîn ca prima oară cînd se așezase în fața mea și fără să spună un cuvînt îmi întinsese mîinile acelea cu palmele netede și încordate ca burta broaștei cum nu mai văzusem niciodată și nici n-aveam să mai văd în lunga-mi viață de ghicitoare a sorții altora, le puse pe amîndouă odată pe masă, parcă într-o rugăciune fierbinte și tăcută de om deznădăjduit, atît de zbuciumat și

fără iluzii că nu mă impresionară atît palmele-i sterpe cît melancolia neostoită, tremurul buzelor, sărmană-i inimă de bătrîn ros de nesiguranță al cărui destin îi era cu neputință de deslușit nu numai în palmă, ci și în toate felurile de ghicit pe care le cunoșteam pe atunci, căci îndată ce tăia cărțile se iveau ape tulburi, zațul de pe fundul ceștii după ce-și bea cafeaua se întuneca, ștergîndu-se toate semnele ce ar fi avut a face cu viitorul și fericirea lui, cu reușita acțiunilor lui, în schimb cele privitoare la soarta oricui altcuiva ar avea vreo legătură cu el erau limpezi, astfel că am văzut-o pe maică-sa, Benedición Alvarado, pictînd păsări cu nume străine la o vîrstă atît de înaintată că de-abia mai putea deslușì culorile prin aerul încărcat de aburi puturoși, biata maică-sa, am văzut orașul nostru devastat de un ciclon atît de cumplit că nu-și merita numele de femeie, am văzut un bărbat cu o mască verde și o spadă în mînă iar el întrebă îngrozit în ce loc de pe lume se afla și cărțile i-au răspuns că în fiecare marți era mai aproape de el decît în celelalte zile ale săptămînii, și el zise aha, și întrebă ce culoare au ochii lui și cărțile i-au răspuns că avea un ochi de culoarea rachiului de trestie privit în lumină și celălalt era întunecat, și el zise aha, și întrebă ce gînduri avea bărbatul acela, și atunci i-am dezvăluit pînă la capăt pentru ultima oară adevărul din cărțile de joc, fiindcă i-am spus că masca verde înseamnă perfidie și trădare, și el zise aha, cu un aer victorios, știu cine e, drace, exclamă, și era colonelul Narciso Miraval, unul din aghiotanții lui cei mai apropiați care după două zile și-a tras un glonț în ureche fără nici o explicație, bietul om, și așa hotărau soarta țării și o luau înaintea istoriei după cum i se ghicea în cărți pînă cînd el află de o prezicătoare fără pereche care citea moartea în apa nedezmințită din ulcica de descîntat și o porni în taină în căutarea ei, străbătînd pe măgar trecători înguste, neavînd alt martor decît îngerul păzitor cu cuțitul de tăiat trestie, pînă la coliba din ținuturile sterpe unde trăia cu o străneapoată care avea trei copii și stătea să mai nască unul, de la un soț care murise de o lună, o găsi damblagie și pe jumătate oarbă zăcînd într-o odaie aproape în beznă, dar cînd ea îi ceru să-și

punã mîinile peste ulcicã apa se lumină cu o strălucire lăuntrică diafană și certă, și atunci se văzu pe sine leit, culcat cu fața în jos la pămînt, cu uniforma de doc fără galoane, cizmele înalte și pintenul de aur, și întrebă unde-i locul ăsta, iar femeia îi răspunse cercetînd apa adormită că era o încăpere nu mai mare decît asta cu ceva ce se vede aici, se pare o masă de scris, un ventilator electric și o fereastră ce dă spre mare și cu pereții ăștia albi cu tablouri cu cai și un steag cu un dragon, iar el zise din nou aha, căci recunoscuse fără îndoială biroul de lîngă salonul de audiențe, și întrebă dacă avea să fie de moarte năpraznică sau de o boală grea și ea îi răspunse că nu, că avea să moară în somn și fără dureri, și el zise aha, și o întrebă tremurînd cînd o să fie asta, și ea îi răspunse să doarmă liniștit că nu avea să se întîmple înainte de a împlini vîrsta mea, adică 107 ani, dar nici după 125, și atunci el zise aha și o sugrumă pe bătrîna bolnavă acolo în hamac pentru ca nimeni să nu mai afle împrejurările morții lui, o sugrumă cu cureaua de la pintenul de aur, fără durere, fără un geamăt, ca un călău iscusit, și a fost singura vietate de pe lumea asta, om sau animal, căreia îi făcu cinstea s-o ucidă cu mîna lui, în vreme de pace sau de război, biata femeie. Asemenea amintiri ale faptelor lui infame nu-l făceau să simtă mustrări de cuget, în nopțile toamnei lui, dimpotrivă, îi slujeau drept povești pilduitoare despre ceea ce ar fi trebuit să fie și nu era, mai cu seamă cînd Manuela Sánchez dispăru în negura eclipsei și el voia să se mai simtă iar în toiul sălbăticiei, ca să-și smulgă turbarea batjocurii ce-i fierbea măruntaiele, se culca în hamac sub clopoțeii sfîrniți de vînt ai tamarinilor, gîndindu-se la Manuela Sánchez cu o ură ce-i tulbura somnul, în vreme ce forțele armate de pe uscat, de pe mare și din aer o căutau fără a găsi vreo urmă pînă și la hotarele necunoscute ale deșertului de salpetru, unde naiba te-ai ascuns, se tot întreba, unde naiba ai de gînd să te vîri ca brațul meu să nu te atingă și să știi cine-i stăpîn, pălăria ținută pe piept îi tremura odată cu bătăile inimii, rămînea ca dus pe altă lume din pricina furiei, fără să asculte de maică-sa care încerca stăruitor să afle de ce nu mai vorbești din noaptea cu

eclipsa, de ce privești doar în tine însuți, însă el nu răspundea, s-a dus, la naiba, mamă, tîrîndu-și picioarele de orfan și sîngerînd stropi de fiere cu orgoliul rănit de amărăciunea neostoită că toate astea mi se întîmplă pentru că am ajuns un om de nimic, pentru că nu mai sînt stăpîn pe destinul meu cum eram înainte, pentru că am intrat în casa unei tîrfe cu încuviințarea maică-sii, și nu cum năvălisem în casa răcoroasă și tăcută a Franciscăi Linero, pe drumul spre Santos Higuerones, pe vremea cînd era încă el însuși și nu Patricio Aragonés cel care arăta în lume fața puterii, intrase fără să bată măcar la ușă, după bunu-i plac, în ritmul celor unsprezece bătăi ale pendulei și eu i-am auzit zornăitul pintenului de aur de pe terasa din curte și-am înțeles că pașii aceia ca pietrele de moară călcînd cu atîta autoritate pe pardoseala de cărămidă nu puteau fi decît ai lui, l-am presimțit în carne și oase înainte de a-l vedea apărînd în cadrul ușii de pe terasa interioară unde stîrcul cînta la ora unsprezece printre mușcatele aurii, cînta și cinteza amețită de seva înmiresmată a ciorchinilor de banane agățate de streșini, iar lumina acelei funeste zile de marți din luna august juca printre frunzele noi ale bananierilor din curte și pe trupul cerbului tînăr pe care bărbatul meu Poncio Daza îl vînase în zori și-l lăsase să i se scurgă sîngele atîrnat de picioare lîngă ciorchinii de fructe vărgate de dulceața ca mierea a miezului lor, l-am văzut mai mare și mai întunecat decît într-un vis, cu cizmele murdare de noroi și tunica soldățească leoarcă de sudoare, fără arme la cingătoare dar ocrotit de umbra indianului desculț care rămase neclintit în spatele lui cu mîna pe prășeaua cuțitului de tăiat trestie, i-am văzut ochii de neocolit, mîna de fecioară adormită ce rupse o banană din ciorchinele cel mai apropiat și o mîncă pe dată cu nesaț, și apoi mai mîncă una și încă una, mestecîndu-le lacom cu gura plină, scoțînd niște sunete ca un clipocit de baltă fără să-și ia privirea de la ademenitoarea Francisca Linero care se uita la el fără a ști ce să facă spre a-și apăra pudoarea de tînără de curînd măritată, fiindcă el venise să-și facă cheful și nu exista pe lume nici o putere mai mare ca a lui ca să-l împiedice, abia dac-am simțit

răsuflarea îngrozită a bărbatului meu care se așeză lîngă mine și amîndoi rămaserăm încremeniți ținîndu-ne de mînă cu cele două inimi ca de ilustrată bătînd speriate la unison sub privirea tenace a bătrînului de nepătruns care stătea mai departe la cîțiva pași de ușă mîncînd banană după banană și aruncînd peste umăr cojile în curte, fără să clipească măcar o dată din clipa în care începu să se uite la mine, și doar atunci cînd isprăvi de mîncat tot ciorchinele și rămase ciotul gol lîngă cerbul mort făcu un semn către indianul desculț și-i porunci lui Poncio Daza să meargă pentru scurtă vreme cu fîrtatul meu cel cu cuțitul, că are de încheiat o afacere cu tine, și cu toate că eu muream de frică mai aveam destulă minte ca să-mi dau seama că singurul meu mijloc de salvare era să-l las să facă tot ce-a vrut cu mine, pe masa mare pe care mîncam, ba mai mult l-am ajutat să mă găsească prin dantelele fustelor după ce mă lăsase fără suflare cu mirosu-i de amoniac și-mi sfîșie chiloții dintr-o lovitură de gheară, căutîndu-mă cu degetele pe unde nu eram în vreme ce mă gîndeam năucă Sfinte Dumnezeule-Doamne, ce rușine, ce nenorocire, pentru că în dimineața aceea n-avusesem timp să mă spăl din cauza cerbului vînat, astfel că el își făcu în cele din urmă pofta după atîtea luni de asediu, dar o făcu pe grabă și prost, de parc-ar fi fost mai bătrîn decît era, sau mult mai tînăr, era atît de descumpănit că abia de mi-am dat seama cînd și-a făcut datoria cum a putut mai bine și-a început să verse lacrimi de urină caldă de orfan mare și singur, plîngînd cu o durere atît de adîncă încît mi s-a făcut milă nu numai de el ci de toți bărbații de pe lume și m-am apucat să-l scarpin pe cap cu buricele degetelor și să-l consolez, nu merită, domnule general, viața-i lungă și-n vremea asta omul cu cuțitul de tăiat trestie îl dusese pe Poncio Daza în păduricea de bananieri și-l sfîrtecă în bucățele atît de mici că ne-a fost cu neputință să-i întregim trupul împrăștiat de porci, bietul om, dar nu se putea altfel, spuse el, fiindcă i-ar fi fost dușman de moarte pentru totdeauna. Imaginile acestea ale puterii lui îi veneau de foarte departe și-i sporeau amărăciunea văzînd cît de tare i se slăbise forța, dacă nu-i mai era de

folos nici măcar pentru a alunga duhurile necurate stîrnite de o eclipsă, iar la masa de domino se înfiora de parcă i se scurgea fierea în sînge în fața stăpînirii de sine de nezdruncinat a generalului Rodrigo de Aguilar, militar căruia îi încredințase viața după ce uremia i-a înțepenit încheieturile îngerului cu cuțitul de tăiat trestie, și totuși se întreba dacă atîta încredere și atîta autoritate acordate unui singur om n-au fost oare pricina nenorocirii lui, dacă nu cumva tocmai prietenul meu de-o viață fusese cel care-l adusese în starea aceea căci încercase să-l lipsească de înfățișarea firească de conducător pentru a-l preschimba într-un invalid de palat incapabil să dea un ordin care să nu fi fost îndeplinit încă dinainte, datorită invenției nefirești de a arăta în public un chip ce nu era al lui, pe cînd indianul desculț din vremurile bune era de ajuns cu vîrf și îndesat pentru a-și deschide drum cu lovituri de cuțit prin mulțimea ce se îmbulzea, strigînd dați-vă la o parte, nenorociților, că vine stăpînul, fără a putea deslușI în puzderia de aclamații care erau adevăratii patrioți iubitori de neam și care erau cei fățarnici, căci încă nu descoperiserăm că cei mai perfizi strigau mai tare ca toți trăiască viteazul, drace, trăiască domnul general, iar acum nu-i mai ajungea toată autoritatea armelor ca s-o găsească pe regina de doi bani care se ferise de asediul de nebiruit al poftelor lui senile, drace, aruncă piesele de domino pe pardoseală, obișnuia să întrerupă jocul la jumătate fără un motiv evident, descurajat de revelația într-o strălfulgerare că toți își găseau pînă la urmă locul în lume, toți în afară de el, conștient pentru întîia oară că avea cămașa leoarcă de sudoare la o oră atît de devreme, conștient de duhoarea de stîrv ce răzbătea odată cu aburii de pe mare și de șuierul dulce de flaut al herniei răscolite de căldura umedă, e din pricina zăpușelii, își zise fără convingere, încercînd să deslușească de la fereastră strania lumină a orașului încremenit, unde singurele ființe vii păreau să fie stolurile de vulturi ce-și luau zborul îngrozite de pe acoperișul spitalului săracilor și orbul din Piața Armelor care simți prezența bătrînului scuturat de fiori de la fereastra palatului și-i făcu un semn grăbit cu toiagul,

strigîndu-i ceva ce el nu putu înțelege, socotind că e încă un semn ce-i întărea presimțirea apăsătoare că avea să se întîmple curînd ceva, și totuși își zise iar că nu, pentru a doua oară la sflrșitul acelei descurajante zile de luni atît de lungi, e din pricina zăpușelii, spuse și adormi pe dată, legănat de răpăiala ploii pe geamurile încețoșate de boarea viselor întrerupte, dar pe neașteptate se trezi speriat, cine-i, strigă, era numai inima lui apăsată de tăcerea stranie a cocoșilor în zori, simți că în vreme ce el dormea, plutind în pîclă, corabia universului ajunsese într-un port, iar animalele pămîntului și cerului care aveau virtutea de a presimți moartea mai presus de semnele neroade și de științele omenești cele mai cu temei amuțiră de groază, văzduhul se sfîrși, timpul își schimbă cursul, și lui i se păru cînd se ridică în picioare că inima i se umfla cu fiecare pas și-i pocneau urechile, și o materie fierbinte i se scurse pe nări, e moartea, se gîndi el, cu tunica îmbibată de sînge, înainte de a-și da seama că nu, domnule general, era ciclonul, cel mai devastator din cîte au fărîmițat într-o salbă de insule risipite vechiul regat compact din Caraibi, o catastrofă atît de tainică încît numai el o descoperise cu instinctul prevestitor cu mult înainte de a se stîrni panica printre cîini și găini, și atît de intempestivă că abia au avut timp să-i găsească un nume de femeie în brambureala aceea a ofițerilor îngroziți care veniră cu vestea că acum am încurcat-o într-adevăr, domnule general, s-a zis cu țara asta, însă el dădu ordin să se întărească ușile și ferestrele cu scînduri groase, legară cu frînghii santinelele pe coridoare, închiseră găinile și vacile în birourile de la primul etaj, priponiră toate obiectele începînd din Piața Armelor și pînă la ultimul hotar al regatului său cutremurat de groază, țara întreagă rămase ancorată la locul ei cu ordinul categoric ca la cel dintîi semn de panică să se tragă de două ori în aer iar a treia oară să se tragă cu adevărat, și totuși nimic nu rezistă la trecerea înfricoșătorului satîr al vînturilor rotitoare ce reteză dintr-o dată porțile mari din oțel blindat de la intrarea principală și luă vacile pe sus, însă el nu și-a dat seama, fascinat cum era de dezlănțuirea aceea, de unde venea oare urletul de ploi orizontale

ce împrăștiau peste tot o grindină vulcanică de dărîmături, și de fiare ale pădurilor de pe fundul mării, nici n-a avut destulă judecată să se gîndească la proporțiile îngrozitoare ale cataclismului, ci cutreiera în toiul potopului întrebîndu-se năpădit de gustul fetid al urii, unde ești oare Manuela Sánchez, pedeapsa vieții mele, drace, unde te-ai vîrît de nu te poate ajunge prăpădul acesta al răzbunării mele? Și se pomeni în balta de liniște de după uragan, singur cu aghiotanții cei mai apropiați, navigînd într-o barcă veche cu vîsle pe marea de stricăciuni din salonul de audiențe, ieșiră fără greutate pe poarta pentru mașini printre rămășițele de palmieri și felinarele devastate din Piața Armelor, intrară în laguna moartă a catedralei și-l străfulgeră iar gîndul pătrunzător că nu fusese niciodată și n-avea să fie în veci atotputernic, iar arsura acelei certitudini amare îl chinuia neîncetat, în timp ce barca dădea de spații cu densități diferite după cum se schimba culoarea luminii vitraliilor revărsîndu-se peste frunzele de aur masiv și ciorchinii de smaralde de pe altarul mare, peste lespezile funerare ale vice-regilor îngropați de vii și ale arhiepiscopilor morți de atîtea dezamăgiri și peste promontoriul de granit al mausoleului pustiu al Amiralului Mării Oceanice, cu conturul celor trei caravele, înălțat din ordinul lui, din dorința de a-și odihni oasele alături de noi, am ieșit prin canalul prezbiteriului într-o curte interioară prefăcută în acvariu luminos pe al cărui fund de faianță rătăceau bancurile de scrumbii printre tulpinile de chiparoase și floarea-soarelui, am brăzdat făgașurile tenebroase dinspre lăcașul sfînt al mînăstirii călugărițelor basce, am văzut chiliile părăsite, clavicordul în derivă în bazinul din salonul de muzică, iar în adîncurile apelor adormite din refectoriu am văzut întreaga comunitate a fecioarelor înecate la locurile lor împrejurul mesei lungi cu mîncarea servită, și cînd el a ieșit pe balcon a văzut imensa întindere lacustră sub cerul strălucitor unde fusese orașul și doar atunci se încredință că vestea era adevărată, domnule general, că prăpădul acela cuprinsese tot pămîntul numai ca să mă scape de chinul stîrnit de Manuela Sánchez, drace, barbare mai sînt metodele Domnului

față de ale noastre, se gîndea mulțumit, contemplînd mlaștina tulbure unde fusese orașul și pe a cărei întindere nesfîrșită plutea o întreagă lume de găini înecate, și din care se zăreau numai turlele catedralei, reflectorul farului, terasele însorite ale conacelor solide din cartierul viceregilor, insulele risipite ale colinelor, vechiul port al traficanților de sclavi negri unde-și așezaseră corturile naufragiații uraganului, cei de pe urmă supraviețuitori neîncrezători care contemplau trecerea tăcută a bărcii vopsite în culorile drapelului patriei printre șiragurile ca niște alge din trupuri inerte de găini, și i-am văzut ochii triști, buzele veștede, mîna gînditoare făcînd semnul crucii în chip de binecuvîntare pentru ca ploile să contenească și să strălucească soarele, și care reînvie grădinile înecate și porunci apelor să scadă și apele scăzură. În toiul clopotelor de bucurie, rachetelor de sărbătoare și imnurilor glorioase cu care s-a celebrat punerea celei dintîi pietre pentru reconstrucție, și în mijlocul strigătelor mulțimii adunate în Piața Armelor pentru a-l proslăvi pe binefăcătorul care alungase dragonul uraganului, cineva îl apucă de braț ca să-l scoată în balcon, căci acum mai mult ca oricînd norodul are nevoie de cuvintele lui de îmbărbătare, și mai înainte de a putea scăpa simți vuietul aclamațiilor unanime care îi pătrunse în măruntaie ca un vînt de mare haină, trăiască bărbatul viteaz, căci încă din prima zi de cînd se afla la cîrmă știu ce înseamnă senzația de a fi lipsit de ocrotire dacă un întreg oraș se uită la tine în același timp, cuvintele îi încremeniră, înțelese într-o străfulgerare de luciditate mortală că n-avea curajul și n-o să-l aibă niciodată să apară cu toată ființa lui în fața abisului mulțimii, astfel că în Piața Armelor n-am zărit decît imaginea efemeră dintotdeauna, umbra unui bătrîn de neînțeles îmbrăcat în tunică de doc care din balconul prezidențial împărți în tăcere semne de binecuvîntare și dispăru imediat, însă viziunea aceea fugară ne era de-ajuns pentru a ne întări convingerea că el se afla acolo, veghindu-ne veghea și somnul sub tamarinii străvechi din conacul de la marginea orașului, stătea dus pe gînduri în balansoarul de răchită, în mînă cu paharul de limonadă neatins, ascultînd

zgomotul boabelor de porumb vînturate într-o tigvă de către mama sa Benedición Alvarado, zărind-o prin reverberația căldurii de la ora trei cum a apucat o găină sură, a băgat-o sub braț și i-a răsucit gîtul cu un fel de duioșie, în vreme ce-mi spunea cu glas de mamă privindu-mă în ochi ai să ajungi ofticos din pricina atîtor gînduri și fiindcă nu te hrănești ca lumea, rămîi să mănînci astă-seară, îl rugă fierbinte, ademenindu-l cu găina sugrumată pe care o ținea cu mîinile amîndouă ca să nu-i scape din zvîrcolirea agoniei, și el îi spuse bine, mamă, rămîn, și rămase pînă se înnopta, cu ochii închiși în balansoarul de răchită, fără să doarmă, legănat de mirosul delicat al găinii ce fierbea în oală, preocupat de cursul vieților noastre, fiindcă tot ce ne dădea siguranță pe lume era certitudinea că el stătea acolo, invulnerabil la ciumă și la uragan, invulnerabil la batjocura Manuelei Sánchez, invulnerabil la trecerea timpului, dăruit fericirii mesianice de a se gîndi pentru noi, știind că noi știam că n-avea să ia nici o hotărîre în ce ne privește care să nu fie pe măsura noastră, căci el nu supraviețuise la toate datorită curajului său de neînchipuit și nici prudenței infinite, ci pentru că era singurul dintre noi care cunoștea dimensiunea adevărată a destinului nostru, căci am ajuns pînă acolo, mamă, îi spuse așezîndu-se să se odihnească la întoarcerea dintr-o călătorie anevoioasă pînă la cea de pe urmă piatră istorică de la îndepărtata graniță de răsărit pe care fuseseră cioplite numele și anii nașterii și morții ultimului soldat căzut întru apărarea integrității patriei, văzuse orașul lugubru și înghețat al națiunii vecine, văzuse ploaia veșnică, ceața din zori cu miros de funingine, oamenii îmbrăcați de gală în tramvaie electrice, înmormîntările celor de vază cu trăsuri fastuoase trase de cai albi cu coifuri de pene, copiii dormind înfășurați în ziare în pridvorul catedralei, la naiba, ce lume ciudată, exclamă, par cu toții poeți, însă nu sînt, domnule general, sînt conservatorii care au ajuns la putere, i-au spus, și se întorsese din călătoria aceea exaltat de revelația că nu-i nimic pe lume care să se poată asemui cu mirosul acesta de fructe tropicale stricate, cu larma de tîrg și cu simțămîntul adînc de tristețe în fapt de seară al patriei noastre

sărmane ale cărei hotare n-avea să le treacă niciodată, și nu pentru că i-ar fi fost teamă să se miște din scaunul pe care stătea, așa cum spuneau dușmanii lui, ci fiindcă omul e ca un copac de pădure, mamă, ca sălbăticiunile ce nu ies din bîrlog decît pentru a mînca, spunea el, amintindu-și cu luciditatea mortală a picotelii din timpul siestei de acea încremenită zi de joi din luna august, cu mulți ani în urmă, cînd se încumetă să recunoască faptul că-și știa limitele ambiției, i-o mărturisise unui războinic de pe meleaguri străine și dintr-o altă epocă pe care-l primise singur în penumbra fierbinte a biroului, era un tînăr sfios ametit de trufie și însemnat dintotdeauna de stigmatul singurătății, se oprise neclintit în ușă fără a îndrăzni să-i treacă pragul pînă cînd ochii i se obișnuiră cu penumbra parfumată de frunzele de glicină arzînd într-un vas cu jăratic și atunci îl putu vedea pe el așezat în fotoliul turnant ținîndu-și pumnii nemișcați pe masa goală, atît de obișnuit și de șters că n-avea nimic comun cu imaginea-i publică fără escortă și fără arme, cu cămașa leoarcă de sudoare ca orice muritor și cu foi de salvie lipite la tîmple ca să-i treacă durerea de cap, și numai cînd m-am convins de adevărul de necrezut că bătrînul acela plin de beteșuguri era chiar idolul copilăriei noastre, întruchiparea cea mai desăvîrșită a viselor noastre de glorie, numai atunci intră în birou și se prezentă spunîndu-și numele cu glasul limpede și hotărît al celui care așteaptă să fie recunoscut prin faptele sale, iar el îmi strînse mîna cu o mînă gingașă și zgîrcită, o mînă de episcop, ascultînd cu atenție uimită visele fabuloase ale străinului care voia arme și solidaritate pentru o cauză care e și a dumneavoastră, excelență, voia ajutoare pentru intendență și sprijin politic pentru un război fără cruțare ce va nimici pe veci orice regim conservator din Alasca pînă în Patagonia, și el se simți atît de mișcat de vehemența tînărului că-l întrebase de ce naiba te bagi în chestia asta, de ce vrei să mori, dar străinul îi răspunse fără urmă de rușine că nu există glorie mai mare decît aceea de a muri pentru patrie, excelență, și el îi replică zîmbind milostiv nu fi prost, băiete, patria înseamnă să fii viu, îi spuse, înseamnă asta, îi spuse și-și desfăcu

pumnul pe care-l ținea pe masă arătîndu-i în palmă mărgeaua aceea de sticlă pe care o ai sau nu o ai, dar pe care numai cel ce o are o are cu adevărat, băiete, asta-i patria, spuse, pe cînd îl conducea bătîndu-l ușurel pe spate fără să-i dea nimic, nici măcar alinarea unei promisiuni, iar aghiotantului care închise ușa îi ordonă să nu-l mai deranjeze nimeni pe cel care tocmai ieșise de acolo, nici măcar să nu-și piardă careva timpul să-l urmărească, spuse, are sîngele prea înfierbîntat, nu-i bun de nimic. Nu ne-a fost dat să-l mai auzim spunînd vorbele astea decît după uragan, cînd decretă o nouă amnistie pentru deținuții politici și autorizâ întoarcerea tuturor exilaților, în afară de literați, bineînțeles, aceștia niciodată, zise, au sîngele prea înfierbîntat precum cocoșii de rasă cînd vor să-și ia zborul așa că nu-s buni de nimic, și dacă-s buni de ceva, spuse, sînt mai răi ca politicienii, mai răi ca popii, închipuiți-vă, dar să vină toți ceilalți fără deosebire de culoare, pentru ca reconstrucția patriei să fie opera tuturor, pentru ca nimeni să nu fie lipsit de posibilitatea de a se încredința că el era din nou atotputernic, cu sprijinul înverșunat al forțelor armate care ajunseseră să fie întocmai ca cele de odinioară de cînd el împărți membrilor comandamentului suprem proviziile de hrană, medicamentele și materialele pentru asistență socială primite ca ajutor din străinătate, de cînd familiile miniștrilor lui își petreceau duminicile de plajă în spitalele demontabile și corturile Crucii Roșii, vindeau ministerului sănătății cantitățile de plasmă și tonele de lapte praf pe care ministerul sănătății le revindea la rîndul lui spitalelor pentru săraci, iar ofițerii din statul-major își scoaseră la mezat ambițiile ca să obțină contractele pentru lucrări publice și programe de restaurare înfăptuite cu împrumutul pentru cazuri de urgență acordat de ambasadorul Warren în schimbul dreptului ca navele țării sale să pescuiască pe termen nelimitat în apele noastre teritoriale, ce naiba, exclama el, numai cine o are o are într-adevăr, își zicea, amintindu-și de mărgeaua colorată pe care i-o arătase acelui biet visător de care nu s-a mai știut niciodată, atît de exaltat de opera de reconstrucție încît se ocupa în persoană

și prin viu grai pînă și de amănuntele cele mai neînsemnate, ca pe vremurile de la începutul guvernării sale, se bălăcea în bălțile de pe străzi cu o pălărie și niște cizme de vînător de rațe, pentru ca să nu se clădească un oraș diferit de cel pe care-l concepuse el, întru slava lui, în visele-i de înecat singuratic, poruncind inginerilor să-mi luați astea de aici și să mi le puneți acolo unde nu deranjează, și ei le luau, să mai înălțați turnul ăsta cu încă doi metri ca să se poată vedea din el vapoarele din larg, și-l înălțau, să-mi întoarceți cursul acestui rîu tocmai în sens invers, îl întorceau, fără nici o împotrivire, fără o umbră de descurajare, și era atît de amețit de reconstrucția aceea febrilă, atît de obosit de zelul de care dădea dovadă și atît de nepăsător la celelalte treburi de stat mai mărunte, încît se pomeni că dă cu nasul de pămînt cînd un aghiotant distrat i-a comentat din greșeală problema cu copiii, și el întrebă ca picat din nori care copii, copiii, domnule general, dar care anume, ce dracu, fiindcă pînă atunci îi ascunseseră că armata îi ținea în taină pe copiii care scoteau numerele de loterie de teamă ca nu cumva să povestească de ce ieșea totdeauna cîștigător biletul prezidențial, iar părinților care veniseră să întrebe ce s-a întîmplat le spuneau că nu era nimic adevărat, ducîndu-i cu vorba pînă aveau să găsească un răspuns mai bun, le spuneau că erau minciuni scornite de venetici, calomnii ale opoziției, și pe cei care se răsculaseră în fața unei cazărmi îi împrăștia-seră cu foc de obuze și se ajunse la un măcel public pe care vi l-am ascuns de asemenea ca să nu vă supărăm, domnule general, căci adevărul e că acei copii se aflau închiși în boltile fortăreței din port în condițiile cele mai bune, fiind cu toții veseli și sănătoși, dar necazul e că nu mai știm ce să facem cu ei, domnule general, că să tot fie vreo două mii. Metoda infailibilă de a cîștiga la loterie fusese inventată chiar de el fără să vrea, observînd numerele încrustate de pe bilele de biliard, fusese o idee atît de simplă și uimitoare că nici el nu-și putea crede ochilor cînd văzu mulțimea fremătîndă ce umplea la refuz Piața Armelor încă de la prînz, făcînd socoteli referitoare la miracol înainte de a se săvîrși, sub soarele arzător,

printre strigăte de recunoștință și pancarte colorate, glorie în veci prea milostivului care împarte fericirea, veniră muzicanți și dansatori pe frînghie, se instalară birturi și grătare, rulete anacronice și licitații anemice de animale, rămășițe din alte lumi și alte vremuri care dădeau tîrcoale pe meleagurile norocului încercînd să se pricopsească pînă și cu firimiturile atîtor iluzii, iar la ora trei deschiseră balconul, puseră să urce în el copiii sub șapte ani aleși la întîmplare chiar din mulțime ca să nu existe vreo bănuială în legătură cu corectitudinea metodei, dădură fiecărui copil cîte un săculeț de diferite culori, după ce verificară de față cu martori vrednici de încredere că în fiecare erau zece bile de biliard numerotate de la unu la zero, atenție, doamnelor și domnilor, mulțimea își ținea respirația, fiecare copil legat la ochi o să scoată o bilă, mai întîi copilul cu săculețul albastru, apoi cel cu săculețul roșu și la sfîrșit cel cu săculețul galben, unul după altul cei trei copii își băgau mîna în săculeț, simțeau la fundul lui nouă bile toate la fel și o bilă înghețată, și ascultînd de porunca pe care le-o dăduserăm în secret scoteau bila înghețată, o arătau mulțimii, îi strigau cîntînd numărul și în felul acesta scoteau cele trei bile ținute în gheață cîteva zile, cu cele trei numere ale biletului pe care el și-l pusese deoparte, dar niciodată nu ne-a trecut prin cap că s-ar putea ca cei trei copii să povestească, domnule general, ne-am gîndit așa de tîrziu la treaba asta că n-am mai avut încotro și a trebuit să-i ascundem cîte trei, apoi cîte cinci, apoi cîte douăzeci, închipuiți-vă, domnule general, căci trăgînd de firul ghemului încurcat el ajunse pînă la urmă să descopere că toți ofițerii din comandamentul suprem al forțelor armate de uscat, maritime și aeriene erau implicați în pescuitul miraculos al loteriei naționale, află că primii copii urcaseră în balcon cu încuviințarea părinților, ba chiar fuseseră inițiați de aceștia în știința iluzorie de a recunoaște prin pipăit numerele încrustate pe fildeș, dar că pe următorii îi făcuseră să urce cu forța, pentru că se răspîndise zvonul că odată suiți acolo nu mai apucau să coboare, și atunci părinții îi ascundeau, îi îngropau de vii cînd treceau patrulele pornite să-i ia cu arcanul în miez

de noapte, că trupele de urgență nu împresurau Piața Armelor pentru a stăpîni delirul norodului, cum i se spunea lui, ci pentru a ține la distanță mulțimile care năvăleau ca cirezile de vite ame-ninținînd cu moartea, și că diplomații care solicitaseră audiență ca să intervină pentru aplanarea conflictului se loviră de piedici absurde, căci la funcționari le confirmau ca sigure legendele despre bolile lui ciudate, spunîndu-le că nu-i putea primi deoarece făcuse broaște în burtă, că nu mai era în stare să doarmă decît în picioare ca să nu-l înțepe crestele de iguană care-i ieșeau printre vertebre, și îi ascunseseră mesajele de protest și cererile stăruitoare venite din lumea întreagă, îi ascunseseră și o telegramă de la Suveranul Pontif care exprima îngrijorarea noastră apostolică pentru soarta celor nevinovați, nu mai rămăsese loc în temnițe pentru atîția părinți răsculați, domnule general, nu mai rămăsese nici un copil pentru tragerea de la loteria de luni, drace, în mare bucluc ne-am băgat. Cu toate acestea, el nu și-a dat prea bine seama cît de adîncă era prăpastia pînă nu i-a văzut pe copii înghesuiți ca niște vite duse la tăiere în curtea interioară a fortăreței din port, ieșind din bolțile acesteia ca o turmă înnebunită de capre orbite de strălucirea soarelui după atîtea luni de teroare, se rătăciră în lumină, atît de mulți în același timp că el nu i-a mai văzut ca două mii de făpturi separate ci ca pe un uriaș animal fără formă ce răspîndea un iz impersonal de piele încinsă și făcea un zgomot de apă adîncă și a cărui natură multiplă îl ferea de primejdia de a fi distrus, fiindcă nu era cu putință să nimicești o asemenea cantitate de viață fără să lași o dîră de oroare care avea să dea ocolul pămîntului, drace, nu era nimic de făcut, și cu această convingere a convocat conducerea supremă, paisprezece comandanți scuturați de fiori și mai de temut ca oricînd pentru că nu s-au simțit niciodată atît de înspăimîntați, scrută fără nici o grabă ochii fiecăruia, unul după altul, și atunci înțelese că era singur împotriva tuturor, astfel că rămase cu capul sus, glasul i se aspri, și-i îndemnă să fie uniți acum mai mult ca oricînd, pentru bunul renume și onoarea forțelor armate, îi iertă de orice vinovăție, ținîndu-și pe masă pumnii strînși

ca să nu i se vadă tremurul nesiguranței, și le ordonă în consecință să rămînă fiecare la postul lui, făcîndu-și datoria cu zelul și autoritatea de totdeauna, fiindcă hotărîrea mea supremă și irevocabilă este aceea că aici nu s-a întîmplat nimic, ședința s-a terminat, pe răspunderea mea. Ca simplă măsură de precauție i-a scos pe copii din fortăreața portului și i-a trimis în furgoane nocturne în regiunile cele mai nelocuite din țară, în timp ce el înfrunta furtuna dezlănțuită de declarația oficială și solemnă că nu era adevărat, că nu numai că nu existau copii reținuți de autorități, ci că în închisori nu mai rămăsese nici un deținut de nici un fel, minciuna cu sechestrarea masivă era o infamie a trădătorilor de neam ca să tulbure spiritele, porțile patriei sînt deschise pentru a se stabili adevărul, să vină să-l caute, și au venit, a venit o comisie a Societății Națiunilor care a răscolit pînă și pietrele cele mai ascunse din fundul țării și a interogat cum a vrut și pe cine a vrut atît de amănunțit încît Benedición Alvarado avea să întrebe cine erau intrușii aceia îmbrăcați ca niște spiritiști care intrară în casa ei căutînd două mii de copii pe sub paturi, în coșul de croitorie, în borcanul cu pensule, și care în cele din urmă adeveriră public că găsiseră închisorile pustii, patria în liniște și pace și fiecare lucru la locul lui, și nu descoperiră nici un indiciu care să confirme bănuiala lumii că ar fi fost violate prin intenție sau faptă, prin acțiune sau omisiune, principiile drepturilor omului, dormiți fără grijă, domnule general, au plecat, el le-a făcut din fereastră semne de rămas bun cu o batistă brodată pe margini, încercînd senzația de ușurare că ceva se termina pentru totdeauna, adio, netoților, călătorie sprîncenată, oftă, s-a zis cu povestea asta, dar generalul Rodrigo de Aguilar îi aminti că nu era așa, că povestea nu se sfîrșise fiindcă mai rămăseseră copiii, domnule general, și el se bătu cu palma peste frunte, drace, îi uitasem de tot, ce facem cu copiii? Încercînd să scape de gîndul acesta apăsător pînă cînd avea să scornească o soluție drastică, dădu ordin să fie scoși toți copiii din ascunzătoarea din pădure și duși tocmai în partea opusă, în provinciile cu ploi veșnice unde nu băteau vînturi trădătoare care să

răspîndească glasurile, unde animalele pămîntului putrezeau în mers, unde înfloreau crini în cuvinte și caracatițele înotau printre copaci, poruncise să fie duși în peșterile Anzilor cu neguri eterne pentru ca nimeni să nu afle unde erau, să-i treacă din tulburea lună noiembrie năpădită de putrezire în februarie cel cu zile orizontale, pentru ca nimeni să nu știe în ce timp se aflau, le trimise pastile de chinină și pături de lînă cînd i se aduse la cunoștință că erau scuturați de fierbințeală fiindcă stătuseră zile întregi ascunși în lanurile de orez cu noroiul pînă la gît ca să nu-i descopere aeroplanele Crucii Roșii, pusese să fie vopsită în roșu lumina soarelui și strălucirea stelelor ca să-i vindece de scarlatină, dăduse ordin să fie stropiți din văzduh cu prafuri insecticide ca să nu-i mănînce păduchii-de-frunză din plantațiile de banani, le trimitea ploi de bomboane și ninsori de înghețată cu frișcă din avioanele și parașutele încărcate cu jucării de Crăciun, pentru a-i ține liniștiți pînă avea să-i dea prin cap o soluție magică, și astfel încetul cu încetul reuși să scape de vraja malefică a memoriei și uită de ei, cufundîndu-se în mlaștina jalnică a nopților lui fără șir, toate la fel, bîntuite de insomnii obișnuite, auzi bătăile metalice de la nouă, scoase găinile care dormeau pe sub cornișele palatului și le duse în poiată, iar pînă să apuce să numere păsările picotind pe stinghii intră o slujnică mulatră să strîngă ouăle, și el îi simți boarea însorită a tinereții, foșnetul trupului, și năvăli asupră-i, aveți grijă, domnule general, a îngăimat ea, tremurînd toată, or să se spargă oule, să se spargă, ce naiba, zise el, și o culcă la pămînt dintr-o singură lovitură, fără s-o dezbrace și fără să-și lepede nici el hainele, tulburat de dorința mistuitoare de a scăpa de gloria înșelătoare a acelei zile de marți ninsă de găinațul verde al păsărilor adormite, alunecă, se prăbuși în vîrtejul iluzoriu al unei prăpăstii străbătute de lumini livide, efluvii de transpirație, suspine de femeie neîmblînzită și amăgitoare amenințări de uitare, lăsînd în cădere dîra stelei efemere a pintenului de aur, cu clinchetul său jinduitor, izul de salpetru al gîfîielii lui de bărbat grăbit, scîncetu-i de cățel, groaza de a exista prin sclipirea și tunetul tăcut al izbucnirii instantanee

a acelei scîntei a morții, dar pe fundul prăpastiei regăsea mirиștea de găinați, somnul fără somn al găinilor, obida mulatrei care se ridică de jos cu poalele mînjite de melasa aurie a gălbenușurilor, plîngîndu-se că s-au spart ouăle, vedeți, domnule general, doar v-am spus eu, iar el bombăni încercînd să-și înfrîngă furia unei alte iubiri fără iubire, uită-te cîte au fost, îi spuse, ți le scad din leafă, și plecă, se făcuse zece, se duse la grajduri și cercetă gingiile vacilor, una cîte una, o văzu pe una din femeile lui sfîșiată de durere pe podeaua barăcii și pe moașă scoțîndu-i din măruntaie o făptură aburindă cu cordonul buricului răsucit în jurul gîtului, era băiat, ce nume să-i dăm, domnule general, care-l vreți voi, răspunse, era ceasul unsprezece, ca în fiecare noapte de cînd era la cîrma țării numără santinelele, controlă broaștele de la uși, acoperi coliviile păsărilor, stinse luminile, era douăsprezece, patria era în liniște și pace, lumea dormea, se îndreptă spre dormitor prin încăperile în întuneric, străbătute de săgețile luminoase ale zorilor fugare ale rotirii farului, atîrnă în cui lampa pentru cazuri de urgență, trase cele trei zăvoare, puse cele trei lacăte și cei trei drugi, se așeză pe closetul portabil și în vreme ce-și storcea firicelul de urină își tot mîngîia copilașul neîndurător al testicululuи cu hernie pînă cînd își îndreptă umflătura, adormindu-i în mînă, durerea îi conteni, dar reveni într-o clipă cu o strălfulgerare de panică atunci cînd prin fereastră răzbi o pală de vînt de dincolo de deșerturile cu salpetru și împrăștie prin dormitor crîmpeie de cîntec duios îngînat de mulțimi întrebînd de un cavaler care se duse la război și suspinînd vai, ce durere, vai, ce jale, și s-au urcat într-un turn să vadă dacă se întorcea și l-au văzut cum venea înapoi, iată-l că-i iar aici, ce bucurie, dar nu, e într-un sicriu cu catifea, vai ce durere, vai, ce jale, și era un cor de voci fără număr și atît de îndepărtate că el ar fi putut adormi cu iluzia că era chiar cîntecul stelelor, dar se ridică în capul oaselor furios, ajunge, la naiba, strigă, sau ei sau eu, răcni, și au fost ei, căci încă înainte de revărsatul zorilor porunci să-i urce pe copii pe un șlep încărcat cu ciment, să-i poarte cîntînd pînă la hotarele apelor țării, să-i arunce în aer cu dinamită fără să

apuce să sufere cîntînd întruna, și cînd cei trei ofițeri care săvîrșiseră crima i s-au înfățișat luînd poziție de drepți cu vestea, domnule general, că ordinul a fost îndeplinit, îi ridică în grad și le dădu medalia lealității, dar apoi porunci să fie împușcați fără nici o cinste ca pe niște delincvenți oarecare fiindcă sînt ordine care pot fi date dar nu și îndeplinite, drace, bieții copilași. Experiențe atît de îngrozitoare ca acestea îi adevereau convingerea străveche cum că dușmanul cel mai de temut este în tine însuți, în inima încrezătoare, că propriii lui oameni pe care-i înarma și ridica în grad pentru a-i susține regimul sfîrșesc, mai devreme sau mai tîrziu, prin a scuipa mîna care le dăduse de mîncare, iar el îi distrugea dintr-o singură lovitură, scotea de aiurea alții în loc, îi avansa la gradele cele mai înalte arătîndu-i cu degetul după cum i se năzărea, tu căpitan, tu colonel, tu general, și toți ceilalți locotenenți, ce dracu, îi vedea împăunîndu-se cu uniforma pînă-i plesneau cusăturile, apoi îi pierdea din vedere, și o întîmplare ca aceea cînd au fost descoperiți două mii de copii sechestrați îl făcea să-și dea seama că nu era vorba de un singur om care-l trădase, ci de întregul comandament suprem al unor forțe armate care nu-s bune decît să sporească cheltuielile cu laptele și cînd începe greul fac ceva în farfuria din care tocmai au mîncat, și cînd mă gîndesc că eu i-am născut pe toți, la naiba, mi i-am scos din coaste, am cucerit pentru ei respect și pîine, și totuși n-avea nici o clipă de liniște încercînd mereu să se ferească de ambiția lor, pe cei mai primejdioși îi ținea aproape ca să-i supravegheze mai bine, pe cei mai puțin îndrăzneți îi trimitea la garnizoanele de graniță, din cauza lor acceptase ocupația pușcașilor marini, mamă, și nu pentru a combate frigurile galbene cum scrisese ambasadorul Thompson în comunicatul oficial, nici pentru ca să-i asigure protecția în fața nemulțumirii populare, cum spuneau politicienii din exil, ci pentru ca să-i învețe pe militarii noștri să fie oameni dintr-o bucată, și așa s-a și întîmplat, mamă, trebuie să recunoaștem, ei i-au învățat să umble încălțați, să se șteargă cu hîrtie, să folosească prezervative, ei au fost cei care mi-au dezvăluit secretul

de a menține servicii paralele spre a spori rivalitățile dintre militari, mi-au inventat biroul securității statului, agenția generală de investigații, departamentul național al ordinii publice, și o mulțime de alte chestii de-astea pe care nici măcar eu nu le mai țineam minte, organisme asemănătoare pe care el le dădea drept altele pentru a stăpîni cît mai în tihnă în toiul furtunii, făcîndu-i pe unii să creadă că sînt spionați de ceilalți, amestecînd cu nisip de mare praful de pușcă al garnizoanelor și încurcînd adevărul intențiilor lor cu simulare ce contraziceau acest adevăr, și totuși se revoltau, el năvălea în cazărmi spumegînd de furie, răcnind dați-vă la o parte, nemernicilor, că trece stăpînul, înspăimîntîndu-i pe ofițerii care făceau exerciții de tragere ochind portretele mele, să fie dezarmați, ordonă fără să se oprească dar cu atîta autoritate turbată în voce că își predară singuri armele, scoateți-vă hainele astea bărbătești, ordonă, și le scoaseră, la baza din San Jerónimo e răzmeriță, domnule general, el intră pe poarta mare tîrîndu-și labele uriașe de bătrîn suferind printre cele două șiruri al gărzilor insurgente care i-au dat onorul cuvenit comandantului suprem, apăru în sala cu căpeteniile rebelilor, fără escortă, fără nici o armă, dar urlînd într-o explozie de forță la pămînt, culcați cu fața în jos, că am venit eu cel atotputernic, la pămînt, lepădăturilor, și nouăsprezece ofițeri de stat-major se aruncară cu fața-n jos, îi siliră să se perinde mușcînd țărîna prin satele de pe țărm, ca să vedeți cîte parale face un militar fără uniformă, ticăloși nenorociți, auzi peste celelalte strigăte din cazarma răzvrătită propriile lui ordine irevocabile, să fie împușcați pe la spate capii rebeliunii, expuseră cadavrele spînzurate de picioare în văzul tuturor, și în plină zi, ca să nu rămînă nimeni fără să știe cum sfîrșesc cei care-l hulesc pe Dumnezeu, nemernicilor, dar povestea nu se termină nici după aceste pedepse sîngeroase fiindcă la cea mai mică neatenție se pomenea iar cu amenințarea acelui parazit tentacular despre care credea că-l smulsese din rădăcini dar care creștea mai departe în străfundurile puterii lui, în umbra privilegiilor obligatorii și fărîmelor de autoritate și încredere din interes pe care era nevoit să le acorde

ofițerilor celor mai curajoși chiar împotriva propriei voințe, deoarece îi era cu neputință să rămînă la cîrmă fără ei dar nici împreună cu ei, condamnat pe veci să trăiască respirînd același aer care-l asfixia, la naiba, nu era drept așa ceva, după cum nu putea să trăiască nici cu spaima neîncetată stîrnită de cinstea exagerată a prietenului meu generalul Rodrigo de Aguilar care intrase la mine în birou cu o mutră de înmormîntare dornic să afle ce s-a întîmplat cu cei două mii de copii, cei cu lozul cel mare, că toată lumea zice că i-am înecat în ocean, și el i-a spus fără să clipească măcar nu mai tot da crezare unor minciuni scornite de trădătorii de țară, prietene, copiii cresc teferi și în pacea Domnului, îi spuse, în fiecare noapte îi aud cîntînd pe aici primprejur, spuse, arătîndu-i cu o rotire amplă a mîinii un loc nedefinit din univers, și pe ambasadorul Evans în persoană îl învălui într-o aură de incertitudine cînd îi răspunse netulburat nu știu despre ce copii îmi vorbiți cînd însuși delegatul țării dumneavoastră la Societatea Națiunilor declarase public că din școli nu lipsește nici un copil și sînt cu toții sănătoși, ce naiba, s-a terminat cu povestea asta, și totuși n-a avut încotro și a fost trezit la miezul nopții cu vestea că, domnule general, s-au răsculat două din garnizoanele cele mai mari din țară și pe deasupra cazarma Conde la cîteva străzi de palatul prezidențial, e o insurecție dintre cele mai de temut condusă de generalul Bonivento Barboza care se baricadase cu o mie cinci sute de soldați extrem de bine înarmați și aprovizionați cu muniții cumpărate de contrabandă prin consulii atașați politicienilor din opoziție, așa că nu stăm deloc pe roze, domnule general, de data asta zău că ne-a luat dracu. Odinioară, subversiunea aceea vulcanică i-ar fi aținat pasiunea pentru risc, dar el știa mai bine ca oricine cît de greu atîrna adevărata povară a vîrstei, căci abia dacă mai era în stare să reziste ravagiilor lumii sale tainice, iar în nopțile de iarnă nu reușea să adoarmă decît după ce-și alina în podul palmei durerea testiculului cu hernia ce șuiera ușor, cîntîndu-i cu duioșie un cîntec de leagăn ca unui prunc dormi, puișor, dormi, și se chinuia de ceasul morții stînd pe closet, dîndu-și sufletul picătură cu

picătură parcă printr-un filtru astupat de cocleala atîtor nopți de cînd urina în singurătate, și amintirile i se ștergeau, nu mai izbutea să-și dea seama cu exactitate cine era unul sau altul, nici de partea cui se afla, la cheremul unui destin necruțător în palatul acela necunoscut pe care de mult l-ar fi schimbat pentru alt loc, departe de aici, în oricare văgăună de indieni unde să nu știe nimeni că fusese președintele unic al țării atît amar de ani încît el însuși le pierduse șirul, și totuși cînd generalul Rodrigo de Aguilar se oferi să mijlocească o înțelegere onorabilă cu rebelii nu s-a pomenit cu moșul scrîntit care moțăia în cursul audiențelor ci cu vechea cerbicie de bizon căci, fără să stea nici o clipă pe gînduri, răspunse că în ruptul capului nu ținea în nici un fel, deși nu era vorba dacă ținea sau nu ținea, ci de faptul că totul e împotriva noastră, domnule general, pînă și biserica, dar el a spus că nu, biserica e cu acela care are pîinea și cuțitul, iar generalii din comandamentul suprem întruniți vreme de patruzeci și opt de ore nu izbutiseră să se pună de acord, n-are a face, spuse el, o să vezi cum se hotărăsc toți cînd or să afle cine-i plătește mai bine, conducătorii opoziției civile și-au scos în sfîrșit capul și au ajuns să conspire în plină stradă, cu atît mai bine, spuse el, spînzură-i cîte unul de fiecare felinar din Piața Armelor ca să știe cine-i cel atotputernic aici, nu-i chip, domnule general, poporul e cu ei, minciună, spuse el, poporul e cu mine, așa că de aici nu mă scot decît mort, declară, lovind în masă cu mîna-i grea de domnișoară cum făcea numai cînd lua hotărîri definitive, și dormi pînă la ora mulsului vacilor, cînd se pomeni că în salonul de audiențe era un adevărat prăpăd, fiindcă rebelii din cazarma Conde catapultaseră pietre ce nu lăsaseră nici un geam întreg din galeria dinspre răsărit și mingi aprinse prin ferestrele sparte, semănînd groază printre cei aflați în palat cît a fost noaptea de lungă, dacă ați fi văzut cum a fost, domnule general, n-am închis ochii dînd fuga dintr-o parte într-alta cu păturI și găleți cu apă să stingem trombele de foc ce se iscau în colțurile cele mai neașteptate, însă el abia dacă asculta, v-am spus doar să nu-i luați în seamă, zicea, tîrîndu-și picioarele de mormînt pe

coridoarele pline de cenușă și zdrențe de covoare și goblenuri pîrlite, însă n-or să se potolească, îi spuneau, și-i trimiseseră vorbă că bulgării de foc sînt doar un avertisment, că vor urma exploziile, domnule general, dar el traversă grădina fără să-i pese de nimeni, auzi în întunericul cel de pe urmă foșnetul trandafirilor care tocmai își desfăcuseră bobocii, larma cocoșilor răzbind prin vîntul dinspre mare, ce facem, domnule general, n-am spus să nu-i luați în seamă, ce naiba, și se duse ca în toate diminețile la ora aceea să supravegheze mulsul, astfel că insurgenții din cazarma Conde au văzut apărînd ca în toate diminețile la ora aceea căruța trasă de catîri cu cele șase tone de lapte de la grajdurile prezidențiale, iar sus pe capră era același căruțaș dintotdeauna cu mesajul prin viu grai că domnul general vă trimite laptele ăsta chiar dacă scuipați mai departe mîna care vă dă de mîncare, și-l strigă cu atîta inocență că generalul Bonivento Barboza ordonă să fie primit laptele cu condiția ca mai întîi să-l guste căruțașul, să fie siguri că nu e otrăvit, și atunci se deschiseră porțile mari de fier și cei o mie cinci sute de rebeli care se iviseră prin balcoanele interioare au văzut căruța intrînd pînă în mijlocul curții pietruite, l-au văzut pe soldatul de serviciu urcîndu-se pe capră cu un vas și cu polonic ca să-i dea căruțașului să guste laptele, l-au văzut desfăcînd primul butoi, l-au văzut plutind în încetineala efemeră a unei deflagrații orbitoare, și apoi n-au mai văzut nimic în vecii vecilor în dogoarea vulcanică a lugubrului edificiu cu tencuială galbenă unde n-a existat niciodată vreo floare, ale cărui dărîmături rămaseră o secundă suspendate în aer din pricina exploziei îngrozitoare a celor șase butoaie cu dinamită. Gata, s-a terminat, oftă el în palatul prezidențial, înfiorat de suflul de cutremur care nărui încă patru case dimprejurul cazărmii și sparse serviciile de cristal primite ca dar de nuntă de prin dulapurile caselor pînă dincolo de zidurile orașului, gata, s-a terminat, oftă, cînd furgoanele de gunoi scoaseră din curțile interioare ale fortăreței din port cadavrele a optsprezece ofițeri care fuseseră împușcați cîte doi odată, spate în spate, spre a se economisi muniția, gata, s-a terminat, oftă el cînd generalul

Rodrigo de Aguilar luă poziție de drepți în fața lui aducîndu-i vestea că, domnule general, iar nu mai era nici un loc în pușcării pentru deținuții politici, gata, s-a terminat, oftă el cînd începură clopotele de bucurie, rachetele de sărbătoare, marșurile de glorie ce vesteau sosirea altui veac de pace, gata, s-a terminat, s-a zis cu povestea aia, spuse el, atît de convins, atît de nepăsător, atît de neglijent față de propria-i siguranță că într-o dimineață pe cînd străbătea curtea întorcîndu-se de la mulsul vacilor instinctul său de apărare dădu greș și nu văzu la timp apariția falsului lepros care se ridică dintre tufele de trandafiri ca să-i aținä calea în ploaia molcomă de octombrie, și văzu doar prea tîrziu strălucirea fulgerătoare a revolverului brunat, degetul tremurător ce prinse să apese pe trăgaci, și atunci strigă cu brațele deschise oferindu-i pieptul îndrăznește, lașule, îndrăznește, descumpănit de spaima că-i sosise ceasul, în pofida prevestirilor celor mai limpezi din apa ulcelelor, trage dacă ești cu adevărat bărbat, strigă, în secunda imperceptibilă de șovăială cînd se aprinse o stea lividă pe cerul oglindit în ochii agresorului, iar buzele i se ofiliră, voința-i slăbi, și atunci el îi repezi doi pumni ca niște lovituri de ciocan în urechi, îl trînti brusc la pămînt, ametindu-l cu o palmă zdravănă în falcă, auzi ca dintr-o altă lume larma santinelei care năvălise la strigătele lui, străbătu izbucnirea albăstrie a tunetului necontenit stîrnit de cele cinci explozii ce-l făceau să se zvîrcolească într-o baltă de sînge pe falsul lepros care se împușcase în burtă cu cinci gloanțe ca să nu-l prindă viu cumpliții inchizitori ai gărzii prezidențiale, auzi peste celelalte strigăte ale vacarmului din palat propriile sale ordine fără drept de apel să rupă în bucăți cadavrul ca să le fie învățătură de minte, îl ciopîrțiră mărunt, expunîndu-i capul conservat în bulgări de sare în Piața Armelor, piciorul drept la granița de răsărit în Santa María del Altar, cel stîng în apusul nemărginit al deșertului de salpetru, un braț în ținuturile sterpe, celălalt în mijlocul selvei, părțile trunchiului au fost fripte în untură de porc și expuse în aer liber în bătaia soarelui pînă n-au mai rămas decît oasele curățite de carne, risipite de-a lungul și de-a latul acestui

zbuciumat și apăsător bordel de negrotei pentru ca să nu mai existe nimeni care să nu știe cum o sfîrșesc cei care ridică mîna asupra părintelui lor, și apoi încă verde de furie se duse la tufele de trandafiri de unde garda prezidențială îi izgonea pe leproși cu vîrful baionetelor ca să vadă dacă mai descoperea pe careva, netrebnicilor, urcă la primul etaj dîndu-i la o parte pe damblagii cu lovituri de picior, să vedem dacă o să învățați în sfîrșit cine-i cel care comandă aici, mama voastră de ticăloși, străbătu coridoarele strigînd dați-vă naibii în lături că trece stăpînul, stîrnind panică printre funcționarii și lingușitorii fără rușine care-l proclamau cel fără de moarte și lăsînd de-a lungul palatului dîra bolovănoasă a răsuflării lui dogoritoare, pentru a dispărea în salonul de audiențe, de unde se îndreptă ca un fulger spre camerele particulare, intră în dormitor, trase cele trei zăvoare și puse cele trei lacăte și cei trei drugi la ușă, și-și scoase cu vîrful degetelor pantalonii de pe el, plini de rahat. N-avu o clipă de răgaz adulmecînd de jur-împrejur ca să-l descopere pe dușmanul ascuns care îl înarmase pe falsul lepros, căci simțea că era cineva din apropiere, cineva care-i cunoștea ascunzătoarea unde-și ținea mierea de albine, care se uita pe gaura cheii și asculta prin pereți la orice oră aflîndu-se pretutindeni, ca portretele mele, o prezență schimbătoare care șuiera cu vînturile alizee din ianuarie și-l urmărea ajungînd la el cu mireasma fierbinte a iasomiilor în serile calde, care-l urmări luni în șir în spaima nopților fără somn cînd își tîrîia înfricoșătoarele-i picioare de strigoi prin camerele cele mai ferite ale palatului cufundate în beznă, pînă în noaptea cu partida de domino cînd își văzu presimțirea materializată într-o mînă gînditoare ce termină jocul cu cinci dublu, și parcă o voce lăuntrică îi dezvăluia că aceea era mîna trădătorului, la naiba, așa-i, își zise uluit, și atunci ridică privirea prin razele de lumină ale lămpii atîrnate deasupra mijlocului mesei și dădu de frumoșii ochi de artilerist ai bunului meu prieten generalul Rodrigo de Aguilar, ce chestie, brațul lui drept, complicele sacru, nu era cu putință, se gîndea, cu atît mai mîhnit cu cît deslușea mai limpede urzeala falselor adevăruri cu care-l amăgiseră

atît amar de ani spre a-i ascunde adevărul brutal că prietenul meu de o viață se afla în slujba politicienilor înstăriți pe care el îi scosese de convenință din străfundurile cele mai întunecate ale războiului federal și-i îmbogățise, copleșindu-i cu privilegii fabuloase, se lăsase folosit de ei, îi tolerase să se servească de el pentru a ajunge departe, acolo unde nici nu visase vechea aristocrație împrăștiată de adierea irezistibilă a vîntului liberal, și tot mai voiau, drace, voiau locul de ales al Domnului pe care și-l rezervase pentru el, voiau să fie în pielea mea, nenorociții, avînd drumul luminat de luciditatea glacială și prudența nesfîrșită a omului care reușise să inspire cea mai mare încredere și să cîștige autoritatea cea mai înaltă sub regimul său, prevalîndu-se de faptul că era unica persoană de la care el primea hîrtii la semnat, îl punea să citească tare ordinele executive și legile ministeriale pe care numai eu le puteam da, îi indica amendamentele, iscălea cu urma degetului mare, punînd dedesubt sigiliul cu inelul pe care-l păstra pe atunci într-o casă de bani al cărui cifru era știut numai și numai de el, în sănătatea ta, prietene, îi spunea de fiecare dată întinzîndu-i hîrtiile semnate, ai aici cu ce să te ștergi, îi spunea rîzînd, și în felul acesta generalul Rodrigo de Aguilar reușise să stabilească alt sistem al puterii înlăuntrul puterii atît de vaste și atît de rodnice, dar fără să se mulțumească doar cu asta declarase din umbră insurecția din cazarma Conde, cu complicitatea și ajutorul neprecupețit al ambasadorului Norton, confratele cu care se ducea la curvele olandeze, maestrul lui de scrimă, cel care trecuse muniția de contrabandă în butoaie de pește din Norvegia, la adăpostul scutirii de vamă pentru diplomați, în timp ce mă tămîia la masa de domino zicînd că nu există alt guvern mai prieten, nici mai drept și mai vrednic de a fi dat ca pildă decît al meu, și tot ei puseseră revolverul în mîna falsului lepros împreună cu acești cincizeci de mii de pesos tăiați pe jumătate pe care-i găsirăm îngropați în casa agresorului, urmînd ca celelalte jumătăți să-i fie date după săvîrșirea crimei de către însuși prietenul meu de o viață, mamă, ce grozăvie, și totuși nu se împăcau cu înfrîngerea ci puseseră la cale lovitura

perfectă fără să verse nici un strop de sînge, nici măcar din al dumneavoastră, domnule general, căci generalul Rodrigo de Aguilar adunase dovezi demne de toată crezarea cum că eu îmi petreceam nopțile fără să dorm, stînd de vorbă cu vazele de flori și portretele în ulei ale marilor bărbați ai neamului și ale arhiepiscopilor din palatul cufundat în beznă, că le puneam termometrul vacilor și le dădeam să înghită fenacetină ca să le scadă febra, că poruncisem să se ridice un mausoleu pentru un amiral al mării oceanice dar care nu exista decît în închipuirea mea bolnavă, cînd eu însumi am văzut cu ochii mei milostivi cele trei caravele ancorate dinaintea ferestrei mele, că prăpădisem banii țării cu viciul de nestăpînit de a-mi cumpăra mecanisme ingenioase, ba chiar ajunsesem să pretind ca astronomii să perturbeze sistemul solar numai ca să-i fac pe plac unei regine a frumuseții care nu existase decît în nălucirile delirului meu, și că într-o izbucnire de demență senilă ordonasem ca două mii de copii să fie urcați pe un șlep încărcat cu ciment care a fost dinamitat în largul mării, mamă, închipuiește-ți și dumneata, ce ticăloșie, și pe temeiul acelor dovezi solemne generalul Rodrigo de Aguilar și statul-major al gărzilor prezidențiale hotărîseră în plen să-l interneze în azilul pentru bătrînii iluștri de pe faleză la miezul nopții de întîi martie, în timpul cinei anuale cînd se prăznuia Sfîntul înger Păzitor, patronul gărzilor de corp, adică peste trei zile, domnule general, imaginează-ți, dar în pofida iminenței și mărimii conspirației el nu făcu nici un gest ce ar fi putut trezi bănuiala că o descoperise, ci la ora prevăzută îi primi ca în fiecare an pe invitații gărzii lui personale și-i pofti să se așeze la masa banchetului și să servească aperitivele pînă avea să sosească generalul Rodrigo de Aguilar să țină toastul de onoare, stătu de vorbă cu ei, rîse cu fiecare în parte, pe cînd ofițerii se făceau că se distrează dar își priveau pe furiș ceasurile, și le duceau la ureche, și le întorceau, era douăsprezece fără cinci și generalul Rodrigo de Aguilar nu mai sosea, era o căldură ca-n sala cazanelor de pe un vapor, și mireasmă de flori, de gladiole și lalele, de trandafiri care-și desfăceau petalele în salonul acela

închis, cineva deschise o fereastră, am respirat cu toții, ne-am uitat la ceas, am simțit o adiere gingașă dinspre mare aducînd un miros de bunătăți fragede ca la un ospăț de nuntă, asudau cu toții în afară de el, pătimeam cu toții din pricina zăpușelii din acel moment sub strălucirea neumbrită de nimic a animalului vetust care clipea cu ochii deschiși într-un spațiu propriu rezervat în altă epocă a lumii, noroc, zise, mîna necruțătoare dar semănînd cu un crin ofilit ridică iar cupa cu care închinase toată seara fără să bea, se auziră zgomotele viscerale ale mecanismelor orologiilor în liniștea aceea de abis, era douăsprezece, dar generalul Rodrigo de Aguilar nu mai venea, cineva încercă să se ridice, vă rog, spuse el și-l făcu să încremenească aruncîndu-i o privire mortală, să nu miște nimeni, să nu respire nimeni, să nu trăiască nimeni fără voia mea, se sfîrșiseră cele douăsprezece bătăi, și atunci perdelele au fost date la o parte și intră strălucitul general de divizie Rodrigo de Aguilar pe o tipsie de argint așezat cît era de lung peste o garnitură de conopidă și foi de dafin, dres cu mirodenii, rumenit la cuptor, împodobit cu uniforma de mare gală cu cinci migdale de aur și epoleții cu ciucuri pentru curaj fără margini pe mînecă, pînă la jumătatea brațului, cu paisprezece livre de medalii pe piept și o rămurică de pătrunjel în gură, tocmai bun să fie servit la banchetul camarazilor de măcelarii oficiali, sub privirea plină de oroare a invitaților prefăcuți în stană de piatră, care asistau cu sufletul la gură la ceremonia aleasă a tăierii în bucăți și împărțirii, și cînd în fiecare farfurie se afla o porție egală de ministru al apărării umplut cu alune și ierburi aromate el dădu ordinul de începere, poftă bună, domnilor.

Pagină intenționat goală

IV

Scăpase de atîtea primejdii iscate de haosul teluric, de atîtea eclipse nefaste și atîția bulgări de foc de pe cer, încît părea cu neputință ca cineva din vremurile noastre să se mai încreadă în prevestirile ghicitului în cărți cu privire la soarta lui. Și totuși, în timp ce demersurile pentru a reface și îmbălsăma cadavrul înaintau, pînă și cei mai puțin naivi dintre noi speram fără s-o mărturisim în împlinirea prezicerilor de odinioară, cum că în ziua morții lui mîlul mlaștinilor avea să se întoarcă, purtat de afluenți, la izvoarele acestora, că va cădea ploaie de sînge, că găinile vor face ouă pentagonale, iar liniștea și negurile vor învălui din nou universul, fiindcă atunci va sosi ceasul sfirșitului vieții pe pămînt. Era cu neputință să nu crezi așa ceva, cînd puținele ziare care se mai publicau continuau să proslăvească veșnicia și să-i dea o strălucire falsă prin materiale de arhivă, ni-l tot arătau zilnic în cadrul încremenit al primei pagini cu uniforma-i țeapănă cu cei cinci sori triști din timpurile sale de glorie, mai autoritar, mai activ și mai sănătos ca oricînd, chiar dacă trecuse o groază de vreme de cînd îi pierduserăm socoteala anilor, inaugura iar în veșnicele lui fotografii monumente bine cunoscute sau clădiri de interes obștesc de care nimeni nu știa nimic în realitate, prezida acte solemne despre care se spunea că avuseseră loc ieri, cînd de fapt se desfășuraseră cu un veac în urmă, deși știam cu toții că nu era adevărat, că nimeni nu-l mai văzuse în public de la moartea cumplită a Leticiei Nazareno cînd rămase singur în casa aceea a nimănui, în timp ce treburile de zi cu zi ale guvernului mergeau singure și doar prin inerția uriașei lui puteri de atîția ani, căci se închise pînă la

moarte în palatul de izbeliște de la ale cărui ferestre de sus contemplam cu inima grea aceeași înserare lugubră pe care el o văzuse desigur de atîtea ori stînd pe tronul iluziilor sale, vedeam lumina intermitentă a farului ce inunda cu apele-i verzi și lîncede saloanele în ruină, vedeam lămpile celor sărmani în bolțile fostelor recife de sticlă solară ale ministerelor de altădată, unde năvăliseră hoardele săracilor cînd barăcile pestrițe de pe colinele din port fuseseră dărîmate de unul din nenumăratele noastre cicloane, vedeam jos orașul răsfirat și scoțînd aburi, orizontul abrupt profilat de fulgere palide din craterul de cenușă al mării vîndute, prima noapte fără el, vastul său imperiu lacustru cu anemone de paludism, satele sufocate de căldură din deltele afluenților cu apele pline de mîl, nesățioasele garduri de sîrmă ghimpată din provinciile aflate în proprietatea sa unde se înmulțea în neștire o nouă rasă de vaci magnifice care se nășteau cu semnul ereditar al fierului prezidențial. Nu numai că ajunseserăm să credem într-adevăr că îi era hărăzit să supraviețuiască celei de a treia comete, dar această convingere ne dăduse o siguranță și o liniște pe care speram să le ascundem cu tot felul de glume despre bătrînețe, atribuindu-i virtuțile senile ale broaștelor țestoase și obiceiurile elefanților, povestind prin cîrciumi că cineva dăduse de știre sfatului țării că el murise și toți miniștrii se priviră înspăimîntați și se întrebară cu groază cine avea să i-o spună și lui, ha, ha, ha, cînd în realitate nu i-ar fi păsat dac-ar fi aflat așa ceva, nici n-ar fi fost foarte sigur că bancul acela popular era adevărat sau fals, căci pe atunci nimeni nu știa în afară de el că nu-i mai rămăseseră în tainițele memoriei decît niște urme vagi ale trecutului, era singur pe lume, surd de-a binelea, tîrîndu-și uriașele picioare decrepite prin birourile sumbre unde cineva cu redingotă și guler scrobit îi făcuse un semn enigmatic cu o batistă albă, rămas bun, îi zise el, și echivocul deveni lege, funcționarii din palatul prezidențial fiind nevoiți să se ridice în picioare cu o batistă albă în mînă cînd trecea el, iar santinelele de pe coridoare și leproșii din grădina cu trandafiri îi fluturau o batistă albă în semn de rămas bun, la revedere, domnule general,

la revedere, însă el nu auzea, nu auzea nimic de la doliul crepuscular după Leticia Nazareno, cînd ajunsese să creadă că păsărilor din colivii li se tocise glasul de atîta cîntat și le dădea să mănînce din mierea lui de albine ca să cînte mai cu sîrg, le picura în cioc cu pipeta cantorină, le fredona cîntece de odinioară, sclipitoare lună pe cerul de ianuarie, cînta fără să-și dea seama că nu păsările își pierdeau încetul cu încetul puterea glasului, ci el auzea tot mai puțin, iar într-o noapte zumzetul din timpane i se sfărîmă în mii de crîmpeie, pieri, prefăcîndu-se într-o desime ca de mortar prin care abia mai răzbăteau vaietele de despărțire ale vapoarelor iluzorii din negura puterii, vînturile închipuite, larma păsărilor lăuntrice care pînă la urmă îl consolară ajutîndu-l să uite de abisul tăcerii păsărilor adevărate. Puținii oameni care aveau pe atunci dreptul de a intra în palat îl vedeau în balansoarul de răchită îndurînd zăpușeala de la două după-amiaza, sub bolta de fucsii, după ce-și descheiase haina, își scosese sabia cu centura în culorile drapelului național, își descălțase cizmele, dar își lăsase ciorapii de purpură din cele douăsprezece duzini trimise de Suveranul Pontif de la furnizorii lui particulari, iar fetele de la liceul din apropiere care se cățărau pe zidurile din spate unde garda era mai puțin vigilentă îl surprinseseră adesea cufundat în toropeala aceea fără somn, palid, cu frunze de plante medicinale lipite la tîmple, brăzdat de fîșiile de lumină ale umbrarului, într-un extaz ca de meduză ce plutește cu fața în sus pe fundul unui iaz, ramolit bătrîn, îi strigau, el le vedea nedeslușit în pîcla iscată de reverberația căldurii, le zîmbea, le saluta cu mîna fără mănușa de atlaz, însă nu le auzea, simțea duhoarea de mîl a creveților adusă de briza mării, simțea cum găinile îi ciuguleau degetele de la picioare, dar nu auzea șuierul stăruitor al cosașilor, nu le auzea pe fete, nu mai auzea nimic. Singurele lui legături cu realitatea acestei lumi erau pe atunci doar cîteva crîmpeie răzlețe din amintirile lui cele mai de seamă, numai acestea îl țineau în viață după ce se eliberase de treburile guvernării și rămăsese plutind în starea de inocență a limbului puterii, numai cu ajutorul lor înfrunta rafala

distrugătoare a anilor săi prea numeroși cînd rătăcea la căderea nopții prin palatul pustiu, se ascundea prin birourile cufundate în beznă, rupea marginile petițiilor, însemnînd acolo cu scrisul lui înflorit resturile care-i prisoseau din ultimele amintiri ce-l fereau de moarte, într-o noapte scrisese mă cheamă Zacarias și recitise numele la lumina fugară a farului, l-a mai citit o dată și apoi de mai multe ori, iar numele repetat în atîtea rînduri ajunse să-i pară îndepărtat și străin, ce naiba, își zise, rupînd în bucățele fîșia de hîrtie, eu sînt eu, își zise, și scrise pe altă fîșie că împlinise o sută de ani pe timpul cînd trecuse din nou cometa, deși pe atunci nu mai știa prea bine de cîte ori o văzuse pe cer, și scrise din memorie pe altă fîșie mai lungă cinste celui rănit și cinste soldaților credincioși răpuși de mînă străină, căci a fost o vreme în care scria tot ce gîndea, tot ce știa, bunăoară scrise pe un cartonaș și-l prinse cu ace de gămălie pe ușa unui closet e interzis a se face porcării în closete, pentru că deschisese ușa aceea din greșeală și surprinsese un ofițer de rang superior masturbîndu-se pe vine deasupra latrinei, scria puținele lucruri de care-și mai aducea aminte ca să fie sigur că n-o să le uite niciodată, Leticia Nazareno, scria, soția mea unică și legitimă, care-l învățase să citească și să scrie în plinătatea bătrînetii, se străduise să-i evoce imaginea în lume, voia s-o revadă cu umbreluța-i de soare din tafta în culorile drapelului și cu gulerul din cozi de vulpi argintii de primă doamnă, dar nu izbutea decît să și-o amintească goală la două după-amiaza sub lumina ce se cernea ca făina prin pînza ce o apăra de țînțari, își aducea aminte de molcoma odihnă a trupului tău ascultător și palid în zumzetul ventilatorului electric, îți simțeam țițele vii, mirosul de cățea, foșnetul aspru al mîinilor tale neînduplecate de novice care făcea laptele să se strice și aurul să se oxideze și florile să se ofilească, dar care pentru dragoste erau bune, fiindcă numai ea cîștigase victoria de neconceput cînd l-a convins scoate-ți cizmele că-mi murdărești cearșafurile de olandă, iar el și le scotea, scoate-ți curelele că mă zgîrii pe piept cu cataramele, iar el și le scotea, scoate-ți sabia, bandajul de hernie, jambierele, scoate-ți

totul iubitule, că nu te simt, și el își scotea totul pentru tine, cum niciodată n-o făcuse înainte și n-avea s-o mai facă în veci cu altă femeie după Leticia Nazareno, dragostea mea unică și legitimă, suspina el, și-și trecea suspinele pe fișiile de hîrtie rupte din petițiile îngălbenite pe care le răsucea ca pe niște țigări ca să le ascundă prin locurile cele mai neașteptate din casă, unde doar el le putea găsi, pentru a-și aminti cine era el însuși cînd n-avea să mai fie în stare să-și amintească de nimic, unde nimeni nu le-a găsit niciodată chiar și după ce imaginea Leticiei Nazareno fusese înghițită de golurile memoriei și nu rămăsese decît amintirea nepieritoare a mamei sale Benedición Alvarado în serile cînd își lua rămas bun la conacul de la marginea orașului, maică-sa muribundă care aduna găinile făcînd să zornăie boabele de porumb într-o tigvă pentru ca el să nu-și dea seama că trăgea să moară, și continua să-i aducă suc de fructe la hamacul atîrnat printre tamarini pentru ca el să nu poată bănui că abia dacă mai respira de durere, maică-sa care-l zămislise singură, care-l născuse singură, care se chinuise singură pînă cînd suferința-i solitară se întețise într-atît că i-a învins orgoliul și a fost silită să-i ceară fiului uită-te să vezi ce-am pe spinare de simt junghiul ăsta de jăratic ce nu mă lasă să trăiesc, și-și scoase cămașa de noapte, se întoarse, și el privi îndelung, mut și îngrozit, spatele ros de rănile aburinde în a căror duhoare ca de fruct stricat de *guayava* plesneau bășicile minuscule ale primelor larve de viermi. Grele timpuri au mai fost acelea, domnule general, nu era secret de stat care să nu fie de domeniul public, nu era ordin care să fie îndeplinit cu siguranță de cînd la banchetul de gală fusese servit cadavrul împodobit al generalului Rodrigo de Aguilar, dar lui nu-i păsa, nu-i păsa de greutățile puterii în lunile amare în care maică-sa se chinui perpelindu-se la foc mocnit într-un dormitor vecin cu al lui, după ce doctorii cei mai pricepuți în flageluri asiatice socotiră că boala ei nu era ciumă, nici rîie, nici sifilis, nici vreo altă plagă venită din Orient, ci se datora unei vrăjitorii de indieni neputînd fi vindecată decît de cine o făcuse, iar el înțelese că era vorba de moarte și se încuie înăuntru îngrijind-o cu o

dăruire de mamă, rămase acolo să se chinuie împreună cu ea pentru ca nimeni să n-o vadă cum fierbea în zeama aceea de larve, porunci să-i fie aduse găinile la palat, să-i fie aduși păunii, păsările vopsite care zburătăceau în voie prin saloane și birouri pentru ca maică-sa să nu ducă dorul treburilor ei gospodărești de care-și văzuse ca la țară în conacul de la marginea orașului, el cu mîna lui punea pe foc în dormitor lemne de *bija* pentru ca nimeni să nu simtă duhoarea aceea de moarte răspîndită de mama care se stingea, el însuși alina cu unsori germicide trupul înroșit de argintul viu, îngălbenit de acidul picric, înalbăstrit de metilen, el însuși ungea cu balsamuri turcești rănile fumegînde, în pofida părerii ministrului sănătății care avea oroare de vrăjitorii, ce dracu, mamă, mai bine murim împreună, spunea el, dar Benedición Alvarado își dădea seama că numai ea era pe moarte și încerca să-i dezvăluie fiului secretele de familie pe care nu voia să le ducă în mormînt, îi povestea cum i-au aruncat placenta la porci, Doamne, n-am putut afla niciodată care dintre atîția vagabonzi de aiurea cîți s-au tot perindat fusese tatăl tău, încerca să-i spună pentru istorie că-l procrease stînd în picioare și cu pălăria pe cap din pricina furtunii de muște metalice stîrnite de cojile melasei fermentate, în spatele unei cîrciumi, că-l născuse cu greu în zorii unei zile de august într-un cotlon de mînăstire, că îl cercetase la lumina harfelor melancolice ale mușcatelor și văzuse că avea testiculul drept de mărimea unei smochine care se dezumfla cu un șuier ca de burduf cînd respira, și îl desfășa din cîrpele date de novicele care aveau să se călugărească și-l arăta pe la tîrguri nădăjduind să găsească pe cineva care să știe vreun leac mai bun și mai cu seamă mai ieftin decît mierea de albine, singura recomandată pentru bietașugul acela, dar nu-i spuneau decît vorbe de alinare, că nu se cuvine s-o iei înaintea destinului, îi spuneau, că la urma urmelor copilul era bun pentru orice în afară de cîntat la instrumente de suflat, îi spuneau, și numai o ghicitoare de circ își dădu seama că nou-născutul n-avea nici o linie în palmă, și asta însemna că îi era hărăzit să ajungă rege, și așa a și fost, însă el nu-i dădea atenție, o ruga

stăruitor să se culce fără a mai scormoni trecutul fiindcă îi era mai ușor să creadă că vitregiile acelea ale istoriei patriei erau doar urmarea delirului febrei, culcă-te, mamă, o implora el, o înfășură din cap pînă-n picioare într-un cearșaf de in din multele pe care le comandase special ca să nu-i irite rănile, o așeza să doarmă pe o parte cu mîna pe inimă, o consola spunîndu-i nu te mai gîndi la lucruri triste, mamă, oricum eu sînt cine sînt, culcă-te liniștită. Fuseseră zadarnice numeroasele și stăruitoarele demersuri oficiale pentru a curma zvonurile cum că matriarha patriei putrezea de vie, dădeau mereu publicității buletine medicale inventate, dar pînă și curierii care duceau aceste comunicări recunoșteau că erau certe faptele dezmințite de ei, că duhoarea de putreziciune ce răzbea din dormitorul muribundei era atît de pătrunzătoare că-i speriase chiar și pe leproși, că tăiau berbeci pentru a o scălda în sîngele lor cald, că scoteau cearșafurile năclăite de un lichid roșiatic ce-i curgea din răni și că oricît le-ar fi spălat nu izbuteau să le redea strălucirea de la început, că nimeni nu-l mai văzuse la grajdurile de muls vacile, nici în odăile concubinelor, unde era zărit totdeauna în zori, chiar și în timpurile cele mai vitrege, iar arhiepiscopul primat în persoană se oferise să-i dea muribundei sfînta împărtășanie, însă el l-a ținut la ușă, nu moare nimeni, părinte, nu da crezare zvonurilor, îi spuse, și mînca împreună cu maică-sa, din aceeași farfurie și cu aceeași lingură, în pofida aerului ca într-un spital de ciumați care se respira în cameră, îi făcea baie cu săpun înainte de culcare, fiind ca un cîine credincios, pe cînd inima i se frîngea de durere auzind-o cum dădea instrucțiuni cu ultimul firicel de glas privitoare la îngrijirea animalelor după ce avea să moară, să nu li se smulgă penele păunilor pentru pălării, da, mamă, spunea el, și o ungea cu creolină pe tot trupul, să nu fie silite păsările să cînte la petreceri, da, mamă, și o înfășură cu cearșaful de dormit, să fie scoase cloștile din cuibar cînd tună ca să nu iasă din ouă vreo iguană, da, mamă, și o așeza cu mîna pe inimă, da, mamă, dormi în pace, o săruta pe frunte, dormea puținele ceasuri care-i rămîneau trîntit cu fața-n jos lîngă pat, atent la delirul

fără sfirșit ce devenea tot mai lucid pe măsură ce se apropia de moarte, învățînd cu ajutorul furiei strînse în fiecare noapte să îndure uriașa furie din acea zi de luni a durerii cînd l-a trezit liniștea îngrozitoate a lumii în zori, căci scumpa lui mamă Benedición Alvarado încetase să mai respire, și atunci desfășă trupul dezgustător și văzu la lumina mijită odată cu primul cîntat al cocoșilor un alt trup identic cu mîna pe inimă zugrăvit din profil pe cearșaf, și observă că trupul zugrăvit n-avea răni de boală nici urme de bătrînețe, ci era tare și neted parcă pictat în ulei pe ambele fețe ale giulgiului și răspîndea un parfum natural de flori proaspete care purifică atmosfera de spital din dormitor, și oricît au spălat cearșaful cu sodă și l-au fiert în leșie n-au reușit să facă să dispară de pe el trupul acela, căci era pătruns și pe fața și pe dosul pînzei părînd a fi chiar din țesătură de in, devenise in veșnic, însă el n-a avut stare ca să-și dea seama cît de extraordinară era minunea săvîrșită, ci plecă din dormitor trîntind ușa furios, iar zgomotul răsună ca o împușcătură în tot palatul, și atunci prinseră să bată a mort clopotele de la catedrală și apoi de la toate bisericile din oraș și apoi la toate de pe întreg cuprinsul țării, și bătură fără răgaz timp de o sută de zile, și cei pe care clopotele i-au trezit din somn au înțeles fără speranță că el era din nou atotputernic și că enigma inimii lui copleșite de furia morții se ridica mai hotărît ca oricînd împotriva principiilor rațiunii, demnității și toleranței, fiindcă scumpa lui mamă Benedición Alvarado murise în zorii acelei zile de luni douăzeci și trei februarie și un nou veac de tulburări și scandal începea în lume. Nici unul din noi nu era destul de bătrîn ca să fi fost martor la moartea aceea, dar ecoul funeraliilor ajunsese pînă în vremea noastră, și aveam dovezi evidente că el n-a mai fost omul dinainte pentru tot restul vieții, nimeni n-a avut dreptul să-i tulbure insomniile de orfan multă vreme după cele o sută de zile de doliu național, n-a mai fost văzut în casa durerii a cărei atmosferă fusese împrăștiată peste tot de uriașa rezonanță a clopotelor funebre, nu mai existau alte ore decît cele ale doliului său, se vorbea printre suspine, garda din palat umbla desculță ca

în anii de început ai regimului său, și numai găinile au rămas de capul lor în casa interzisă al cărei monarh devenise invizibil, sîngerînd de furie în balansoarul de răchită pe cînd scumpa lui mamă Benedición Alvarado călătorea prin pustietățile bătute de arșiță și mizerie într-un sicriu plin cu rumeguș și bulgări de gheață ca să nu putrezească mai tare decît în viață, căci purtaseră trupul în procesiune solemnă prin cele mai îndepărtate colțuri ale regatului său pentru ca nimeni să nu fie lipsit de privilegiul de a-i cinsti memoria, îl purtară în imnurile de slavă ale alămurilor cu crep de doliu pînă la gările din ținuturile sterpe unde fusese întîmpinat cu aceeași muzică funebră și de aceleași mulțimi tăcute care pe vremurile de glorie de odinioară veniseră să vadă puterea ocultă din penumbra vagonului prezidențial, expuseră trupul la mînăstirea milostivă unde la începutul veacului o vînzătoare de păsări pribeagă născuse anevoie un copil din flori care ajunsese rege, deschiseră porțile cele mari ale lăcașului sfînt pentru prima oară într-o sută de ani, soldați călare luau cu arcanul indieni de prin sate, îi mînau ca pe vite și-i băgau lovindu-i cu patul puștii în biserica imensă adumbrită de soarele de gheață al vitraliilor unde nouă episcopi în veșminte de ceremonie oficiau slujba de înmormîntare, dormi în pace întru gloria Domnului, cîntau diaconii și acoliții, veșnică odihnă, cîntau, afară ploua peste florile de mușcată, călugărițele împărțeau colaci și rachiu de trestie, sub arcadele de piatră ale curților se vindeau costițe de porc, șiraguri de mătănii, sticluțe cu apă sfințită, prin cîrciumile de pe stradă era muzică, se auzea zgomot de petarde, prin case lumea dansa, era zi de duminică, acum și în veci, erau ani de sărbătoare pe cărările fugarilor și trecătorile de negură pe unde pașii scumpei lui mame moarte Benedición Alvarado o purtaseră în viață urmîndu-și fiul în vîltoarea nebuniei federale, căci ea avusese grijă de el în război, îl ferise să nu fie călcat de catîrii trupelor cînd el se prăvălea fără simțire la pămînt înfășurat într-un poncho, delirînd de fierbințeala frigurilor, ea se străduise să-i insufle frica ancestrală de primejdiile care-i pîndesc în orașele de la malul mării tenebroase pe oamenii

crescuți în ținuturile sterpe, căci îi era teamă de viceregi, de statui, de crabii care sorbeau lacrimile pruncilor nou-născuți, și tremurase de groază în fața măreției palatului pe care-l zărise prin ploaie în noaptea cînd îl luaseră cu asalt, fără să-și fi închipuit pe atunci că era casa în care avea să moară, casa singurătății unde se afla el acum, întrebîndu-se înfierbîntat de furie, trîntit cu fața în jos pe pardoseală, unde naiba te-ai ascuns, mamă, în ce hățiș de mangrove ți s-o fi încurcat trupul, cine ți-o fi alungînd fluturii de pe față, gemea năucit de durere, pe cînd maică-sa Benedición Alvarado naviga sub un umbrar de frunze de bananieri prin miasmele mlaștinilor pentru a fi expusă în școlile publice din județe, în garnizoanele din deșertul de salpetru, în satele indienilor, o arătau în clădirile oficiale împreună cu un portret din tinerețe, era firavă, era frumoasă, își așezase pe frunte o diademă, își pusese fără voie o coleretă de dantelă, se lăsase pudrată și rujată pentru prima și ultima dată, în mînă îi dăduseră o lalea de mătase ca să și-o țină așa, nu, nu așa, doamnă, ci în poală, îi spuse fotograful venețian al monarhilor europeni cînd făcuse portretul oficial al primei doamne pe care-l expuneau acum lîngă sicriu ca o dovadă supremă împotriva oricărei bănuieli că ar fi altcineva în loc, și erau identice, fiindcă nimic nu fusese lăsat la voia întîmplării, chipul îi era mereu aranjat în taină cu mare strădanie pe măsură ce i se întindeau fardurile topite de căldură pe pielea crăpată dată cu parafină, îi îndepărtau de pe pleoape mușchiul pe vreme de ploaie, croitoresele pentru armată se îngrijeau de rochia moartei care arăta ca și cum i-ar fi îmbrăcat-o ieri și de prospețimea cununei de flori de portocal și de vălul de mireasă neprihănită pe care nu l-a avut niciodată în viață, pentru ca nimeni din bordelul ăsta de idolatri să nu îndrăznească să mai spună vreodată că ești altfel decît în portret, mamă, pentru ca nimeni să nu uite cine-i cel care poruncește în vecii vecilor pînă în cătunele cele mai mizere din rovinele selvei, unde după atît amar de ani de uitare văzură cum venea în miez de noapte vetustul vas fluvial cu zbaturi cu toate luminile aprinse și-l întîmpinaseră cu tobe de sărbătoare crezînd că s-au

întors timpurile de glorie, trăiască bărbatul neînfricat, strigau, binecuvîntat fie cel care vine în numele adevărului, strigau, și se aruncau în apă ducînd animale vînate, un dovleac mare cît un bou, se cățărau pe balustrada de lemn cioplit ca să se închine supuși puterii nevăzute ale cărei zaruri hotărau soarta patriei, rămînînd cu răsuflarea tăiată în fața catafalcului cu bulgări de gheață și sare multiplicat în luciul încremenit al oglinzilor din sufrageria prezidențială, expus judecății publice sub ventilatoarele cu palete ale arhaicului vas de croazieră ce cutreieră luni în șir printre insulele efemere din apele ecuatoriale pînă se rătăci într-un timp de coșmar în care gardeniile prindeau să cugete și iguanele zburau în beznă, ajunseră la capătul lumii, zbaturile se înțepeniră în nisipurile de aur, sfărîmîndu-se, gheața se topi, sarea se umezi, trupul umflat rămase plutind în derivă într-o baie de rumeguș, și totuși nu putrezi, ci dimpotrivă, domnule general, căci atunci am văzut-o deschizînd ochii și am văzut că pupilele îi erau ca și cleștarul și aveau culoarea omagului în ianuarie și virtutea lui de piatră lunară, și pînă și cei mai necredincioși dintre noi văzurăm cum se aburea capacul de sticlă al sicriului de răsuflarea ei și cum îi izvora din toți porii o sudoare vie și parfumată, și cum ne zîmbea. Nu vă puteți închipui cum a fost, domnule general, nebunia de pe lume, am văzut catîrcele fătînd, florile crescînd din salpetru, surdomuții amețiți de miracolul propriilor lor strigăte minune, minune, minune, au făcut praf sticla sicriului, domnule general, și n-a lipsit mult să rupă în bucățele cadavrul ca să-și împartă relicvele, astfel încît a trebuit să punem un întreg batalion de grenadieri să țină în frîu ardoarea mulțimii frenetice care năvălea necontenit din puzderia de insule mici din Caraibi atrasă de vestea că sufletul mamei dumneavoastră Benedición Alvarado căpătase de la Dumnezeu harul de a se împotrivi legilor firii, ajunseră să vîndă fire din giulgiu, cruciulițe, apă luată din preajma ei, poze cu chipul său de regină, dar era o gloată atît de uriașă și înnebunită că părea mai curînd o cireadă de tauri sălbatici care în goana lor distrugeau cu copitele tot ce le stătea în cale, făcînd un zgomot ca de cutremur,

că pînă și dumneavoastră îl puteți auzi de aici dacă ascultați cu atenție, domnule general, ascultați-l, și el își duse mîna pîlnie la urechea care-i tiuia mai puțin, ascultă cu atenție și atunci auzi, mama mea Benedición Alvarado, auzi tunetul fără sfîrșit, văzu mlaștina clocotindă a mulțimii întinzîndu-se pînă în zare unde era marea, văzu puhoiul de lumînări aprinse care aducea cu sine o nouă zi mai strălucitoare în limpezimea luminoasă de la amiază, căci scumpa lui mamă Benedición Alvarado se întorcea în orașul temerilor ei de demult, așa cum sosise prima oară adusă de urgia războiului, de mirosul de carne crudă a războiului, dar scăpată pentru totdeauna de primejdiile lumii fiindcă el poruncise să fie smulse din manualele de școală paginile despre viceregi ca să nu mai existe în istorie, interzisese statuile care-ți tulburau somnul, mamă, astfel încît acum se întorcea fără temerile ei înnăscute purtată pe umeri de o mulțime pașnică, revenea fără sicriu, sub cerul liber, prin aerul neîngăduit fluturilor, copleșită de povara aurului ofrandelor pe care i le aduseseră de-a lungul călătoriei nesfîrșite de la marginile selvei prin vastul și zbuciumatul lui regat al tristeții, ascunsă sub grămada de cîrje mici de aur pe care i le dăruiseră damblagii înzdrăveniți, de stele de aur ale celor naufragiați, de figurine de aur cu copilași date de femeile sterpe cărora nu le venise să creadă și au fost nevoite să nască în pripă în dosul tufișurilor, ca pe vremea războiului, domnule general, plutind în derivă în mijlocul torentului pustiitor al strămutării biblice a unui neam întreg care nu găsea unde să-și pună vasele de bucătărie, animalele, crîmpeiele unei vieți fără altă speranță de izbăvire decît aceleași rugăciuni tainice pe care Benedición Alvarado le spunea în timpul luptelor ca să abată gloanțele trase asupra fiului ei, care se adîncise în viitoarea războiului cu o cîrpă roșie legată la cap strigînd în clipele de răgaz cînd febra îi scădea trăiască partidul liberal, ce naiba, trăiască federalismul victorios, conservatori de rahat, chiar dacă de fapt venise împins de curiozitatea atavică de a vedea marea, numai că mulțimea aceea nenorocită care invadase orașul purtînd trupul mamei lui era cu mult mai turbulentă și

frenetică decît cele care devastaseră țara în aventura războiului federal, mai vorace decît lăcustele, mai cumplită decît panica, cea mai îngrozitoare care-mi fusese dat s-o văd cu ochii mei în toate zilele anilor fără șir ai puterii lui, lumea întreagă, domnule general, priviți ce minunăție! Convins de evidență, el ieși în cele din urmă din negura doliului, se ivi palid, sever, cu o banderolă neagră pe braț, hotărît să folosească toate mijloacele autorității lui pentru a obține canonizarea mamei sale Benedición Alvarado în temeiul dovezilor copleșitoare ale virtuților ei de sfîntă, își trimise la Roma miniștrii învățați, îl invită iar pe nunțiul apostolic la ciocolată cu fursecuri sub umbrarul de glicină prin care răzbăteau razele soarelui, îl primi ca în familie, el fiind culcat în hamac, fără cămașă, făcîndu-și vînt cu pălăria albă, și nunțiul așezat în fața lui cu ceașca de ciocolată fierbinte, imun la zăpușeală și la praf în aura de levănțică a sutanei de duminică, imun la moleșeala tropicală, imun la găinațul păsărilor mamei lui moarte ce zburătăceau libere printre ochiurile de apă solară ale umbrarului, bînd cu înghițituri măsurate ciocolata cu vanilie, mestecînd fursecurile cu sfiiciune de mireasă și străduindu-se să păstreze cît mai mult otrava inevitabilă a ultimei înghițituri, țeapăn în balansoarul de răchită pe care el nu-l oferea nimănui, numai dumneavoastră, părinte, ca în serile acelea violete din vremurile de glorie cînd alt nunțiu bătrîn și plin de candoare încerca să-l convertească la credința întru Cristos cu pildele scolastice ale lui Toma de Aquino, dar acum sînt eu cel care vă chem pentru a vă face să credeți, părinte, cum se mai schimbă lumea, fiindcă acum cred, spuse, și repetă fără să clipească, acum cred, deși în realitate nu credea nimic despre lumea asta și nici despre vreo alta, decît că scumpei lui mame i se cuvenea dreptul de a avea parte de gloria altarului, grație propriilor ei merite, vocației de a se jertfi și modestiei sale exemplare, într-atît încît el nu-și întemeia cererea pe cele vînturate de gura lumii cum că steaua polară se mișca în direcția în care mergea cortegiul funebru, iar instrumentele de coarde se porneau să cînte singure în rafturi la trecerea sicriului, ci și-o întemeia pe virtutea acestui cearșaf pe

care-l desfăcu în mare viteză în strălucirea de august pentru ca nunțiul să vadă ceea ce a văzut într-adevăr pe țesătura de in, imaginea mamei lui Beendición Alvarado fără urme de bătrînețe, nici ravagii de boală, culcată pe o parte cu mîna pe inimă, simți pe degete umezeala sudorii veșnice, aspiră mireasma florilor vii în toiul larmei iscate de păsările tulburate de adierea miracolului, vedeți ce minunăție, părinte, spunea el arătînd cearșaful pe față și pe dos, pînă și păsările își dau seama, însă nunțiul era cufundat în contemplarea pînzei cu o atenție necruțătoare care fusese în stare să descopere fire de cenușă vulcanică în materia prelucrată de marii maeștri ai creștinătății, deslușise crăpăturile unui crater și chiar și îndoielile unei credințe prin intensitatea unei culori, cunoscuse extazul de a simți că pămîntul e rotund stînd întins cu fața în sus sub cupola unei capele solitare dintr-un oraș ireal unde timpul nu se scurgea, ci plutea, pînă cînd după o contemplare adîncă avu curajul să-și ia ochii de la cearșaf și spuse pe un ton blînd dar hotărît că trupul imprimat pe pînza de in nu era un mijloc al Divinei Providențe pentru a ne da încă o mărturie a mărinimiei sale fără margini, nu, nici vorbă de așa ceva, excelență, ci e lucrarea unui pictor priceput la toate, *și la cele bune și la cele rele*, care abuzase de noblețea dumneavoastră, pentru că aceea nu era pictură în ulei ci vopsea de uz casnic dintre cele mai ordinare, din aceea pentru ferestre, excelență, și peste parfumul rășinilor naturale pe care le dizolvase în vopsea mai răzbătea încă mirosul corcit al terebentinei, se mai vedeau urme de var, și o umezeală persistentă care nu era sudoarea celui de pe urmă fior al morții cum îl făcuseră să creadă, ci umiditatea artificială a inului impregnat cu ulei tot de in și ascuns în locuri întunecoase, credeți-mă că îmi pare rău, încheie nunțiul cu neprefăcută amărăciune, dar nu izbuti să mai spună nimic în fața bătrînului ca stînca de granit care-l cerceta fără să clipească din hamac, după ce-l ascultase din mîlul lugubrelor sale tăceri asiatice fără să deschidă măcar gura ca să-l contrazică, în ciuda faptului că nimeni nu cunoștea mai bine ca el adevărul despre miracolul secret al cearșafului în care eu însumi

te-am înfășurat cu mîinile mele, mamă, eu m-am înspăimîntat de cea dintîi liniște a morții tale cînd mi s-a părut că lumea s-ar fi trezit în zori în străfundurile mării, eu am văzut miracolul, ce naiba, dar în pofida acestei certitudini nu întrerupse verdictul nunțiului, abia clipi de două ori fără să închidă ochii, precum iguanele, zîmbi șters, bine, părinte, așa să fie cum spuneți, dar vă avertizez că purtați întreaga responsabilitate a spuselor dumneavoastră, v-o repet ca să nu uitați cîte zile veți avea în lunga dumneavoastră viață că purtați întreaga responsabilitate a celor spuse, părinte, eu nu-mi asum nimic. Și lumea lîncezi toată săptămîna aceea cu prevestiri negre, în care el nu se sculă din hamac nici pentru a mînca, îi alungau cu evantaiul păsările îmblînzite ce se așezau pe el, dînd să sperie pînă și petele de lumină dintre florile de glicină ce păreau a fi păsări, nu primi pe nimeni, nu dădu nici o poruncă, dar forțele de ordine rămaseră nepăsătoare cînd hoardele de fanatici năimiți asaltară palatul Nunțiaturii Apostolice, jefuiră muzeul cu relicve istorice, îl luară prin surprindere pe nunțiu în timp ce-și făcea siesta în aer liber în oaza de liniște a grădinii interioare, îl scoaseră gol în stradă și-și făcură nevoile peste el, domnule general, închipuiți-vă, însă el nici nu se mișcă din hamac, nici măcar nu clipi cînd îi aduseră vestea, domnule general, că pe nunțiu îl plimbau călare pe un măgar pe străzile din tîrg, sub o ploaie de zoaie pe care i le aruncau de pe balcoane, strigîndu-i mînă strîmbă, miss vatican, lăsați copiii să vină la mine, și numai atunci cînd l-au azvîrlit aproape mort în groapa cu gunoaie din piață el se ridică din hamac alungînd păsările cu mîinile, apăru în salonul de audiențe dînd la o parte pînzele cernite, cu banderola de doliu pe braț, ochii umflați de nesomn, și porunci ca nunțiul să fie pus pe o plută cu merinde pentru trei zile și lăsat în voia sorții în calea vapoarelor spre Europa ca să afle lumea întreagă cum sfîrșesc veneticii care-și ridică mîna împotriva maiestății patriei, și pînă și papa să se învețe minte în vecii vecilor că o fi el papă la Roma cu inelul pe deget stînd în jilțul lui de aur, dar aici eu sînt cine sînt, lua-v-ar naiba de lași nenorociți. A fost un mijloc eficace, fiindcă nu s-a sfîrșit

anul și s-a început procesul de canonizare a mamei lui, Benedición Alvarado, al cărei trup întreg și nevătămat a fost expus să fie venerat de mulțime în naosul cel mare al catedralei, cîntară imnuri de slavă în altare, se abrogă starea de război pe care el o declarase împotriva Sfîntului Scaun, trăiască pacea, striga lumea adunată în Piața Armelor, slavă întru Cel de Sus, striga, pe cînd el primea în audiență solemnă pe trimisul Sfintei Congregații a Ritului și promotor și susținător al credinței, monseniorul Demetrio Aldous, cunoscut sub numele de eritreanul, căruia i se încredințase misia de a scruta viața lui Benedición Alvarado pînă nu ar mai rămînea nici cea mai mică urmă de îndoială asupra sanctității ei, pînă unde doriți dumneavoastră, părinte, îi spuse el, reținîndu-i mîna în ale sale, căci simțea de cum l-a văzut că putea avea încredere în abisinianul acela măsliniu care iubea viața mai presus de orice, mînca ouă de iguană, domnule general, se dădea în vînt după luptele de cocoși și după firea mulatrelor, îi plăcea să joace *cumbia*, întocmai ca noi, domnule general, aceeași treabă, așa că din ordinul lui ușile cele mai bine păzite se deschiseră fără rezerve pentru ca cercetarea avocatului diavolului să nu se împiedice în nici un fel, căci nu era nimic de ascuns după cum nimic nu era invizibil în necuprinsul său regat al amărăciunii care să nu fie o dovadă de netăgăduit că scumpa lui mamă Benedición Alvarado era predestinată gloriei altarelor, țara e la dispoziția dumneavoastră, părinte, poftiți, și bineînțeles a poftit, trupele înarmate au impus ordinea în palatul Nunțiaturii Apostolice, în fața căruia se iveau în zori șirurile nesfîrșite de leproși tămăduiți care veneau să-și arate pielea de curînd crescută peste răni, foștii infirmi de la San Vito veniră să le demonstreze celor care nu credeau că puteau băga ață-n ac, veniră să-și etaleze averea cei care se îmbogățiseră la ruletă pentru că Benedición Alvarado le dezvăluia numerele în somn, cei care primiseră vești de la rude dispărute, cei care își găsiră înecații, cei care nu avuseseră nimic și acum aveau de toate, veniră cu toții, se perindară fără răgaz prin biroul ca o capelă mortuară împodobit cu arhebuzele de omorît canibali și țestoasele preistorice ale lui Sir

Walter Raleigh unde neobositul eritrean îi asculta pe toți fără să întrebe, fără să intervină, asudînd din plin, nepăsător la duhoarea aceea omenească stătută ce stăruia tot mai mult în biroul cu aerul de nerespirat datorită fumului trabucurilor lui din cele mai ordinare, își însemna amănunțit declarațiile martorilor și-i punea să iscălească, aici, cu numele întreg, sau cu o cruce, sau ca dumneavoastră, domnule general, punînd degetul, oricum, dar iscăleau, intra următorul, la fel ca cel dinainte, eu eram ofticos, părinte, spunea, eritreanul scria, și acum auziți cum cînt, eu eram neputincios, părinte, și acum uitați-vă cum umblu cît e ziua de lungă, eu eram impotent, părinte, însemna cu cerneală de neșters pentru ca scrisul lui riguros să nu poată fi schimbat în vecii vecilor, eu aveam un animal viu în burtă, părinte, aveam un animal viu, scria întocmai, intoxicat de cafeaua amară, otrăvit de tutunul alterat al trabucelor pe care și le aprindea unul de la altul, desfăcut la cămașă pînă la brîu ca un vîslaș, domnule general, ce popă grozav, da, un bărbat adevărat, ce-i al lui e al lui, spetindu-se cu munca, fără să mănînce nimic ca să nu piardă timpul pînă nu se întuneca de tot, dar chiar și atunci nu se odihnea ci făcea iute o baie și apărea prin cîrciumile din port cu sutana de pînză cîrpită cu petice pătrate, intra acolo mort de foame, se așeza la masa lungă de scînduri împărțind ghiveciul pescăresc cu hamalii, desfăcea peștele cu degetele, toca pînă și oasele cu dinții aceia diavolești ce luminau în întuneric, bea sosul ducînd farfuria la gură ca un sălbatic, domnule general, dacă l-ați vedea, amestecat cu gloata aceea nenorocită de pe corăbiile murdare, care porneau în larg încărcate cu maimuțe și banane verzi, cu tîrfe tinere pentru hotelurile de sticlă din Curaçao, pentru Guantanamo, părinte, pentru Santiago de los Caballeros care nici măcar n-are mare pe unde să se ajungă, părinte, pentru insulele cele mai frumoase și mai triste de pe lume la care visam pînă mijea cea dintîi geană de lumină a zorilor, părinte, amintește-ți cît de ciudat ne simțeam cînd plecau goeletele, amintește-ți de papagalul care ghicea viitorul din casa Matildei Arenales, de racii care ieșeau din farfuriile cu supă, de puzderia de rechini,

de bubuitul tobelor în depărtare, ce viață, părinte, ce viață a naibii de grozavă, băieți, fiindcă vorbește ca noi, domnule general, de parcă s-ar fi născut în cartierul cu cîinii care se încaieră, bătea mingea pe țărmul mării, învăță să cînte la armonică mai bine ca sătenii din Valledupar, zău că o făcea mai bine ca ei, învăță limba înflorită a marinarilor de apă dulce, își rîdea de ei pe latinește, se îmbăta cot la cot cu ei prin barăcile de pederești din piață, se bătu cu un tip care-l ponegrise pe Domnul, se luară la trîntă, domnule general, ce ne facem cu ei, și el porunci să nu-i despartă nimeni, se strînseră roată împrejurul lor, a învins, a învins popa, domnule general, știam eu, spuse el satisfăcut, e un bărbat și jumătate, și-i mai puțin ușuratic decît credea toată lumea, căci în nopțile acelea zbuciumate descoperi tot atîtea adevăruri ca în zilele istovitoare din palatul Nunțiaturii Apostolice, cu mult mai multe decît aflase în întunecatul conac de la marginea orașului, pe care-l cercetase fără să ceară voie într-o seară cînd, pe o ploaie cu găleata, crezu că poate înșela vigilența neadormită a serviciilor securității prezidențiale, scociorî pînă în cel de pe urmă colț umezit de picăturile ce se prelingeau din tavan, prins în hățișul de liane și camelii otrăvitoare din dormitoarele splendide pe care Benedición Alvarado le abandona fericirii slujnicelor, fiindcă era bună la suflet, părinte, era umilă, le punea să doarmă în cearșafuri de olandă pe cînd ea se culca pe o rogojină răritã într-un pat de campanie, le lăsa să se îmbrace cu hainele ei de sărbătoare de primă doamnă, se parfumau cu sărurile ei de baie, se jucau despuiate cu ordonanțele în spuma colorată din căzile de baie metalice cu picioare de leu, trăiau ca reginele, în vreme ce ea își petrecea viața vopsind păsări, gătindu-și terci de legume pe sobița cu lemne și cultivînd ierburi tămăduitoare pentru urgențele vecinilor care o trezeau în miez de noapte spunîndu-i mă doare îngrozitor burta, doamnă, și ea le dădea să mestece semințe de călțunași, copilului i s-a strîmbat un ochi, și ea îi dădea un leac de tămîiță împotriva viermilor, o să mor, doamnă, dar nu mureau, pentru că ea îi vindeca pe toți cu mîna ei, era o sfîntă în viață, părinte, umbla învăluită într-un

nimb de puritate prin casa aceea de pierzanie unde începuse să plouă necruțător de cînd o duseră cu forța la palatul prezidențial, ploua peste florile de lotus ale pianului, peste masa de alabastru din sufrageria somptuoasă pe care Benedición Alvarado n-a folosit-o niciodată pentru că i se părea că s-ar fi așezat să mănînce în altar, închipuiți-vă, părinte, ce presimțire de sfîntă, dar în ciuda mărturiilor înflăcărate ale vecinilor avocatul diavolului găsi printre resturile de acolo mai curînd dovezi de sfiiciune decît de umilință, și printre Neptunii de abanos și bucățile de demoni bășt inași și îngeri răzbunători ce pluteau printre mangrove în fostele saloane de bal dădu de semne ce arătau că fusese mai mult sărmană cu duhul decît plină de abnegație, și în schimb nu găsi nici cea mai mică urmă a acelui Dumnezeu dificil, unul și ternar, care-l trimisese de pe arzătoarele cîmpii ale Abisiniei să caute adevărul care nu fusese aici niciodată, căci nu găsi nimic, domnule general, dar absolut nimic, ce chestie. Totuși, monseniorul Demetrio Aldous nu se mulțumi cu cercetarea orașului, ci se cățără pe spinarea unui catîr cutreierînd împărăția glacială a ținuturilor sterpe, în căutarea unor indicii ale sanctității lui Benedición Alvarado în care imaginea să nu-i fie încă pervertită de strălucirea puterii, se ivea din ceață înfășurat într-un poncho ca tîlharii de drumul mare și cu niște cizme uriașe ca o apariție diavolească ce stîrnea la început frica, apoi uimirea și în cele din urmă curiozitatea celor din partea locului care nu văzură niciodată o făptură omenească de culoarea aceea, însă vicleanul eritrean îi îndemna să-l atingă spre a se încredința că nu era dat cu catran, le arăta dinții strălucind în întuneric, se îmbăta cu ei mîncînd brînză cu mîna și bînd rachiu de porumb din aceeași tigvă pentru a le cîștiga încrederea prin cîrciumi lugubre din cătune pierdute, unde în zorii altui veac cunoscuseră o vînzătoare de păsări sărmană, cocoșată de povara uriașă a coliviilor cu pui vopsiți ca privighetorile, tucani aurii, rațe deghizate în păuni ca să păcălească proștii în duminicile posomorite cînd se ținea tîrg în ținuturile sterpe, se așeza acolo, părinte, la căldura cuptorului, sperînd ca cineva să-și facă milă și pomană să se culce cu

ea în dosul cîrciumii, pe sacii cu coji de trestie de zahăr, ca să aibă ce mînca, părinte, numai ca să aibă ce mînca, fiindcă nimeni nu era atît de prost să-i cumpere pocitaniile acelea de doi bani care-și pierdeau culoarea la prima ploaie și se stricau de atîta mers, numai ea era așa de naivă, părinte, era sfînta binecuvîntare a păsărilor sau a țînuturilor pustii, cum vrei s-o iei, căci nimeni nu știa cu siguranță cum o chema pe atunci, nici cînd a început să-și zică Benedición Alvarado care se pare că nu era numele ei adevărat pentru că nu-i de pe meleagurile astea, ci dinspre mare, ce chestie, pînă și asta o aflase alunecosul acuzator al Satanei care le descoperea și le deslușea pe toate, în pofida ucigașilor cu simbrie din serviciul securității prezidențiale care-i încurcau țițele adevărului și-i puneau piedici nevăzute, ce părere aveți, domnule general, va trebui să-l aruncăm într-o prăpastie, să-i dăm brînci catîrului, însă el le interzise poruncindu-le să-l supravegheze, dar asigurîndu-i integritatea fizică, repet, asigurîndu-i integritatea fizică, dîndu-i absolută libertate și toate înlesnirile ca să-și ducă la bun sfîrșit misiunea din ordinul nestrămutat al acestei autorități supreme, să fie ascultat și îndeplinit întocmai, iscălit, eu însumi, și insist, eu însumi, conștient că prin hotărîrea aceea își asuma riscul îngrozitor de a cunoaște adevărata imagine a mamei sale Benedición Alvarado de pe vremurile interzise cînd era încă tînără, neajutorată, umbla îmbrăcată în zdrențe, desculță, și avea ce mînca numai culcîndu-se cu careva, dar era frumoasă, părinte, și atît de neștiutoare că punea la papagalii cei mai ieftini cozi minunate de cocoși ca să-i dea drept papagali de soi, cîrpea găinile năpîrlite cu pene de curcan ca să le vîndă drept păsări ale paradisului, nimeni nu credea, de bună seamă, nimeni nu cădea de fraier în capcanele vînzătoarei singuratice care îngîna în ceața tîrgurilor de duminică să vedem cine dă un ban și-l lua pe degeaba, căci toată lumea de prin partea locului își amintea de naivitatea și sărăcia ei, și totuși părea cu neputință să i se dezvăluie identitatea pentru că în arhivele mînăstirii unde fusese botezată nu s-a găsit foaia cu certificatul ei de naștere și în schimb s-au găsit trei diferite ale fiului, și în

fiecare el era altul, de trei ori zămislit în trei împrejurări deosebite, de trei ori născut anevoie, grație făuritorilor istoriei neamului care încurcaseră firele realității pentru ca nimeni să nu poată pătrunde taina originii sale, mister ascuns pe care numai eritreanul reuși să-l dezlege dînd la o parte numeroasele minciuni îngrămădite una peste alta, căci bănuise el care-i adevărul, domnule general, și cînd era gata să ajungă la el răsună bubuitul asurzitor repetat de ecou prin bolțile cenușii și văile adînci ale munților și se auzi nesfîrșitul răget de groază al catîrului aruncat în prăpastie ce cădea într-un hău fără fund de pe culmea zăpezilor veșnice străbătînd climele succesive și instantanee din planșele de științe naturale ale abisului și izvorul firav al marilor cursuri de apă navigabile și cornișele abrupte pe unde se cățărau în spinarea unui indian, cu ierbarele lor secrete, doctorii învățați ai vreunei expediții botanice, și platourile cu magnolii sălbatice unde păștea oile cu lînă fină, ce ne dăruiau hrană din belșug și adăpost și exemplu bun de urmat și conacele plantațiilor de cafea, cu ghirlandele lor de hîrtie prin balcoanele solitare, și cu veșnicii lor bolnavi, și zgomotul neîncetat al rîurilor învolburate trasînd granițele naturale dincolo de care începea căldura și la asfințit se simțea miros de mort adus de cîte o pală de vînt fetidă, de mort de demult răpus mișelește, ucis în singurătate pe plantațiile arborilor de cacao cu frunze mari veșnic verzi și flori purpurii și fructe în capsule ale căror semințe se foloseau ca ingredient principal pentru ciocolată, și soarele neclintit și pulberea arzătoare și plantele cucurbitacee și vacile slabe și amărîte din departamentul atlantic în singura școală de caritate pe o rază de două sute de leghe și cel de pe urmă răget al catîrului încă viu care se sparse cu o explozie de fruct zemos de *guanabana* printre bananierii pitici și găinușele speriate de pe fundul prăpastiei, drace, l-au omorît, domnule general, îl vînaseră cu o pușcă de ucis tigrii în trecătoarea Sufletului Singuratic, cu toate că era sub protecția mea, ticăloșilor, și cu toate telegramele mele categorice, la naiba, dar o să vedeți voi acum cine sînt eu, amenința, făcînd spume la gură nu atît de furie că nu-i dăduseră ascultare, cît din

convingerea că îi ascundeau ceva grav dacă îndrăzniseră să se împotrivească fulgerelor puterii lui, supraveghea pînă și răsuflarea celor care-i aduceau vești, știind prea bine că numai cine cunoaște adevărul ar avea curajul să-l mintă, iscodea gîndurile secrete ale comandamentului suprem ca să afle cine era trădătorul, tu pe care te-am făcut om cînd erai un nimeni, tu pe care te-am pus să dormi în pat aurit după ce te adunasem de pe drumuri, tu căruia ți-am salvat viața, tu pe care te-am cumpărat cu mai mulți bani ca pe oricine altcineva, voi toți, mama voastră de nenorociți, că numai unul dintre voi s-a putut încumeta să necinstească o telegramă semnată cu numele meu și pecetluită cu sigiliul puterii, astfel încît își asumă conducerea personală a operațiunii de salvare cu ordinul nestrămutat ca în maximum patruzeci și opt de ore să-l găsiți viu și să mi-l aduceți și dacă-l găsiți mort mi-l aduceți viu, și dacă nu-l găsiți mi-l aduceți, un ordin atît de limpede și înfricoșător că înainte de a se împlini termenul prevăzut veniră să-i raporteze, domnule general, că fusese găsit în hățișurile din prăpastie cu rănile vindecate de florile aurii de gălbenele, mai viu ca noi, domnule general, teafăr și nevătămat grație harului mamei dumneavoastră Benedición Alvarado care a dat încă o mărturie a milosteniei și puterii sale tocmai față de cel care încercase să-i întineze memoria, îl duseră pe cărări știute numai de indieni într-un hamac spînzurat de un par cu o escortă de grenadieri și în față cu un polițist călare sunînd dintr-o talangă ca la liturghie pentru ca toată lumea să afle că e voia celui de la cîrma statului, îl puseră în dormitorul pentru oaspeții de onoare din palatul prezidențial, sub directa răspundere a ministrului sănătății, pînă cînd putu sfîrși extraordinarul memoriu scris de mîna lui și parafat cu inițialele sale pe marginea din dreapta pe toate cele trei sute cincizeci de file cîte avea fiecare din cele șapte volume pe care le iscălesc cu numele și titlul meu, întărindu-le cu sigiliul astăzi a paisprezecea zi din luna aprilie a acestui an de grație al Domnului Nostru, eu, Demetrio Aldous, asesor al Sacrei Congregații a Ritului, canonic anchetator și propăvăduitor al credinței, din însărcinarea

Luminatului Tribunal, spre strălucirea dreptății oamenilor pe pământ și întru marea glorie a lui Dumnezeu din ceruri, afirm și mărturisesc că acesta este unicul adevăr, adevărul întreg și numai adevărul, excelență, iată-l aici. Într-adevăr se afla acolo, captiv în cele șapte biblii pecetluite, atît de inevitabil și de brutal că numai un om imun la nada gloriei și străin de interesele puterii sale îndrăzni să-l dezvăluie fără ascunzișuri în fața bătrînului impasibil care-l ascultă fără să clipească, făcîndu-și vînt cu pălăria în balansoarul de răchită, suspinînd abia simțit după fiecare revelație mortală, făcînd doar cîte un aha ori de cîte ori vedea cum se aprinde lumina adevărului, aha, repeta, alungind cu pălăria muștele de aprilie atrase de resturile prînzului și înghițind adevăruri întregi, amare, adevăruri arzătoare care-i pîlpîiau în tenebrele sufletului, căci totul fusese o farsă, excelență, o înscenare de bîlci pe care el însuși a pus-o la cale fără să vrea cînd hotărîse ca trupul mamei lui să fie expus spre a fi venerat în public pe un catafalc de gheață cu mult înainte ca cineva să se gîndească la virtuțile sanctității tale și numai pentru a închide gura ponegritorilor care susțineau că putreziseși de vie, o înșelăciune de circ în plasa căreia căzuse el însuși fără s-o știe, de cînd veniseră cu vestea, domnule general, că mama dumneavoastră Benedición Alvarado săvîrșea minuni și el poruncise să-i poarte trupul în procesiune solemnă pînă în colțurile cele mai neștiute din întinsa lui țară fără statui, pentru ca să nu fie om care să nu afle de răsplata pentru virtuțile tale după atîția ani de chinuri în zadar, după atîtea păsări vopsite fără nici un cîștig, mamă, după atîta dragoste fără plăcere, deși nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap că ordinul acela avea să se prefacă în minciuna cu falșii suferinzi de hidropizie care erau plătiți ca să se golească de apă în fața lumii și dăduseră două sute de pesos unuia care făcea pe mortul și acesta *ieși* din mormînt și apăru umblînd în genunchi prin mulțimea speriată cu giulgiul ferfeniță și gura plină de pămînt, plătiseră optzeci de pesos unei țigănci care se prefăcu în plină stradă că naște un făt cu două capete drept pedeapsă fiindcă spusese că minunile acelea erau o afacere a

guvernului, și așa și erau, nu exista nici o singură mărturie care să nu fie plătită cu bani, la mijloc fiind o mîrșavă înțelegere tainică ce nu fusese totuși urzită de adulatorii lui din dorința nevinovată de a-i face pe plac, cum crezu monseniorul Demetrio Aldous la primele cercetări, nu excelență, era o afacere murdară a prozeliților dumneavoastră, cea mai scandaloasă și nelegiuită din cîte proliferaseră în umbra puterii dumneavoastră, căci cei care inventau miracolele și cumpărau mărturiile mincinoase erau aceiași susținători ai regimului dumneavoastră care fabricau și vindecau relicvele din rochia de mireasă moartă a mamei dumneavoastră Benedición Alvarado, aha, și tot ei tipăreau pozele și băteau medaliile cu portretul ei de regină, aha, se îmbogățiseră cu buclele din părul ei, aha, cu sticluțele cu apă din coasta ei, aha, cu batistele pe care pictau cu vopsea de uși fragedul trup de fecioară adormită pe o parte cu mîna pe inimă și care erau vîndute la metru în dosul prăvăliilor din bazarele hindușilor, o scorneală nemaipomenită întemeiată pe presupunerea că trupul continua să arate ca viu privirilor avide ale mulțimii nesfîrșite ce se perinda prin naosul cel mare al catedralei cînd de fapt adevărul era cu totul altul, excelență, pentru că trupul mamei dumneavoastră nu se păstrase intact grație virtuților ei, nici dresurilor cu parafină și înșelăciunii cu farduri hotărîte de el din pură mîndrie filială, ci fusese conservat prin cele mai îngrozitoare mijloace de taxidermie, întocmai ca animalele împăiate din muzeele de științe naturale, după cum constatase el însuși, mamă, căci cu mîinile mele am desfăcut sicriul de sticlă ale cărui însemne funerare se făceau praf numai suflînd peste ele, ți-am dat jos cununa de flori de portocal de pe capul mucegăit al cărui păr aspru ca o coamă de cal fusese smuls din rădăcină fir cu fir ca să fie vîndut ca relicve, te-am scos dintre zdrențele rochiei de mireasă și resturile uscate și măcinate chinuitor de sarea morții și abia dacă erai mai grea decît un dovleac pus la soare, și aveai un miros stătut ca de pe fundul unui cufăr, și se simțea în tine o neliniște febrilă ce părea foșnetul sufletului tău, dar era forfecarea moliilor care te rodeau pe dinăuntru,

membrele tale se făcură bucățele cînd am vrut să te iau în brațe, fiindcă te goliseră de măruntaie, de tot ce-ți alcătuise trupul tău de mamă fericită adormind cu mîna pe inimă și te umpluseră cu cîlți astfel că nu mai rămăsese din toată făptura ta decît un înveliș ca de foi de plăcintă învechite ce se fărîmă doar ridicîndu-l în aerul fosforescent al licuricilor din oasele tale și abia se auzi zgomotul ca săritura de purici a ochilor de sticlă pe lespezile bisericii crepusculare, totul era nimicnicie, o dîră de resturi dintr-o mamă prefăcută în pulbere pe care polițiștii le-au strîns de pe jos cu o lopată ca să le pună iar în sicriu în fața neclintirii monolitice a satrapului enigmatic cu ochi de iguană ce nu lăsau să i se deslușească cea mai mică tresărire de emoție, nici măcar atunci cînd rămase singur în berlina fără fanioanele prezidențiale cu singurul om de pe lume care îndrăznise să-i pună în față oglinda adevărului, uitîndu-se amîndoi prin ceața perdelușelor la hoardele de nevoiași care se odihneau în după-amiaza fierbinte în răcoarea de sub portaluri unde odinioară se vindeau broșuri cu crime înfiorătoare și iubiri fără noroc, flori carnivore și fructe incredibile care slăbeau voința și unde acum se auzea numai larma asurzitoare a talciocului cu relicve false din veșmintele și trupul mamei sale Benedición Alvarado, în vreme ce el era copleșit de senzația clară că monseniorul Demetrio Aldous îi ghicise gîndul cînd își luă privirea de la gloata aceea de invalizi și mormăi că la urma urmelor tot rămînea ceva bun din temeinicia cercetării sale, și anume certitudinea că bieții oameni vă iubesc, excelență, ca pe lumina ochilor, căci monseniorul Demetrio Aldous deslușise perfidia chiar și dinlăuntrul palatului prezidențial, văzuse lăcomia răzbătînd dincolo de adulatia și servilismul viclean al celor ce se pricopseau ocrotiți de putere, și cunoscuse în schimb o nouă formă de iubire a turmelor de nevoiași care nu așteptau nimic de la el, căci nu mai așteptau nimic de la nimeni, și nutreau pentru el o evlavie pămîntească ce se putea atinge cu mîna și o credință nemărginită pe care am dori-o noi pentru Dumnezeu, excelență, însă el nici măcar nu clipi auzind revelația aceea uluitoare ce în alte timpuri i-ar fi răscolit

măruntaiele, nici măcar nu scoase un suspin, ci se gîndi în sinea lui cu o neliniște ascunsă numai asta mai lipsea, părinte, asta mai lipsea să nu mă iubească nimeni acum cînd dumneata ai să te bucuri de gloria nefericirii mele sub cupolele de aur ale lumii tale amăgitoare, pe cînd el rămînea cu povara nemeritată a adevărului fără o mamă grijulie care să-l ajute s-o poarte, mai singur ca un sihastru în patria asta pe care nu eu am ales-o de bunăvoie, ci mi-au dat-o gata făcută precum ai văzut-o și cum a fost dintotdeauna cu sentimentul acesta de irealitate, cu mirosul acesta de rahat, cu oamenii aceștia fără istorie care nu cred în nimic decît în viață, asta-i patria pe care mi-au impus-o fără să mă întrebe, părinte, cu patruzeci de grade de căldură și nouăzeci și opt de umiditate la umbra capitonată a limuzinei prezidențiale, înghițind praf, chinuit de perfidia herniei care scotea un șuierat ușor ca o cafetieră din salonul de audiențe, fără nimeni cu cine să pierd o partidă de domino, fără nimeni în care să mă încred cu adevărat, părinte, pune-te în pielea mea, dar nu-i spuse nimic, abia suspină, abia clipi instantaneu și-l imploră pe monseniorul Demetrio Aldous ca discuția sinceră din seara aceea să rămînă între noi, dumneata nu mi-ai spus nimic, părinte, eu nu știu care-i adevărul, făgăduiește-mi, și monseniorul Demetrio Aldous îi făgădui că, bineînțeles, excelența voastră nu cunoaște adevărul, pe cuvînt de onoare. Procesul sanctificării lui Benedición Alvarado a fost oprit datorită insuficienței dovezilor, edictul de la Roma fiind adus la cunoștință de la amvonul bisericilor cu autorizație oficială, împreună cu hotărîrea guvernului de a reprima orice protest sau tentativă de răzmeriță, dar forțele de ordine nu intervenira cînd hoardele de pelerini indignați înălțară ruguri în Piața Armelor cu porțile cele mari ale catedralei și sparseră cu pietre vitraliile cu îngeri și gladiatori de la Nunțiatura Apostolică, le făcură praf pe toate, domnule general, dar el nu se mișcă din hamac, asediară mînăstirea călugărițelor basce, lăsîndu-le să moară de foame, jefuiră bisericile, casele misiunilor religioase, distruseră tot ce avea vreo legătură cu popii, domnule general, însă el rămase nemișcat în hamac, la

umbra răcoroasă a glicinelor, pînă cînd comandanții statului său major în plen se declarară incapabili să liniștească spiritele și să restabilească ordinea fără vărsare de sînge după cum se stabilise, și abia atunci se ridică în picioare, apăru în cabinetul său după atîtea luni de delăsare și-și asumă în persoană și prin viu grai responsabilitatea solemnă de a interpreta voința poporului printr-un decret pe care-l concepu după propria-i inspirație și-l dădu pe riscul lui, fără a preveni forțele armate și fără a se consulta cu miniștrii, în al cărui prim articol proclamă sanctitatea civilă a lui Benedición Alvarado prin hotărîrea supremă a poporului liber și suveran, o numi patroana neamului, tămăduitoarea bolnavilor și maestră a păsărilor, iar ziua ei de naștere a fost declarată sărbătoarea națională, și în articolul al doilea și cu începere de la promulgarea prezentului decret se declară stare de război între această națiune și puterile Sfîntului Scaun, cu toate consecințele prevăzute pentru astfel de cazuri de dreptul internațional și tratatele în vigoare, și în articolul al treilea se ordonă expulzarea imediată publică și nestrămutată a arhiepiscopului primat, urmînd apoi cea a episcopilor, a trimișilor apostolici, a preoților și a călugărițelor și a tuturor celorlalte persoane, din țară sau străine, care ar avea vreo legătură cu cele sfinte în orice condiții și sub orice denumire pe tot cuprinsul țării și la cincizeci de leghe marine în apele teritoriale, și în articolul al patrulea și ultimul se ordonă exproprierea averilor mînăstirești, cu bisericile, scriiturile, seminariile preoțești, terenurile agricole, uneltele aferente și animalele, plantațiile de trestie de zahăr, fabricile și atelierele, precum și orice le-ar mai aparține în fapt, chiar dacă ar fi înregistrat pe numele unor terțe persoane, toate aceste bunuri intrînd în patrimoniul postum al Sfintei Benedición a Păsărilor, pentru strălucirea cultului ei și pomenirea veșnică a memoriei sale, cu începere de la data prezentului decret dictat prin viu grai și semnat cu sigiliul autorității maxime și de necontestat al puterii supreme, spre a fi cunoscut și îndeplinit întocmai. În toiul focurilor vesele de artificii, al clopotelor de glorie și cîntecelor de bucurie cu care se

sărbători evenimentul canonizării civile, el se ocupă în persoană de îndeplinirea decretului fără manevre greșite pentru a fi sigur că nu va mai fi victima altor înșelăciuni, luînd iar frîiele realității în mîinile sale hotărîte cu mănuși de atlaz, ca pe timpurile cele mai glorioase cînd lumea îi ținea calea pe scări ca să-l roage să reînființeze cursele de cai și el poruncea așa să fie, să dea iar drumul la alergările în saci și el poruncea așa să fie, și-și făcea apariția prin gospodăriile cele mai nenorocite ca să explice oamenilor cum trebuiau puse cloștile pe ouă și cum se jugănesc vițeii, și nu se mulțumise să verifice personal listele ce inventariau bunurile bisericii de-a fir-a-păr, ci conduse direct formalitățile de expropriere ca să nu existe nici o nepotrivire între voința sa și faptele împlinite, confruntînd adevărul din documente cu adevărurile înșelătoare din viața de zi cu zi, supraveghind expulzarea principalelor comunități religioase cărora li se atribuia intenția de a scoate ascunse în saci cu fund dublu și despărțituri false comorile secrete ale ultimului vicerege care rămăseseră îngropate prin cimitirele săracilor, în ciuda înverșunării cu care căpeteniile federale le căutaseră în anii nesfîrșiți de război, ordonînd nu numai ca nici unul din oamenii bisericii să nu ia cu sine alt bagaj în afară de un rînd de haine, ci și hotărînd fără drept de apel să fie îmbarcați în pielea goală cum i-a făcut mama, popii neciopliți de la sate cărora le era totuna dacă umblau îmbrăcați sau goi din moment ce li se schimba destinul, misionarii chinuiți de malarie, episcopii spîni și demni, iar după ei femeile, sfioasele surori de caritate, misionarele vajnice deprinse să îmblînzească natura și să facă să crească legume în deșert, și călugărițele basce zvelte care cîntau la clavicord, și cele salesiene cu mîini fine și trup neprihănit, căci chiar și așa goale cum veniseră pe lume era cu putință să le deslușești obîrșia, diversitatea condiției și deosebirea de funcții pe măsură ce se perindau printre baloturi de cacao și saci cu pește sărat în șopronul uriaș al vămii, tumult rotitor de oi speriate cu brațele încrucișate pe piept încercînd să-și ascundă rușinea unele celorlalte în fața bătrînului ca o stană de piatră, sub ventilatoarele cu palete, care

se uita la ele fără să respire, fără să-și ia ochii de la spațiul îngrădit pe unde trebuia neapărat să treacă puhoiul de femei goale, privindu-le impasibil, fără să clipească, pînă cînd nu mai rămase nici una pe teritoriul național, acestea au fost ultimele, domnule general, și totuși el își amintea doar de una pe care o separase dintr-o singură privire din cîrdul de călugărițe speriate, o deosebi de celelalte cu toate că nu era deosebită, era micuță și îndesată, robustă, cu fese opulente, țîțe mari și oarbe, mîini aspre, sexul adîncit, părul scurtat cu foarfecele de tăiat lăstari, dinții cu strungăreață și ascuțiți ca niște cuțite, nas cîrn, picioare plate, o novice de rînd, ca toate celelalte, dar el simți că era singura femeie în turma aceea de femei goale, singura care, trecînd prin fața lui fără să-l privească, lăsă o dîră ascunsă de animal de pădure care îmi luă aerul de respirat și abia dacă avu timp să-și mai arunce privirea șovăielnică spre a o vedea încă o dată pentru totdeauna cînd ofițerul de la serviciul de identificare îi găsi numele în ordinea alfabetică de pe listă și strigă Nazareno Leticia, iar ea răspunse cu voce bărbătească prezent. Și așa avea să-i fie tot restul vieții, prezentă, pînă cînd ultimele nostalgii i s-au prelins prin crăpăturile memoriei, rămînînd numai imaginea ei pe bucata de hîrtie pe care scrisese Leticia Nazareno, dragostea mea, iată ce-am ajuns fără tine, o ascunse în nișa unde ținea mierea de albine, recitind-o cînd știa că nu-l vede nimeni, apoi o făcea iar sul după ce retrăia pentru o clipă efemeră după-amiaza de demult cu ploaie strălucitoare cînd l-au luat prin surprindere cu vestea, domnule general, că te repatriaseră îndeplinind un ordin pe care el nu-l dăduse, căci nu făcuse altceva decît să șoptească Leticia Nazareno în vreme ce privea ultimul cargou cenușiu ce se pierdea în zare, Leticia Nazareno, repetă cu glas tare ca să nu-i uite numele, și asta fusese de ajuns pentru ca serviciile securității prezidențiale s-o sechestreze în mînăstirea din Jamaica de unde o scoaseră cu căluș în gură și în cămașă de forță într-un cufăr de pin cu chingi metalice, sigilat cu ceară roșie și cu litere scrise cu catran *fragile do not drop this side up* și cu licența de export în regulă și cuvenita scutire consulară de taxe pentru

două mii opt sute de cupe de șampanie din cristal fin pentru crama prezidențială, o îmbarcaseră de întoarcere în cala unui cargou cu cărbune și o așezaseră goală și narcotizată în patul cu coloane din dormitorul pentru invitații de onoare, așa cum el avea să și-o amintească la ora trei după-amiază în lumina făinoasă a plasei împotriva țînțarilor, părea cufundată în aceeași liniște de somn natural ca atîtea alte femei inerte care îi fuseseră aduse fără să le fi cerut și pe care el le posedase în încăperea aceea fără a le trezi din letargia provocată de lumina și chinuit de un îngrozitor simțămînt de descumpănire și înfrîngere, numai că pe Leticia Nazareno n-a atins-o, a contemplat-o adormită cu un soi de uimire copilăroasă, surprins de cît de mult i se schimbase nuditatea de cînd o văzuse în șopronul din port, îi încrețiseră părul, o răseseră peste tot pînă și în părțile cele mai intime și-i lăcuiseră cu roșu unghiile de la mîini și de la picioare, îi dăduseră cu ruj pe buze, cu carmin pe obraji și cu parfum de mosc pe pleoape, așa încît răspîndea o mireasmă dulce care făcu să dispară mirosul tău ascuns de animal de pădure, ce naiba, o sluțiseră vrînd s-o facă frumoasă, schimbînd-o într-atît că el nu izbutea s-o vadă goală sub fardurile grosolane, pe cînd o contempla cufundată în extazul dat de lumina, o văzu plutind, deșteptîndu-se, uitîndu-se la el, mamă, era ea, Leticia Nazareno, femeia care mă descumpănea, încremenită de groază în fața bătrînului ca stana de piatră care o privea neîndurător prin vălul subțire împotriva țînțarilor, înfricoșată de scopul imprevizibil al tăcerii lui, fiindcă nu-și putea imagina că în ciuda anilor fără număr și a puterii nețărmurite el era mai speriat decît ea, mai singur, neștiind ce să facă, la fel de buimăcit și neajutorat ca prima dată cînd devenise bărbat cu o femeie care umbla cu soldați, pe care o surprinsese la miezul nopții scăldîndu-se goală într-un rîu, și-și dădu seama de puterea și mărimea ei după cum necheza ca o iapă la fiecare scufundare, îi auzea rîsul tainic și solitar în beznă, simțea desfătarea trupului ei în beznă, dar stătea încremenit de frică pentru că era încă virgin cu toate că era locotenent de artilerie în cel de-al treilea război civil, pînă cînd teama de a pierde ocazia

atîrnă mai mult în cumpănă decît frica de a porni la asalt, și atunci intră în apă cu tot ce avea pe el, cizmele, ranița, cartușiera, cuțitul, pușca, tulburat de povara echipamentului de război care-l stingherea și de atîtea tresăriri de groază, încît femeia crezu la început că era cineva care intrase cu calul în apă, dar își dădu imediat seama că nu era decît un biet bărbat înspăimîntat și se îndură să-l primească în alinătura ei, îl luă de mînă în întunericul zăpăcelii lui fiindcă el nu reușea să găsească drumul în întunericul alinăturii, spunîndu-i cu glas de mamă în întuneric prinde-te zdravăn de umerii mei să nu te ia curentul, nu te lăsa pe vine ci îngenunchează cu nădejde pe fundul apei și respiră încet să-ți vii în fire, iar el făcea tot ce-i zicea ea cu o supunere copilărească gîndindu-se maică-măiculiță, Benedición Alvarado, cum naiba reușesc oare femeile să facă toate astea ca și cum le-ar inventa pe loc, cum reușesc să fie așa de curajoase, se gîndea, în timp ce ea îl despuia de zestrea inutilă a altor războaie mai puțin înfricoșătoare și dezolante decît războiul acela solitar cu apa pînă la gît, murise de spaimă ocrotit de acel trup mirosind a săpun de pin cînd ea apucă să-i desfacă cele două catarame de la curele și i-am descheiat nasturii de la prohab și m-am cutremurat de groază fiindcă n-am găsit ce căutam ci un testicul uriaș plutind ca o broască în întuneric, îi dădu drumul speriată, se feri într-o parte, du-te la maică-ta să te schimbe cu altul, îi zise, tu nu ești bun de nimic, căci îl copleșise aceeași frică ancestrală care îl făcea să stea încremenit în fața goliciunii Leticiei Nazareno, în al cărei rîu cu vîltori imprevizibile nu trebuia să intre, nici cu tot ce avea pe el, atît timp cît ea n-avea să se îndure să-l ajute, o acoperi el însuși cu un cearșaf, îi punea gramofonul pînă cînd se strică tot repetînd cîntecul cu sărmana Delgadina cea chinuită de dragostea tatălui ei, porunci să i se pună flori artificiale în vase ca să nu se ofilească precum cele naturale la atingerea mîinilor ei înzestrate cu putere malefică, făcu tot ce i se năzări ca s-o facă fericită, ținînd-o însă mai departe în captivitatea strictă și cu pedeapsa de a sta goală pentru ca ea să înțeleagă că avea să fie bine îngrijită și iubită dar că n-avea nici o posibilitate

să scape de soarta aceea, și ea pricepu atît de bine încît prima oară cînd frica o lăsase să respire îi ceruse fără să-l roage deschideți-mi fereastra, generale, să intre puțin aer proaspăt, și el o deschise, închideți-o la loc că-mi bate luna în ochi, și el o închise, îi îndeplinea poruncile ca și cînd ar fi fost izvorîte din dragoste, cu atît mai ascultător și sigur de sine cu cît se știa mai aproape de după-amiaza cu ploaie strălucitoare în care se strecură sub pînza ce o apăra de țînțari și se întinse îmbrăcat lîngă ea fără s-o trezească, desfătîndu-se de unul singur nopți întregi de efluviile secrete ale trupului ei, adulmecîndu-i mirosul de cățea sălbatică tot mai pătrunzător cu trecerea lunilor, mușchiul de pe pîntecele ei prinse să crească, se deșteptă speriată strigînd pleacă de-aici, generale, și el se ridică anevoie însă cînd ea adormea se culca iar alături, și astfel se bucură de făptura ei fără s-o atingă în tot acel prim an de captivitate pînă cînd ea se obișnui să se trezească lîngă el fără să priceapă care era cursul apelor tainice ale acelui bătrîn enigmatic care renunțase la plăcerile puterii și la bucuriile lumii spre a se consacra contemplării și slujirii ei, cu atît mai descumpănită cu cît el se simțea mai aproape de după-amiaza cu ploaie strălucitoare cînd s-a întins peste ea în timp ce dormea așa cum odinioară intrase în apă cu tot ce avea pe el, uniforma fără galoane, curelele pentru sabie, legătura de chei, jambierele, cizmele de călărie cu pintenul de aur, într-un asalt de coșmar care o făcu să se trezească îngrozită, străduindu-se să dea jos de pe ea calul acela împodobit cu accesorii de luptă, dar el era atît de neclintit că ea hotărî să cîștige timp cu cea de pe urmă încercare, scoate-ți curelele, generale, că-mi rănești pieptul cu cataramele, și el și le scoase, scoate-ți pintenul, generale, că-mi nenorocește gleznele cu steaua de aur, scoate-ți legătura de chei de la brîu că mă lovește peste șold, și pînă la urmă el făcea tot ce-i cerea ea, deși a avut nevoie de trei luni ca să-l determine să-și scoată curelele pentru sabie că nu mă lasă să respir, și de încă o lună să-și dea jos jambierele că mă zgîrie de mă seacă la suflet, era o luptă lentă și anevoioasă în care ea îl tot amîna fără să-l exaspereze, iar el sfîrșea cedînd ca să-i facă pe plac, așa încît nici unul

din ei n-a știut vreodată cum s-a întîmplat cataclismul final la puțină vreme după ce se împlinise al doilea an de sechestrare, cînd mîinile lui calde și delicate orbecăind la întîmplare dădură de pietrele ascunse ale novicei adormite care se deșteptă înfiorată de o sudoare rece și un tremur de moarte și nu încercă nici cu blîndețe nici cu vicleșug să dea jos animalul dezlănțuit de peste ea, ci reuși să-l tulbure cu rugămintea scoate-ți cizmele că-mi murdărești cearșafurile de olandă și el și le scoase cum putu, scoate-ți jambierele, și pantalonii, și bandajul pentru hernie, scoate-ți tot de pe tine, dragul meu, că nu te simt, pînă cînd el însuși n-a mai știut cînd a rămas cum îl văzuse doar maică-sa în razele de lumină ce se strecurau prin harfele melancolice ale mușcatelor, eliberat de frică, slobod, prefăcut în bizon de luptă care la prima izbitură distruse tot ce întîlni în cale și se prăbuși pe brînci într-un abis de tăcere unde nu se mai auzea decît scrîsnetul ca lemnul corăbiilor bătute de vînt al dinților încleștați ai Leticiei Nazareno, prezent, se prinsese de părul meu cu toate degetele ca să nu moară singură în vîrtejul fără sffrșit în care eu însumi mă stingeam, împins în același timp și cu aceeași înverșunare de toate dorințele trupești, și totuși uită de ea, rămase singur în beznă căutîndu-se pe sine în apa sărată a lacrimilor, generale, în firul molcom al balelor de bou, generale, în uimirea nețărmurită, maică-măiculiță, Benedición Alvarado, cum de a fost cu putință să fi trăit atît amar de ani fără să cunsoc chinul acesta, plîngea, amețit de dorințele aprige pe care le simțea în rărunchi, de salvele de foc de artificii din pîntec, de sfîșierea de moarte a acelui tentacul gingaș care-i smulse năvalnic măruntaiele și-l prefăcu în animal înjunghiat ale cărui zbateri stropeau cearșafurile ca neaua cu o materie fierbinte și acră ce-i întina în amintire aerul de cleștar al după-amiezii cu ploaie strălucitoare de sub vălul ce împresura patul, căci era rahat, generale, propriul lui rahat.

Pagină intenționat goală

V

Era aproape noapte cînd terminarăm de scos scheletele putrezite ale vacilor și făcurăm puțină ordine în harababura aceea de pomină, dar nu reușiserăm încă să facem astfel încît cadavrul să semene cu imaginea lui din legendă. Îl răzuiserăm cu cuțitele de curățit solzii de pește ca să-i dăm jos stratul de depuneri de pe fundul mării, îl spălaserăm cu creolină și grunji de sare ca să-i îndepărtăm urmele de putrefacție, îl pudraserăm cu amidon ca să-i ascundem cîrpeala cu cîlți și adînciturile umplute cu parafină cu care am fost siliți să-i dregem fața ciugulită de păsările de pradă, îi redaserăm culoarea vieții cu farduri și ruj de buze, dar nici măcar ochii de sticlă adînciți în orbitele goale n-au izbutit să-i imprime expresia autoritară de care avea nevoie ca să-l expunem privirilor mulțimii. În vremea aceasta, în salonul consiliului de guvernămînt invocam unirea tuturora împotriva despotismului de veacuri pentru ca prada puterii lui să se dividă în părți egale, căci se întorseseră cu toții ațîțați de zvonul tainic dar de nestăvilit al morții lui, se întorseseră liberalii și conservatorii împăcați între ei la focul mocnit al atîtor ani de ambiții amînate, generalii din comandamentul suprem care pierduseră strălucirea autorității, ultimii trei miniștri civili, arhiepiscopul primat, toți cei pe care el nu i-ar fi vrut înapoi stăteau acum în jurul mesei lungi de nuc încercînd să se pună de acord asupra formei în care trebuia să fie făcută publică vestea acelei morți colosale pentru a împiedica explozia prematură a mulțimii în stradă, mai întîi un prim comunicat în zorii zilei în legătură cu o ușoară indispoziție care impusese suspendarea tuturor activităților publice și audiențelor civile și militare ale excelenței

sale, apoi un buletin medical prin care se anunța că ilustrul bolnav fusese nevoit să rămînă în apartamentul său particular datorită unei stări proaste obișnuite pentru vîrsta sa, și în cele din urmă, fără nici un comunicat, dangătele prelungi ale clopotelor catedralei în luminosul revărsat de zori al zilei călduroase de marți din luna august vestind o moarte oficială despre care nimeni n-avea să știe vreodată cu deplină siguranță dacă era într-adevăr a lui. Ne-am pomenit dezarmați în fața acestei evidențe, siliți să ne descurcăm cu un cadavru pestilent pe care nu eram în stare să-l înlocuim în lumea aceasta fiindcă el refuzase cu încăpățînare senilă să ia vreo hotărîre privitoare la soarta țării după ce avea să nu mai fie, împotrivindu-se cu îndîrjire neclintită de om bătrîn la toate propunerile care i se făcuseră din clipa în care guvernul se mută în edificiile cu pereți de sticlă însoriți ale ministerelor, iar el rămase să stea singur în palatul pustiu al puterii lui absolute, îl găseam mergînd în somn, înotînd printre stricăciunile făcute de vaci fără nimeni căruia să-i dea ordine în afară de orbii, leproșii și damblagiii care nu mureau de boală ci de bătrînețe printre tufele de trandafiri, și totuși era atît de lucid și de îndărătnic încît nu obținuserăm de la el decît răspunsuri în doi peri și amînări ori de cîte ori îi vorbeam despre nevoia stringentă de a lua o hotărîre cu privire la moștenire, căci spunea că a te gîndi la lumea de după ce n-aveai să mai fii însemna să cobești căutîndu-ți moartea, ce dracu', doar la urma urmelor cînd o fi să mor eu or să vină sigur înapoi politicienii ca să-și împartă între ei totul ca pe vremea conservatorilor, o să vedeți, spunea, o să se împartă iar totul între popi, venetici și bogătani, și n-o să rămînă nimic pentru sărmani, bineînțeles, fiindcă ăștia or să fie veșnic atît de nenorociți încît în ziua în care rahatul ar avea vreun preț ei se vor naște fără fund, o să vedeți, zicea, pomenind spusele cuiva din timpurile lui de glorie, și-și bătu joc pînă și de sine cînd ne zise prăpădindu-se de rîs că pentru trei zile cît o să zacă mort n-avea rost să-l trambaleze pînă la Ierusalim ca să-l îngroape în Sfîntul Mormînt, punînd capăt oricărei neînțelegeri cu argumentul final că n-avea nici o importanță dacă pe atunci

ceva despre el nu era adevărat, ce naiba, cu vremea o să se adevereas-că și a avut dreptate, fiindcă în zilele noastre nimeni nu punea la îndoială legitimitatea istoriei lui și nimeni n-ar fi putut s-o dovedească sau s-o dezmintă, din moment ce nu eram în stare să-i stabilim identitatea trupului, nu exista altă patrie decît cea făcută de el după chipul și asemănarea lui, cu spațiul schimbat și timpul îndreptat de planurile voinței sale nestrămutate, reclădite de el de la începuturile cele mai incerte ale memoriei, pe cînd rătăcea fără noimă prin casa aceea infamă unde n-a dormit nici-odată vreo ființă fericită, pe cînd arunca boabe de porumb găinilor care tot ciuguleau în preajma hamacului și exaspera servitorimea cu poruncile lui ce se băteau cap în cap, aduceți-mi o limonadă cu gheață pisată pe care o lăsa neatinsă lîngă el, luați scaunul ăsta de aici și puneți-l mai încolo, și îl puneau acolo și apoi iar unde fusese la început ca să-și satisfacă în felul acesta josnic tresăririle imensului viciu de a porunci, amăgindu-și plictisul zilnic al pute-rii, cercetînd cu răbdare clipele efemere ale copilăriei sale îndepărtate pe cînd picotea de somn sub uriașul *seiba* din curte și se trezea brusc cînd izbutea să prindă vreo amintire aidoma unei piese în acel puzzle nesfîrșit al patriei dinainte de el, al patriei mari, himerice, nemărginite, împărăție a manglierilor cu luntre plutind lin și prăpăstii din vremuri străvechi cînd oamenii erau atît de viteji încît vînau caimani cu mîna lor, înfigîndu-le în gură un țăruș, uite așa, ne explica el cu arătătorul spre cerul gurii, ne povestea că odată, de Vinerea Mare, simțise șuierul vîntului și mirosul stătut adus de el și văzu norii uriași de lăcuste ce întune-cară cerul amiezii forfecînd tot ce întîlneau în cale și lăsară lumea pustie și lumina sfîșiată ca în ajunul facerii ei, fiindcă el trăise prăpădul acela, văzuse un șir de cocoși fără cap spînzurați de picioare ca să li se scurgă tot sîngele picătură cu picătură de strea-șină unei case de provincie, mare și dărăpănată, unde tocmai murise o femeie, mersese ținut de mînă de mama lui, desculț, în urma cadavrului în zdrențe pe care-l duceau la groapă fără sicriu pe o targă roasă de valul de lăcuste, căci așa era patria pe atunci,

n-aveau nici coșciuge pentru morți, ce mai, văzuse el odată cum un om încercase să se spînzure cu funia altui spînzurat de un copac din piața din mijlocul satului și funia putrezită se rupse prea devreme și bietul om rămase agonizînd în piață spre groaza cucoanelor care ieșeau de la biserică, dar n-a murit, l-au făcut să-și vină în simțire cu lovituri de bîtă fără să-și dea nimeni osteneala să afle cine era, pentru că pe timpul acela nimeni nu știa cine ești dacă nu te cunoștea de la biserică, l-au vîrît cu picioarele într-un butuc și l-au lăsat în bătaia soarelui împreună cu alți tovarăși de tortură, căci așa erau vremurile acelea ale conservatorilor cînd Dumnezeu poruncea mai mult decît guvernul, vremurile grele pentru patrie înainte de a da el ordin să se taie toți copacii din piețele satelor ca să se pună capăt înfiorătorului spectacol al spînzuraților de duminică, interzisese pedeapsa cu butucul, îngropăciunile fără coșciug, orice ar fi putut trezi în mintea oamenilor mîrșavele legi anterioare regimului său, construise drumul de fier prin ținuturile sterpe ca să se termine odată cu nenorocirea aceea cu catîrii îngroziți pe stîncile de la marginea prăpăstiilor cărînd în spinare piane cu coadă pentru balurile mascate de la conacele plantațiilor de cafea, căci el văzuse și prăpădul cu cele treizeci de piane cu coadă căzute într-un abis despre care se vorbise și scrisese atîta pînă și în străinătate cu toate că numai el ar fi putut aduce o mărturie adevărată, se dusese la fereastră din întîmplare chiar în clipa în care alunecă ultimul catîr și-i trase și pe ceilalți în prăpastie, astfel încît nimeni în afara lui nu auzise răgetul de groază al animalelor prăbușindu-se și acordul nesfîrșit al pianelor ce căzură odată cu ele răsunînd în gol, în adîncul unei patrii care pe atunci era cum erau toate înainte de venirea lui la putere, vastă și nesigură, pînă într-atît încît nu se putea ști dacă era noapte sau era zi în acel crepuscul etern cu ceață ridicîndu-se în aburi calzi din cheile profunde unde se sfărîmaseră pianele importate din Austria, văzuse asta și încă multe altele din lumea aceea de demult, deși nici el însuși n-ar fi fost în stare să susțină fără nici o umbră de îndoială dacă erau cu adevărat amintiri trăite

de el sau îi fuseseră povestite în nopțile de coșmar ale războiului cînd zăcea scuturat de friguri, sau dacă nu cumva le văzuse desenate prin cărțile de călătorie, căci în fața planșelor din ele petrecea extaziat multe ceasuri libere cînd apele puterii erau liniștite, însă nimic din toate astea nu conta, ce naiba, cu timpul vor fi adevărate, o să vedeți, spunea, conștient că mîzga aceea de amintiri nesigure care-i veneau în minte doar cînd începea să se ridice fumul baligilor, uitîndu-le apoi pentru totdeauna, nu era adevărata lui copilărie, pe care și-o trăise de fapt în oaza fericită dăruită de unica și legitima mea soție Leticia Nazareno, care-l așeza în fiecare după-amiază de la două la patru pe un scăunel ca la școală sub bolta de glicine ca să-l învețe să citească și să scrie, ea își pusese în joc toată stăruința de novice în acțiunea aceasta eroică, iar el i-o împărtășea cu îngrozitoarea-i răbdare de om bătrîn, cu nestrămutata voință a puterii sale nemărginite, din toată inima, așa încît buchisea cîntat și plin de însuflețire socul în sac și sacul pe cap, scufie de fir, cînta fără să se audă și fără să-l audă nimeni în larma stîrnită de păsările mamei lui moarte țăranul pune untură în oală, tata pune tutun în pipă, Cecilia vinde ceară secară ceapă cireșe și cicoare, Cecilia vinde de toate, rîdea, repetînd în zumzetul cosașilor lecția de citire pe care Leticia Nazareno o cînta în ritmul metronomului ei de novice, pînă cînd toată firea se umplea de creaturile plămădite de vocea ta și în întinsa lui împărăție de jale nu mai era alt adevăr decît cele pilduitoare din abecedar, nu mai era nimic altceva decît luna peste lume, capra calcă piatra, urma scapă turma, fata are fustă frumoasă, lecțiile de citire pe care el le tot repeta pretutindeni cum erau și portretele lui și la orice oră, pînă și în prezența ministrului de finanțe al Olandei care se zăpăci uitînd de scopul vizitei oficiale cînd bătrînul încruntat își ridică mîna cu mănușa de atlaz în bezna de nepătruns a puterii sale și întrerupse audiența ca să-l poftească să cînte împreună mămica mea mă iubește, Ismael a stat șase zile pe uscat, frunza frasinului freamătă, bătînd cu arătătorul ritmul metronomului și repetînd pe de rost lecția de marți cu o dicție fără cusur dar atît de nelalocul său

încît întrevederea luă sfîrșit așa cum dorise el lăsîndu-se pe altă dată plata datoriilor olandeze, cînd o să fie o ocazie mai bună, cînd o să avem timp, hotărî, spre uluirea leproșilor, orbilor și damblagiilor care se treziră în zori printre tufele ninse de trandafiri văzîndu-l pe bătrînul sumbru care făcea pe tăcute semnul binecuvîntării, cîntînd de trei ori ca la sfînta liturghie eu sînt rege după lege, îngîna, bețivul bea băutura, îngîna, farul e un turn foarte înalt cu o lumină ce călăuzește navigatorii noaptea, îngîna, conștient că în umbra fericirii lui senile nu exista alt timp decît cel al preaiubitei lui Leticia Nazareno în căldura zbenguielilor sufocante din timpul siestei, nu mai aveam nici o altă dorință decît să stau gol cu tine pe rogojina udă de sudoare sub liliacul captiv al ventilatorului electric, nu mai era altă lumină decît cea a bucilor tale, Leticia, nimic altceva decît țîțele tale totemice, picioarele-ți plate, rămurica de virnanț tămăduitor, și lunile apăsătoare de ianuarie din îndepărtata insulă Antigua unde ai venit pe lume în zorii unei zile de singurătate brăzdată de un vînt arzător dinspre mlaștinile putrede, se închiseseră în camera pentru invitații de onoare cu ordinul lui expres ca nimeni să nu se apropie la cinci metri de ușă căci o să fiu foarte ocupat învățînd să citesc și să scriu, astfel că nimeni nu-l întrerupse nici măcar cu vestea, domnule general, că vărsatul negru făcea prăpăd prin sate, în timp ce ritmul inimii mele o lua înaintea metronomului întețit de puterea nevăzută a mirosului tău de animal de pădure, cîntînd piticul joacă într-un picior, măgarul merge la moară, Otilia spală ciubărul, vițel se scrie cu v de la vacă, pe cînd Leticia Nazareno îi dădea la o parte testicolul cu hernie ca să-i curețe resturile de rahat de la ultima lor împreunare, îl cufunda tot în apa curată a căzii metalice cu picioare de leu și-l dădea cu săpun englezesc, îl freca bine cu buretele și-l clătea cu apa cu infuzie de ierburi aromate cîntînd pe două voci cu j se scrie jug, județ și jăratic, îl ungea între picioare cu unt de cacao ca să-i aline rosătura de la bandajul pentru hernie, îi pudra cu acid boric steaua ofilită a fundului și-i dădea cîteva palme ușoare întocmai ca o mamă drăgăstoasă pentru că te-ai purtat urît cu ministrul din

Olanda, na-na, îi ceru drept pocăință să îngăduie întoarcerea în țară a comunităților de misionari pentru săraci ca să se ocupe iar de orfelinate, spitale și alte instituții de caritate, însă el o învălui cu aura lugubră a dușmăniei sale de nepotolit, nici în ruptul capului, oftă, nu exista putere pe lumea asta și nici pe cealaltă care să-l facă să-și schimbe o hotărîre luată de el însuși și prin viu grai, ea îl rugă în toiul nădufului de dragoste de la ora două fă-mi o favoare, iubitule, una singură, lasă să vină înapoi comunitățile de misionari din toate provinciile, care își văd de treaba lor departe de orice soi de ambiție politică, dar el îi răspunse precipitat printre gîfîielile-i de bărbat grăbit nici vorbă, dragostea mea, mai bine mort decît umilit de droaia asta de lași care pun șaua pe indieni in loc de catîri și împart șiraguri de mărgele din sticlă colorată în schimbul inelelor și cerceilor de aur, nici gînd, protestă, nesimțitor la rugăminții le fierbinți ale Leticiei Nazareno, femeia nenorocirii mele, care-și strînsese zdravăn picioarele cerîndu-i să deschidă școlile confesionale desființate de guvern, să ridice restricțiile puse pe bunurile de mînă moartă, fabricile de zahăr, bisericile transformate în cazinouri, dar el se întoarse cu fața la perete dispus mai degrabă să renunțe la chinul neostoit al iubirii tale molcome și amețitoare decît să se dea bătut în fața acestor tîlhari ai Domnului care veacuri în șir au supt sîngele patriei, nici în ruptul capului, hotărî el, și totuși s-au întors, domnule general, au venit înapoi în țară prin orice mijloc toate comunitățile de misionari pentru săraci potrivit ordinului său confidențial de a debarca fără zgomot în golfuri tainice, le plătiră indemnizații exorbitante, bunurile expropriate au fost înapoiate cu vîrf și îndesat și s-au abolit legile recente care prevedeau căsătoria civilă, divorțul, învățămîntul laic, tot ce hotărîse prin viu grai în turbarea ce-l cuprinsese la batjocura aceea de proces al canonizării mamei sale Benedición Alvarado, Domnul s-o odihnească în împărăția lui, ce dracu, însă Leticia Nazareno nu se mulțumi cu atît ci îi ceru și mai mult, îl rugă pune-ți urechea pe pîntecul meu să auzi cum cîntă copilașul care crește în ea, căci se trezise la miezul nopții speriată de glasul acela adînc care

descria paradisul acvatic al măruntaielor tale brăzdate de un asfințit violet și vînturi de catran, glasul acela lăuntric ce-i vorbea de polipii rărunchilor tăi, de oțelul moale al mațelor tale, ambra caldă a urinei tale dormind la izvoarele ei, și el și-a pus urechea care-i țiuia mai puțin pe pîntecele ei și a auzit bolboroseala tainică a copilului zămislit de păcatul lor mortal, un copil din pîntecele noastre nerușinate care trebuie să se cheme Emanuel, fiindcă acesta e numele cu care Domnul e cunoscut de ceilalți dumnezei, și o să aibă în frunte o stea albă mărturie a obîrșiei sale alese și o să moștenească spiritul de jertfă al mamei și măreția tatălui și același destin de conducător nevăzut, însă avea să fie rușinea lumii și stigmatul patriei din pricina naturii lui nelegitime, atîta vreme cît el nu se hotăra să consfințească în fața altarului ceea ce înjosise în așternut atît amar de ani de concubinaj blestemat, și atunci și-a făcut drum prin vălurile de nuntă ca spuma ale apărătorii vechi de țînțari, cu răsuflarea aceea ca de cazan de vapor ce-i ieșea din străfundul cumplitei furii înăbușite, strigînd nici în ruptul capului, mai bine mort decît însurat, și-și tîrîia uriașele picioare de mire ascuns prin saloanele unei case devenite străine, a cărei splendoare de odinioară fusese reînviată după prelungul răstimp de întuneric al doliului oficial, vălurile negre ca în săptămîna Patimilor fuseseră smulse de pe cornișe, lumina mării scălda dormitoarele, balcoanele erau pline de flori, se auzeau marșuri de fanfară, și toate astea se făcuseră spre a împlini un ordin pe care el nu-l dăduse, dar care a fost al dumneavoastră fără nici o umbră de îndoială, domnule general, căci avea aceeași fermitate liniștită a vocii și același mod nestrămutat de a-și manifesta autoritatea, și el încuviință, așa să fie, și se redeschiseră bisericile ferecate, iar mînăstirile și cimitirele au fost restituite vechilor congregații prin alt ordin al său care nici acesta nu fusese dat însă el îl aprobase, așa să fie, și se restabiliră vechile sărbători religioase și zilele de post, și prin balcoanele deschise intrau imnurile de bucurie ale mulțimii care înainte cîntase spre a-l proslăvi pe el, iar acum, îngenuncheată sub soarele arzător, o făcea în cinstea veștii minunate

că-l aduseseră pe Dumnezeu pe un vapor, domnule general, zău că da, îl aduseseră din ordinul tău, Leticia, printr-o lege de alcov ca atîtea altele date de ea în secret fără a se consulta cu nimeni și pe care el le aproba în public ca să nu pară în ochii lumii că-și pierduse virtutea autorității, pentru că tu erai puterea ascunsă a acelor procesiuni nesfîrșite pe care le privea uluit de la fereastra dormitorului său, pînă se pierdeau în zare, acolo unde nu ajunseră hoardele fanatice ale mamei sale Benedición Alvarado, a cărei memorie fusese desființată din timpul omenesc, îi risipiseră în vînt zdrențele rochiei de mireasă și scrobeala oaselor și puseseră din nou lespedea cu fața în jos deasupra criptei, cu literele înăuntru ca să nu rămînă nici urmă din numele său de vînzătoare de păsări în veșnică odihnă și de maestră în vopsitul mierlelor-galbene pînă la sfîrșitul veacurilor, și toate astea din ordinul tău, fiindcă tu ai fost cea care porunciseși astfel pentru ca nici o amintire de femeie să nu-ți întunece memoria, Leticia Nazareno, piaza mea rea, ticăloasa. Ea îl schimbase la o vîrstă cînd nimeni nu se mai schimbă, poate doar ca să moară, izbutise să-i înfrîngă prin tertipuri de așternut rezistența copilărească, nici în ruptul capului, mai bine mort decît însurat, îl obligase să-și lege un bandaj nou pentru hernie, ascultă cum mai sună ca o talangă de oaie rătăcită în întuneric, îl silise să-și pună cizmele de lac cu care dansase primul vals cu regina, iar la călcîiul stîng pintenul de aur dăruit de amiralul mării oceanice ca să-l poarte ca semn al autorității supreme pînă la moarte, uniforma ta cu galoane și fireturi și epoleți ca de statuie pe care el nu și-o mai îmbrăcase de pe vremea cînd i se puteau vedea încă ochii triști, bărbia gînditoare, mîna taciturnă cu mănușa de atlaz după perdelușele limuzinei prezidențiale, îl obliga să-și pună sabia ta de război, medaliile cu cordonul ordinului cavalerilor Sfîntului Mormînt pe care ți le-a trimis Suveranul Pontif pentru că ai restituit bisericii bunurile expropriate, îl obligă să se dea cu parfum bărbătesc, m-ai împodobit ca pe un altar de sărbătoare și m-ai dus în zori pe picioarele mele în sumbrul salon de audiențe mirosind a lumînări de mort

cu ghirlande de flori de portocal la ferestre și simbolurile patriei atîrnate pe pereți, fără martori, și m-ai făcut să intru în jugul novicei care-și pusese sub rochia cu volane de muselină un jupon de pînză ce o strîngea ca un ghips spre a-și ascunde rușinea celor șapte luni de desfrîu tainic, năduşeam amîndoi în toropeala mării invizibile presimțite mereu și care împresura tristul salon de bal unde nu avusese voie să intre nimeni din ordinul lui, ferestrele fuseseră zidite, orice urmă de viață din palat fusese ștearsă pentru ca lumea să nu afle nici cel mai mic zvon despre marea nuntă pe furiș, abia dacă puteai respira de căldură și de apăsarea băiatului prematur care înota printre lichenii întunericului din dunele mărunțaielor tale, căci el hotărîse să fie băiat, și era într-adevăr, cînta în străfundul ființei tale cu același glas de izvor nevăzut cu care arhiepiscopul primat îmbrăcat în veșminte pontificale îl proslăvea pe Dumnezeu acolo sus ca să nu-l audă nici santinelele care moțăiau, cu aceeași groază de scafandru rătăcit cu care arhiepiscopul primat își încredința sufletul Domnului pentru a-l întreba pe bătrînul impenetrabil ceea ce nimeni pînă atunci și nici după aceea nu s-ar fi încumetat în vecii vecilor să-l întrebe, dacă o vrei de soție pe Leticia Mercedes Maria Nazareno, și el abia clipi, o vreau, abia dacă-i zornăiră medaliile de război de pe piept sub apăsarea ascunsă a inimii, însă vocea lui era atît de autoritară încît făptura fără seamăn din mărunțaiele tale se zvîrcoli întorcîndu-se de tot în echinoctiul său de ape dense și-și îndreptă răsăritul găsind drumul către lumină, și atunci Leticia Nazareno se răsuci, aplecîndu-se și plîngînd, Doamne-Dumnezeule, ai milă de roaba ta umilă care mult s-a mai desfătat nesocotind sfintele tale legi și acum primește supusă pedeapsa aceasta îngrozitoare, mușcînd totodată mitena de dantelă pentru ca zgomotul oaselor dezarticulate ale mijlocului ei să nu-i trădeze necinstea apăsată strîns de juponul de pînză tare, se puse pe vine, se sfîrtecă în balta aburindă a apelor ei rupte și-și scoase din vîrtejul faldurilor de muselină fătul de șapte luni care avea aceeași mărime și același aer neajutorat de animal speriat ca un vițel fătat mort, l-a ridicat

cu amîndouă mîinile încercînd să-l cerceteze la lumina tulbure a lumînărilor de pe altarul improvizat, și a văzut că era băiat, așa cum ați hotărît, domnule general, un băiat plăpînd și sfios care avea să poarte fără cinste numele de Emanuel, cum era prevăzut, și-l numiră general de divizie cu autoritate efectivă din momentul în care el îl așeză pe piatra de sacrificiu și-i tăie cu sabia buricul, recunoscîndu-l drept unicul meu copil legitim, părinte, botează-mi-l. Hotărîrea aceea fără precedent avea să fie preludiul unei noi epoci, cea dintîi vestire a unor vremuri grele în care armata împrejmuia străzile înainte de a se face ziuă, ordona să se închidă ferestrele balcoanelor și alunga oamenii din piață lovindu-i cu patul puștilor pentru ca nimeni să nu vadă trecerea în goana mare a strălucitoarei limuzine cu caroseria din oțel blindat și mînere de aur cu scutul prezidențial, iar cine se încumeta să iscodească de pe terasele interzise nu-l mai vedea înăuntrul ei ca odinioară pe generalul milenar sprijinindu-și bărbia în mîna gînditoare cu mănușa de atlaz prin perdelușele brodate în culorile drapelului național, ci pe fosta novice durdulie cu pălăria de pai cu flori artificiale și gulerul de vulpe albastră pe care și-l punea la gît în ciuda căldurii, o vedeam coborînd în dreptul pieței în zilele de miercuri în zori escortată de o patrulă de soldați înarmați ducîndu-l de mînă pe micuțul general de divizie care n-avea mai mult de trei ani și pe care nu puteai să nu-l crezi, din pricina grației și gingășiei lui, o fetiță deghizată în militar cu uniforma de gală cu fireturi de aur ce părea că-i creștea pe trup, căci Leticia Nazareno i-o pusese încă dinainte de a-i ieși dinții de lapte cînd îl ducea în leagănul cu roți să prezideze întrunirile oficiale în locul tatălui său, îl lua în brațe cînd trecea în revistă trupele, îl ridica deasupra capului ca să primească ovațiile mulțimii pe stadionul de fotbal, îi dădea să sugă în automobilul descoperit în timpul defilărilor de ziua națională fără să-i pese de glumele pe furiș stîrnite de spectacolul public oferit de un general cu cinci sori agățat în extaz ca un vițel orfan de țîța mamei, asista la recepțiile diplomatice de cînd a fost în stare să se țină pe picioare, și atunci purta nu numai uniforma

ci și medaliile de război pe care le alegea pe gustul lui din cutia cu decorații împrumutate de tatăl lui să se joace, și era un copil serios, deosebit, știa să se poarte în public de cînd avea șase ani, ținînd în mînă cupa cu suc de fructe în loc de șampanie, în timp ce vorbea despre probleme de oameni în toată firea cu o naturalețe și o grație firească pe care nu le moștenise de la nimeni, chiar dacă nu o singură dată s-a întîmplat ca asupra salonului de bal să se abată un nor negru, timpul să se oprească, iar delfinul palid învestit cu cele mai înalte demnități să cadă pradă somnului, liniște, șopteau, micuțul general doarme, aghiotanții lui îl scoteau pe brațe, discuțiile se întrerupeau brusc, încremeneau gesturile asistenței alcătuite din mercenari de lux și doamne rușinoase care abia îndrăzneau să murmure ascunzîndu-și în spatele evantaielor de pene rîsul stîrnit de situația neplăcută, ce îngrozitor, de-ar afla generalul, fiindcă el lăsase să se răspîndească zvonul scornit chiar de el că era străin de orice se întîmpla în lume și nu era la înălțimea măreției lui, precum năzdrăvăniile publice ale unicului copil pe care-l recunoscuse ca fiind al lui dintre toți ceilalți fără număr pe care-i zămislise, sau atribuțiile exagerate ale unicei mele soții legitime Leticia Nazareno care venea la piață în fiecare miercuri în zori ducîndu-l de mînă pe micul general ca o păpușă în mijlocul escortei gălăgioase de slujnice de la cazarmă și ordonanțe înarmate, transfigurate de acea stranie strălucire vizibilă a conștiinței care precede iminentul răsărit al soarelui în Caraibi, se scufundau pînă la brîu în apa fetidă a golfului pentru a intra puși pe jaf în corăbiile cu pînze peticite ancorate în vechiul port al vînzătorilor de sclavi, încărcate de flori din Martinica, de ghimbir din Paramaribo, smulgînd în trecerea lor războinică peștele pescuit, disputîndu-și-l cu porcii pe care-i loveau cu patul puștii în jurul vechii bascule pentru sclavi folosită și acum, unde în altă zi de miercuri dintr-o altă epocă a patriei dinainte de el fusese cumpărată la licitație publică o senegaleză captivă care costase mai mult decît greutatea ei în aur din pricina frumuseții ei de coșmar, devastară totul, domnule general, mai rău ca lăcustele, mai rău ca uraganul, dar el rămînea

impasibil la scandalul tot mai mare stîrnit de Leticia Nazareno care dădea iama cum nici chiar el nu s-ar fi încumetat prin galeria pestriță a pieței de păsări și legume urmată de larma cîinilor vagabonzi care o lătrau speriați de ochii de sticlă uimiți ai vulpilor albastre, se foia cu siguranța nerușinată a autorității printre coloanele zvelte de fier forjat sub uriașa boltă luminată pe care se vedeau ramuri și frunze mari de sticlă galbenă, mere de sticlă trandafirie, fabuloase cornuri ale abundenței cu flori de sticlă albastră, unde alegea fructele cele mai frumoase și legumele cele mai proaspete ce se veștejeau totuși la atingerea ei, fără să fie conștientă de puterea malefică a mîinilor sale, care făcea ca pîinea caldă încă să prindă mucegai și-i înnegrise verigheta de aur, și atunci se dezlănțuia înjurînd precupețele și învinovățindu-le că ascunseseră marfa cea mai bună și lăsaseră pentru palat numai porcăria asta de mango, hoaților ce sînteți, numai dovleacul ăsta care sună pe dinăuntru ca un *maracas*, ticăloaselor, numai mizeria asta de coaste pline de viermi care nu sînt de vită ci de măgar mort de ciumă, se vede de la o poștă, nenorocitelor, țipa cît o ținea gura, în timp ce slujnicele cu coșuri și ordonanțele cu copăi de adăpat animalele luau cu japca tot ce întîlneau în cale, iar strigătele ei de pirat erau mai stridente decît urletul cîinilor înnebuniți de izul de vizuină ninsă al cozilor de vulpi albastre care-i erau aduse vii la porunca sa din insula prințului Eduard, mai ascuțite decît replicile usturătoare ale papagalilor nerușinați pe care stăpînele lor îi învățau în secret tot ce ele nu-și puteau îngădui să spună după bunul lor plac, Leticia hoața, călugărița curvă, îi strigau cocoțîndu-se pe rămurelele de fier forjat ale frunzișului de sticlă în culori prăfuite de pe bolta din hala pieței unde se știau la adăpost de prăpădul acela al sarabandei corsarilor ce se repeta în fiecare miercuri în zori cît a ținut copilăria zgomotoasă a micuțului general de convenință a cărui voce devenea tot mai dulce și ale cărui gesturi păreau tot mai gingașe cu cît se străduia să lase impresia de bărbat în toată firea cu sabia lui de rigă pe care încă o tîrîia după el în mers, rămînînd imperturbabil în toiul acelei prădăciuni, senin, mîndru, cu aerul

demn și inflexibil pe care maică-sa i-l insuflase pentru a fi vrednic de obîrșia aleasă dar care era înjosită chiar de ea la piață prin acele apucături de cățea întărîtată și prin înjurăturile ca la ușa cortului sub privirile impasibile ale bătrînelor negrese cu turbane de pînză în culori strălucitoare care îndurau ocările și contemplau jaful făcîndu-și vînt cu evantaiul fără a clipi, cu o liniște abisală de idoli așezați pe jos, fără a respira, mestecînd foi de tutun și cocoloașe din frunze de coca, leacuri ieftine care le făceau să poată supraviețui unei asemenea josnicii pînă cînd asaltul necruțător ca năvala lăcustelor se sfîrșea și Leticia Nazareno își croia drum cu soldățelul ei de jucărie printre spinări zbîrlite de cîini frenetici și striga din poartă puneți totul în contul guvernului, ca totdeauna, iar ele oftau, Doamne-Dumnezeule, de-ar ști generalul, de-ar fi cineva în stare să-i povestească, amăgindu-se cu iluzia că el n-a știut pînă în ceasul morții ceea ce știa toată lumea fiind vorba de un adevărat scandal și anume că unica mea soție legitimă Leticia Nazareno făcuse prăpăd printre groaznicele lebede de sticlă și oglinzi cu rame de scoici și scrumiere de coral din bazarele hindușilor, golind prăvăliile sirienilor de cupoanele de tafta cernită și luînd cu pumnii șiragurile de peștișori aurii și amulete ocrotitoare ale vînzătorilor ambulanți de podoabe de pe strada mare, care-i strigau în față ești mai vulpe decît letițiile albastre pe care le purta atîrnate la gît, punînd mîna pe tot ce-i ieșea în cale pentru a-și satisface gustul pueril și viciul de a cere fără să aibă nevoie, doar atît îi mai rămăsese de pe vremea cînd era novice, numai că acum nu trebuia să cerșească întru numele Domnului pe la porțile grădinilor cu parfum de iasomie din cartierul viceregilor, ci poruncea să se încarce în furgoane militare tot ce-și alegea după bunul ei plac fără alt efort din parte-i decît acela de a da ordinul urgent de a se trece totul în contul guvernului. Era ca și cum ar fi spus treceți în contul Domnului, pentru că nimeni nu știa pe atunci dacă el mai trăia în mod cert, devenise invizibil, vedeam zidurile fortificate pe colina din Piața Armelor, palatul prezidențial cu balconul discursurilor lui legendare, ferestrele cu perdele de dantelă și ghivece de flori

atîrnate la cornișe, care noaptea părea un vas cu aburi navigînd pe cer, nu numai cînd era privit din orice colț al orașului, ci și de la șapte leghe din largul mării, după ce îl zugrăviseră în alb și-l luminaseră cu globuri de sticlă în cinstea vizitei cunoscutului poet Ruben Dario, deși nici unul din semnele acelea nu dovedea cu toată siguranța că el s-ar afla înăuntru, dimpotrivă, ne gîndeam pe bună dreptate că aparențele acelea de viață erau artificii militare prin care se încerca să se dezmintă versiunea tot mai răspîndită că el căzuse pradă unei crize de misticism senil, că renunțase la fastul și vanitatea puterii, impunîndu-și singur penitența de a trăi anii care-i mai rămăseseră într-o cumplită stare de prostrație, supunîndu-și spiritul la privațiuni și trupul la tot felul de chinuri, fără a mînca altceva decît pîine de secară și bînd numai apă de izvor, dormind pe lespezile goale ale unei chilii din mînăstirea călugărițelor basce spre a-și răscumpăra păcatul de a fi posedat cu forța și a fi lăsat grea o femeie care nu se cuvenea să fie atinsă și care numai fiindcă Dumnezeu e îndurător nu se călugărise încă, și totuși nimic nu se schimbase în vastul său regat al amărăciunii pentru că Leticia Nazareno ținea cheia puterii lui și îi era de-ajuns să spună că el poruncise să se treacă totul în contul guvernului, o formulă veche prin care la început părea că e foarte ușor să se eschiveze, dar care cu trecerea timpului deveni tot mai de temut, pînă cînd un grup de creditori mai curajoși se încumetă să se înfățișeze după mulți ani cu un geamantan de facturi neachitate la garda palatului prezidențial și ne pomenirăm uluiți că nimeni nu ne-a spus nici da nici nu, ci ne-au trimis cu un soldat de serviciu într-o săliță discretă de așteptare unde ne-a primit un ofițer de marină foarte amabil, foarte tînăr, cu voce calmă și numai zîmbete, care ne-a oferit o ceașcă de cafea proaspătă și aromată din recolta prezidențială, ne-a arătat birourile albe și luminoase cu plasă de sîrmă la ferestre și ventilatoarele cu palete în tavan, și totul era atît de diafan și de omenesc încît te întrebai descumpănit unde era oare puterea în aerul acela mirosind a medicamente parfumate, unde era josnicia și neînduplecarea puterii în conștiința acelor

funcționari în cămăși de mătase care cîrmuiau fără grabă și în tăcere, ne-a arătat grădinița interioară cu tufele de trandafiri ce fuseseră curățate cu foarfecă de Leticia Nazareno pentru a purifica boarea zorilor de amintirea apăsătoare a leproșilor și orbilor și damblagiilor care fuseseră trimiși să moară în uitare prin azilele de binefacere, ne-a arătat vechiul șopron al concubinelor, mașinile de cusut ruginite, paturile de cazarmă unde sclavele seraiului dormiseră pînă și cîte trei în celule de pedeapsă ce aveau să fie dărîmate pentru a se construi în loc capela particulară, ne-a arătat de la fereastra lui interioară galeria cea mai ascunsă a palatului, bolta de glicine aurite de soarele de la ora patru deasupra chioșcului din șipci verzi unde tocmai terminase de mîncat împreună cu Leticia Nazareno și copilul, singurele ființe care aveau voie să se așeze la masă cu el, ne-a arătat legendarul *seiba* la umbra căruia agățau hamacul din pînză de sac în culorile drapelului național unde el își făcea siesta în după-amiezile mai călduroase, ne-a arătat grajdurile unde mulgeau vacile, putinile pentru brînză, fagurii, iar cînd ne-am întors pe cărarea pe care venea el în zori ca să fie de față la muls se opri străfulgerat de lumina unei revelații și ne arătă cu degetul urma unei cizme în noroi, uitați-vă, spuse, e pasul lui, și am rămas încremeniți privind conturul unei tălpi mari și grosolane în care se deslușeau semeția și siguranța liniștită și izul de rapăn vechi al unui tigru deprins cu singurătatea, și în această urmă am văzut puterea, i-am simțit prezența misterioasă cu mai multă forță revelatoare decît atunci cînd unul dintre noi a fost ales să-l vadă pe el în carne și oase deoarece capii armatei începeau să se ridice împotriva veneticei care izbutise să adune în mîinile ei mai multă putere decît comandamentul suprem, decît guvernul, și chiar decît el, căci Leticia Nazareno ajunsese atît de departe cu fumurile-i de regină că însuși statul-major prezidențial își asumă riscul de a da liberă trecere unuia dintre noi, unul singur, ca să încerce să-i spună, să aibă cît de cît o idee despre cum stăteau lucrurile în țară fără știința dumneavoastră, domnule general, și așa mi-a fost dat să-l văd, era singur în cabinetul călduros cu pereții

albi plini de gravuri cu cai englezești, stătea înclinat pe spate în fotoliul cu arcuri, sub ventilatorul cu palete, în uniforma șifonată de doc alb cu butoni de alamă și fără nici un fel de galoane, își ținea mîna dreaptă cu mănușa de atlaz sprijinită de biroul de lemn pe care nu se aflau decît trei perechi identice de ochelari foarte mici cu rame de aur, iar în spatele lui era o vitrină cu cărți prăfuite părînd mai degrabă registre de contabilitate legate în piele de om, și la dreapta o fereastră mare deschisă, și aceasta cu plasă de sîrmă, de unde se vedea orașul întreg și tot cerul pe care nu se zăreau nici nori și nici păsări pînă dincolo de mare, și m-a încercat o ușurare adîncă pentru că el părea mai puțin conștient de propria-i putere decît oricare din adepții săi și era mai familiar ca în poze și totodată mai vrednic de milă, căci toată făptura lui era îmbătrînită și vlăguită și părea devorată de o boală nesățioasă, pînă într-atît că n-a avut putere nici să-mi spună să stau jos, ci îmi indică doar printr-un semn sfîrșit cu mănușa de atlaz, îmi ascultă cuvintele fără să mă privească, răsuflînd anevoie cu un șuierat ascuțit, un șuierat ascuns ce răspîndea în încăpere un miros de creozot, adîncit cu desăvîrșire în cercetarea socotelilor pe care eu i le lămuream cu ajutorul unor exemple ca la școală, deoarece el nu reușea să înțeleagă noțiunile abstracte, astfel că am început prin a-i demonstra că Leticia Nazareno ne datora bani pe un sul de tafta atît de gros încît măsura de două ori mai mult decît distanța pe mare ce ne despărțea de Santa María del Altar, adică 190 de leghe, iar el zise aha parcă pentru sine, și am terminat arătîndu-i că totalul datoriei cu reducerea specială pentru excelența sa era de șase ori premiul cel mare de la loterie vreme de zece ani, și el spuse iar aha și abia atunci mă privi în față fără ochelari și am putut vedea că ochii lui erau sfioși și înțelegători, și numai atunci mi-a zis cu o voce stranie ca de armoniu că socotelile noastre erau exacte și îndreptățite, fiecare trebuia să primească ce-i al lui, zise, așa că treceți totul în contul guvernului. Așa era el cu adevărat pe vremea cînd Leticia Nazareno îl făcuse ca nou fără apucăturile sălbatice moștenite de la maică-sa, Benedición Alvarado, îl dezvățase să

mănînce plimbîndu-se cu farfuria într-o mînă și lingura într-alta și se așezau toți trei la o măsuță de plajă sub bolta de glicine, el în fața copilului și ea între amîndoi, învățîndu-i regulile de bună purtare și de igienă în timpul mesei, le arăta cum să stea cu șira spinării lipită de spătarul scaunului, cu furculița în mîna stîngă și cuțitul în dreapta, mestecînd fiecare îmbucătură de cincisprezece ori pe o parte și de cincisprezece ori pe cealaltă cu gura închisă și capul drept, fără a ține seama de protestele lor că parc-ar fi fost la cazarmă cu atîtea reguli, îl învăță să citească după prînz ziarul oficial în care apărea el însuși ca patron și director onorific, i-l punea în mînă cînd îl vedea trîntit în hamac la umbra uriașului *seiba* din grădina familiei spunîndu-i că era de neconceput ca un adevărat șef de stat să nu fie la curent cu tot ce se petrece în lume, îi aranja ochelarii de aur pe nas și-l lăsa să se bălăcească în lectura știrilor despre el însuși în vreme ce ea îl antrena pe copil la jocul deprins la călugărițe cu mingea de cauciuc, iar el se regăsea pe sine în poze atît de vechi încît multe din ele nici nu erau ale lui ci ale unei sosii de odinioară care murise în locul lui și al cărui nume nu și-l mai amintea, se vedea prezidînd consiliile de miniștri din zilele de marți la care nu mai asista de pe timpul cometei, lua cunoștință de cuvintele istorice pe care i le atribuiau miniștrii lui de cultură, citea picotind în zăpușeala iscată de norii mari rătăcitori în după-amiezele de august, adîncindu-se puțin cîte puțin în viitoarea nădușită a siestei și mormăind ce rahat de ziar, la dracu, nu pricep cum îl suportă lumea, mormăia, dar ceva tot îi rămînea pesemne din lectura aceea anevoioasă fiindcă se deștepta din somnul scurt și ușor cu cîte o idee nouă inspirată de știri, le trimitea ordine miniștrilor prin Leticia Nazareno, aceștia îi răspundeau tot prin ea străduindu-se să-i ghicească gîndurile prin gîndurile ei, pentru că tu erai ceea ce dorisem să fii, cea care-mi tălmăcește intențiile cele mai tainice, tu erai vocea mea, judecata și forța mea, era urechea lui cea mai fidelă și la pîndă în vuietul de lavă neîncetată al lumii inaccesibile care-l asedia, deși în realitate cele de pe urmă oracole ce-i conduceau soarta erau anunțurile anonime

scrise pe pereții closetelor personalului de serviciu, din care deslușea adevărurile ascunse pe care nimeni nu s-ar fi încumetat să i le dezvăluie, nici măcar tu, Leticia, le citea în zori întorcîndu-se de la mulsul vacilor, înainte de a fi șterse de ordonanțe și poruncise să se văruiască zilnic zidurile acelea pentru ca nimeni să nu reziste ispitei de a-și descărca ura ascunsă, și astfel cunoscu acolo toată amărăciunea de a fi comandant suprem și intențiile înfrînate ale celor care prosperau în umbra lui ponegrindu-l pe la spate, se simțea atotputernic cînd reușea să descifreze o enigmă a sufletului omenesc în imaginea revelatoare a inscripțiilor acelor canalii, începu să cînte din nou după atîția ani privind prin ceața pînzei care apăra de țînțari somnul matinal de balenă pe uscat al unicei și legitimei sale soții Leticia Nazareno, scoală-te, cînta, inima bate de ora șase, marea-i la locul ei, viața merge mai departe, Leticia, viața imprevizibilă a singurei sale femei din atît de multe, care obținuse de la el totul în afară de favoarea măruntă de a se trezi dimineața alături de ea în pat, căci el pleca după ce făceau dragoste pentru ultima oară, atîrna felinarul pentru cazuri de urgență în pragul dormitorului său de burlac bătrîn, punea cele trei zăvoare, cele trei lacăte, cei trei drugi, se trîntea cu fața în jos pe podea, singur și îmbrăcat, cum făcuse în toate nopțile dinainte de tine, cum făcu fără tine pînă în cea de pe urmă noapte cu visele-i de înecat singuratic, se întorcea după muls în camera ta mirosind a sălbăticiune în noapte pentru a-ți da mai departe tot ce doreai, întrecînd cu mult moștenirea nemăsurată a mamei lui, Benedición Alvarado, mai mult decît visase o ființă omenească de pe lumea asta, nu numai pentru ea, ci și pentru neamurile ei nesfîrșite care soseau de prin insulele pierdute ale Antilelor fără altă avere decît pielea de pe ele, fără vreun titlu în afara numelui de Nazareno, o familie aspră cu bărbați cutezători și femei cuprinse de fierbințeala lăcomiei care luaseră cu asalt monopolul sării, al tutunului, al apei potabile, vechile privilegii cu care el îi favorizase pe comandanții diferitelor arme spre a-i ține departe de alt soi de ambiții și pe care Leticia Nazareno le smulsese încetul cu încetul prin ordine ale

lui pe care de fapt el nu le dădea însă le încuviința, așa să fie, abolise astfel barbarul sistem de executare prin sfîrtecarea trupului tras de cai și încercase să-l înlocuiască prin scaunul electric dăruit de comandantul debarcării pentru ca și noi să ne bucurăm de metoda cea mai civilizată de a omorî, vizitase laboratorul groazei din fortăreața portului unde erau aleși deținuții politici cei mai vlăguiți pentru a se antrena cu ei mînuind tronul morții ale cărui descărcări absorbeau întreaga energie electrică a orașului, știam cu precizie ora acestui experiment mortal fiindcă rămîneam o clipă în beznă cu respirația tăiată de groază, păstram un minut de reculegere în bordelurile din port și închinam un pahar pentru sufletul condamnatului, nu doar o dată ci de mai multe ori căci majoritatea victimelor rămîneau prinse în curelele scaunului ce le brăzdau trupul ca un salam legat cu sfoară scoțînd fum și mirosind a carne arsă dar încă gîfîind de durere, pînă cînd cineva se îndura de ele și le omora împușcîndu-le după mai multe încercări nereușite, totul ca să-ți facă ție pe plac, Leticia, pentru tine golise pușcăriile și autorizase din nou repatrierea dușmanilor lui și dădu un decret euforic ca nimeni să nu fie pedepsit pentru delict de opinie, nici urmărit pentru convingerile sale intime, încredințat din tot sufletul în plenitudinea toamnei lui că pînă și cei mai înverșunați adversari aveau dreptul să-i împărtășească liniștea de care el se bucura în nopțile molcome de ianuarie alături de singura femeie demnă de privilegiul de a-l vedea fără cămașă și în izmene lungi și cu uriașa umflătură a herniei aurită de razele lunii pe terasa palatului, contemplau împreună sălciile misterioase dăruite de Crăciun de regii Babiloniei pentru a fi plantate în grădina bătută de ploi, desfătîndu-se de soarele palid prin perdeaua de apă ce nu înceta să cadă și de steaua polară aninată în înaltul frunzelor, scrutînd universul pe undele radioului interferate de bruiajul batjocoritor al planetelor fugare, pe cînd ascultau împreună episodul zilnic din romanele difuzate de postul din Santiago de Cuba care le lăsau în suflet un simțămînt tulbure, neștiind dacă mîine vom mai fi în viață să aflăm cum se sfîrșește povestea asta

nenorocită, el apuca să se joace cu copilul înainte de a-l trimite la culcare și-l învăța tot ce se putea ști despre mînuirea și păstrarea armelor de război, știința omenească pe care el o cunoștea mai bine ca oricine, însă unicul lui sfat a fost să nu dea niciodată un ordin dacă nu ești sigur că o să fie îndeplinit, punîndu-l să-l repete atît cît i s-a părut că e nevoie pentru a nu uita în veci că singura greșeală care nu o poate face nici măcar o dată în toată viața un om învestit cu putere și autoritate este aceea de a da un ordin fără a fi încredințat că o să fie îndeplinit, un sfat mai degrabă de bunic pățit decît de părinte înțelept și pe care copilul n-avea să-l uite niciodată chiar de-ar fi trăit cît el, fiindcă i l-a băgat în cap pe cînd îl învăța să tragă pentru prima oară la vîrsta de șase ani cu un tun cu recul ale cărui bubuituri de urgie au dezlănțuit, socoteam noi, îngrozitoarea furtună uscată cu fulgere și tunete vulcanice și turbatul vînt polar de la Comodoro Rivadavia care a răscolit străfundurile mării și a luat pe sus circul cu animale care-și ridicase cortul în piața vechiului port al vînzătorilor de sclavi, încît am scos cu năvoadele efefanți, clovni înecați, girafe urcate pe trapeze de furia prăpădului, ce printr-o adevărată minune n-a scufundat nava cu banane cu care a ajuns după cîteva ceasuri tînărul poet Felix Ruben Garcia Sarmiento care avea să devină faimos sub numele de Ruben Dario, din fericire marea se liniști pe la patru, văzduhul curățat se umplu de furnici zburătoare și el apăru la fereastra dormitorului și văzu la adăpostul colinelor din port mica navă albă aplecată la tribord și cu catargele rupte, dar plutind în afară de orice primejdie în blîndețea după-amiezii purificate de pucioasa furtunii, îl văzu pe căpitan pe puntea de comandă conducînd manevra dificilă în cinstea pasagerului ilustru cu haină de postav cenușiu și vestă la două rînduri de care el nu auzi decît în duminica următoare cînd Leticia Nazareno îl rugă să-i facă favoarea de neconceput de a o însoți la serata lirică la Teatrul Național și el încuviință fără să clipească, de acord. Așteptarăm trei ore în picioare în atmosfera umedă din stal sufocîndu-ne în hainele de gală pe care ni le impuseseră urgent în ultimul moment,

cînd în sfîrșit începu imnul național și ne-am întors aplaudînd spre loja cu stema patriei unde își făcu apariția novicea durdulie cu pălăria de pene unduitoare și cozile de vulpi nocturne peste rochia de tafta, se așeză fără a saluta lîngă copilul în uniformă de paradă care răspunse aplauzelor cu mănușa de atlaz ca un crin ținută în mînă așa cum îi spusese maică-sa că făceau prinții de odinioară, și n-am mai văzut pe nimeni altcineva în loja prezidențială, dar în cele două ceasuri cît ținu recitalul ne chinui certitudinea că el se afla acolo, îi simțeam prezența invizibilă care ne veghea destinul spre a nu fi schimbat de haosul poeziei, el orînduia dragostea, hotăra intensitatea și sorocul morții într-un ungher al lojii în penumbră de unde vedea fără să fie văzut minotaurul greoi al cărui glas de tunet marin îl desprinse luîndu-l pe sus de la locul lui și din prezent și-l făcu să plutească fără voie în sunetul de aur al trompetelor limpezi de pe arcurile de triumf ale zeilor Marte și ale zeițelor Minerva, într-o glorie ce nu era a dumneavoastră, domnule general, văzu atleții eroici purtînd stindarde ogarii negri de vînătoare puternicii cai de război cu copite de fier suliți și lăncii de paladini cu panașe stufoase care duceau cu ei drapelul străin pe care-l capturaseră spre cinstea unor arme ce nu erau ale dumneavoastră, văzu trupa de tineri viteji care înfruntaseră soarele verii purpurii zăpezile și viscolul iernii înghețate noaptea și chiciura și ura și moartea întru slava eternă a unei patrii nemuritoare mai mari și mai glorioase decît toate cele visate de el în nesfîrșitele-i deliruri de pe vremea frigurilor de soldat desculț, se simți sărac și neînsemnat în bubuitul cutremurător al aplauzelor pe care le încuviința din umbră gîndindu-se maică-măiculiță, Benedición Alvarado, așa paradă zic și eu, nu porcăriile pe care mi le organizează oamenii mei, simțindu-se mărunt și singur, chinuit de toropeală și de țînțari și sufocat de coloanele vopsite cu auriu și catifeaua veștedă din loja de onoare, drace, cum e cu putință ca indianul ăsta să poată scrie ceva atît de frumos cu aceeași mînă cu care se șterge la fund, își zicea, atît de tulburat de revelația frumuseții scrise că își tîra uriașele-i picioare de elefant captiv în

cadența marșurilor triumfale ale tobelor, aținea în ritmul imnurilor sonore de slavă intonate de corul înflăcărat pe care Leticia Nazareno îl făcea să prindă viață pentru el la umbra arcurilor de triumf ale arborelui *seiba* din grădină, scria versurile pe pereții closetelor, încerca să recite pe de rost întregul poem în olimpul cald al balegilor din grajdurile unde erau mulse vacile cînd pămîntul s-a cutremurat la explozia încărcăturii de dinamită ce se produse înainte de timp în portbagajul automobilului prezidențial aflat în garaj, a fost îngrozitor, domnule general, o deflagrație atît de puternică încît multe luni mai tîrziu am găsit încă prin tot orașul bucăți răsucite din mașina blindată pe care Leticia Nazareno și copilul urmau s-o ia peste un ceas ca să se ducă la piață ca în fiecare miercuri, căci atentatul era împotriva ei, domnule general, fără nici o îndoială, și atunci el se bătu cu palma peste frunte, drace, cum se poate să nu-l fi prevăzut, ce s-a ales cu clarviziunea lui legendară dacă nu și-a dat seama de atîtea luni de zile că mîzgăliturile din closete nu erau îndreptate împotriva lui, ca totdeauna, sau împotriva vreunuia din miniștrii săi civili, ci se datorau fie obrăzniciei celor din neamul Nazareno care ajunseseră să ciupească pînă și din bunurile rezervate autorității supreme, fie ambițiilor slujitorilor bisericii care obțineau de la puterea trecătoare favoruri nemăsurate și veșnice, iar el luase aminte că diatribele nevinovate împotriva mamei lui Benedición Alvarado deveniseră înjurături de papagal, răbufniri ale unor resentimente ascunse care dospeau nepedepsite în căldura closetelor și sfîrșeau prin a ieși în stradă, cum se întîmplase de atîtea ori cu alte scandaluri mai neînsemnate stîrnite chiar de el, cu toate că nu s-a gîndit niciodată și nici nu i-ar fi putut trece prin cap că ar fi fost atît de sălbatici încît să pună două chintale de dinamită chiar în incinta palatului prezidențial, ticăloșii de ei, cum se poate ca el să fi fost atît de cufundat în extazul trîmbițelor triumfale încît mirosul lui fin de tigru călit să nu fi recunoscut la timp vechiul iz dulceag al primejdiei, ce naiba, convocă de urgență comandamentul suprem: paisprezece militari tremurînd cu toții, care după atîția

ani de serviciu banal și de ordine transmise indirect îl vedeam iar la cîțiva pași de noi pe bătrînul incert a cărui existență reală era cea mai simplă dintre enigmele sale, ne primi stînd pe jilțul ca un tron din salonul de audiențe cu uniforma de simplu soldat mirosind a urină de sconcs și cu niște ochelari foarte fini cu rama de aur pe care nu-i mai văzuserăm nici măcar în fotografiile lui cele mai recente, și era mai bătrîn și mai desprins de toate decît ne-am fi putut închipui, în afară de mîinile molatice fără mănușile de atlaz ce nu păreau a fi mîinile lui adevărate de militar ci ale cuiva mult mai tînăr și milostiv, tot restul era dur și sumbru, și cu cît îl recunoșteam mai mult era mai limpede că abia dacă-i rămăsese un ultim suflu de viață, dar era suflul unei autorități nestrămutate și devastatoare pe care el însuși se străduia să și-o țină în frîu, așa cum faci cu un cal nărăvaș ca argintul viu, fără să vorbească, fără să-și miște măcar capul în timp ce-i prezentau onorurile de general și comandant suprem și sfîrșeam prin a ne așeza în fața lui în fotoliile puse în cerc, și numai atunci își scoase ochelarii și începu să ne cerceteze iscoditor cu ochii aceia meticuloși ce cunoșteau ascunzișurile de nevăstuică ale intențiilor noastre nemărturisite, ne sfredeli fără milă cu privirea, unul după altul, pe îndelete, pentru a stabili cu precizie cît de tare se schimbase fiecare dintre noi din seara pierdută în ceața memoriei în care ne conferise gradele cele mai înalte arătîndu-ne cu degetul după bunul lui plac, și pe măsură ce ne scruta simțea cum i se întărește convingerea că printre cei paisprezece dușmani ascunși se aflau autorii atentatului, dar în același timp se simți atît de singur și neajutorat în fața lor încît abia dacă clipi, abia își ridică încet capul ca să-i îndemne la unitate acum mai mult ca oricînd întru binele patriei și spre cinstea forțelor armate, recomandîndu-le energie și prudență și le încredința misiunea de onoare de a descoperi fără greș pe autorii atentatului spre a-i da pe mîna aspră a justiției militare, asta e tot, domnilor, încheie, știind că făptașul era unul din ei, sau toți împreună, rănit de moarte de convingerea de nestrămutat că viața Leticiei Nazareno nu mai depindea de voia Domnului ci de înțelepciunea

cu care el reușea s-o ferească de o amenințare ce avea să se împlinească neîndoios, mai curînd sau mai tîrziu, fir-ar să fie. O obligă să-și anuleze toate activitățile publice, le sili pe rudele ei cele mai lacome să se lepede de orice privilegiu i-ar putea face să înfrunte forțele armate, pe cei mai înțelegători îi numi consuli cu puteri depline iar pe cei mai înverșunați i-am găsit plutind printre resturi de fructe în șanțurile din piață, și după atîția ani de zile apăru pe neanunțate ocupîndu-și fotoliul gol din salonul consiliului de miniștri, hotărît să pună capăt amestecului clerului în treburile statului pentru a te feri de dușmanii tăi, Leticia, și-și începu investigațiile amănunțite la comandamentul suprem după cele dintîi decizii drastice, convingîndu-se că șapte dintre ei îi erau credincioși fără nici o rezervă, și în plus căpetenia lor care era prietenul său cel mai vechi, dar n-avea încă nici o putere împotriva celorlalți șase, enigme care-i făceau nopțile nesfîrșite dîndu-i senzația implacabilă că Leticia Nazareno era sortită morții, o ucideau chiar în brațele lui în ciuda rigorii cu care poruncise să i se guste mîncarea de cînd descoperiseră un os de pește într-o felie de pîine, verificau mereu puritatea aerului pe care-l respira fiindcă el se temea să nu i se pună otravă în pompa de flit, o vedea palidă cînd se așezau la masă, o simțea cum nu mai avea glas în toiul ceasurilor de dragoste, îl chinuia gîndul că-i strecurau microbi de vărsat negru în apa de băut, vitriol în colir, tot soiul de tertipuri ingenioase aducătoare de moarte care-i otrăveau zilele clipă de clipă și-l trezeau la miezul nopții cu coșmarul viu că Leticiei Nazareno i se scursese tot sîngele în somn din pricina unei vrăji de indieni, buimăcit de atîtea primejdii închipuite și amenințări adevărate încît îi interzicea să iasă pe stradă fără escorta feroce a gărzii prezidențiale, instruită să omoare pe loc, dar ea pleca, domnule general, lua și copilul, iar el se străduia să-și înfrîngă presimțirile rele privindu-i cum se urcă în noul automobil blindat, și le făcea semne de despărțire de pe balconul interior cu rugăciunea maică-măiculiță, Benedición Alvarado, ocrotește-i, fă ca gloanțele să ricoșeze de corsetul ei, îmblînzește puterea laudanumului, mamă, îndreaptă

gîndurile strîmbe, fără o clipă de răgaz pînă nu auzea iar sirenele escortei în Piața Armelor și-i vedea pe Leticia Nazareno și pe copil traversînd curtea sub primele raze de lumină ale farului, ea se întorcea agitată, fericită în mijlocul soldaților din gardă încărcați cu curcani vii, orhidee din Envigado, șiraguri de beculețe colorate pentru nopțile Crăciunului care se anunța deja pe străzi prin firme cu steluțe luminoase puse din ordinul lui spre a-și mai ascunde neliniștea, o întîmpina în capul scării ca să te simt încă vie cu boarea de naftalină a cozilor de vulpi albastre, cu sudoarea acră a meșelor tale de invalidă, te ajutam să duci darurile în dormitor cu siguranța stranie că mă bucuram de ultimele fărîme ale unei fericiri sortite pieririi pe care aș fi vrut să n-o cunosc, cu atît mai întristat cu cît era mai convins că fiecare leac pe care-l scornea ca să-și aline zbuciumul acela de neîndurat, fiecare pas făcut de el spre a o ocroti îi apropiau necruțător de acea îngrozitoare zi de miercuri a nenorocirii mele, cînd a luat hotărîrea bruscă, la dracu, ce-o fi să fie cît mai repede, și a fost parcă un ordin fulgerător pe care nici n-a apucat să-l dea cînd doi din aghiotanții lui năvăliră în cabinet cu vestea cumplită că Leticia Nazareno și copilul fuseseră sfîrtecați și devorați de cîinii sălbatici din piața publică, i-au mîncat de vii, domnule general, dar nu erau cîinii vagabonzi dintotdeauna, ci niște animale de pradă cu ochi galbeni uimiți și piele netedă ca de rechin pe care cineva îi asmuțise împotriva vulpilor albastre, șaizeci de cîini ia fel care fără să știe nimeni săriră dintre tarabele de legume aruncîndu-se peste Leticia Nazareno și peste copil atît de repede că n-am apucat să tragem de teamă să nu-i împușcăm pe ei doi care păreau că se sufocă împreună cu cîinii într-o vîltoare de iad, vedeam numai semnele instantanee făcute de mîini efemere întinzîndu-se spre noi pe cînd restul trupului dispărea în bucăți, vedeam niște expresii fugare și imposibil de reținut care erau cînd de groază, cînd de milă, cînd parcă de bucurie, pînă dispărură cu desăvîrșire în vîrtejul încăierării și nu mai rămase decît pălăria cu violete de fetru a Leticiei Nazareno sub privirile pline de oroare calmă ale precupețelor ca niște totemuri

stropite de sîngele cald care se rugau Doamne-Dumnezeule, așa ceva n-ar fi fost cu putință dacă n-ar fi vrut generalul, sau măcar fără știrea lui, spre eterna dezonoare a gărzii prezidențiale care fără să tragă un glonț n-a fost în stare decît să strîngă oasele împrăștiate printre legumele stropite cu sînge, nimic altceva, domnule general, tot ce-am găsit au fost medaliile astea ale copilului, sabia fără ciucure, pantofii de cordovan ai Leticiei Nazareno de care nimeni n-avea habar cum de au apărut plutind în golf la mai bine de o leghe de piață, colierul de mărgele de sticlă colorată, portofelul de zale împletite pe care vi le înmînăm dumneavoastră, domnule general, împreună cu cheile astea trei, verigheta de aur înnegrit și cincizeci de centime în monede de cîte zece pe care le puseră pe birou ca el să le numere, și nimic altceva, domnule general, asta-i tot ce-a mai rămas din ei. Lui nu i-ar fi păsat dacă ar mai fi rămas ceva, sau nici atît, de-ar fi știut pe atunci că n-aveau să fie nici mulți nici prea grei anii de care avea nevoie ca să șteargă pînă și ultima umbră a amintirii acelei inevitabile zile de miercuri, plînse de furie, se trezi strigînd ca turbat, chinuit de urletele cîinilor care-și petrecură noaptea legați cu lanțuri în curte pînă cînd hotăra el ce să facem cu ei, domnule general, întrebîndu-se buimac dacă a omorî cîinii n-ar însemna de fapt a-i mai omorî o dată în măruntaiele lor pe Leticia Nazareno și pe copil, porunci să fie dărîmată cupola din fier forjat a halei unde se vindeau zarzavaturi și să se facă în locul ei o grădină cu magnolii și prepelițe și o cruce de marmură cu o lumină mai înaltă și mai puternică decît a farului, pentru a eterniza în memoria generațiilor viitoare pînă la sfîrșitul veacurilor amintirea unei femei legendare pe care el însuși o uitase cu mult înainte ca monumentul să fie aruncat în aer de o explozie nocturnă ncrevendicată de nimeni, iar cele trei magnolii să fie mîncate de porci și astfel grădina memorială se prefăcu într-o groapă de gunoi plină de mîzgă urît mirositoare pe care el nici n-a văzut-o, nu numai pentru că-i ordonase șoferului prezidențial să nu mai treacă prin locul unde fusese piața de zarzavaturi, chiar de-ai fi nevoit să faci ocolul lumii, ci pentru că n-a mai ieșit

vreodată în oraș, de cînd mutase birourile în edificiile însorite de sticlă ale ministerelor iar el rămase doar cu un personal de serviciu redus la minimum să locuiască în casa pustie unde tot din ordinul lui nu mai exista pe atunci nici cea mai mică urmă a dorințelor tale presante de regină, Leticia, cutreiera palatul gol care nu mai folosea la nimic decît pentru eventuale consultări cu ofițerii înalți sau decizia finală a vreunei adunări anevoioase a consiliului de miniștri sau vizitele primejdioase ale ambasadorului Wilson care îi ținea de obicei tovărășie pînă se însera de tot, sub frunzișul arborelui *seiba*, și-i aducea bomboane din Baltimore și reviste cu poze de femei goale ca să-l convingă să-i cedeze apele teritoriale în chip de aconto cu totul justificat al uriașei datorii externe, și el îl lăsa să vorbească, se prefăcea că ascultă mai puțin sau mai mult decît putea auzi în realitate, după cum avea el chef, se apăra de sporovăiala lui fiind atent la corul de fete de la școala din apropiere care cînta păsărică pestriță de pe rămurica verde de lămîi, îl petrecea pînă în capul scărilor cînd se întuneca străduindu-se să-i explice că putea lua tot ce poftea în afară de marea din dreptul ferestrelor mele, închipuiți-vă, ce m-aș face eu singur în casa asta uriașă dacă n-aș putea-o vedea acum ca totdeauna la ceasul acesta ca o mlaștină în flăcări, ce m-aș face fără vîntul din decembrie care se năpustește lătrînd prin geamurile sparte, cum aș putea să trăiesc fără clipirile verzi ale farului, eu care mi-am părăsit podișurile înalte învăluite în ceață și am intrat agonizînd de friguri în vîltoarea războiului federal, și să nu credeți c-am făcut-o din patriotism cum scrie la carte, nici din spirit de aventură, și cu atît mai puțin fiindcă mi-ar păsa naibii de principiile federaliste, Domnul să le țină în împărăția lui, nu, dragul meu Wilson, am făcut toate astea ca să văd marea, așa că gîndește-te la altă chestie în schimb, spunea, și apoi își lua rămas bun de la el bătîndu-l ușurel pe umăr, se întorcea aprinzînd lămpile din saloanele pustii și din fostele birouri unde într-una din seri dădu peste o vacă rătăcită, o sperie ca s-o îndrepte către scări și animalul se împiedică de zdrențele covoarelor și căzu rupîndu-și grumazul pe scări, spre fericirea leproșilor

care se repeziră s-o sfîșie în bucăți, căci după moartea Leticiei Nazareno leproșii se întorseseră, stînd iar împreună cu orbii și damblagiii și așteptînd din mîinile lui sarea tămăduirii printre tufele de măceși din curte, el îi auzea cîntînd în nopțile înstelate, cînta cu ei cîntecul cu Susana vino Susana de pe timpurile lui de glorie, la cinci după-masa se uita prin lucarnele grînarului să vadă cum ieșeau fetele de la școală și se extazia de șorțurile albastre, de șosetele scurte, de cosițele lor, mamă, ce mai fugeam speriate de ochii de ofticos ai strigoiului care ne tot chema printre gratiile de fier cu degetele rupte ale mănușii zdrențuite, fetițo, fetițo, ne chema, vino să te mîngîi, le vedea luînd-o la goană îngrozite și se gîndea maică-măiculiță, Benedición Alvarado, ce tinere sînt fetele din ziua de azi, bătîndu-și joc de el însuși, dar se împăca iar cu sine cînd medicul lui personal și ministru al sănătății îi examina retina cu o lupă ori de cîte ori îl poftea la masă, îi lua pulsul, voia să-l oblige să ia cu lingura untură de pește ca să-mi peticească găurile memoriei, ce tîmpenie, să iau eu leacuri cu lingura, eu care n-am avut vreo boală în viața mea în afară de frigurile de pe vremea războiului, du-te dracului, doctore, și rămase singur să mănînce la masă, întorcînd spatele lumii așa cum îi spusese eruditul ambasador Maryland că mîncau regii din Maroc, folosind furculița și cuțitul și cu capul drept după normele severe ale unei învățătoare uitate, cutreiera prin toată casa căutînd borcanele cu miere ascunse de el în locuri de care la puțină vreme nu-și mai aducea aminte și găsea din greșeală țigările răsucite din hîrtia ruptă de pe marginile unor agende unde odinioară își nota totul ca să nu uite atunci cînd n-avea să-și mai poată aminti, citi pe una că mîine e marți, pe alta că pe batista-ți albă era o inițială, o inițială roșie a unui nume ce nu era al tău, stăpîne, citi intrigat iubită Leticia Nazareno uite ce-am ajuns fără tine, citea peste tot Leticia Nazareno fîră să poată pricepe că cineva ar fi putut fi atît de nefericit încît să lase în urmă dîra aceea de suspine scrise, și totuși era scrisul meu, singura caligrafie cu mîna stîngă ce se găsea pe atunci pe pereții closetelor unde scria ca să se consoleze singur trăiască generalul,

trăiască, ce naiba, vindecat cu desăvîrșire de furia de a fi fost cel mai slab dintre militarii armatelor de apă, aer și uscat din pricina unei călugărițe fugare din care nu mai rămăsese decît numele scris cu creionul pe fîșii de hîrtie, așa cum hotărîse el atunci cînd n-a vrut nici măcar să se atingă de lucrurile pe care aghiotanții i le puseseră pe birou și a poruncit fără să le privească luați de aici pantofii, cheile, tot ce i-ar putea aduce aminte de morții lui, duceți toate cîte au fost ale lor în dormitorul unde-și petrecuse atîtea sieste nebunești și bătură în cuie ușile și ferestrele, iar la urmă dădu ordinul să nu intre nimeni în camera asta nici dacă poruncesc eu, la naiba, a supraviețuit fiorilor din noaptea cu urletele de groază ale cîinilor legați în curte luni în șir fiindcă tot mai credea că orice rău le-ar face ar putea fi o durere pentru morții lui, se refugie în hamac, tremurînd de furia de a ști cine erau asasinii sîngelui lui și a fi silit să îndure umilința de a-i vedea în propria-i casă căci pe atunci n-avea nici o putere asupra lor, se împotrivise oricăror onoruri postume, interzisese vizitele de condoleanțe, doliul, așteptînd să-i vină ceasul și legănîndu-se turbat în hamac la umbra ocrotitoare a uriașului *seiba* unde ultimul dintre prietenii mei îi exprimase comandantului suprem mîndria pentru liniștea și disciplina cu care poporul a făcut față tragediei, iar el zîmbi batjocoritor, nu fi prost, fîrtate, ce-i tot dai zor cu liniștea și disciplina, adevărul e că lumii puțin i-a păsat de nenorocirea asta, cerceta ziarul pe toate părțile căutînd altceva în afară de știrile născocite de propriile-i servicii de presă, își puse radioul lîngă el ca să asculte aceeași veste de la Veracruz pînă la Riobamba că forțele de ordine se află pe o pistă sigură urmărindu-i pe făptașii atentatului, și el mormăia cum să nu, idioților, doar fuseseră identificați fără greș, cum să nu, îi încolțiseră ținîndu-i sub foc de mortiere într-o casă de toleranță de la marginea orașului, gata, oftă, bieții oameni, dar rămase mai departe în hamac fără a lăsa să se vadă nici o sclipire de răutate rugîndu-se maică-măiculiță, Benedición Alvarado, dă-mi vlagă să mă răzbun, nu mă lăsa din mîinile tale, mamă, învață-mă, atît de sigur de puterea rugii sale fierbinți încît l-am găsit refăcut

învingîndu-și durerea atunci cînd comandanții statului-major care răspundeam de ordinea publică și de siguranța statului venirăm să-i aducem la cunoștință vestea că trei dintre făptașii crimei fuseseră uciși într-o încăierare cu forțele de ordine și ceilalți doi sînt la dispoziția dumneavoastră, domnule general, în beciurile de la San Jerónimo, iar el spuse aha, stînd în hamac cu carafa cu suc de fructe din care ne servi cîte un pahar la fiecare cu mînă sigură de țintaș neîntrecut, mai chibzuit și mai atent ca oricînd, pînă într-atît că-mi ghici dorința nebună de a aprinde o țigară și-mi dădu permisiunea, ceea ce nu mai făcuse pînă atunci cu nici un militar în timpul serviciului, sub copacul ăsta toți sîntem egali, spuse, și ascultă fără mînie relatarea amănunțită a crimei din piață, cum fuseseră aduși din Scoția în cuști separate optzeci și doi de cîini de vînătoare abia născuți, dintre care douăzeci și doi muriseră în timpul cît au fost dresați și șaizeci fuseseră învățați să omoare de către un profesor scoțian care le sădi o ură feroce nu numai față de vulpile albastre ci și față de Leticia Nazareno și de copil, folosindu-se de obiectele acestea de îmbrăcăminte pe care le sustraseră unul cîte unul de la spălătoria palatului, corsetul acesta al Leticiei Nazareno, batista aceasta, ciorapii, uniforma completă a copilului, și i le arătarăm ca să le recunoască, dar nu zise decît aha, fără să se uite la ele, i-am explicat cum de fuseseră învățați cei șaizeci de cîini pînă și să nu latre cînd nu trebuie, îi deprinseră cu gustul de carne de om, și-i ținuseră închiși fără nici un contact cu lumea cît au durat anii grei de dresaj într-o fostă fermă de indieni la șapte leghe de capitală unde aveau niște păpuși cît un stat de om cu hainele Leticiei Nazareno și ale copilului pe care cîinii îi știau și din portretele astea originale și din tăieturile astea de ziar cu poza lor, și i le-am arătat lipite într-un album pentru ca dumneavoastră, domnule general, să apreciați mai exact perfecțiunea la care ajunseseră bastarzii ăștia, fiecare cu treaba lui, dar el n-a spus decît aha, fără să-i privească, și i-am explicat în cele din urmă că acuzații nu acționau pe socoteala lor, bineînțeles, ci erau agenți ai unei organizații subversive cu sediul în străinătate al cărei simbol era

pana asta de gîscă cu un cuțit de-a curmezișul, aha, și că toți fugiseră de justiția militară pentru alte delicte împotriva securității statului, aceștia trei care au fost omorîți, v-am arătat pozele lor în album cu numărul din fișa de la poliție atîrnat de gît, și aceștia doi care sînt la închisoare așteptînd hotărîrea dumneavoastră ultimă și fără drept de apel, domnule general, frații Mauricio și Gumaro Ponce de León, de 28 și 23 de ani, primul dezertor din armată, fără profesie nici domiciliu cunoscut, iar al doilea maestru de ceramică la școala de arte și meserii, și față de care cîinii dăduseră asemenea dovezi de familiaritate și bucurie, că numai asta ar fi fost de-ajuns ca mărturie a vinovăției lor, domnule general, și el nu zise decît aha, dar i-a citat prin ordinul de zi cu toate onorurile pe cei trei ofițeri care duseseră la bun sfîrșit cercetarea crimei și le-a acordat medalia meritului militar pentru servicii aduse patriei într-o ceremonie solemnă în care a constituit și consiliul de război care i-a judecat sumar pe frații Mauricio și Gumaro Ponce de León condamnîndu-i la moarte prin împușcare în următoarele patruzeci și opt de ore, numai dacă nu ar beneficia de clemența dumneavoastră, domnule general, după cum ordonați. Rămase îngîndurat și singur în hamac, nepăsător la rugămințile insistente de grațiere ale lumii întregi, ascultă la radio dezbaterea infructuoasă de la Societatea Națiunilor, insultele țărilor vecine și cîteva adeziuni de departe, ascultă cu aceeași atenție argumentele sfioase ale miniștrilor care erau adepți ai clemenței și rațiunile bătătoare la ochi ale susținătorilor execuției, refuză să-l primească pe nunțiul apostolic cu un mesaj personal din partea papei în care își exprima îngrijorarea pastorală pentru soarta celor două oi rătăcite, ascultă comunicatele date de forțele de ordine din întreaga țară tulburată de tăcerea lui, auzi împușcături îndepărtate, simți cum se cutremură pămîntul din pricina exploziei neidentificate a unui vas de război ancorat în golf, unsprezece morți, domnule general, optzeci și doi de răniți și nava distrusă, bine, spuse el, contemplînd de la fereastra dormitorului rugul nocturn din rada portului pe cînd cei condamnați la moarte își trăiau noaptea dinaintea execuției la

baza de la San Jerónimo, iar el și i-a amintit în ceasul acela așa cum îi văzuse în poze, cu sprîncenele stufoase moștenite de la aceeași mamă, și i-a închipuit înfiorați de frică, singuri, cu tăblițele cu numerele succesive atîrnate de gît sub lumina veșnic aprinsă din celula de agonie, a simțit că și ei se gîndeau la el, că aveau nevoie de el, că era căutat, dar nu făcu nici cel mai mic gest care să lase să se ghicească încotro i se îndrepta voința atunci cînd termină cu repetarea gesturilor de rutină ale unei alte zile din viața sa și se despărți de ofițerul de serviciu care trebuia să stea de pază la ușa dormitorului pentru a fi gata să-i ducă mesajul cu hotărîrea la orice oră ar lua-o înainte de cîntatul celor dintîi cocoși, îi spuse în trecere fără a-l privi noapte bună, căpitane, atîrnă felinarul în cui, puse cele trei zăvoare, cele trei lacăte și cei trei drugi la ușă, se cufundă trîntit cu fața în jos într-un somn chinuit prin ai cărui pereți subțiri continuă să audă lătratul înnebunit al cîinilor din curte, sirenele ambulanțelor, petardele, rafalele muzicii de la vreo petrecere nepotrivită pentru noaptea aceea zbuciumată a orașului înfiorat de asprimea sentinței, se trezi cînd ceasul din turnul catedralei bătu de miezul nopții, se mai trezi o dată la două, și iarăși înainte de trei cînd se pomeni cu zgomotul ploii în plasa de sîrmă de la ferestre, și atunci se ridică de pe jos cu mișcarea aceea uriașă și anevoioasă ca a unui bou, mai întîi picioarele dinapoi, pe urmă cele din față și la sfîrșit capul buimac cu un fir de bale prelingîndu-i-se de pe buze și porunci în primul rînd ofițerului de gardă să fie duși de acolo cîinii aceia, undeva ca să nu-i mai pot auzi, să fie ținuți pe cheltuiala guvernului pînă ce vor muri de bătrînețe, în al doilea rînd porunci să fie puși în libertate necondiționată soldații care îi escortaseră pe Leticia Nazareno și pe copil, și în ultimul rînd ordonă ca frații Mauricio și Gumaro Ponce de León să fie executați îndată ce se aduce la cunoștință decizia mea supremă și fără drept de apel, dar să nu fie puși la zid și împușcați cum era stabilit, ci să fie supuși caznei căzute în uitare a sfîrtecării trupului tras de cai iar membrele lor să fie expuse spre a se stîrni indignarea și groaza mulțimii în locurile cele mai vizibile ale

nețărmuritului său regat al durerii, bieții băieți, în vreme ce el își tîra labele-i uriașe de elefant rănit de moarte implorînd cu furie maică-măiculiță, Benedición Alvarado, ocrotește-mă, nu-mi da drumul din mîna ta, mamă, fă să-l găsesc pe omul care să mă ajute să răzbun sîngele acesta nevinovat, un om providențial pe care el și-l imaginase în delirul furiei și pe care-l căuta cu o ardoare de neînfrînt în adîncul tuturor ochilor pe care-i vedea în cale, încerca să-l recunoască pitit în nuanțele cele mai subtile ale vocilor, în bătăile inimii, în colțurile cele mai neștiute ale memoriei, și-și pierduse nădejdea că-l va găsi vreodată cînd pe neașteptate se pomeni fascinat de cel mai uimitor și semeț dintre oamenii pe care i-am văzut în viață, mamă, îmbrăcat asemeni conservatorilor de odinioară cu o haină ca Henry Pool și o gardenie la butonieră, cu pantaloni Pecover și o vestă de brocard cu ape argintii pe care o purtase cu eleganța lui naturală în saloanele cele mai pretențioase din Europa, ducînd de zgardă un doberman taciturn de mărimea unui viței cu ochi parcă omenești, José Ignacio Sáenz de la Barra, la dispoziția excelenței voastre, se prezentă, ultimul vlăstar ce a mai rămas din aristocrația noastră distrusă de vîntul pustiitor stîrnit de căpeteniile federale, rasă de pe fața pămîntului patriei cu visurile-i sterpe de grandoare și vastele-i palate melancolice și accentu-i franțuzesc, un falnic exemplar de sfîrșit de viță fără altă avere decît cei 32 de ani ai săi, șapte limbi și patru medalii de la vînătoarea de porumbei de la Deauville, vînjos, zvelt, închis la culoare, cu părul de metis cu cărare la mijloc și o șuviță albă vopsită, buzele subțiri arătînd o voință de fier, privirea hotărîtă a omului providențial care se prefăcea că joacă criket cu bastonul din lemn de cireș ca să i se facă o fotografie în culori pe fundalul primăverilor idilice din goblenurile salonului de bal, și în clipa în care l-a văzut răsuflă ușurat și-și spuse acesta este, și într-adevăr acesta era. Intră în serviciul lui cu simpla condiție ca dumneavoastră să-mi asigurați un venit de opt sute cincizeci de milioane fără să trebuiască să dau socoteală nimănui și fără să am vreo altă autoritate deasupra mea decît excelența voastră, iar eu vă aduc în

curs de doi ani capetele asasinilor adevărați ai Leticiei Nazareno și ai copilului, și el acceptă, bine, s-a făcut, convingîndu-se de loialitatea și eficiența lui după nenumărate încercări grele la care îl supusese pentru a-i cerceta tainițele sufletului și a-i afla limitele voinței și slăbiciunile firii înainte de a se hotărî să-i dea pe mînă cheile puterii sale, ultima încercare fiind partidele necruțătoare de domino unde José Ignacio Sáenz de la Barra îndrăzni să-și ia libertatea de a cîștiga fără a cere voie, și cîștigă, căci era bărbatul cel mai curajos pe care l-am văzut cu ochii mei, mamă, avea o răbdare fără cusur, le știa pe toate, cunoștea șaptezeci și două de feluri de a face cafea, se pricepea să distingă sexul crevetilor, știa să citească notele muzicale și scrisul pentru orbi, și stătea privindu-mă în ochi, fără să vorbească, iar eu n-aveam habar ce să fac în fața acelui chip de piatră, a mîinilor molatice sprijinite pe măciulia bastonului din lemn de cireș, cu un opal în degetul inelar, cu dulăul acela culcat la picioarele lui, vigilent și feroce sub învelișul de catifea vie al pielii lui adormite, cu aroma aceea de săruri de baie emanînd din trupul imun la dragoste și la moarte al bărbatului cel mai frumos și mai sigur pe sine din cîți mi-a fost dat să văd, care a avut îndrăzneala să-mi spună că eu nu sînt militar decît de conveniență, fiindcă militarii sînt exact opusul dumneavoastră, domnule general, sînt oameni cu ambiții care se pot realiza imediat și ușor, îi interesează mai mult să conducă decît puterea în sine, și nu sînt în slujba unui ideal ci a cuiva, și de aceea e atît de lesne să te folosești de ei, spuse, mai ales de unii împotriva altora, iar eu n-am făcut altceva decît să zîmbesc, convins că nu mi-aș fi putut ascunde gîndurile în fața acelui bărbat fără seamăn căruia îi acordă mai multă putere decît oricui altcuiva sub regimul său după prietenul meu Rodrigo de Aguilar, odihnească-se în pace, făcîndu-l stăpîn absolut al unui imperiu secret înăuntrul propriului său imperiu particular, un serviciu invizibil de represiune și exterminare care nu numai că era lipsit de orice identitate oficială dar era greu să crezi pînă și faptul că exista în realitate, căci nimeni nu răspundea de actele lui, n-avea nici nume și nici un loc pe

lumea asta, și totuși era un adevăr înfricoșător care se impusese prin teroare asupra celorlalte organe de represiune ale statului cu mult înainte ca originea și natura lui de neînțeles să fi fost stabilite cu toată siguranța de către comandamentul suprem, nici chiar dumneavoastră n-ați prevăzut amploarea acelei mașinării care producea groază, domnule general, nici eu însumi n-am putut bănui că în clipa în care a încuviințat înțelegerea am rămas la cheremul farmecului irezistibil și al dorinței tentaculare a acelui barbar îmbrăcat ca un prinț care mi-a trimis la palat un sac din fire de agavă ce părea plin cu nuci de cocos poruncind să fie pus bine într-un dulap cu hîrtii de arhivă făcut în perete să nu stea în drum, a uitat de el, iar după trei zile nu se mai putea trăi din pricina duhorii de mortăciune ce răzbea prin pereți și începeșa cu un abur fetid cristalul oglinzilor, o căutam în bucătărie și o descopeream la grajduri, era alungată arzîndu-se mirodenii prin birouri și năvălea în întîmpinare în salonul de audiențe, îmbibă cu efluviile-i de putreziciune ungherele cele mai tainice unde nu pătrunseseră nici chiar ascuns de alte miasme izul părelnic de rapăn din văzduhul nopților ciumei, și în schimb se afla acolo unde nici nu ne trecuse prin cap s-o căutăm, în sacul ce părea plin cu nuci de cocos pe care José Ignacio Sáenz de la Barra îl trimisese drept primă plată a înțelegerii, șase capete retezate însoțite de respectivele certificate de deces, capul patricianului orb din epoca de piatră, don Nepomuceno Estrada, de 94 de ani, ultimul veteran al marelui război și fondator al partidului radical, mort conform certificatului alăturat la 14 mai în urma unui colaps de senilitate, capul doctorului Nepomuceno Estrada de la Fuente, fiul acestuia, în vîrstă de 57 de ani, medic homeopat, mort conform certificatului alăturat în aceeași zi cu tatăl său în urma unei tromboze coronariene, capul lui Eliecer Castor, de 21 de ani, student la litere, mort conform certificatului alăturat în urma mai multor răni de armă albă într-o încăierare de cîrciumă, capul lui Lidice Santiago, de 32 de ani, activistă clandestină, moartă conform certificatului alăturat în urma unui avort provocat, capul lui Roque Pinzón, alias

Jacinto Invizibilul, de 38 de ani, fabricant de baloane colorate, mort la aceeași dată în urma unei intoxicații etilice, capul lui Natalicio Ruiz, secretar al mișcării ilegale 17 octombrie, de 30 de ani, mort conform certificatului alăturat în urma unui glonț de pistol pe care și l-a tras în cerul gurii din pricina unei deziluzii în dragoste, șase în total, împreună cu chitanța de primire pe care el o iscăli cu stomacul întors pe dos de duhoarea aceea și de groază zicîndu-și maică-măiculiță, Benedición Alvarado, omul ăsta-i o fiară, cine și-ar fi închipuit așa ceva văzîndu-i gesturile fandosite și floarea de la butonieră, îi porunci nu-mi mai trimite pastrama, Nacho, mi-ajunge cuvîntul pe care ți l-ai dat, însă Sáenz de la Barra îi răspunse că era vorba de o treabă de bărbați, domnule general, dacă pe dumneavoastră nu vă țin curelele să vedeți adevărul în față vă dau banii înapoi și s-auzim de bine, ce s-o mai lungim, înainte pentru mult mai puțin decît vorbele astea el ar fi dat ordin s-o împuște pînă și pe maică-sa, dar acum și-a mușcat limba, n-o lua așa, Nacho, spuse, fă-ți datoria, astfel încît capetele continuară să sosească în sacii aceia lugubri din fire de agavă care păreau plini cu nuci de cocos iar el poruncea cu stomacul întors pe dos duceți-le de aici, în timp ce se făcea că citește amănuntele din certificatele de deces ca să semneze de primire, de acord, semnase pentru nouă sute optsprezece capete ale adversarilor lui cei mai înverșunați pînă în noaptea cînd a visat că se vedea pe sine prefăcut într-un animal cu un singur deget care lăsa o dîră de amprente digitale pe o cîmpie de ciment proaspăt, se trezi cu broboane de sudoare amară ca fierea, și încercă să scape de apăsarea din zori socotind capetele tăiate în memoria-i ca o groapă de bălegar ce răspîndea aburi pătrunzători din grajdurile pentru muls, atît de absorbit de gîndurile lui de bătrîn încît confunda țiuitul urechilor cu zumzetul insectelor în iarba putredă, zicîndu-și maică-măiculiță, Benedición Alvarado, cum se poate să fie atîtea capete și totuși încă nu soseau cele ale adevăraților vinovați, dar Sáenz de la Barra îi atrăsese atenția că fiecare șase capete însemnau șaizeci de alți dușmani și fiecare șaizeci alți șase sute și apoi șase mii și după

aceea șase milioane, întreaga țară, drace, nu mai terminăm niciodată, și Sáenz de la Barra îi replică impasibil dormiți liniștit, domnule general, o să terminăm cînd se vor termina ei, ce îngrozitor. N-a șovăit niciodată nici măcar o clipă, n-a lăsat nici o portiță pentru altă alternativă, se baza pe forța tainică a dobermanului veșnic la pîndă, unicul martor al acelor discuții cu toate că el a încercat să-l împiedice încă de prima oară cînd l-a văzut pe José Ignacio Sáenz de la Barra ținînd de zgardă animalul acela nervos care nu asculta decît de dresajul imperceptibil al bărbatului cel mai viteaz dar și cel mai puțin complezent din cîți văzusem la viața mea, lasă cîinele afară, i-a poruncit, dar Sáenz de la Barra i-a răspuns nici gînd, domnule general, nu-i pe lume loc unde să pot intra eu și să nu intre și Lord Kochel, așa că intră, rămase cu ochii închiși la picioarele stăpînului în timp ce ei făceau socotelile de rutină ale capetelor tăiate dar se ridica tresărind cînd vorbele erau rostite pe un ton ridicat, ochii lui feminini nu-mi dădeau pace, răsuflarea-i omenească mă făcea să mă înfior, l-am văzut ridicîndu-se pe neașteptate, adulmecînd cu botul său umed și scoțînd un fel de bolborosit ca o oală care dă în foc atunci cînd el lovi furios cu pumnul în masă fiindcă descoperi în sacul cu capete pe cel al unuia din foștii lui aghiotanți care pe deasupra i-a fost și partener de domino ani în șir, la naiba, să terminăm cu treaba asta, dar Sáenz de la Barra îl convingea totdeauna, nu atît ca argumente cît mai ales prin molatica sa neînduplecare de dresor de cîini fioroși, își reproșa în sinea lui supunerea față de unicul muritor care îndrăznise să-l trateze ca pe un vasal, se revolta împotriva dominației lui, hotărîndu-se să scuture jugul acestei servituti care încetul cu încetul a pus stăpînire pe spațiul propriei autorități, gata, s-a zis cu treaba asta, ce dracu, spunea, căci la urma urmelor Benedición Alvarado nu m-a adus pe lume ca să primesc ordine ci ca să poruncesc, numai că hotărîrile sale nocturne dădeau greș în clipa în care Sáenz de la Barra intra în cabinet iar el rămînea orbit de strălucirea purtării lui delicate a gardeniei naturale a glasului limpede a esențelor aromatice a butonilor de smarald de la manșetele scrobite a

bastonului elegant a frumuseții grave a bărbatului cel mai atrăgător și mai insuportabil din cîți mi-a fost dat să văd, nu te supăra, Nacho, îi spunea iar, fă-ți datoria, și primea mai departe sacii cu capete, semna chitanțele fără să se uite la ele, se cufunda fără să se poată agăța de nimic în nisipurile mișcătoare ale puterii lui, întrebîndu-se la fiecare răsărit în fața mării ce se întîmplă pe lume că o să bată de unsprezece și nu-i țipenie de om în casa asta ca un cimitir, cine-i acolo, întreba, era doar el, unde sînt că nu mai recunosc nimic, spunea, unde sînt cîrdurile de ordonanțe desculțe care descărcau de pe măgari coșurile cu legume și cu găini prin toate culoarele, unde sînt bălțile de apă murdară ale concubinelor mele limbute care schimbau florile ofilite peste noapte cu altele proaspete și spălau coliviile și scuturau covoarele prin balcoane cîntînd în ritmul măturilor de nuiele cîntecul cu Susana vino Susana vreau să mă desfăt cu dragostea ta, unde-mi sînt copiii murdari născuți toți la șapte luni care-și făceau nevoile pe după uși și desenau cămile urinîndu-se pe pereții salonului de audiențe, ce s-a ales de larma funcționarilor care dădeau peste găini ouînd în sertarele birourilor, de forfota aceea de tîrfe și soldați prin closete, de alaiul de cîini vagabonzi care-i urmăreau pe diplomați, cine mi-a gonit iar damblagiii de pe scări, leproșii dintre tufele de trandafiri, lingușitorii nerușinați care apăreau pretutindeni, abia dacă mai apuca să-i zărească pe ultimii săi camarazi din comandamentul suprem dincolo de cordonul compact al noilor responsabili cu securitatea lui personală, abia dacă-l lăsau să intervină în ședințele de consiliu ale noilor miniștri numiți la cererea cuiva care nu era el, șase doctori în litere îmbrăcați în redingote funebre și gulere albe care-i anticipau gîndurile și hotărau treburile guvernului fără să se consulte cu mine cînd la urma urmelor guvernul sînt eu, dar Sáenz de la Barra îi explica imposibil că nu, domnule general, nu sînteți guvernul, dumneavoastră sînteți puterea, se plictisea la jocul de domino pînă și cînd îi înfrunta pe cei mai dibaci căci nu reușea să piardă nici o partidă oricît de multe capcane născocea împotriva lui însuși, trebuia să se supună avizului celor care gustau din

mîncarea lui cu o oră înainte de a se așeza el la masă, nu-și mai găsea mierea de albine în locurile unde o ascunsese, drace, asta nu-i puterea pe care o voiam eu, se revolta, iar Sáenz de la Barra îi răspundea că nu există alta, domnule general, era singura putere posibilă în letargia de moarte a ceea ce fusese odinioară paradisul lui de tîrg de duminică și unde acum nu mai avea altceva de făcut decît să aștepte să bată de patru ca să asculte la radio episodul zilnic din romanul de dragoste neîmplinită de la postul local, îl asculta în hamac cu paharul de suc de fructe neatins în mînă, rămînea plutind în neantul așteptării cu ochii umeziți de lacrimi mistuit de dorința de a ști dacă fata aceea atît de tînără avea să moară, și Sáenz de la Barra afla că da, domnule general, fata moare, păi să nu moară, la naiba, a poruncit el, să trăiască pînă la sfîrșit, să se mărite, să facă și copii și să apuce să îmbătrînească așa ca toată lumea, iar Sáenz de la Barra punea să se modifice scenariul ca să-i facă lui pe plac dîndu-i iluzia că el era cel care poruncea, astfel că n-a mai murit nimeni din ordinul lui, se căsătoreau logodnici care nu se iubiseră niciodată, reînviau personaje moarte în episoade anterioare iar ticăloșii erau sacrificați înainte de timp ca să i se facă cheful domnului general, toată lumea era fericită la porunca lui pentru ca viața să nu-i pară atît de zadarnică atunci cînd cerceta palatul la cele opt bătăi ale ceasului și se pomenea că cineva înaintea lui schimbase fînul la vaci, că luminile de la cazarma gărzii prezidențiale se stinseseră, personalul dormea prin bucătării, totul era în ordine, podelele fuseseră măturate, mesele de tăiat carnea spălate cu creolină, fără nici o picătură de sînge, mirosind a spital, și că cineva trăsese cremoanele ferestrelor și pusese lacăte la birouri cu toate că numai el avea legătura cu chei, că luminile se stingeau una după alta mai înainte ca el să atingă întrerupătoarele de la primul vestiar pînă în dormitorul lui, mergea pe întuneric tîrîndu-și picioarele greoaie de monarh captiv prin dreptul oglinzilor întunecate, cu apărătoare de catifea la unicu-i pinten pentru ca nimeni să nu-i zărească dîra de aur pe care o lăsa în trecere, văzînd prin ferestre aceeași mare, marea Caraibilor

în ianuarie, o contemplă fără a se opri de douăzeci și trei de ori și era și acum ca totdeauna în ianuarie precum o baltă înflorită, intră în dormitorul lui Benedición Alvarado ca să vadă dacă mai erau la locul lor busuiocul lăsat moștenire, coliviile cu păsări moarte, patul de suferință în care mama patriei îndurerate îndurase bătrînețea putrezind de vie, noapte bună, murmură el ca de obicei, deși nimeni nu-i răspundea de atîta amar de vreme noapte bună fiule, Domnul să te aibă în pază, se îndrepta spre dormitorul lui cu lampa pentru ieșit în fugă în caz de urgență cînd simți fiorul de jar al pupilelor uimite ale Lordului Kochel în întuneric, simți un parfum de bărbat, puterea autorității lui, strălfulgerarea-i disprețuitoare, cine-i acolo, întrebă, deși știa cine era, José Ignacio Sáenz de la Barra în ținută de seară care venea să-i aducă aminte că era o noapte istorică, 12 august, domnule general, data memorabilă în care sărbătorim primul centenar de cînd ați ajuns la putere, astfel încît veniseră oaspeți din întreaga lume fascinați de vestea unui eveniment la care nu puteai asista decît o singură dată într-o viață oricît de lungă, patria era în sărbătoare, țara toată în afară de el, căci în pofida stăruinței lui José Ignacio Sáenz de la Barra de a-și petrece noaptea aceea de pomină în mijlocul ovațiilor și bucuriei nezăgăzuite a poporului său, el se ferecă mai devreme ca oricînd cu cele trei zăvoare în chilia somnului, puse cele trei lacăte și cei trei drugi, se trînti cu fața în jos pe cărămizile goale cu uniforma-i ordinară de doc fără galoane, cu jambierele trase, cu pintenul de aur și cu brațul drept îndoit sub cap în chip de pernă, așa cum aveam să-l găsim ciugulit de vulturi și plin de vietăți și flori de pe fundul mării, și prin ceața filtrului somnului atît de ușor că era mai curînd stare de veghe deslușii petardele îndepărtate ale sărbătorii fără el, cîntecele de bucurie, clopotele triumfale, puhoiul de mîl al mulțimii care venise să preamărească o glorie ce nu era a lui, în vreme ce el îngîna mai mult pierdut decît trist maica mea scumpă, Benedición Alvarado, au trecut deja o sută de ani, drace, o sută de ani, cum mai zboară timpul.

Pagină intenționat goală

VI

Se afla deci acolo, ca și cînd într-adevăr ar fi fost el deși se putea să nu fie, întins pe masa de banchete din salonul de bal, cu splendoarea-i feminină de papă mort, între florile sub care nu se recunoscuse pe sine la ceremonia expunerii trupului cu prilejul primei sale morți, mai de temut mort decît viu, cu mănușa de atlaz umplută cu vată pe pieptul blindat cu false medalii de la victorii închipuite în războaie de bîlci născocite de adulatorii lui fără rușine, cu uniforma-i strălucitoare de paradă și cizmele înalte de lac cu singurul pinten de aur pe care-l găsiserăm în palat și cu cei zece sori lugubri de general al universului, grad ce-i fusese conferit în ultimul moment pentru a-i da o ierarhie superioară celei a morții, atît de aproape și de evident cu noua-i identitate postumă încît pentru prima oară se putea crede fără umbră de îndoială în existența lui reală, chiar dacă de fapt nimeni nu-i semăna mai puțin, nimeni nu era mai diferit ca el decît cadavrul acela de vitrină care în miez de noapte se cocea mai departe la focul scăzut al spațiului închis din camera mortuară, în vreme ce alături, în salonul consiliului de miniștri, dezbăteam cuvînt cu cuvînt textul celui de pe urmă comunicat cu știrea pe care nimeni nu se încumeta s-o creadă, cînd ne trezi zgomotul de camioane pline cu soldați și armament de război, patrulele tăcute ocupînd edificiile publice încă din zori, se întinseră pe jos în poziție de tragere sub arcadele de pe strada cu prăvălii, se ascunseră prin coridoare, și cînd mi-am deschis balconul în faptul zilei să caut un loc să-mi pun buchetul de garoafe stropite de rouă pe care tocmai le culesesem din grădină, i-am văzut instalîndu-și mitralierele pe trepied pe terasele din cartierul

viceregilor, iar sub balcon am văzut o patrulă de soldați comandată de un locotenent care mergea din poartă în poartă poruncind să se închidă puținele prăvălii de pe stradă care începeau să deschidă, azi e sărbătoare națională, striga, ordin de sus, le-am aruncat o garoafă de la balcon și am întrebat ce se întîmplă cu atîția soldați și atîta zgomot de arme de jur-împrejur iar ofițerul prinse garoafa în aer și-mi răspunse păi să vezi, drăguțo, nici noi n-avem habar, o fi înviat mortul, zise, prăpădindu-se de rîs, fiindcă nimeni nu îndrăznea să creadă că s-a întîmplat ceva atît de extraordinar, ci dimpotrivă, ne gîndeam că după atîția ani de nepăsare el luase iarăși în mînă frîiele cîrmuirii și era mai viu ca niciodată tîrîndu-și iar uriașele-i picioare de monarh iluzoriu prin casa puterii ale cărei lumini se aprinseră din nou, credeam că el alungase vacile care pășteau iarba crescută prin crăpăturile dalelor din Piața Armelor unde orbul așezat la umbra palmierilor muribunzi confundase tropotul copitelor cu cel al cizmelor militare și se pornise să recite versurile despre fericitul cavaler care se întorcea de departe după ce învinsese moartea, le declama în gura mare cu mîna îndreptată spre vacile care-și întindeau gîtul să apuce ghirlandele de balsamină de pe chioșcul fanfarei, obișnuite să tot urce și coboare scări ca să mănînce, și rămaseră să trăiască printre ruinele muzelor încoronate cu camelii sălbatice și printre maimuțele atîrnate de lirele dărîmăturilor Teatrului Național, năvăleau moarte de sete stîrnind zgomot de ghivece sparte cu chiparoase în penumbra răcoroasă a pridvoarelor din cartierul viceregilor, și-și cufundau boturile înfierbîntate în bazinele din curțile interioare fără ca nimeni să se încumete să le alunge pentru că recunoșteam marca din naștere făcută cu fierul roșu prezidențial pe care vacile o aveau pe picioare și boii pe grumaz, erau de neatins, pînă și soldații se dădeau la o parte din calea lor pe la cotiturile străzii cu prăvălii ce-și pierduse vechea larmă de bazar infernal, rămăsese doar un cimitir de bărci sparte și catarge frînte zăcînd prin bălțile cu miasme arzătoare unde fusese piața centrală pe vremea cînd marea mai era încă a noastră și goeletele ancorau printre tarabele de

legume, rămăseseră localurile pustii ale bazarurilor hinduşilor de pe timpurile de glorie, căci hinduşii plecaseră, nici n-au spus un mulţumesc, domnule general, iar el strigă la naiba, pradă ultimelor accese de mînie senilă, ducă-se să curețe rahatul englezilor, strigă, şi plecară cu toţii, în locul lor apărînd vînzătorii ambulanţi de mărunţişuri cu amulete de indieni şi leacuri împotriva muşcăturilor de năpîrcă, localuri ordinare de dans cu discuri frenetice, care aveau în spate paturi de închiriat pe care soldaţii le distruseseră cu lovituri cu patul puştilor, pe cînd clopotele catedralei vesteau doliul, totul se terminase înainte de el, ne pierise pînă şi ultima suflare aşteptînd fără speranţă ca într-o zi să se adeverească zvonul repetat şi veşnic dezmînţit că în sfîrşit îşi dăduse duhul din pricina vreuneia din nenumăratele-i boli de rege, şi totuşi nu credeam că moartea lui era sigură, şi nu fiindcă n-am fi putut s-o credem cu adevărat, ci pentru că nu voiam să fie sigură, ajunseserăm să nu înţelegem cum am fi putut trăi fără el, ce s-ar alege de vieţile noastre după ce el nu mai era, eu nu puteam să-mi imaginez lumea fără bărbatul care mă făcuse fericită la doisprezece ani, cum nici unul n-a mai reuşit de atunci, din după-amiezile acelea de demult cînd ieşeam de la şcoală la cinci şi el pîndea prin lucarnele de la grajd fetele în uniformă albastră cu guler marinar şi părul împletit într-o singură coadă pe spate, gîndindu-se maică-măiculiţă, Benedición Alvarado, frumoase mi se mai par fetele la vîrsta mea, ne chema, îi vedeam ochii tremurători, mîna cu mănuşa ruptă la degete care încerca să ne ademenească arătîndu-ne clopoţelul de marţipan dăruit de ambasadorul Forbes, toate fugeau speriate, toate în afară de mine, am rămas singură pe strada şcolii şi cînd m-am încredinţat că nu mă vedea nimeni am încercat să ajung la clopoţel şi atunci el m-a înhăţat de încheieturile mîinilor cu o uşoară smucitură de tigru şi m-a ridicat în aer fără să-mi facă nici un rău şi m-a tras înăuntru prin lucarnă cu atîta grijă că nu mi s-a şifonat nici o cută a uniformei şi m-a culcat în fînul mirosind a urină dospită străduindu-se să-mi spună ceva ce nu-i ieşea de pe buzele-i sterpe fiindcă era mai speriat decît mine, tremura, i se

vedeau prin tunică bătăile inimii, era palid, cu ochii plini de lacrimi cum n-avea să-i mai aibă din pricina mea nici un alt bărbat în toată viața mea de exil, mă mîngîia tăcut, răsuflînd alene, mă cerceta cu o duioșie de bărbat pe care n-am mai întîlnit-o niciodată, îmi înfiora pieptul fraged, își băga mîna pe sub marginea chiloților, își mirosea degetele, mă făcea să le miros și eu, uite, îmi spunea, e mirosul tău, n-a mai avut nevoie de bomboanele ambasadorului Baldrich pentru ca eu să mă strecor prin lucarna grajdului spre a-mi trăi ceasurile fericite ale pubertății cu bărbatul acela cu inima sănătoasă și tristă care mă aștepta stînd în fîn cu o pungă cu de-ale gurii, îmi ștergea cu pîine cea dintîi sevă de adolescentă, îmi vîra înăuntru alimentele înainte de a le mînca, mi le dădea și mie să le mănînc, îmi băga bucăți de sparanghel pentru a le mînca apoi murate în saramura umorilor mele intime, ce minunată ești, îmi spunea, miroși a port, visa să-mi mănînce rinichii fierți în propria lor zeamă cu iz de amoniac, cu sarea subsuorilor tale, visa, cu urina ta caldă, mă tăia în bucățele din cap pînă-n picioare, mă presăra cu grunji de sare, boia și frunze de dafin și mă lăsa să mă coc la foc scăzut în vioriul incandescent de asfințit efemer al iubirii noastre fără viitor, mă mînca din cap pînă-n picioare cu un nesaț și o generozitate de bătrîn pe care nu le-am mai regăsit niciodată la atîția bărbați grăbiți și mici la suflet care se străduiră să mă iubească fără a izbuti în tot restul vieții mele fără el, îmi vorbea de sine însuși în digestia domoală a iubirii în timp ce dădeam la o parte boturile vacilor care încercau să ne lingă, îmi zicea că nici măcar el nu știa cine era, că era sătul pînă-n gît de atîta domnule general, mi-o spunea fără amărăciune, fără nici un motiv, vorbind parcă singur, plutind în zumzetul neîncetat al unei liniști lăuntrice pe care o puteai sparge numai cu țipete, nimeni nu era mai prevenitor și mai dibaci ca el, nimeni nu era mai bărbat, ajunsese singura mea rațiune în viață la paisprezece ani cînd doi militari de rangul cel mai înalt se înființară în casa părinților mei cu un geamantan ticsit cu galbeni adevărați și mă băgară la miezul nopții într-un vapor străin împreună cu toată familia și cu ordinul de a nu ne

întoarce pe pământul patriei ani în șir pînă cînd în lume căzu ca o bombă vestea că el murise fără să fi aflat că eu mi-am petrecut restul vieții tînjind de dorul lui, mă culcam cu necunoscuți de pe stradă ca să văd dacă găsesc vreunul mai bun decît el, și m-am întors îmbătrînită și plină de amărăciune cu liota asta de copii făcuți cu tot soiul de bărbați cu iluzia că erau ai lui, și în schimb el o uitase chiar de a doua zi cînd n-o mai văzu intrînd prin lucarna grajdului, înlocuind-o cu alta în fiecare după-amiază fiindcă încă de pe atunci nu prea mai distingea în cîrdul acela de școlărițe în uniforme la fel care scoteau limba la el și-i strigau ramolit bătrîn cînd încerca să le ademenească arătîndu-le bomboanele de la amabsadorul Rumpelmayer, le chema fără deosebire pe toate, fără să se întrebe niciodată dacă cea de azi era cea de ieri, le primea pe toate la fel, se gîndea la toate ca și cum ar fi una singură, în timp ce asculta pe jumătate adormit în hamac aceleași veșnice argumente ale ambasadorului Streimberg care-i dăruise un cornet acustic identic cu cel al cîinelui de pe discurile cu vocea stăpînului său, avînd un dispozitiv electric amplificator pentru ca el să poată auzi încă o dată pretenția insistentă de a ne lua în stăpînire apele teritoriale în chip de aconto al datoriei noastre externe, iar el repeta ca totdeauna lasă prostiile dragul meu Stevenson, orice numai marea nu, deconecta aparatul ca să nu mai audă vocea bubuitoare de ființă metalică ce părea că întoarce discul ca să-i mai explice o dată ceea ce-mi explicaseră de-a fir-a-păr proprii mei experți fără tertipurile de dicționar că am ajuns la sapă de lemn, domnule general, ne-am terminat pînă și ultimele rezerve, secătuiți de nevoia seculară de a accepta împrumuturi pentru a plăti ratele datoriei externe de pe vremea războaielor de independență, și apoi alte împrumuturi pentru a plăti dobînzile ratelor neachitate, totdeauna în schimbul a ceva anume, domnule general, mai întîi monopolul chininei și tutunului pentru englezi, apoi monopolul cauciucului și recoltei de cacao pentru olandezi, apoi concesiunea căilor ferate din ținuturile pustii și a navigației fluviale pentru nemți, și totul pentru americani prin acordurile secrete de care el n-a avut

cunoștință decît după prăbușirea răsunătoare și moartea publică a lui José Ignacio Sáenz de la Barra, arde-l-ar Domnul la focul mistuitor al căldurii din străfundurile iadului, nu ne-a mai rămas nimic, domnule general, dar el îi auzise pe toți miniștrii lui de finanțe spunînd același lucru încă de pe timpurile vitrege cînd declarase moratoriu la angajamentele luate fată de bancherii din Hamburg, escadra germană blocase portul, un crucișător englez trase cu tunurile o salvă de avertisment ce făcu o gaură în turnul catedralei, însă el strigă la naiba cu regele Londrei, mai bine morți decît vînduți, urlă, moarte Kaizerului, fiind salvat în ultima clipă prin bunele oficii ale partenerului său de domino ambasadorul Charles W. Traxler al cărui guvern s-a pus garant pentru toate angajamentele europene în schimbul dreptului de exploatare pe viață a subsolului nostru, și de atunci o ducem tot așa într-o veșnică datorie, pînă și izmenele de pe noi, domnule general, însă el îl petrecea pînă în capul scărilor pe eternul ambasador de la ora cinci și-și lua rămas bun bătîndu-l ușurel pe umăr, lasă prostiile dragul meu Baxter, mai bine mort decît fără mare, copleșit de tristețea de cimitir a palatului unde puteai umbla fără să te poticnești de parcă ai fi fost sub apă de pe vremea blestemată a acelui José Ignacio Sáenz de la Barra, greșeala vieții mele, care tăiase toate capetele stirpei omenești în afara acelora ce se cuveneau, ale autorilor atentatului împotriva Leticiei Nazareno și a copilului, păsările din colivii nu mai cîntau oricîte picături de cantorină le turna el deschizîndu-le pliscul, fetele de la școala învecinată nu mai îngînau în recreație cîntecul cu păsărică pestriță de pe rămurica verde de lămîi, viața i se scurgea în așteptarea nerăbdătoare a ceasurilor cînd sînt cu tine în grajd, fetițo, cu țîțișoarele tale ca merele și scoica ta vrăjită, mînca singur sub bolta de glicine, plutea în reverberația căldurii de la două picotind și tresărind din somnul de după-amiază ca să nu piardă șirul serialului de la televizor în care totul se petrecea la porunca lui pe dos decît în viață, căci binefăcătorul patriei care știa orice n-a aflat niciodată că de pe vremea lui José Ignacio Sáenz de la Barra îi instalaserăm mai întîi un post

de radio individual pentru romanele dramatizate iar apoi un canal particular de televiziune ca să vadă doar el filmele retușate după gustul lui unde nu mureau decît cei răi, dragostea învingea moartea, viața era o desfătare, îl fericeam cu tertipul acesta așa cum se întîmplase în multele-i după-amieze ale bătrîneții cu copilele în uniformă care i-ar fi făcut pe plac pînă la moarte dacă el n-ar fi avut proasta inspirație s-o întrebe pe una din ele ce te învață la voi la școală iar eu i-am răspuns spunîndu-i adevărul că nu mă învață nimic, domnule, fiindcă eu sînt o curvă din port, și el a pus-o să repete pentru că nu-mi înțelesese bine cuvintele de pe buze și eu i-am mai spus o dată pe șleau că nu sînt elevă, domnule, ci curvă din port, serviciul sanitar o frecase cu buretele îmbibat în creolină, îi spuseseră să-și pună uniforma asta cu guler marinar și ciorapii ăștia de fetiță de familie bună și să treacă pe strada asta în fiecare după-masă la cinci, nu numai eu ci toate curvele de vîrsta mea recrutate și dezinfectate de poliția sanitară, toate cu aceeași uniformă și aceiași pantofi bărbătești și cozile astea din păr de cal ce se scot și se pun, ia uitați-vă și dumneavoastră, cu o agrafă, ne-au spus să nu ne speriem că e un biet bunic ramolit care nici măcar n-o să se culce cu voi, doar vă cercetează ca la doctor cu degetul și vă suge sfîrcurile și vă bagă chestii de mîncat în găoace, în sfîrșit, tot ceea ce-mi faceți dumneavoastră cînd vin aici, că n-avem altceva de făcut decît să închidem ochii de încîntare și să zicem dragule, ah dragule, că asta-i ce vă place, așa ne-au spus, ba chiar ne-au spus să repetăm totul de la început înainte de a ne da banii, dar eu cred că prea-i de tot cu atîtea banane tari în găoace și atîtea fire de praz în fund pentru patru pesos amărîți care ne mai rămîn după ce ne scad impozitul de sănătate și comisionul sergentului, ce naiba, nu-i drept să prăpădești atîta mîncare prin părțile de jos cînd n-ai ce băga sus în gură, zise, învăluită în aura lugubră a bătrînului impenetrabil care-i ascultă destăinuirea fără să clipească gîndindu-se maică-măiculiță, Benedición Alvarado, de ce mă pedepsești așa, dar nu făcu nici un gest care să-i trădeze dezamăgirea, ci se înverșună să pună la cale tot soiul de cercetări secrete pînă

descoperi că într-adevăr școala de fete din vecinătatea palatului fusese închisă de ani de zile, domnule general, ministrul educației în persoană de comun acord cu arhiepiscopul primat și asociația de părinți pusese la dispoziție fondurile pentru a se construi noua clădire cu trei nivele cu fața spre mare unde odraslele familiilor de vază fuseseră ferite de pînda craiului tomnatic al cărui trup de pește eșuat cu burta în sus pe masa banchetelor începea să se profileze pe nuanțele livide de mov ale orizontului de cratere lunare ale primelor noastre zori de zi fără el, era la adăpost de orice printre florile ninse de crin, în sfîrșit eliberat de puterea-i absolută la capătul atîtor ani de captivitate reciprocă încît era cu neputință să descifrezi cine era victima cui în cimitirul acela de președinți vii care fusese zugrăvit pe dinăuntru și pe dinafară în alb de mormînt fără a mă consulta, ci poruncindu-i ca și cum nu l-ar recunoaște nu trece pe-aici că ne murdărești varul, dom'le, și el nu trecea, rămîi la etajul de sus, dom'le, că-ți poate cădea vreo schelă în cap, și el rămînea sus, amețit de zgomotul tîmplarilor și de furia zidarilor care-i tot strigau dă-te la o parte, boșorogule, c-ai să te scapi în găleata cu mortar, și el se dădea la o parte, mai ascultător decît un răcan în toate acele luni grele cît a durat restaurația imprudentă care deschise ferestre noi vîntului mării, mai singur ca niciodată sub paza feroce a unei escorte ce nu părea să fie de protecție ci de supraveghere, îi mîncau jumătate din mîncare ca să nu fie otrăvit, îi schimbau ascunzătorile unde-și ținea mierea de albine, îi fixau pintenul de aur ca la cocoșii de luptă ca să nu-i sune în mers, la naiba, o groază de tertipuri de văcari care l-ar fi făcut să moară de rîs pe prietenul meu Saturno Santos, trăia la cheremul a unsprezece bătăuși cu haină și cravată care-și petreceau zilele împletind frînghii japoneze, mișcînd un aparat cu beculețe verzi și roșii care se aprind și se sting cînd apare cineva cu o armă pe o rază de cincizeci de metri, și ieșeau în oraș ca niște fugari în șapte automobile la fel care se depășeau între ele pe drum astfel încît nici eu însumi nu mai știam în care mă aflam, la naiba, o risipă zadarnică fiindcă el trase la o parte perdelușele ca să vadă străzile după atîția ani de

izolare și-și dădu seama că nimeni nu se tulbură la trecerea în tăcere a limuzinelor funebre din caravana prezidențială, văzu recifele de sticlă solară ale ministerelor mai înalte decît turnurile catedralei și acoperind promontoriile împestrițate de barăcile negrilor de pe colinele portului, văzu o patrulă de soldați care ștergeau niște cuvinte scrise proaspăt cu bidineaua pe un zid și întrebă ce scria acolo iar ei i-au răspuns că glorie veșnică părintelui patriei noi, deși el știa că îl mințeau, bineînțeles, că de-ar fi fost așa nu le-ar fi șters, ce naiba, văzu un bulevard mai larg decît șase la un loc străjuit de cocotieri și răzoare de flori ducînd pînă la țărmul mării unde odinioară fuseseră mlaștinile, văzu o suburbie cu vile toate la fel avînd portice romane și hoteluri cu grădini amazonice unde se aflase groapa de gunoi a pieții publice, văzu automobilele ca niște broaște țestoase pe serpentinele labirinturilor autostrăzilor urbane, văzu mulțimea îndobitocită de canicula de la prînz pe trotuarul unde bătea soarele în timp ce pe celălalt nu era nimeni decît încasatorii improvizați ai impozitului pentru dreptul de a merge pe la umbră, dar de data asta nimeni nu se tulbură ghicind puterea ascunsă în coșciugul cu aer condiționat al limuzinei prezidențiale, nimeni nu recunoscu ochii dezamăgiți, buzele crispate, mîna nevolnică făcînd aiurea semne de rămas-bun în larma vînzătorilor de ziare și amulete, printre cărucioarele cu înghețată, fanioanele cu bilete de loterie cu trei numere, vacarmul zilnic al străzii străine de tragedia intimă a militarului solitar care suspina copleșit de nostalgie gîndindu-se maică-măiculiță, Benedición Alvarado, ce s-a întîmplat cu orașul meu, unde-i oare străduța nenorocită cu femeile fără bărbați care ieșeau despuiate pe înserat să cumpere scrumbie albastră și roșioară trandafirie și să se înjure de mamă cu zarzavagioaicele în timp ce-și uscau rufele pe balcoane, unde-s hindușii care-și făceau nevoile chiar în ușa prăvăliilor, ce s-a ales de nevestele lor palide care înduioșau moartea cu cîntecele lor de jale, unde o fi oare fata care se prefăcuse în scorpion pentru că nu și-a ascultat părinții, unde-s cîrciumile mercenarilor, pîraiele lor de urină dospită, priveliștea zilnică a pelicanilor de

cum dădeai colțul străzii, și deodată, ah, portul, unde-i oare că doar aici era, ce s-a ales de goeletele contrabandiștilor, de tabla veche de la debarcarea pușcașilor marini, de mirosul meu de rahat, mamă, ce se întîmpla pe lume că nimeni nu-i recunoștea mîna fugară de amant uitat ce flutura zadarnic în chip de rămas-bun de la fereastra cu geamurile lăsate a trenului inaugural care străbătea șuierînd lanurile cu ierburi aromatice unde fuseseră cîndva mlaștinile culturilor de orez bîntuite de păsări țipătoare și de malarie, trecu în goană speriind cirezile de vaci însemnate cu fierul prezidențial ce păștеau pe cîmpiile neverosimil de albastre, iar el în interiorul capitonat cu catifea bisericească al vagonului de litanie al destinului meu irevocabil se tot întreba pe unde mi-o fi trenulețul vechi cu patru roți, drace, unde-mi sînt hățișurile cu anaconde și balsamine otrăvitoare, larma maimuțelor, păsările paradisului, țara întreagă cu stindardul ei cu dragon, mamă, unde-s oare că doar erau aici haltele cu indiene taciturne cu pălării englezești care vindeau zaharicale în formă de animale prin ferestre, cartofi albi ca neaua, mamă, găini fripte în unt galben sub arcurile unde stătea scris cu litere înflorate slavă în veci binefăcătorului de care nimeni nu mai știe unde se află, dar ori de cîte ori se revolta zicînd că viața aceea de fugar era mai rea ca moartea i se răspundea ba nu, domnule general, este pacea prin disciplină, îi spuneau, și el sfîrșea prin a fi de acord, bine, fascinat iar de farmecul personal al lui José Ignacio Sáenz de la Barra, omul smintelii mele, cel pe care-l degradase și scuipase de atîtea ori în furia insomniilor sale și totuși cădea iar în mrejele seducției lui de cum îl vedea intrînd în biroul năpădit de lumina soarelui ținînd în lesă cîinele acela cu privire de om de care nu se despărțea niciodată nici măcar cînd se ducea la closet, și care pe deasupra mai avea și nume de persoană, Lord Kochel, și-i accepta din nou ideile cu o supunere care-l făcea să se revolte împotriva lui însuși, nu-ți face griji, Nacho, încuviința el, du-ți sarcina la bun sfîrșit, astfel că José Ignacio Sáenz de la Barra se întorcea încă o dată cu puterea-i intactă la fabrica de tortură pe care o instalase la mai puțin de cinci sute de metri de palatul

prezidențial în nevinovata clădire de piatră în stil colonial unde fusese ospiciul olandezilor, o casă la fel de mare ca a dumneavoastră, domnule general, ascunsă într-o pădure de migdali și înconjurată de o pajiște cu violete sălbatice, al cărui etaj era destinat serviciilor de identificare și înregistrare a stării civile iar tot restul era ocupat de instrumentele de tortură cele mai ingenioase și barbare pe care le putea imagina mintea omenească, pînă într-atît încît el n-a vrut să le vadă ci i-a atras doar atenția lui Sáenz de la Barra dumneata fă-ți mai departe datoria așa cum se cuvine potrivit intereselor patriei, cu singura condiție că eu nu știu nimic, n-am văzut nimic și n-am fost niciodată acolo, și Sáenz de la Barra își dădu cuvîntul de onoare la dispoziția dumneavoastră, domnule general, și-și făcuse datoria, îndeplinindu-i și ordinul de a nu mai tortura copiii sub cinci ani cu sîrme electrice înfipte în testicule pentru a-i forța pe părinți să mărturisească, fiindcă se temea că infamia aceea i-ar putea stîrni iar insomniile din atîta amar de nopți toate la fel de pe vremea loteriei, deși îi era cu neputință să uite de atelierul acela al ororii aflat atît de aproape de dormitorul lui, căci în nopțile liniștite cu lună îl deșteptau zgomotele de trenuri fugare ale zorilor furtunoase ale lui Bruckner care făceau prăpăd potopind totul și iscînd un vălmășag dezolant de zdrențe din veșminte de mirese moarte atîrnate printre ramurile migdalilor dimprejurul vechiului lăcaș al nebunilor olandezi pentru ca să nu se audă din stradă urletele de groază și durere ale muribunzilor, și toate acestea fără să ceară un ban, domnule general, fiindcă José Ignacio Sáenz de la Barra dispunea de salariul lui ca să-și cumpere hainele acelea ca de prinț, cămășile de mătase naturală cu monogramă pe piept, pantofii de antilopă, cutiile cu gardenii de prins la revere, loțiunile franțuzești cu blazoanele de familie tipărite pe eticheta originală, dar nu i se cunoștea nici o femeie și nici nu umbla vorba c-ar fi fost pederast, c-ar avea un singur prieten ori o casă proprie unde să locuiască, nimic din toate astea, domnule general, o viață de sfînt, trudind ca un rob în fabrica de tortură pînă-l dobora oboseala pe divanul din birou unde dormea

la întîmplare însă niciodată noaptea și nu mai mult de trei ore în șir, fără gardă la ușă, fără o armă la îndemînă, sub ocrotirea gîfîitoare a Lordului Kochel care nu-și mai încăpea în piele de înfrigurarea stîrnită de faptul că nu mînca nimic altceva decît măruntaiele calde ale celor decapitați, așa cum se spunea, scoțînd bolboroseala aceea de oală în clocot spre a-l trezi de îndată ce privirea-i omenească simțea prin pereți că cineva se apropia de birou, oricine ar fi fost să fie, domnule general, căci bărbatul acesta nu se încrede nici în oglindă, lua hotărîri fără să se consulte cu nimeni după ce asculta rapoartele agenților lui, și nimic nu se întîmpla în țară iar cei surghiuniți în orice loc de pe planetă n-apucau nici să scoată un oftat fără ca José Ignacio Sáenz de la Barra să nu afle imediat prin firele invizibilei pînze de păianjen a turnătoriei și mituirii cu care înconjurase globul pămîntesc, pentru că pe așa ceva își cheltuia banii, domnule general, nefiind adevărat ce se tot spunea cum că torționarii ar avea leafă de miniștri, dimpotrivă, se ofereau să dovedească pe gratis că erau în stare să-și căsăpească propria mamă și să arunce bucățile la porci fără să li se înmoaie glasul, iar în loc de scrisori de recomandare și certificate de bună purtare aduceau mărturii despre antecedentele lor atroce pentru a obține slujba sub ordinele torționarilor francezi care sînt raționaliști, domnule general, și prin urmare metodici în cruzime și refractari la milă, ei erau cei care făceau posibil progresul prin disciplină, ei erau cei care o luau cu mult înaintea conspirațiilor, încă de cînd acestea nici nu prindeau să încolțească în minte, clienții distrați care se răcoreau sub ventilatoarele cu palete de prin cofetăriile unde se servea înghețată, cei care citeau ziarul prin cîrciumile chinezilor, care dormeau în sălile de cinema, care cedau în autobuz locul unei doamne însărcinate, care învățaseră meseriile de electrician și instalator după ce-și petrecuseră jumătate din viață ca hoți care atacau noaptea și bandiți de drumul mare, logodnicii improvizați ai slujnicelor, curvele de pe transatlantice și de prin barurile internaționale, inițiatorii excursiilor turistice în paradisurile din Caraibi prin agențiile de voiaj din Miami,

secretarul particular al ministrului belgian al afacerilor externe, supraveghetoarea pe viață a tenebrosului coridor de la etajul patru al Hotelului Internațional de la Moscova, și atîtia alții necunoscuți de nimeni vîrîți pînă si în cel mai uitat colț de lume, dar dumneavoastră puteți dormi liniștit, domnule general, fiindcă patrioții adevărați spun că dumneavoastră nu știți nimic, că toate astea se întîmplă fără consimțămîntul dumneavoastră, că dacă domnul general ar fi știut ar fi făcut ca Sáenz de la Barra s-ajungă oale și ulcele în cimitirul renegaților din fortăreața portului, căci ori de cîte ori aflau de un nou act de barbarie suspinau spunîndu-și în sinea lor de-ar ști generalul, de-am putea să-l încunoștințăm, de-ar exista vreo cale să-l vedem, și el a poruncit celui care-i povestise toate astea să nu uite în veci că într-adevăr eu nu știu nimic, nici n-am văzut nimic, nici n-am vorbit cu nimeni de treburile astea, și astfel își recăpăta liniștea, însă continuau să sosească atîția saci cu capete retezate încît nu i se părea de conceput ca José Ignacio Sáenz de la Barra să se mînjească de sînge pînă peste cap fără nici un folos pentru că lumea o fi lașă dar nici chiar așa, și nu-i părea firesc să treacă ani și ani iar comandanții celor trei arme să nu protesteze din pricina condiției lor subalterne, să nu ceară mărirea lefurilor, nimic, astfel că începuse să cerceteze pe ascuns spre a încerca să stabilească motivele resemnării militare, dorind să afle de ce acceptau supremația unui civil, și-i întrebase pe cei mai lacomi dacă nu socoteau c-a venit vremea să-i mai taie din nas veneticului setos de sînge care păta onoarea forțelor armate, însă ei i-au răspuns nu, bineînțeles, domnule general, nu merită, și de atunci nu mai știu care cine este, nici cine ține cu cine sau e împotriva cui în harababura asta a progresului prin disciplină care începe să-mi miroase mie a ceva putred la mijloc ca și povestea aceea de care nici nu mai vreau să-mi amintesc cu bieții copii cu loteria, dar José Ignacio Sáenz de la Barra îi domolea avîntul cu blînda-i siguranță de dresor de cîini sălbatici, dormiți fără grijă, domnule general, îi spunea, lumea-i a dumneavoastră, făcîndu-l să creadă că totul era atît de simplu și de limpede și lăsîndu-l iar

în bezna acelei case de izbelişte pe care el o străbătea de la un cap la altul întrebîndu-se în gura mare cine naiba sînt eu de mă simt ca şi cînd m-aş vedea în oglinzi tocmai cu susu-n jos, unde naiba mă aflu că acum se face unsprezece dimineaţa şi nu-i nici măcar o găină rătăcită în pustiul ăsta, amintiţi-vă cum era înainte, striga, amintiţi-vă de vălmăşagul leproşilor şi damblagiilor care se încăierau pentru mîncare cu cîinii, amintiţi-vă de alunecuşul pe baligile de vite de pe scări şi de liota de patrioţi care-mi aţineau calea cu pacostea aceea cu aruncaţi-mi sarea tămăduirii, domnule general, botezaţi-mi băiatul, poate aşa i-o trece diareea, fiindcă spuneau că atingerea mîinii mele avea virtuţi mai eficace decît banana verde, puneţi-mi mîna aici poate mi se potolesc bătăile inimii că nu mai am nici un chef de viaţă cu cutremurul ăsta veşnic în mine, aţintiţi-vă privirea spre mine, domnule general, ca să întoarceţi din drum uraganele, uitaţi-vă la cer ca să curmaţi eclipsele, coborîţi-vă ochii pe pămînt ca să alungaţi ciuma, fiindcă spuneau că eu eram binefăcătorul respectat pînă şi de natură, că eram în stare să îndrept ordinea universului şi că-i scosesem fumurile din cap Providenţei Divine, iar eu le dădeam ce-mi cereau şi le cumpăram tot ce-mi vindeau nu pentru că eram prea slab cum îi spunea maică-sa Benedición Alvarado, ci pentru că ar fi trebuit să am inima de piatră ca să-i refuz un serviciu celui care-l ridica în slăvi, şi în schimb acum nu mai era nimeni care să-i ceară ceva, nimeni care să-i spună bună ziua, domnule general, cum aţi dormit, n-avea nici măcar mîngîierea de a auzi exploziile acelea în timpul nopţii care-l deşteptau cu o grindină de sticlă de geamuri, scoţînd ferestrele din balamale şi semănînd panică printre soldaţi, dar care-i erau cel puţin de folos ca să se simtă viu, nu ca acum cu liniştea asta ce-mi răsună în cap şi mă trezeşte cu vuietul ei, nu mai sînt altceva decît o paiaţă zugrăvită pe peretele acestei case de groază unde îi era cu neputinţă să dea un ordin care să nu fie împlinit încă dinainte, şi-şi găsea dorinţele cele mai tainice gata satisfăcute în ziarul oficial pe care continua să-l citească în hamac făcîndu-şi siesta, de la prima pînă la ultima pagină, chiar şi anunţurile de

publicitate, nu exista vreun imbold al inimii sau vreo tresărire a voinței lui care să nu apară tipărite cu litere mari alături de fotografia cu podul pe care el n-a poruncit să fie construit pentru că uitase, cu temelia școlii de învățat cum se mătură, cu vaca ce dădea lapte și cu arborele de pîine, și portretul său de pe vremurile de glorie pe cînd tăia panglici inaugurale, și totuși nu-și afla liniștea, își tîra uriașele picioare de elefant senil în căutarea a ceva ce nu pierduse niciodată în casa aceea a singurătății, descoperea că cineva i-o luase înainte acoperind coliviile cu pînze cernite, cineva contemplase marea de la ferestre și numărase vacile înaintea lui, nu lipsea nimic și totul era în ordine, se întorcea în dormitor cu lampa în mînă cînd deodată își recunoscu propria-i voce amplificată în ghereta gărzii prezidențiale și ducîndu-se la fereastra întredeschisă văzu un grup de ofițeri picotind în încăperea plină de fum în fața strălucirii triste a ecranului unui televizor, și pe ecran era el, mai slab și țeapăn, dar eram eu, mamă, așezat în biroul unde avea să moară cu steaua patriei în fundal și cele trei perechi de ochelari cu ramă de aur pe masă, repetînd pe dinafară o analiză a bilanțului națiunii cu vorbe de învățat pe care nu s-ar fi încumetat în veci să le rostească, drace, era o viziune mai neliniștitoare decît aceea a propriului său trup mort înconjurat de flori, pentru că acum se vedea viu și se auzea vorbind cu glasul lui, eram eu însumi, mamă, eu care n-am putut îndura niciodată rușinea de a mă arăta la balcon nici n-am reușit să-mi înving sfiiciunea de a vorbi în public, și totuși era acolo, atît de veridic și muritor încît rămase năuc la fereastră gîndindu-se, maică-măiculiță, Benedición Alvarado, cum o fi cu putință asemenea minune, însă José Ignacio Sáenz de la Barra se arătă impasibil în fața uneia din puținele-i explozii de furie pe care și-a îngăduit-o în anii fără șir ai regimului său, nu merită să vă supărați, domnule general, îi spuse cu stăruința-i cea mai blîndă, am fost nevoiți să recurgem la mijlocul acesta ilegal pentru a salva de la naufragiu nava progresului prin disciplină, a fost o inspirație divină, domnule general, grație căreia am izbutit să spulberăm neîncrederea poporului într-un conducător în carne

și oase care în ultima miercuri a fiecărei luni prezenta un raport liniștitor cu privire la activitatea guvernului transmis la radio și la televiziunea națională, îmi asum răspunderea, domnule general, căci eu am așezat aici vaza asta cu șase microfoane în formă de floarea-soarelui care vă înregistrau gîndurile rostite cu voce tare, eu eram cel care punea întrebările la care el răspundea în cursul audiențelor din fiecare vineri fără a bănui că spusele-i nevinovate erau crîmpeie din discursul ținut în fața națiunii, întrucît nu folosise niciodată vreo imagine care să nu fi fost a lui și nici vreun cuvînt pe care el să nu-l fi spus, după cum vă veți putea încredința dumneavoastră înșivă ascultînd aceste discuri, și Sáenz de la Barra le-a pus pe birou împreună cu aceste benzi înregistrate și această scrisoare pe care o semnez cu mîna mea în prezența dumneavoastră, domnule general, ca să dispuneți de soarta mea cum găsiți de cuviință, iar el îl privi descumpănit fiindcă își dădu dintr-o dată seama că Sáenz de la Barra era pentru prima oară fără cîine, neînarmat, palid, și atunci oftă, bine, Nacho, fă-ți datoria, zise, cu un aer sfîrșit, rezemat de spătarul fotoliului cu arcuri și cu privirea țintă la ochii denunțători ai portretelor marilor bărbați ai neamului, mai bătrîn ca oricînd, mai lugubru și mai trist, dar cu aceeași expresie ascunzînd intenții imprevizibile pe care Sáenz de la Barra avea să le cunoască peste două săptămîni cînd intră iar în birou fără să fi cerut audiență în prealabil, aproape tîrînd cîinele de zgardă, cu vestea urgentă despre insurecția armată pe care numai intervenția dumneavoastră o putea împiedica, domnule general, și el descoperi în sfîrșit fisura imperceptibilă pe care o căutase atîția ani în zidul de obsidiană al fascinației, maică-măiculiță, Benedición Alvarado a răzbunării mele, își zise, lașul ăsta nenorocit se scapă pe el de frică, dar nu făcu nici un gest care să lase să i se întrevadă gîndurile ci îl învălui pe Sáenz de la Barra într-o aură maternă, nu-ți face griji, Nacho, oftă el, mai avem o grămadă de timp să descoperim fără ca nimeni să ne deranjeze unde dracu e adevărul în mlaștina aceea de adevăruri contradictorii ce păreau mai nesigure decît dacă ar fi fost minciuni, în vreme ce Sáenz de

la Barra își scoase ceasul cu lanț văzînd că era aproape șapte seara, domnule general, comandanții celor trei arme terminau de mîncat fiecare la el acasă, cu nevasta și copiii, pentru ca nici măcar aceștia să nu le deslușească intențiile, vor pleca îmbrăcați în civil și fără escortă pe ușa din dos unde-i așteaptă un taxi comandat la telefon spre a înșela vigilența oamenilor noștri pe care nu-i vor vedea, bineînțeles, deși ei vor fi acolo, domnule general, sînt chiar șoferii, însă el zise aha, zîmbi, nu-ți mai face atîtea griji, Nacho, mai bine explică-mi cum de-am trăit pînă acum atît de liniștiți dacă după socoteala capetelor tăiate reiese că am avut mai mulți dușmani decît soldați, dar Sáenz de la Barra era atent numai la ticăitul abia simțit al ceasului său cu lanț, mai sînt abia trei ore, domnule general, comandantul forțelor terestre se îndrepta în momentul acela spre cazarma Conde, comandantul forțelor navale spre fortăreața din port, comandantul forțelor aeriene spre baza de la San Jerónimo, mai era posibil să fie arestați pentru că fiecare era urmărit la mică distanță de o camionetă încărcată cu legume, dar el nici măcar n-a clipit, simțea că neliniștea crescîndă a lui Sáenz de la Barra îl elibera de chinul unei sclavii care fusese mai necruțătoare decît dorința lui de putere, stai liniștit, Nacho, mai bine explică-mi de ce nu ți-ai cumpărat o vilă mare cît un vapor, de ce te spetești muncind dacă nu-ți pasă de bani, de ce trăiești ca un sihastru cînd pînă și femeile cele mai simandicoase se dau în vînt să-ți intre în dormitor, pari mai catolic decît papa, Nacho, dar Sáenz de la Barra se sufoca năpădit de o sudoare înghețată pe care nu reușea s-o ascundă cu demnitatea-i neștirbită în biroul devenit un cuptor de crematoriu, se făcuse unsprezece, acum e prea tîrziu, zise, un ordin cifrat începea să circule la această oră prin firele de telegraf spre toate garnizoanele din țară, comandanții rebeli își puneau decorațiile de paradă pentru fotografia oficială a noii junte guvernamentale în timp ce aghiotanții transmiteau ultimele ordine ale unui război fără dușmani ale cărui singure bătălii se reduceau la controlul centralelor de comunicații și al serviciilor publice, însă el nici n-a clipit măcar în fața presimțirii gîfiitoare a Lordului

Kochel care se ridicase dintr-un salt cu un fir de bale prelingîndu-i-se ca o lacrimă nesfîrșită, nu te teme, Nacho, mai bine explică-mi de ce ți-e așa de frică de moarte, și José Ignacio Sáenz de la Barra își smulse brusc gulerul de celuloid înmuiat de nădușeală și de pe chipul lui de bariton se șterse orice expresie, e firesc, răspunse, frica de moarte e zgura fericirii, de asta n-o simțiți dumneavoastră, domnule general, și se ridică în picioare numărînd din obișnuință bătăile clopotelor de la catedrală, e douăsprezece, spuse, nu v-a mai rămas nimeni pe lume, domnule general, eu eram ultimul, însă el nu se mișcă în fotoliu pînă cînd n-a auzit tunetul subteran al tancurilor de război în Piața Armelor, și atunci zîmbi, nu te amăgi, Nacho, mi-a mai rămas poporul, zise, bietul popor cel de totdeauna care înainte de a se crăpa de ziuă a ieșit în stradă instigat de bătrînul imprevizibil care s-a adresat prin radio și televiziunea națională tuturor adevăraților patrioți fără discriminări de nici un fel și animat de cea mai vie emoție istorică pentru a anunța că, însuflețiți de idealurile nestrămutate ale regimului, sub conducerea mea personală și slujind ca totdeauna voința poporului suveran, comandanții celor trei arme au lichidat la miezul acestei nopți glorioase aparatul de teroare al unui civil setos de sînge care fusese pedepsit de justiția oarbă a mulțimii, și iată-l pe José Ignacio Sáenz de la Barra făcut chiseliță, spînzurat cu capul în jos de un felinar din Piața Armelor, cu propriile-i organe genitale în gură, întocmai cum ați prevăzut, domnule general, cînd ne-ați ordonat să blocăm străzile ambasadelor pentru a-l împiedica să ceară azil politic, poporul l-a vînat cu pietre, domnule general, dar mai întîi am fost nevoiți să ciuruim cu gloanțe bestia de cîine care devorase măruntaiele a patru civili și ne răni de moarte șapte soldați cînd poporul luase cu asalt dependințele unde locuia și aruncase pe ferestre peste două sute de veste de brocart avînd încă eticheta fabricii, cam trei mii de perechi de pantofi italienești nou-nouți, trei mii, domnule general, că pe asta se prăpădeau banii guvernului, și nu știu cîte cutii cu gardenii pentru revere și toate discurile lui Bruckner cu respectivele partituri de dirijat adnotate

de mîna lui, iar apoi scoaseră deținuții din beciuri și dădură foc camerelor de tortură din fostul ospiciu al olandezilor în strigăte de trăiască generalul, trăiască bărbatul viteaz care și-a dat în sflrșit seama care-i adevărul, căci toți spun că dumneavoastră nu știați nimic, domnule general, că vă ascundeau totul abuzînd de bunătatea dumneavoastră, și încă la ora asta îi mai vînează ca pe șobolani pe torționarii securității statului pe care i-am lăsat fără protecția soldaților conform ordinelor dumneavoastră pentru ca oamenii să-și descarce atîta furie acumulată și atîta groază, iar el a încuviințat, bine, mișcat de clopotele de veselie și cîntecele de libertate și strigătele de recunoștință ale mulțimii concentrate în Piața Armelor cu pancarte uriașe pe care stătea scris Domnul să-l aibă în paza lui pe binefăcătorul care ne-a izbăvit de bezna teroarei, și în acea replică efemeră a vremurilor de glorie el porunci să se strîngă în curtea palatului ofițerii de carieră care-l ajutaseră să-și sfărîrme propriile lanțuri de ocnaș al puterii și arătîndu-ne cu degetul după cum îi trecea prin cap completă cu noi ultimul comandament suprem al regimului său decrepit în locul făptașilor care îi omorîseră pe Leticia Nazareno și pe copil și care fuseseră capturați în pijamale pe cînd încercau să găsească azil pe la ambasade, însă el abia de i-a recunoscut, le uitase numele, își căută stăruitor în inimă povara de ură pe care se străduise s-o mențină vie pînă la moarte și nu dădu decît de cenușa unui orgoliu rănit pe care nu mai avea vreun rost să și-l stîrnească, să se cărăbănească, porunci, îi băgară în primul vapor ce ridică ancora îndreptîndu-se spre meleaguri îndepărtate unde nimeni n-avea să-și mai amintească de ei, bieții nenorociți, iar el prezidă cel dintîi consiliu de miniștri al noului guvern cu senzația clară că exemplarele acelea alese dintr-o nouă generație a unui nou veac erau aceiași miniștri civili de totdeauna, cu redingotele lor prăfuite și slabi de înger, atît doar că aceștia erau mai avizi de onoruri decît de putere, mai sperioși, mai servili și mai incapabili decît toți cei de pînă atunci în fața unei datorii externe mai mari decît tot ce s-ar putea vinde în vlăguitul său regat al tristeții, căci nu mai e nimic de făcut,

domnule general, ultimul tren din ținuturile sterpe se prăbușise în prăpastia cu orhidee, leoparzii dormeau în fotolii de catifea, chilele navelor cu zbaturi eșuaseră în mlaștinile orezăriilor, veștile putrezeau în sacii poștali, perechile de lamantini se amăgeau cu iluzia că zămisleau sirene printre crinii tenebroși ai oglinzilor mari din cabina prezidențială, și numai el n-avea habar de toate astea, bineînțeles, crezuse în progresul prin disciplină fiindcă pe atunci nu mai avea nici un alt contact cu viața reală în afară de cititul ziarului guvernamental pe care-l tipăreau numai pentru dumneavoastră, domnule general, o ediție completă într-un singur exemplar cu știrile care vă sînt pe plac, cu ilustrațiile pe care doreați să le vedeți, cu anunțurile publicitare ce v-au făcut să visați la o lume diferită de cea pe care v-o împrumutaseră pe timpul siestei, pînă cînd eu însumi m-am putut convinge cu ochii mei increduli că dincolo de edificiile de sticlă solară ale ministerelor rămaseră neatinse barăcile pestrițe ale negrilor de pe colinele din port, construiseră bulevarde străjuite de palmieri pînă la țărmul mării pentru ca eu să nu văd că în spatele vilelor romane cu portice toate la fel continuau să existe cartierele mizere devastate de unul din multele noastre uragane, semănaseră plante aromatice pe ambele părți ale căii ferate pentru ca el să vadă din vagonul prezidențial că lumea părea mai frumoasă grație vopselelor cu care scumpa lui mamă Benedición Alvarado picta mierle-galbene, și nu-l înșelau ca să-i facă pe plac așa cum procedase pe vremurile lui de glorie generalul Rodrigo de Aguilar, nici ca să-l ferească de supărări inutile așa cum făcea Leticia Nazareno, mai curînd din milă decît din dragoste, ci pentru a-l ține legat de propria-i putere în marasmul senil al hamacului de sub *seiba* din curte unde spre sfîrșitul anilor lui nu mai avea să fie adevărat nici măcar cîntecul școlărițelor cu păsărică pestriță de pe rămurica verde de lămîi, ce tîmpenie, și totuși batjocura nu-l afecta, ci se străduia să se împace cu realitatea recuperînd prin decret monopolul chininei și al altor medicamente esențiale pentru fericirea statului, însă realitatea îl surprinse iar atrăgîndu-i atenția că lumea se schimba și viața își urma cursul

chiar și pe ascuns față de puterea lui, căci nu mai e chinină, domnule general, nu mai e cacao, nu mai e indigo, domnule general, nu mai e nimic, în afară de averea lui personală nemărginită dar neproductivă și amenințată de paragină, și totuși nu se tulbură la aflarea unor știri atît de nefaste ci trimise un mesaj provocator bătrînului ambasador Roxbury să vadă dacă nu găseau vreo soluție salvatoare la masa de domino, dar ambasadorul îi răspunse cu aceleași cuvinte ca ale lui lăsați-vă de prostii, excelență, țara asta nu face nici cît o ceapă degerată, cu excepția mării, bineînțeles, care era diafană și bogată și-ar fi fost de-ajuns să faci focul dedesubtul ei ca să gătești în propriu-i crater nemărginita ciorbă de creveți a universului, așa că gîndiți-vă, excelență, v-o acceptăm ca acont la dobînzile datoriei veșnic amînate pe care n-o vor achita nici o sută de generații de bărbați de vază la fel de zeloși ca excelența voastră, însă el nici nu-l luă în serios cînd i-a vorbit astfel prima oară, l-a petrecut pînă în capul scărilor zicîndu-și maică-măiculiță, Benedición Alvarado, ce străini sălbatici, cum se poate oare să se gîndească la mare numai ca s-o mănînce, se despărți de el cu obișnuita bătaie pe umăr și rămase iar singur cu sine însuși orbecăind prin zdrențele de neguri iluzorii din deșertul puterii, fiindcă mulțimea părăsise Piața Armelor de îndată ce se terminară mîncarea și băutura pe care soldații le împărțeau ca stimulent în pauzele dintre aclamații luînd pancartele care se tot repetau și lozincile de închiriat pentru alte asemenea sărbători viitoare, lăsînd din nou saloanele pustii și triste în ciuda ordinului dat de el de a nu se închide porțile mari la nici o oră, ca să poată intra cine vrea, ca odinioară, cînd acesta era un palat plin de lume și nu o casă bîntuită de stafii, și totuși singurii care au rămas au fost leproșii, domnule general, și orbii și damblagiii care stătuseră ani în șir în fața palatului așa cum îi văzuse Demetrio Aldous bronzîndu-se la soare lîngă porțile Ierusalimului, distruși dar de nebiruit, încredințați că mai curînd sau mai tîrziu vor intra iar ca să primească din mîinile lui sarea tămăduirii, fiindcă el avea să supraviețuiască tuturor loviturilor potrivnice, pasiunilor celor mai necruțătoare

și celor mai primejdioase capcane ale uitării, căci el era etern și așa a și fost, el i-a reîntîlnit cînd se întorcea de la mulsul vacilor încălzind resturile de conserve de la bucătărie pe vatra de cărămizi improvizată în curte, i-a văzut întinși cu brațele pe piept pe rogojinile putrede din pricina sudorii ulcerațiilor la umbra înmiresmată a trandafirilor, a poruncit să li se facă o plită comună, le-a cumpărat rogojini noi și a dat ordin să li se ridice în fundul curții un refugiu din frunze de palmier ca să nu mai fie nevoiți să se adăpostească în casă, dar nu treceau patru zile fără să dea de o pereche de leproși dormind pe covoarele persane din salonul de bal sau se pomenea cu un orb rătăcit ori un damblagiu căzut pe scări, poruncea să se închidă toate ușile ca să nu lase urme de plăgi vii pe pereți și să nu strice aerul din palat cu duhoarea de acid fenic cu care îi dezinfectau serviciile de igienă, cu toate că abia reușeau să-i alunge dintr-o parte că și apăreau într-alta, tenaci, de neînvins, agățîndu-se de vechea lor speranță cumplită cînd nimeni nu mai aștepta nimic de la bătrînul acela neputincios care ascundea hîrtii cu amintiri prin crăpăturile pereților și se orienta bîjbîind ca un lunatic prin vîntul potrivnic ce bătea peste mlaștina cețoasă a memoriei sale, își petrecea ore lungi de nesomn în hamac, întrebîndu-se cum dracu să fac să scap de noul ambasador Fischer care mi-a propus să recunosc izbucnirea unei epidemii de friguri galbene pentru a justifica debarcarea infanteriei marine conform tratatului de asistență reciprocă pe tot timpul cît va fi nevoie spre a insufla un nou elan patriei muribunde, dar el răspunse fără să pregete nici în ruptul capului, fascinat de evidența că retrăia începuturile regimului său cînd se folosise de un mijloc asemănător pentru a dispune de puterile excepționale ale legii marțiale în fața unei grave amenințări de revoltă civilă, declarase prin decret stare de ciumă, dispuse înălțarea steagului galben în lancia farului, închise portul, suprimă duminicile, interzise jelirea morților în public și cîntecele ce aminteau de ei și forțele armate au fost însărcinate să vegheze asupra îndeplinirii decretului și să hotărască în privința bolnavilor după bunul lor plac, astfel încît patrule cu brasarde

sanitare executau în văzul lumii oameni de cea mai diferită condiție, marcau cu un cerc roșu porțile celor bănuiți de nesupunere față de regim, însemnau cu fierul roșu ca la vaci fruntea infractorilor de rînd, a vagabonzilor și pederaștilor, pe cînd o misiune sanitară solicitată de urgență guvernului său de către ambasadorul Mitchell era menită să-i protejeze de molimă pe cei care locuiau în palat, luau de pe jos probe de rahat de la copiii născuți la șapte luni pentru a-l analiza la microscop, puneau pastile dezinfectante în hîrdaie, le dădeau cobailor din laboratoarele lor de cercetare să mănînce gîngănii, iar el le spusese prin interpret, prăpădindu-se de rîs, nu fiți proști, misters, aici nu-i altă ciumă decît voi, dar ei insistau că este, că aveau ordine de sus ca să existe, preparaseră o miere cu virtuți preventive, densă și verde, cu care îi ungeau din cap pînă-n picioare pe toți cei care veneau în vizită fără deosebire de rang, de la cei mai simpli pînă la cei mai de vază, îi obligau să păstreze distanța în cursul audiențelor, ei în picioare în prag iar el așezat în fundul salonului unde glasul lor răzbătea dar nu și respirația, parlamentînd prin strigăte cu nudurile de viță aleasă care gesticulau cu o singură mînă, excelență, cu cealaltă acoperindu-și porumbelul sfrijit uns cu verde, și toate acestea pentru a-l feri de contagiune pe cel care concepuse în istovirea stării de veghe pînă și amănuntele cele mai banale cu privire la falsa calamitate, scornind minciuni cosmice și răspîndind pronosticuri de apocalips potrivit principiului său că lumea se teme cu atît mai mult cu cît înțelege mai puțin, și nici nu clipi cînd unul dintre aghiotanți, livid de groază, luă poziție de drepți în fața lui dîndu-i vestea, domnule general, că ciuma face ravagii cumplite în rîndul populației civile, astfel că prin sticla fumurie a limuzinei prezidențiale văzuse timpul oprit din ordinul său pe străzile pustii, văzu vîntul buimac fluturînd steagurile galbene, văzu ușile închise pînă și la casele fără cerc roșu, văzu vulturii ghiftuiți prin balcoane și văzu morții, morții, morții, atît de mulți pretutindeni că era cu neputință să-i numeri prin șanțuri, îngrămădiți sub soarele de pe terase, culcați printre zarzavaturile din piață, morți în carne și oase, domnule

general, cine mai știe cîți, fiindcă erau mult mai mulți decît și-ar fi dorit el să vadă în rîndurile dușmanilor lui, aruncați la groapa de gunoi ca niște cîini morți, și peste putreziciunea trupurilor și duhoarea familiară a străzilor recunoscu mirosul de rapăn al ciumei, dar nu se tulbură, nu cedă la nici o rugăminte pînă nu se simți din nou stăpîn absolut pe întreaga-i putere, și numai atunci cînd se părea că nu există nici un mijloc, omenesc sau divin, spre a pune capăt prăpădului văzurăm pe străzi o trăsură fără fanioane înăuntrul căreia nimeni nu deslușì la început suflul de gheață al maiestății puterii, dar pe fundalul de catifea cernită văzurăm ochii letali, buzele tremurînde, mănușa nupțială aruncînd pumni de sare pe la porți, văzurăm trenul vopsit în culorile drapelului cățărîndu-se cu ghearele printre gardenii și leoparzi înspăimîntati pînă la țărmurile de negură din provinciile muntoase cele mai abrupte, văzurăm privirea tulbure prin perdelușele vagonului solitar, chipul mîhnit, mîna de domnișoară bosumflată ce lăsa în urmă o dîră de sare împrăștiată pe meleagurile lugubre ale copilăriei sale, văzurăm vasul cu zbaturi și pianoie fantomatice cu mazurci care naviga anevoie printre stînci și bancuri de nisip și ravagiile catastrofelor din junglă pricinuite de plimbările primăvăratice ale dragonului, văzurăm ochii de asfințit oglindindu-se în geamul cabinei prezidențiale, văzurăm buzele palide, mîna fără trup care arunca pumni de sare prin satele toropite de căldură, și cei care mîncau sarea aceea și lingeau pămîntul unde căzuse se înzdrăveneau pe loc și deveneau imuni pentru multă vreme la presimțirile rele și la iluziile amăgitoare, astfel că el n-avea să fie surprins în amurgul toamnei lui cînd i-au propus un nou plan de debarcare întemeiat pe aceeași minciună abilă cu epidemia de friguri galbene, ci s-a opus argumentelor aduse de miniștrii incompetenți care strigau să se întoarcă pușcașii marini, domnule general, să vină înapoi cu mașinile lor de dezinfectat ciumații și să ne ceară în schimb tot ce vor, să vină înapoi cu spitalele lor albe, pajiștile albastre, jeturile de apă giratorii care completează anii bisecți cu veacuri de sănătate, dar el bătu cu pumnul în masă și spuse nu, pe răspunderea

lui supremă, pînă cînd necioplitul ambasador MacQueen îi replică nu mai avem ce discuta, excelență, regimul nu se întemeia pe speranțe nici pe conformism, și nici măcar pe teroare, ci pe simpla inerție a unei dezamăgiri vechi și fără leac, ieșiți în stradă și priviți adevărul în față, excelență, sîntem pe ultima sută de metri ori vin pușcașii marini ori luăm marea, nu există altă alternativă, excelență, nu exista altă alternativă, mamă, așa încît luară Marea Caraibilor în aprilie, o luară inginerii navali și ambasadorul Ewing în bucăți numerotate ca s-o ducă departe de uragane în zorii însîngerați din Arizona, o luară cu tot ce avea în ea, domnule general, cu oglindirea orașelor noastre, cu înecații noștri sfioși, cu dragonii noștri demenți, în ciuda faptului că el pusese în joc resursele cele mai îndrăznețe ale vicleniei sale milenare încercînd să stîrnească o mișcare națională de protest împotriva acestei jefuiri, însă nimeni nu dădu ascultare, domnule general, nu ieși în stradă nici cu vorba nici cu de-a sila, căci credeam că e o nouă manevră de-a lui ca atîtea altele pentru a-și potoli cu prisosință pasiunea năvalnică de a dăinui, numai de s-ar întîmpla ceva, chiar dac-ar fi să ne ia marea, la naiba, chiar dacă ne iau țara întreagă cu dragon cu tot, ne gîndeam, insensibili la arta de seducție a militarilor care apăreau în casele noastre deghizați în civil și ne implorau în numele patriei să ieșim în stradă strigînd afară cu yankeii spre a împiedica săvîrșirea jafului, ne îndemnau să prădăm și să dăm foc prăvăliilor și vilelor străinilor, ne ofereau bani sunători să ne răsculăm în semn de protest sub protecția armatei solidare cu poporul în fața agresiunii, însă nimeni nu se răsculă, domnule general, pentru că nimeni nu uita că ne mai spuseseră odată toate astea sub cuvînt de onoare militară și totuși oamenii au fost masacrați cu gloanțe pretextîndu-se că se strecuraseră provocatori care deschiseră focul asupra trupelor astfel încît de data asta nu ne mai putem bizui nici pe norod, domnule general, și am fost nevoit să port eu singur povara acestei pedepse, a trebuit să semnez singur zicîndu-mi maică-măiculiță, Benedición Alvarado, nimeni nu știe mai bine ca tine că-i mai sănătos să rămînem fără mare decît să permit

debarcarea pușcașilor, adu-ți aminte că ei erau cei care gîndeau ordinele pe care mă obligau să le semnez, ei îi făceau pe artiști să ajungă pederești, ei aduseră Biblia și sifilisul, ei le băgau oamenilor în cap că viața e ușoară, mamă, că totul se obține cu bani, că negrii sînt contagioși, încercară să ne convingă soldații că patria înseamnă căpătuială și că simțul onoarei era o prostie născocită de guvern pentru ca armata să lupte pe gratis, și numai spre a evita repetarea unor asemenea nenorociri le-am acordat dreptul de a se bucura de mările teritoriale după cum vor găsi de cuviință potrivit intereselor umanității și păcii între popoare, înțelegînd că respectiva cedare se referea nu numai la apele fizice vizibile de la fereastra dormitorului său pînă în zare, ci și tot ce înseamnă mare în sensul cel mai larg, adică fauna și flora specifice acestor ape, regimul vînturilor, capriciile militarilor săi, totul, însă niciodată nu mi-am putut închipui că erau în stare să facă ceea ce au făcut, luînd cu dragele alea uriașe de absorbție ecluzele numerotate ale bătrînei noastre mări asemeni unui joc de șah, în al cărei crater năruit văzurăm apărînd străfulgerările instantanee ale resturilor scufundate din străvechiul oraș Santa María del Darien ras de pe fața pămîntului de urgia invaziei furnicilor uriașe, văzurăm nava-comandant a amiralului cel mai de seamă al mării oceanice așa cum o văzusem eu de la fereastra mea, mamă, era exact la fel, prinsă în hățișul de scoici pe care colții dragelor îl smulseră brusc înainte ca el să fi avut timp să ordone un ultim omagiu demn de importanța istorică a acelui naufragiu, luaseră tot ceea ce fusese rațiunea războaielor mele și motivul puterii lui nelăsînd decît cîmpia pustie cu pulbere lunară pe care el o privea cu inima strînsă ori de cîte ori trecea prin dreptul geamurilor strigînd maică-măiculiță, Benedición Alvarado, luminează-mă cu înțelepciunea ta, căci în nopțile din ultima vreme se trezea înspăimîntat, morții patriei se ridicau din morminte spre a-i cere socoteală în legătură cu marea, îi auzea cum zgrepțănau pereții, îl îngrozeau vocile neîngropate, privirile postume ce-i pîndeau prin gaura cheii urmele pașilor săi imenși de reptilă muribundă în mlaștina fumegîndă a celor de pe urmă

smîrcuri salvatoare din casa împresurată de negură, cutreiera fără răgaz la răscruce de elizee tîrzii și de rafale de mistral artificial stîrnite de mașina de vînt pe care i-o dăruise ambasadorul Eberhart ca să mai uite de afacerea proastă cu marea, vedea pe creasta falezei lumina solitară a casei de odihnă a dictatorilor în exil care dorm ca niște boi în timp ce eu mă chinui, nenorociților, își amintea de ultimul sforăit al mamei sale Benedición Alvarado în conacul de la marginea orașului, de somnul ei liniștit de vînzătoare de păsări în camera luminată de veghea busuiocului de pădure, cine ar mai fi ca ea, suspina, mamă fericită dormind, ea care nu s-a speriat niciodată de ciumă, nu s-a lăsat intimidată de dragoste și nici îngrozită de moarte, iar el în schimb era atît de copleșit că pînă și rafalele farului rămas fără mare ce pîlpîiau în ferestre îi păreau murdărite de morți, fugi înspăimîntat de fantasticul licurici sideral a cărui orbită de coșmar giratoriu răspîndea efluviile primejdioase de pulbere lucitoare din măduva morților, stingeți lumina aceea, strigă, o stinseră, porunci să călăfătuiască palatul pe dinăuntru și pe dinafară ca să nu se strecoare prin crăpăturile ușilor și ferestrelor nici măcar ascunsă amestecîndu-se cu alte miresme vreo adiere oricît de ușoară a vîntului nocturn al morții, rămase în beznă, bîjbîind, respirînd anevoie în zăpușeala fără aer, simțind cum trece prin oglinzi întunecate, nestînd în loc de spaimă, pînă cînd auzi tropot de copite în craterul mării și era luna ce se înălța cu zăpezile-i decrepite, înfricoșătoare, luați-o de acolo, strigă, stingeți lumina stelelor, ce naiba, poruncă de la Domnul, însă nimeni nu se arătă la strigătele lui, nimeni nu-l auzi, doar damblagiii care se treziră speriați prin fostele birouri, orbii pe scări, leproșii umeziți de rouă din zori care se ridicară la trecerea lui printre tufele cu primii trandafiri pentru a-l implora să le dea din mîna lui sarea tămăduirii, și atunci se întîmplă minunea, necredincioșilor din lumea întreagă, idolatri nenorociți, el ne atinse creștetul în trecere, unul după altul, ne atinse pe fiecare în locul unde aveam vreun beteșug, cu o mînă netedă și atotștiutoare, mîna adevărului, și în clipa în care ne atingea ne recăpătăm sănătatea

trupului și liniștea sufletului, ne reveneau puterile și pofta de viață, și-i văzurăm pe orbi uimiți de strălucirea trandafirilor, îi văzurăm pe damblagii împiedicîndu-se pe trepte și văzurăm propria-mi piele de nou-născut pe care o arăt acum colindînd bîlciurile din lumea întreagă ca să nu fie nimeni fără să cunoască vestea miracolului, și simțirăm parfumul acesta de crini timpurii din cicatricile rănilor mele pe care-l răspîndesc pe fața pămîntului spre batjocura necredincioșilor și învățarea de minte a desfrînaților, strigau toate astea prin orașe și sate, pe la petreceri și procesiuni, străduindu-se să inspire norodului groaza de miracol, dar nimeni nu credea c-ar fi adevărat, socoteam că și de data asta era vorba de unul din mulții oameni de la palat pe care-i trimiteau prin țară cu o bandă de șarlatani ca să încerce să ne convingă de ultimul lucru de care aveam nevoie să credem că el redase leproșilor pielea, orbilor lumina ochilor, damblagiilor putința de a se mișca, credeam că era cel de pe urmă tertip al regimului spre a atrage atenția asupra unui președinte nesigur a cărui gardă personală se redusese la o patrulă de recruți și asta împotriva opiniei unanime a consiliului de miniștri care stăruise, nu, domnule general, era neapărată nevoie de o protecție mai serioasă, cel puțin o unitate de trăgători, domnule general, însă el se opuse cu îndărătnicie, nimeni n-are motiv și nici chef să mă omoare, singurii care ați avea sînteți voi, miniștrii mei nepricepuți, comandanții mei leneși, atît doar că nu îndrăzniți nici nu veți îndrăzni s-o faceți în vecii vecilor fiindcă știți că apoi va trebui să vă ucideți între voi, astfel că rămase numai garda de recruți pentru casa aceea de izbeliște unde vacile hoinăreau după bunul lor plac din vestibulul de la intrare pînă în salonul de audiențe, mîncaseră pajiștile cu flori de pe goblenuri, domnule general, mîncaseră arhivele, însă el n-auzea, văzuse prima vacă ce a urcat scările într-o seară de octombrie cînd era cu neputință să stai afară de furia potopului, încercase s-o alunge cu mîinile, vacă, văcuță, amintindu-și pe nepusă-masă că vacă se scrie cu v de la vacă, o mai văzuse apoi mîncînd abajurul de la lămpi, într-o perioadă a vieții cînd începea să înțeleagă că n-avea rost să se deranjeze

ducîndu-se pînă la scări ca să alunge o vacă, se pomenise în salonul de bal cu alte două exasperate de găinile care li se urcau pe spinare ciugulindu-le căpușele astfel încît în nopțile acestea din urmă în care vedeam lumini ca de vapoare și auzeam tropot de copite de animale mari dincolo de pereții fortificați, pricina era el care mergea cu felinarul aprins, disputîndu-și cu vacile un loc unde să doarmă, în timp ce în exterior viața publică se desfășura mai departe fără el, zilnic vedeam în ziarele guvernamentale fotografiile trucate de la audiențe civile și militare în care apărea mereu cu altă uniformă potrivit caracterului fiecărei împrejurări, ascultam la radio discursurile repetate an după an de atîta amar de vreme la toate zilele importante ale patriei, era prezent în viețile noastre de cum ieșeam din casă, cînd intram în biserică, ori cînd mîncam și dormeam, deși era de notorietate faptul că abia de-și mai putea tîrî cizmele rustice de drumeț împătimit prin casa decrepită al cărei personal se redusese pe atunci la trei sau patru ordonanțe care-i dădeau să mănînce, se îngrijeau ca ascunzătorile unde-și ținea mierea de albine să fie mereu pline și alungau vacile ce făcuseră un adevărat prăpăd în statul-major al mareșalilor de porțelan din biroul interzis unde el avea să moară după cum glăsuiau prezicerile ghicitoarelor și de care uitase chiar el, rămîneau în așteptarea ordinelor lui întîmplătoare pînă cînd atîrna felinarul în cui și se auzea zgomotul celor trei zăvoare, celor trei lacăte și celor trei drugi de la dormitorul cu aer înăbușitor din pricina lipsei mării, și atunci se retrăgeau în camerele lor de la parter convinse că el se lăsase în voia viselor de înecat singuratic pînă în zori, dar se deștepta tresărind pe neașteptate nu mai era chip să închidă ochii, își tîra picioarele uriașe de strigoi prin casa imensă cufundată în beznă în care abia se auzea rumegatul leneș al vacilor și respirația ușoară a găinilor adormite pe cuierele viceregilor, asculta vîntul lunar în întuneric, simțea pașii timpului în întuneric, o vedea pe maică-sa Benedición Alvarado măturînd în întuneric cu aceeași mătură de nuiele verzi cu care spulberase ca pe niște frunze uscate viețile bărbaților iluștri curmate de Cornelius Nepos în textul

original, retorica străveche a lui Livius Andronicus și Cecilius Status aruncați la coșul de gunoi în noaptea sîngeroasă cînd el intră pentru prima oară în casa puterii rămasă fără stăpîn, în timp ce afară încercau să reziste ultimele baricade sinucigașe ale strălucitului latinist generalul Lautaro Muñoz, odihnească-l Domnul în împărăția lui, străbătuseră curtea la lumina orașului în flăcări sărind peste trupurile moarte ale gărzii personale a președintelui învățat, el tremurînd de fierbințeala frigurilor galbene iar maică-sa Benedición Alvarado fără altă armă decît mătura de nuiele verzi, urcară scările împiedicîndu-se în beznă de leșurile cailor din splendida herghelie prezidențială care încă mai sîngerau din vestibulul de la intrare pînă în salonul de audiențe, se respira anevoie în casa închisă din pricina mirosului de pulbere acră al sîngelui cailor, văzurăm urme de tălpi desculțe care pășiseră prin sîngele cailor pe coridoare, văzurăm palme mînjite cu sîngele cailor pe pereți, și în balta de sînge din salonul de audiențe văzurăm trupul din care se scursese tot sîngele al unei frumoase florentine în rochie de gală cu o sabie de război înfiptă în inimă, era soția președintelui, iar lîngă ea cadavrul unei fetițe care semăna cu o păpușă balerină cu un glonț de pistol în frunte, era fata lor de abia nouă ani, și văzură cadavrul de cezar garibaldian al președintelui Lautaro Muñoz, nu numai cel mai înțelept și capabil dintre cei paisprezece generali federaliști care se perindaseră la putere prin atentate succesive vreme de unsprezece ani de rivalități sîngeroase, ci și singurul care se încumetă să-l refuze pe consulul englez vorbindu-i pe limba lui, zăcea acolo ca un pește pe uscat, desculț, îndurînd pedeapsa îndrăznelii sale cu craniul sfărîmat de glonțul de pistol pe care și l-a tras în cerul gurii după ce-și împușcase soția și fata și pe toți cei patruzeci și doi de cai andaluzi ai săi ca să nu rămînă pe mîna expediției de represiune a escadrei britanice, și atunci comandantul Kitchener mi-a spus arătîndu-mi leșul îl vezi, generale, așa sfîrșesc cei care ridică mîna împotriva părintelui lor, să nu uiți cînd ai să fii tu la cîrmă, îi zise, dar el era deja la cîrmă, după atît amar de nopți de nesomn și așteptare, după atîta furie înăbușită,

atîtea umilințe îndurate, iată-l în sfîrșit acolo, mamă, proclamat comandant suprem al celor trei armate și președinte al republicii pentru atîta timp cît va fi nevoie spre restabilirea ordinii și echilibrului economic al națiunii, așa hotărîseră în unanimitate ultimele căpetenii ale federației cu acordul senatorului și al camerei deputaților reunite în plen și cu sprijinul escadrei britanice datorită nesfîrșitelor și anevoioaselor nopți pe care le-am petrecut jucînd domino cu consulul Macdonald, și totuși nici eu nici altcineva n-am crezut toate astea la început, firește, cine era să le creadă în viitoarea acelei nopți de groază dacă însăși Benedición Alvarado nu izbutea să se convingă de cele întîmplate nici pe patul de moarte cînd își aducea aminte de fiul ei care nu știa de unde să înceapă să conducă în harababura aceea, nu găseau nici o iarbă tămăduitoare s-o fiarbă împotriva fierbințelii în casa aceea imensă și fără mobile în care nu mai rămăsese nimic de valoare, doar portretele în ulei roase de cari ale viceregilor și arhiepiscopilor de pe vremea măreției apuse a Spaniei, tot restul fusese luat încetul cu încetul de către președinții anteriori pentru reședințele lor particulare, nu lăsară nici urmă din gravurile cu episoade eroice atîrnate pe pereți, dormitoarele erau pline de resturi ca la cazarmă, prin toate ungherele zăceau vestigii uitate ale masacrelor istorice și consemne scrise cu degetul înmuiat în sînge de președinți iluzorii de o singură noapte, însă nu se găsea nici măcar o rogojină pe care să te întinzi să asuzi de fierbințeală, astfel că mama sa Benedición Alvarado smulsese o perdea spre a-l înveli și-l lăsă culcat într-un colț lîngă scara mare pe cînd ea mătură cu mătura de nuiele verzi dormitoarele prezidențiale de curînd jefuite de englezi, mătură tot etajul apărîndu-se cu lovituri de mătură de banda de pirați care încercau s-o violeze în spatele ușilor, și cu puțin înaintea zorilor se așeză să se odihnească lîngă fiul ei doborît de friguri, învelit în perdeaua de pluș, cu rîuri de sudoare curgînd de pe el, pe ultima treaptă a scării mari din palatul devastat, în vreme ce ea se străduia să-i scadă febra cu tot felul de socoteli simple, spunîndu-i nu te speria de harababura asta, băiatul meu, trebuie să

cumpărăm doar niște taburete de piele dintre cele mai ieftine și pictăm pe ele flori și animale colorate, o să le pictez chiar eu, spunea, o să luăm și niște hamace pentru musafiri, mai ales hamace, fiindcă într-o casă ca asta trebuie să pice o mulțime de lume la orice oră și pe neanunțate, spunea, mai cumpărăm și o masă ca de biserică să mîncăm pe ea, și tacîmuri de aluminiu și farfurii de tablă ca să reziste la viața aspră de cazarmă, un ulcior cum se cuvine pentru apa de băut și o plită cu cărbuni și gata, la urma urmelor sînt banii guvernului, spunea ca să-l consoleze, însă el n-o asculta, copleșit de cele dintîi gene de lumină violetă ale zorilor ce făceau să se deslușească pe de-a întregul fața ascunsă a adevărului, conștient că nu era decît un bătrîn nenorocit scuturat de fiorii febrei acolo pe scări, gîndindu-se neînduplecat maică-măiculiță, Benedición Alvarado, deci asta-i toată povestea, la naiba, deci puterea era casa aceea de naufragiați, mirosul acela omenesc de cal ars, iar zorii aceia triști dintr-un alt doisprezece august la fel cu atîtea însemnau data venirii lui la putere, mamă, în ce chestie ne-am băgat, îndurînd vechea-i neliniște, spaima atavică în fața noului veac al întunericului ce se înălța peste lume fără încuviințarea lui, cocoșii prinseră a cînta pe mare, cîntau și englezii pe limba lor adunînd morții din curte pe cînd maică-sa Benedición Alvarado își isprăvi socotelile-i optimiste cu un plus de ușurare zicînd nu mă sperie pe mine lucrurile pe care trebuie să le cumpărăm și nici treburile de făcut, nici gînd, băiatul meu, ce mă frămîntă e cantitatea de cearșafuri pe care va trebui să le spălăm în casa asta, și atunci el a fost cel care cu toată dezamăgirea încercă s-o consoleze spunîndu-i dormi liniștită, mamă, în țara asta nu există președinte care să dureze, îi zise, o să vezi cum mă vor da jos înainte de cincisprezece zile, îi zise, și nu numai că atunci a crezut-o ci a continuat s-o creadă în fiecare clipă a tuturor orelor îndelungatei sale vieți de despot sedentar, cu atît mai mult cu cît viața îl încredința că în nesfîrșiții ani ai puterii nu există două zile la fel, că avea să fie totdeauna o intenție ascunsă în spusele unui prim-ministru cînd acesta provoca explozia orbitoare a adevărului

în raportul de rutină din fiecare miercuri, iar el abia de zîmbea, nu-mi spune adevărul, *licenciado*, că rişti să-l cred, nimicind doar cu aceste cîteva cuvinte toată strategia laborioasă a consiliului de guvernămînt pentru a-l face să semneze fără să pună întrebări, căci niciodată nu mi-a părut mai lucid ca atunci cînd deveneau tot mai stăruitoare zvonurile că se scăpa în pantaloni fără să-şi dea seama în cursul vizitelor oficiale, şi-mi părea mai sever pe măsură ce se adîncea în alinătura decrepitudinii cu papucii aceia de bolnav şi ochelarii cu un singur braţ legat cu aţă de cusut, iar firea îi era şi mai aprigă, instinctul şi mai sigur, dînd la o parte tot ce-i părea nepotrivit şi semnînd ce se cuvenea fără a citi măcar, ce dracu, doar la urma urmelor nimeni n-ascultă de mine, zîmbea, că dădusem ordin să pună un drug în vestibul pentru ca vacile să nu se mai urce pe scări şi iat-o din nou acolo, vacă, văcuţă, băgase capul pe fereastra biroului şi mînca florile de hîrtie de pe altarul patriei, însă el se mulţumea să zîmbească vezi bine ce spun, *licenciado*, ţara asta se duce de rîpă fiindcă nimeni nu m-a ascultat niciodată, spunea, şi-o spunea cu o limpezime a minţii ce nu mai părea posibilă la vîrsta lui, chiar dacă ambasadorul Kippling povestea în memoriile sale interzise că pe vremea aceea îl găsise într-o stare jalnică de inconştienţă senilă care nu-i îngăduia să se descurce singur nici măcar în împrejurările cele mai simple, povestea că-l găsise ud leoarcă de o sudoare acră ce-i izvora încontinuu din piele, şi căpătase o dimensiune uimitoare de înecat, plutind molcolm în derivă, şi-şi desfăcuse cămaşa să-mi arate trupul încordat şi lucios de înecat pe uscat în ale cărui adînciturі se înmulţeau paraziţi de pe stîncile din străfundul mării, avea o remoră prinsă pe spinare ca o corabie, polipi şi crustacee microscopice la subsuori, însă era încredinţat că vietăţile acelea de rocă erau doar primele simptome ale revenirii spontane a mării pe care mi-aţi luat-o voi, dragă Johnson, fiindcă mările sînt ca pisicile, spuse el, se întorc totdeauna, convins că puzderia de scoici de pe burtă era prevestirea tainică a zorilor fericiţi cînd avea să deschidă fereastra dormitorului ca să vadă iar cele trei caravele ale amiralului mării

oceanice pe care se săturase să-l tot caute prin lumea întreagă pentru a vedea dacă era adevărat ce i se spusese cum că avea podul palmelor neted, fără nici o linie, asemenea lui și atîtor alți mari oameni din istorie, poruncise să-i fie adus, chiar și cu forța, după ce alți navigatori îi povestiră că-l văzură desenînd hărțile insulelor fără șir din mările vecine, schimbînd cu nume de regi și de sfinți vechile lor nume de războinici în timp ce căuta cercetînd știința băștinașilor singurul lucru care-l interesa cu adevărat, și anume să descopere un leac miraculos împotriva cheliei lui incipiente, ne pierduserăm speranța de a-l regăsi cînd el îl recunoscu din limuzina prezidențială ascuns sub rasa cenușie cu funia Sfîntului Francisc la brîu, huruind dintr-o morișcă de penitent în mijlocul mulțimii de duminică adunate în piață, ajuns într-o asemenea stare de mizerie morală că nu puteam crede c-ar fi fost același cu cel pe care-l văzuserăm intrînd în salonul de audiențe cu uniforma roșie ca focul și pinteni de aur, cu mersul acela solemn de vîslaș pe uscat, dar cînd încercară să-l urce în limuzină din ordinul lui nu-l mai găsirăm, domnule general, parcă-l înghițise pămîntul, se spunea că se făcuse musulman, că murise de pelagră în Senegal și fusese îngropat în trei locuri diferite din trei orașe din lume, deși în realitate nu se afla în nici unul, osîndit să rătăcească din mormînt în mormînt în vecii vecilor pentru nenorocirile aduse de cele înfăptuite de el, căci omul acela purta ghinion, domnule general, era o adevărată cobe, însă el n-a crezut niciodată așa ceva, aștepta mai departe să se întoarcă în ultimii săi ani de bătrînețe, cînd ministrul sănătății îi smulgea cu penseta căpușele de bou de pe trup iar el o ținea una și bună că nu sînt căpușe, doctore, e marea care revine, spunea, atît de înverșunat în credința lui încît ministrul sănătății se gîndise de multe ori că nu era chiar așa de surd cum se prefăcea în public, nici așa de dus cu sorcova cum părea în cursul audiențelor stingheritoare, cu toate că un examen amănunțit arătase că arterele îi erau ca sticla, că avea sedimente de nisip de țărm în rinichi și inima i se zbîrcise din lipsă de dragoste, astfel încît bătrînul medic se apără cu scutul unei încrederi

prietenești de o viață pentru a-i spune c-a venit timpul să predați ștafeta, domnule general, hotărîți măcar pe ce mîini ne lăsați, îi spuse, scăpați-ne de haos, însă el îl întrebă uluit cine ți-a spus c-am de gînd să mor, dragă doctore, să moară alții, ce dracu, și termină pus pe glume acum două seri m-am văzut la televizor și m-am găsit mai bine ca oricînd, ca un taur gata de luptă, zise, prăpădindu-se de rîs, fiindcă se văzuse ca prin ceață, picotind de somn și cu un prosop ud în jurul capului în fața ecranului fără sunet după obiceiul ultimelor sale seri de singurătate, și într-adevăr era mai îndrăzneț ca un taur gata de luptă la farmecele ambasadoarei Franței, sau poate a Turciei, sau al Suediei, ce dracu, erau atîtea la fel că nu le mai deosebea și trecuse atîta vreme că nu-și mai aducea aminte nici de el însuși printre ele cu uniforma de gală și o cupă de șampanie neatinsă în mînă la sărbătoarea de aniversare de pe 12 august, sau la comemorarea victoriei de pe 14 ianuarie, sau la cea a renașterii de pe 13 martie, nici nu mai știu, căci în bramburealа de date istorice ale regimului ajunsese să nu mai știe care cînd era, nici ce anume se sărbătorea și nu-i mai erau de nici un folos hîrtiuțele răsucite pe care le ascunsese cu atîta zel și grijă prin crăpăturile pereților fiindcă pînă la urmă uitase ce anume trebuia să-și amintească, dădea peste ele din întîmplare în locurile unde-și dosise mierea de albine și citise odată pe una că pe 7 aprilie e ziua de naștere a doctorului Marcos de Léon, trebuie să-i trimit în dar un tigru, citise cuvintele scrise de mîna lui, fără a avea însă habar de cine era vorba, simțind că nu există pedeapsă mai umilitoare și mai nemeritată pentru un om decît să se vadă trădat de propriu-i trup, începuse s-o bănuiască cu mult înaintea vremurilor imemoriale ale lui José Ignacio Sáenz de la Barra cînd își dădu seama că abia dacă mai știa cine erau cei de la audiențele în grup, un om ca mine care fusese în stare să strige pe numele de botez și de familie pe toți locuitorii unui sat din cele mai îndepărtate din necuprinsul său regat al amărăciunii, și totuși ajunsese acum exact în partea cealaltă, zărise din trăsură în mulțime un tînăr cunoscut și se speriase atît de tare că nu-și amintea

unde îl mai văzuse încît am dat ordin să fie arestat de escortă pînă aveam să-mi amintesc, un biet nenorocit de la țară care a stat 22 de ani în temniță repetînd adevărul stabilit din prima zi în ancheta judiciară că se numea Braulio Linares Moscote, că era fiul natural dar recunoscut al lui Marcos Linares, marinar de apă dulce, și al Delfinei Moscote, crescătoare de cîini pentru vînătoarea de tigri, amîndoi cu domiciliul cunoscut în Rosal del Virrey, că venise pentru prima oară în capitală fiindcă maică-sa îl trimisese să vîndă doi cățelandri la jocurile florale din martie, că sosise călare pe un măgar închiriat fără alte haine decît ce-și pusese pe el în zorii acelei zile de joi cînd fusese arestat, că stătea la o tarabă din piață bînd o cafea amară și întrebînd femeile care vindeau gogoși dacă nu cunoșteau pe cineva care ar vrea să cumpere doi căței corciți buni de vînat tigri, că ele îi răspunseră că nu cînd începuse răpăitul tobelor, trîmbițele, rachetele, lumea striga vine bărbatul, iată-l, și el întrebă cine era și-i răspunseră cine putea fi decît stăpînul care poruncește, că atunci vîrî cățelușii într-o lădiță rugîndu-le pe femeile care vindeau gogoși să aibă grijă de ei pînă mă întorc, că se urcase pe pervazul unei ferestre ca să se uite peste capetele mulțimii și văzu escorta pe cai cu valtrapuri aurite și coifuri cu pene, văzu trăsura cu dragonul patriei, o mînă care saluta cu o mănușă de atlaz, chipul livid, buzele taciturne fără urmă de zîmbet ale bărbatului care poruncea, ochii triști care-l găsiră dintr-o dată ca pe un ac în carul cu fîn, degetul ce-l arătă, acela, cel cățărat la fereastră, să fie arestat pînă îmi amintesc unde l-am mai văzut, ordonă, așa că mă luară la bătaie, mă făcură zob lovindu-mă cu latul sabiei, mă arseră pe grătar ca să mărturisesc unde mă văzuse înainte conducătorul, dar nu reușiseră să-i smulgă alt adevăr decît singurul strigat în carcera îngrozitoare din fortăreața portului, și-l repetă cu atîta convingere și atîta curaj că el sfîrși prin a recunoaște că se înșelase, dar nu mai era nimic de făcut, zise, pentru că îl maltrataseră atît de cumplit încît dacă înainte nu fusese un dușman acum era, bietul de el, așa că putrezi de viu în temniță în vreme ce eu rătăceam prin casa asta a umbrelor zicîndu-mi

maică-măiculiță, Benedición Alvarado din timpurile mele bune, ajută-mă, vezi ce-am ajuns fără ocrotirea ta, strigînd de unul singur că n-avea nici un rost să fi trăit atîtea zile glorioase dacă nu era în stare să și le amintească pentru a se bucura de ele, a se hrăni cu ele și a supraviețui prin ele în mlaștina bătrîneții, fiindcă pînă și durerile cele mai vii și clipele cele mai fericite din vremurile lui strălucite i se prelinseră fără scăpare prin golurile memoriei în pofida încercărilor lui copilărești de a împiedica aceasta cu dopuri din hîrtiuțe răsucite, era pedepsit să nu știe niciodată cine era această Francisca Linero de 96 de ani, deși poruncise să fie înmormîntată cu onoruri de regină după cum arăta un bilet scris de mîna lui, condamnat să guverneze orbește cu unsprezece perechi de ochelari nefolositori ascunși în sertarul biroului pentru a se preface că vorbea de fapt cu fantome ale căror voci aproape că nu reușea să le deslușească și ghicindu-le identitatea prin semne din instinct, cufundat într-o stare de neputință a cărei gravitate primejdioasă i se dezvălui fără putință de tăgadă în cursul unei audiențe cu ministrul său de război cînd a avut ghinionul să strănute și ministrul de război i-a spus sănătate, domnule general, și apoi mai strănutase o dată și ministrul de război spuse iar sănătate, domnule general, dar după nouă strănuturi unul după altul nu i-am mai spus sănătate, domnule general, căci m-am îngrozit de amenințarea acelei fețe schimonosite de stupoare, am văzut ochii înecați în lacrimi care mă stropiră necruțător din mlaștina agoniei, am văzut limba de spînzurat a animalului decrepit care-mi murea în brațe fără un martor care să-mi certifice inocența, fără nimeni în jur, și atunci nu mi-a trecut prin minte altceva decît să fug din birou înainte de a fi prea tîrziu, însă el mă împiedică strigîndu-mi într-o dezlănțuire de autoritate între două strănuturi nu fi laș brigadier Rosendo Sácristan, stai liniștit, ce dracu, doar nu sînt atît de tîmpit să mor în fața ta, urlă, și așa a și fost, pentru că strănută mai departe pînă în pragul morții, plutind într-un spațiu al inconștienței brăzdat de licurici în plină zi însă crezînd cu înverșunare că maică-sa Benedición Alvarado n-avea să-i facă rușinea de a-l

lăsa să moară dintr-un acces de strănutat în prezența unui subaltern, nici pomeneală, mai curînd mort decît umilit, mai bine să trăiești cu vacile decît cu niște oameni în stare să te lase să mori fără demnitate, ce dracu, dar n-a mai ajuns să vorbească despre Dumnezeu cu nunțiul apostolic pentru ca acesta să nu-și dea seama că el își bea ciocolata cu lingura, nici n-a mai jucat domino de teamă că cineva s-ar încumeta să piardă din milă, nu voia să mai vadă pe nimeni, mamă, pentru ca nimeni să nu descopere că deși își supraveghea purtarea cu mare atenție și în ciuda strădaniei de a nu-și tîrșîi picioarele plate pe care de fapt și le tîrșîise dintotdeauna și în ciuda sfiiciunii de la anii lui se simțea pe marginea acelei prăpăstii de suferință a ultimilor dictatori căzuți în dizgrație pe care el îi ținea mai curînd ca prizonieri decît ca protejați în vila de pe faleză ca să nu molipsească lumea de ciuma nemerniciei, simțise acest chin de unul singur în dimineața nenorocită cînd adormise în bazinul din curtea lui particulară făcîndu-și baia cu ierburi medicinale, te visam, mamă, visam că tu făceai ca cicadele acelea să zumzăie pînă plesneau deasupra capului meu printre ramurile înflorite ale migdalului din viața reală, visam că tu vopseai cu pensulele tale sunetele pestrițe ale graurilor, cînd se trezi speriat de ghiorăitul neașteptat al mațelor sale pe fundul bazinului, mamă, se trezi roșu la față de furie în apa stricată a rușinii lui, unde pluteau frunzele aromatice de busuioc de pădure și de nalbă, florile de curînd căzute din portocal, pluteau broaștele țestoase înveselite de noutatea acestei dîre de rahat auriu și moale al domnului general în apa înmiresmată, ce porcărie, dar el supraviețuise acestei nenorociri ca și multor altora pricinuite de vîrstă și-și redusese la minimum personalul de serviciu pentru a le face față fără martori, nimeni nu trebuia să-l vadă rătăcind aiurea prin casa rămasă de izbeliște zile și nopți întregi legat la cap cu cîrpe înmuiate în alcool camforat, îngrețoșat de miros, gemînd cu disperare cu fața la perete, înnebunit de durerea insuportabilă de care n-a vorbit niciodată cu nimeni, nici măcar cu doctorul său personal, fiindcă știa că nu era altceva decît una din multele dureri inutile

ale decrepitudinii, o simțea cum vine ca un tunet de piatră cu mult înainte de a se ivi pe cer norii mari stîrniți de furtună și poruncea să nu mă deranjeze nimeni îndată ce începea să simtă menghina strîngîndu-i tîmplele, să nu intre nimeni în casa asta orice s-ar întîmpla, ordona, el auzind cum îi pîrîie oasele capului cînd menghina îl strîngea și mai tare, nici Dumnezeu dacă vine, poruncea, nici de-o fi să mor, la naiba, orbit de durerea aceea necruțătoare care nu-l slăbea nici o clipă ca să poată gîndi, pînă cînd se dezlănțuia ploaia binecuvîntată punînd capăt veacurilor de disperare, și atunci ne chema, îl găseam ca nou-născut la măsuța gata pentru cină în fața ecranului mut al televizorului, îi serveam tocană cu carne, fasole cu slănină, orez cu nucă de cocos, banane prăjite, o cină de neconceput la vîrsta lui pe care el o lăsa să se răcească fără să guste mai nimic, uitîndu-se la veșnicul film de umplutură, conștient că guvernul voia să-i ascundă ceva dacă dădeau iar același program pe circuit închis fără să bage măcar de seamă că inversaseră rolele filmului, ce tîmpenie, spunea, încercînd să uite ceea ce voiseră să-i ascundă, dacă ar fi fost ceva grav s-ar fi aflat oricum, zicea, sforăind cu cina servită în față, pînă cînd orologiul catedralei bătea de opt și el se ridica, lua farfuria cu mîncarea neatinsă și arunca tot ce era la closet, ca în fiecare noapte la ceasul acela de o groază de timp pentru a-și ascunde umilința că stomacul îi refuza orice, pentru a-și întreține cu legendele de pe vremurile de glorie furia pe care o simțea împotriva lui însuși ori de cîte ori făcea vreun gest detestabil din pricina neputinței bătrîneții, pentru a uita că abia de-și mai ducea zilele, că era el și nimeni altul cel care scria pe pereții latrinelor trăiască generalul, trăiască bărbatul, că băuse pe ascuns o licoare făcută de vraci pentru a putea face față de cîte ori avea chef într-o singură noapte pînă și de trei ori cu femei diferite și plătise naivitatea aceea senilă cu lacrimi de mînie mai curînd decît de durere ținîndu-se zdravăn de barele closetului și plîngînd, maica mea iubită, Benedición Alvarado, pedepsește-mă, curățâ-mă cu apele tale de foc, ispășindu-și cu semeție cazna pentru naivitatea aceea fiindcă știa prea bine că ceea ce-i lipsea atunci

ca totdeauna la pat nu era putința ci dragostea, avea nevoie de femei mai puțin serbede decît cele trimise de prietenul meu ministru cancelar ca să nu-mi pierd bunul obicei de cînd închiseră școala din vecinătate, femei clasa întîi numai pentru dumneavoastră, domnule general, aduse cu avionul și cu scutirea oficială de taxe vamale din vitrinele din Amsterdam, de pe la concursurile de filme de la Budapesta, de prin mările Italiei, domnule general, uitați-vă ce minunăție, cele mai frumoase din toată lumea pe care el le găsea așezate cu o decență de profesoare de canto în penumbra biroului, se dezbrăcau ca niște artiste, se culcau pe divanul de pluș cu urmele de la bridele costumului de baie imprimate ca un negativ de fotografie pe pielea caldă ca melasa aurie, miroseau a pastă de dinți mentolată, a parfum de flori, întinse lîngă uriașul bou de ciment care n-a vrut să-și scoată uniforma de militar pe cînd eu încercam să-l ațîț cu metodele mele cele mai de preț pînă cînd el n-a mai putut îndura constrîngerea acelei frumuseți halucinante de pește mort și i-am spus gata, fata mea, du-te și te călugărește, atît de abătut din pricina propriei lui nevolnicii că în seara aceea cînd bătu de opt luă prin surprindere pe una din femeile angajate să speîe rufele soldaților și o trînti dintr-o lovitură pe albia din spălătorie, cu toate că ea se străduí să scape cu șiretlicul care i-a venit în minte de frică spunîndu-i azi nu pot, domnule general, pe cuvînt, mi-a venit sorocul, dar el a întors-o cu fața-n jos pe scîndurile de spălat revărsîndu-și sămînța pe la spate cu un asemenea elan biblic că biata femeie a simțit că-și dă duhul și-i slobozi gîfîind sălbatic mai sînteți, domnule general, mai virtos ca un armăsar, iar el se simți mai măgulit de geamătul acela de durere decît de elogiile cele mai înfocate ale lingușitorilor lui de profesie, și-i stabili femeii o pensie pe viață spre a-și crește copiii, începu iar să cînte după atît amar de ani pe cînd dădea nutreț la vaci în grajdurile pentru muls, strălucitoare lună de ianuarie, cînta, fără să se gîndească la moarte, căci nici măcar în ultima noapte din viață n-avea să-și îngăduie slăbiciunea de a se gîndi la ceva care să nu fie de bun simț, numără din nou vacile de două ori în vreme ce fredona ești

lumina de pe cărarea-mi întunecată, ești steaua mea polară, și descoperi că lipseau patru, se întoarse în palat numîrînd în trecere găinile adormite pe cuierele viceregilor, acoperi coliviile păsărilor adormite numărîndu-le pe măsură ce punea peste ele husele de pînză, patruzeci și opt, dădu foc baligilor presărate de vaci în cursul zilei din vestibul pînă în salonul de audiențe, își aminti de o copilărie de demult care pentru prima dată îi oferea propria-i imagine tremurînd în frigul podișurilor înghețate și imaginea maică-sii Benedición Alvarado care smulgea din ghearele vulturilor de la groapa de gunoi măruntaiele unui berbec pentru masa de prînz, bătuse de unsprezece cînd străbătu încă o dată toată casa în sens invers, luminîndu-și calea cu felinarul în timp ce stingea lămpile pînă în vestibulul de la intrare, se văzu pe sine în chip de paisprezece generali cu felinarul în mînă repetați în oglinzile întunecate, unul după altul, văzu o vacă răsturnată cu picioarele în sus în fundul oglinzii din salonul de muzică, vacă, văcuță, zise, era moartă, fir-ar să fie, trecu pe la dormitoarele gărzii pentru a spune că era o vacă moartă într-o oglindă, porunci să fie scoasă mîine devreme, neapărat, pînă nu ni se umple casa de vulturi, porunci, cercetînd cu felinarul fostele birouri de la parter în căutarea altor vaci pierdute, rămăseseră trei, le căută prin closete, pe sub mese, în fiecare oglindă, urcă la primul etaj verificînd camerele una după alta și nu găsi decît o găină ascunsă sub apărătoarea de țîndari de culoare trandafirie a unei novice de odinioară al cărei nume îl uitase, își luă lingura de miere de albine dinaintea culcării, puse înapoi borcanul în ascunzătoarea unde dădu peste una din hîrtiuțele lui cu data aniversării marelui poet Ruben Dario, să-l țină Domnul pe tronul cel mai înalt din sfînta sa împărăție, răsuci iar bilețelul și-l puse la loc pe cînd spunea pe dinafară rugăciunea potrivită părinte și maestru magic poet celest1 care faci avioanele să plutească în văzduh și transatlanticele pe mare, tîrîndu-și uriașele picioare de deznădăjduit fără somn prin ultimele gene de lumină fugară ale zorilor înverzite de pîlpîirile farului, auzea vîntul fără odihnă de pe marea pierdută, muzica din toiul unei petreceri de nuntă la

care fusese gata să moară răpus pe la spate într-o clipă de nebăgare de seamă divină, se pomeni cu o vacă rătăcită și-i aținu calea fără a o atinge, vacă, văcuță, se întoarse la dormitor, vedea trecînd prin dreptul tuturor ferestrelor puzderia de lumini a orașului fără mare, simți aburii fierbinți ai misterului din măruntaiele sale, taina răsuflării lui unanime, îl contemplă de douăzeci și trei de ori fără să se oprească din mers și îndură pe veci și ca totdeauna chinul incertitudinii oceanului vast și impenetrabil al poporului adormit cu mîna pe inimă, își dădu seama că este urît de cei care-l iubeau cel mai tare, se simți iluminat de lumînări ca la sfinți, își auzi numele invocat pentru ca femeile însărcinate să aibă o naștere ușoară și pentru îndreptarea cursului vieții muribunzilor, își aminti de ovațiile în cinstea lui din partea acelorași oameni care-l blestemau de mamă cînd îi vedeau ochii încruntați, buzele triste, mîna de mireasă gînditoare în spatele geamurilor blindate de pe vremurile de demult ale limuzinei lunatice și-i sărutau urmele cizmelor sale în noroi și rosteau pentru el descîntece care să-l ferească de moarte năprasnică în nopțile fierbinți cînd vedeam din curțile noastre luminile rătăcitoare în ferestrele neînsuflețite ale palatului, nimeni nu ne iubește, oftă, ducîndu-se în pragul fostului dormitor al vînzătoarei și vopsitoarei de păsări săvîrșite din viață, mama sa Benedición Alvarado cu trupul acoperit de lintiță, să ai parte de moarte bună, mamă, îi spuse, moarte bună, fiule, îi răspunse ea din criptă, era exact miezul nopții cînd agăța felinarul în cui simțindu-și măruntaiele sfîșiate de junghiul mortal ce însoțea șuieratul domol dar odios al herniei, nu mai era loc în lume pentru nimic altceva în afara durerii lui, trase cele trei zăvoare de la dormitor pentru ultima oară, puse cele trei lacăte și cei trei drugi, îndură sacrificiul final al urinatului redus la cîteva picături în closetul portabil, se trînti pe podeaua goală cu pantalonii de postav pe care-i purta prin casă de cînd puse capăt audiențelor, cu cămașa în dungi fără guler tare și papucii de invalid, se trînti cu fața în jos, cu brațul drept îndoit sub cap în chip de pernă și adormi pe dată, dar la două și zece se trezi cu mintea împîclită și hainele ude leoarcă

de o sudoare palidă și călduță ca înainte de ciclon, cine-i acolo, întrebă înfiorat de certitudinea că cineva îl strigase în somn cu un nume care nu era al lui, Nicanor, și încă o dată, Nicanor, cineva care avea darul să se strecoare în cameră fără să desfacă lacătele fiindcă intra și ieșea cînd voia trecînd prin pereți, și atunci o văzu, era moartea, domnule general, moartea dumneavoastră, îmbrăcată cu o tunică zdrențuită din fire de agavă ca penitenții, cu coasa în mînă și craniul presărat cu alge sepulcrale și flori de pămînt în crăpăturile oaselor, cu ochii străvechi și holbați în găvanele goale, și numai atunci cînd o văzu din cap pînă-n picioare înțelese de ce-l strigase Nicanor, Nicanor, căci era numele cu care moartea ne cheamă pe noi toți în clipa de pe urmă, dar el îi spuse nu, moarte, încă nu mi-a sunat ceasul care trebuia să-mi vină în somn în penumbra biroului, așa cum fusese prevestit dintotdeauna în apa descîntătoare a ulcelelor, însă ea îi răspunse ba nu, generale, va fi aici, desculț și cu hainele de om sărman de pe tine, chiar dacă cei care-i găsiră trupul aveau să spună că a fost în biroul lui jos pe podea, cu uniforma de doc fără galoane și cu pintenul de aur la călcîiul stîng pentru a nu se împotrivi prevestirii ghicitoarelor, se întîmplase cînd o dorea mai puțin, cînd după atît amar de ani de speranțe deșarte începuse să întrevadă că nu viețuiești, la naiba, ci supraviețuiești, afli prea tîrziu că pînă și viețile cele mai lungi și folositoare nu ajung pentru nimic altceva decît ca să înveți să trăiești, căci își deslușise neputința de a iubi în enigma din palmele mîinilor sale mute și în cifrele nevăzute de pe cărțile de joc și se străduise să îndrepte destinul acela ticălos prin cultul devastator al viciului solitar care este puterea, devenise victima sectei sale jertfindu-se pe rugul acelui holocaust veșnic, se cufundase în înșelăciune și crimă, prosperase în nelegiuire și oprobiu, învingîndu-și avariția înfrigurată și teama înnăscută numai pentru a-și păstra în pumn pînă la sfîrșit mărgică de sticlă fără să știe că era un viciu infinit a cărui sațietate genera propriu-i apetit în vecii vecilor, domnule general, știuse de la început că îl înșelau pentru a-i fi pe plac, că plătea pentru a fi adulat, că adunau prin forța

armelor mulțimile concentrate la trecerea lui cu urale de bucurie și lozinci nesincere urînd viață eternă preastrălucitului care dăinuie dinaintea vîrstei sale, însă învață să trăiască și cu astea și cu toate mizeriile gloriei pe măsură ce descoperea de-a lungul anilor săi fără șir că minciuna e mai comodă decît îndoiala, mai folositoare decît dragostea, mai trainică decît adevărul, ajunsese fără uimire la această prefăcătorie rușinoasă de a conduce fără a avea putere, de a fi preamărit fără glorie și ascultat fără autoritate, convingîndu-se în risipa de frunze ruginii ale toamnei sale că niciodată n-avea să fie stăpînul întregii lui puteri, că era condamnat să nu cunoască viața decît pe dos, condamnat să deslușească șirul țesăturii și să îndrepte firele și nodurile urzelii acelui goblen iluzoriu al realității fără a bănui nici măcar cînd era prea tîrziu că singura viață demnă de a fi trăită era cea care poate fi arătată, cea pe care noi o vedeam de pe partea cealaltă care nu-i și a dumneavoastră, domnule general, de pe partea sărmanilor unde se afla risipa de frunze ruginii a nenumăraților noștri ani de nenorociri și a clipelor părelnice de fericire, unde iubirea era infestată de germenii morții dar era iubirea adevărată, domnule general, unde dumneavoastră înșivă abia dacă erați o imagine incertă a unor ochi jalnici prin perdelele prăfuite de la fereastra unui tren, tremurul unor buze taciturne, gestul fugitiv de rămas bun al unei mănuși de atlaz din mîna anonimă a unui bătrîn fără destin despre care niciodată n-am știut cine a fost, nici cum era, nici dacă n-a fost doar o amăgire a închipuirii, un tiran de batjocură care n-a știut vreodată care era dosul și care era fața acestei vieți pe care o iubeam cu o patimă nesățioasă pe care dumneavoastră nu v-ați încumetat nici măcar să vi-o imaginați de teamă să nu aflați ceea ce noi știam prea bine, că era grea și efemeră, dar că nu mai există alta, domnule general, fiindcă noi știam cine sîntem pe cînd el a rămas pe veci în neștiință cu șuierul dulce al herniei lui de mort bătrîn secerat de lovitura morții, zburînd împresurat de foșnetul tulbure al ultimelor frunze înghețate ale toamnei lui spre tărîmul întunecat al adevărului uitării, agățat cu spaimă de zdrențele putrede ale mantiei morții

și străin de strigătele mulțimii dezlănțuite ce se revărsa pe străzi cîntînd imnuri de bucurie la aflarea morții lui, străin pentru totdeauna de cîntecele eliberării și de petardele sărbătorești și de clopotele de slavă care răspîndiseră în lume vestea cea minunată că în sfîrșit se isprăvise timpul infinit al eternității.

SFÎRȘIT